

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ BANKI

THE NATIONAL BANK OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

2005

İLLİK HESABAT
ANNUAL REPORT

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ BANKI

THE NATIONAL BANK OF
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

2005

İLLİK HESABAT
ANNUAL REPORT

MÜNDƏRİCAT

Ön söz - Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri	6
• Milli Bankın missiyası	6
• İlin yekunları və qarşıda duran vəzifələr	8
 I QLOBAL PROSESLƏR VƏ AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI	12
1.1. Dünya iqtisadiyyatı	12
1.2. Azərbaycanda iqtisadi artım və onun mənbələri	18
• Məcmu tələb	18
- Son istehlak xərcləri	18
- İnvestisiyalar	20
- Xarici tələb	22
• Məcmu təklif	24
- Neft sektoru	24
- Qeyri-neft sektoru	24
• Makroiqtisadi tarazlıq və qiymət indeksləri	26
1.3. Tədiyə balansı	28
 II PUL SİYASƏTİ VƏ MONETAR SABİTLİK	42
2.1. Milli Bankın pul siyasəti rejimi	42
2.2. Pul siyasətinin yekunları	42
• İnflyasiya	42
• Pul siyasətinin hədəfləri və onun həyata keçirilməsi	46
• Məzənnə	52
2.3. İqtisadi tədqiqatlar və statistika	54
 III MALİYYƏ BAZARLARI	56
3.1. Valyuta bazarı	56
3.2. Qiymətli kağızlar bazarı	58
 IV VALYUTA EHTİYATLARININ İDARƏ OLUNMASI	60
4.1. Ehtiyatların idarə olunması strategiyası	60
4.2. İdarəetmənin nəticələri	60
 V BANK SİSTEMİ VƏ MALİYYƏ SABİTLİYİ	62
5.1. Bank sisteminin inkişaf parametrləri	62
5.2. Bank sisteminə institusional meyllər və islahatlar	70
5.3. Bank nəzarəti	76
5.4. Bank qanunvericiliyində yeniliklər	80

TABLE OF CONTENTS

Foreword - Governor of the National Bank	7
• Mission Statement of the National Bank	7
• Outcomes of the year and prospective goals	9
I GLOBAL PROCESSES AND AZERBAIJAN'S ECONOMY	13
1.1. World economy	13
1.2. Economic growth in Azerbaijan and its sources	19
• Aggregate demand	19
- Final consumer expenditures	19
- Investments	21
- Foreign demand	23
• Aggregate supply	25
- Oil sector	25
- Non-oil sector	25
• Macroeconomic equilibrium and price indices	27
1.3. Balance of payments	29
II MONETARY POLICY AND MONETARY STABILITY	43
2.1. National Bank's monetary policy settings	43
2.2. Effects of the monetary policy	43
• Inflation	43
• Targets and implementation of the monetary policy	47
• Exchange rate	53
2.3. Economic research and statistics	55
III FINANCIAL MARKETS	57
3.1. Foreign exchange market	57
3.2. Securities market	59
IV FOREIGN EXCHANGE RESERVE MANAGEMENT	61
4.1. Reserve management strategy	61
4.2. Outcomes of management	61
V BANKING SYSTEM AND FINANCIAL STABILITY	63
5.1. Development parameters of the banking system	63
5.2. Institutional trends and reforms in the banking system	71
5.3. Bank supervision	77
5.4. Innovations in banking laws	81

VI ÖDƏNİŞ SİSTEMLƏRİ, İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI VƏ NAĞD PUL DÖVRİYYƏSİ	84
6.1. Elektron ödəniş sisteminin inkişafı	84
6.2. İnformasiya texnologiyalarının inkişafı	88
6.3. Denominasiya və nağd pul dövriyyəsi	92
VII MİLLİ BANKIN BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRİ	98
7.1. Avropaya integrasiya	98
7.2. Beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməkdaşlıq	98
7.3. Xarici mərkəzi banklar ilə əməkdaşlıq	102
7.4. Digər xarici təşkilatlarla əməkdaşlıq	102
7.5. Milli Bankın nailiyyətlərinin digər mərkəzi banklarla bölüşülməsi	102
VIII MİLLİ BANKIN İCTİMAİYYƏTLƏ ƏLAQƏLƏRİ	104
IX TƏŞKİLATI STRUKTUR VƏ DAXİLİ İDARƏETMƏ	112
9.1. Təşkilati struktur	112
• İdarə Heyəti	112
• Rəhbərlik və departamentlər	112
• Ərazi İdarələri	112
9.2. İnsan resurslarının inkişafı	114
9.3. Daxili audit	116
X MÜSTƏQİL BEYNƏLXALQ AUDİT ŞİRKƏTİNİN 2005-ci İLİN YEKUNU ÜZRƏ MİLLİ BANKIN MALİYYƏ HESABATI BARƏDƏ RƏYİ	118
Cədvəllər	194

VI PAYMENT SYSTEMS, INFORMATION TECHNOLOGIES AND CASH TURNOVER	85
6.1. Development of the electronic payment system	85
6.2. Development of information technology	89
6.3. Denomination and cash turnover	93
VII NATIONAL BANK'S INTERNATIONAL RELATIONS	99
7.1. Integration with Europe	99
7.2. Cooperation with international financial institutions	99
7.3. Cooperation with foreign central banks	103
7.4. Cooperation with other foreign institutions	103
7.5. Sharing the National Bank's accomplishments with other central banks	103
VIII NATIONAL BANK'S PUBLIC RELATIONS	105
IX ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND INTERNAL MANAGEMENT	113
9.1. Organizational chart	113
• Management Board	113
• Management and departments	113
• District offices	113
9.2. Human resource development	115
9.3. Internal audit	117
X INDEPENDENT INTERNATIONAL AUDITOR'S OPINION ON THE NATIONAL BANK'S 2005 FINANCIAL STATEMENTS	119
Tables	195

Ön söz - Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri

Milli Bankın missiyası

2005-ci il müstəqil dövlətçilik tariximizdə ön yadda qalan illərdən biri olmuşdur. Azərbaycan iqtisadiyyatının sıçrayışlı inkişaf dövrü davam etmiş və ölkəmiz iqtisadi artım dinamikasına görə dünyada lider mövqelərinə çıxmışdır.

Siyasi baxımdan 2005-ci il Azərbaycanın dövlət olaraq daha da güclənməsi, regional lider və nüfuz sahibi olmaq ambisiyalarının reallaşması, ölkədaxili demokratik quruculuğun daha da inkişaf etməsi ilə yadda qalacaqdır.

Milli öndərimiz Heydər Əliyevin irəli sürdüyü və son iki ildə möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən özəmliliklə həyata keçirilən permanent inkişaf kursu bu gün heyvətəmiz nəticələr verməkdədir.

Əldə olunmuş inkişaf dinamikası əhalinin həyat səviyyəsinin əhəmiyyətli yüksəlməsi, iqtisadi nailiyyətlərin hər bir ailənin, hər bir insanın həyatına, yaşayışına təsir etməsi ilə səciyyəvidir.

Ölkənin dinamik iqtisadi inkişafı şübhəsiz ki, reallaşdırılan iqtisadi strategiyanın ardıcılığı və yüksək makroiqtisadi səmərəsi ilə bağlıdır. 2005-ci ildə ölkənin iqtisadi idarəetmə orqanları tərəfindən stabil inkişafın dəstəklənməsinə yönələn çox mühüm işlər görülmüşdür. O cümlədən ölkənin mərkəzi bankı olan Azərbaycan Respublikası Milli Bankı da hesabat ili ərzində ölkədə yüksək və dayanıqlı makroiqtisadi dinamikanın davam etməsində fəal iştirak etmişdir.

Qlobal iqtisadiyyatın inkişafı göstərir ki, çox mürəkkəb bir proses olan makroiqtisadi idarəetmədə mərkəzi bankın xüsusi rolu vardır. Bu rolun əsas mahiyyəti makroiqtisadi sabitliyin qorunmasını təmin edən çevik pul siyasətinin həyata keçirilməsidir. "Azərbaycan Respublikası Milli Bankı haqqında" qanunda bu missiya dolğunluqla öz əksini tapmış, öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi Milli Bankın əsas məqsədi kimi təsbit olunmuşdur.

Məhz bu məqsəddən irəli gələrək Milli Bank pul siyasətinin strategiya və taktikasını formalaşdırır, özünün fəaliyyətinin bütün pillələrində bu məqsədə

yönəlmiş prioritetləri müəyyən edir. 2005-ci ildə Milli Bankın bu məqsədə yönəlmiş fəaliyyəti əhəmiyyətli nəticələrin əldə olunmasına imkan vermişdir. Belə ki, ötən il Milli Bankın yürütdüyü pul siyasəti ölkədə berrəqəmli inflyasiya tempinin saxlanmasına, həmçinin manatın xarici sabitliyinin və ölkənin uzunmüddətli əlverişli beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin qorunub saxlanmasına imkan vermişdir.

Bank sistemində dayanıqlı sabitliyin qorunması, bu sahədə transformasiya proseslərinin dərinləşdirilməsi və bankların iqtisadiyyatda maliyyə vasitəçiliyi funksiyasının gücləndirilməsi istiqamətində də Milli Bank 2005-ci ildə mühüm tədbirlər həyata keçirmişdir.

Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülmüş yeni iqtisadi doktrina, Azərbaycanın iqtisadi tarixində başlamış yeni dövr, 90-cı illərin əvvəllərində baş vermiş hiperinflyasiya və devalvasiya yükünü ataraq, yeni milli pulun dövriyyəyə buraxılmasını tələb etmişdir. Bu mənada 2006-cı ildə həyata keçirilən denominasiya "YENİ TARİXİN MANATI" fəlsəfəsini özündə tərənnüm etdirir. Ölkədə denominasiyanın məhz 2006-cı ildə uğurla reallaşması üçün bu tədbirin

Foreword - Governor of the National Bank

Mission statement of the National Bank

2005 was one of the most memorable years in our history of independent sovereignty. Azerbaijan's economy proceeded on its path of extensive development and managed to take over the leading position in the world in terms of the pace of economic growth.

From the political standpoint, 2005 will be remembered as a year of Azerbaijan reinforcing its sovereignty, realizing its regional leadership and authority ambitions and further developing in-country democratic principles.

The permanent development policy pursued by the national leader Heydar Aliyev and successfully continued in the past two years by the honorable President Ilham Aliyev have started producing remarkable outcomes recently.

Maintaining and increasing the accomplished pace of economic growth is essential to considerably enhance the public's welfare and ensure that economic achievements would have a positive impact on every household, every person.

The country's dynamic economic development is undoubtedly linked with the consistency and high macroeconomic efficiency of the economic strategy underway. In 2005 the country's economic management bodies and agencies took a range of significant measures to support stable and sustainable development. The country's central bank, the National Bank of the Azerbaijan Republic, was also very actively involved during the reported year in providing support to the continuation of the country's high and sustainable macroeconomic advancement.

Global economic development suggests that the central bank plays an essential, special role in the very sophisticated process of macroeconomic administration. The substance of this role is to implement a flexible monetary policy that secures macroeconomic stability. The Law on the National Bank of the Azerbaijan Republic manages to cover exactly that mission and identifies the National Bank's principal goal as ensuring domestic price stability within the scope of its competence.

Guided by that particular aim, the National Bank designs the strategy and tactics of its monetary policy and identifies priorities for all phases of its operations. National Bank's relevant activities during 2005 allowed for accomplishing quite outstanding results. Thus, the monetary policy pursued by the National Bank during the last year managed to maintain a single-digit inflation rate, as well as to preserve the foreign stability of the Manat and the country's long-term favorable international competitiveness.

The National Bank also took a number of important steps during 2005 to preserve the sustainable stability of the banking system, expand the transformation processes in this sector and enhance the banks' financial intermediation functions in economy.

The new economic doctrine introduced by the country's President Mr. Ilham Aliyev required issuing new national tender while alleviating the hyperinflation and devaluation burden imposed in early 1990s when Azerbaijan's new economic history period commenced. In this view, the denomination carried out in 2006 reflects the philosophy of the "NEW HISTORY MANAT". Both sustainable macroeconomic stability and dynamic development prospects exist to support successful implementation of the denomination effort in 2006.

The denomination will allow for bringing the Manat's exchange rate closer to those of the world's leading currencies, optimizing the country's scope of prices, and improving the national bank note design, security and nominal structure to international standards.

Year's outcomes and prospective goals

As a result of the high macroeconomic development the physical volume of the Gross Domestic Product (GDP) doubled in 2005 against 2000 and by 1.5 times as opposed to 2002. GDP per capita reached USD1520 having gone up by 1.8 times over the past 5 years.

The country's economic growth rate in 2005 reached 26.4%, while the non-oil sector's economic growth

başlıca şərtləri olan - həm davamlı makroiqtisadi sabitlik, həm də dinamik inkişaf perspektivləri mövcuddur.

Denominasiya manatın məzənnəsinin dünyanın aparıcı valyutaların mübadilə məzənnələrinə yaxınlaşdırmağa, ölkədəki qiymətlər miqyasını optimallaşdırmağa, milli pul nişanlarının dizaynını, mühafizəsini və nominal strukturunu beynəlxalq standartlara tam uyğunlaşdırmağa imkan verəcəkdir.

İlin yekunları və qarşıda duran vəzifələr

Formalaşmış yüksək makroiqtisadi dinamika nəticəsində Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) fiziki həcmi 2005-ci ildə 2000-ci ilə nisbətən 2 dəfə, 2002-ci ilə nisbətən isə 1,5 dəfə artmışdır. Adambaşına düşən ÜDM-in həcmi isə 1520 ABŞ \$-na çatmış, onun son 5 ildə artımı 1,8 dəfə olmuşdur.

2005-ci ildə ölkə iqtisadiyyatının artım sürəti 26,4%-ə çatmış, qeyri-neft sektorunda iqtisadi artım tempi isə 8,2% təşkil etmişdir. Əhalinin pul gəlirlərinin ikirəqəmli artımı nəticəsində istehlak bazarında əmtəə və xidmətlərə tələbat genişlənmiş, bütün bazar seqmentlərində, o cümlədən daşınmaz əmlak bazarında yüksək iqtisadi fəallıq müşahidə olunmuşdur.

Belə bir artım dinamikası, eləcə də dünya neft bazarlarının əlverişli konyunkturu və ölkənin sosial-iqtisadi inkişafını dəstəkləyən aktiv fiskal siyasətin yeridilməsi şəraitində iqtisadiyyatda məcmu tələbin yüksək tempə genişlənməsi baş vermişdir.

Son iki ildə neft gəlirlərinin geniş istifadəsinə başlanması iqtisadi artıma təsir edən əsas faktorlardan birinə çevrilməkdədir. 2004-cü ilin ortalarından başlayaraq məhz bu gəlirlərin istifadəsinə başlanması nəticəsində ölkədə yoxsulluq xeyli azalmış, iqtisadi infrastruktur əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmağa başlamış, qeyri-neft sektorunda özəl sahibkarlığa maliyyə dəstəyi artmışdır.

Neft gəlirlərinin artması şəraitində "holland sindromu"na yol verilməməsi və əhalinin real pul gəlirlərinin yüksək artım tempinin saxlanması iqtisadi siyasətin əsas vəzifəsinə çevrilmişdir. Məhz bu zərurətdən irəli gələrək 2005-ci ilin ortalarından başlayaraq ölkədə kompleks antiinflasiya tədbirləri reallaşmağa başlamış, nəticədə təkrəqəmli inflasiya tempinə nail olunmuşdur.

Antiinflasiya tədbirlərinin uğurla reallaşmasında Milli Bankın həyata keçirdiyi çevik pul və məzənnə siyasəti xüsusi rol oynamışdır. Neft gəlirlərinin

valyuta bazarında yaratdığı böyük təzyiqə baxmayaraq Milli Bank pul siyasəti alətləri vasitəsilə pul kütləsinin artım tempini məqbul səviyyədə saxlamış, inflasiyanın monetar amillərinə tam nəzarət etmişdir. Eyni zamanda manatın məzənnəsinin "tənzimlənən üzən" məzənnə rejimində formalaşması nəticəsində pul təklifinin artım mənbələri məqsədyönlü tənzimlənmişdir.

Gələn ildə Milli Bank qarşısında duran əsas vəzifə yüksək iqtisadi artım şəraitində qiymətlər sabitliyinin qorunması, illik inflasiyanın bir rəqəmli məcrada qalmasını təmin etməkdir.

2006-cı ildə də neft gəlirlərinin ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf məqsədlərinə fəal istifadəsi davam olunacaq. İl ərzində büdcə xərclərinin 70%-dək artımı proqnozlaşdırılır, o cümlədən investisiya xərclərinin 3,8 dəfə, sosial xərclərin isə 30%-dən çox artırılması nəzərdə tutulur. Neft gəlirlərinin büdcədə payının 60%-ə çatması gözlənilir. Dövlət xərclərinin əhəmiyyətli artması iqtisadiyyatın bütün seqmentlərinə təsir edir, sosial sferada şəraitin davamlı yaxşılaşmasına xidmət edir.

Bu bir tərəfdən yüksək gəlir vəd edirsə, digər tərəfdən iqtisadiyyata valyuta təzyiqini artırır. Belə şəraitdə iqtisadi idarəetmə sahəsində məsuliyyət daha da artır, makroiqtisadi vəziyyətin monitorinqinin gücləndirilməsi və iqtisadi orqanlar arasında daha sıx koordinasiya tələb olunur.

2006-cı ildə valyuta bazarına təzyiqin artacağını nəzərə alaraq Milli Bank manatın məzənnəsinin "tənzimlənən üzən məzənnə" rejimində formalaşmasının davam etməsinə şərait yaradacaqdır. Bu rejim bir tərəfdən ölkənin neft gəlirlərinin kəskin artması şəraitində manatın müəyyən möhkəmlənməsinə və bununla da idxal qiymətləri vasitəsilə inflasiyanın aşağı düşməsinə şərait yaradır. Digər tərəfdən "tənzimlənən üzən" məzənnə rejimi manatın möhkəmlənməsi tempini məhdudlaşdırmağa imkan verir ki, bu da ölkədə istehsal olunan əmtəələrin beynəlxalq bazarlarda rəqabətə davamlılığının qorunmasını təmin edir.

2005-ci ildə olduğu kimi 2006-cı ildə də Milli Bank pul əqreqlərinin artım templərini ciddi nəzarət altında saxlayacaq, pula tələbin yalnız inflasiya yaratmayan hissəsini ödəməyə çalışacaqdır.

Neft gəlirlərinin təsiri altında iqtisadiyyata pul təklifinin genişlənməsi bunun əhəmiyyətli hissəsinin maliyyə bazarlarına yönəldilməsi zərurətini meydana gətirir. Sərbəst pulların maliyyə bazarlarında çökməsi və beləliklə, pul kütləsinin istehlak bazarına çıxan

rate made 8.2%. The two-digit growth rate of individual income led to enhanced demand for goods and services on the consumer market and higher economic activity in all market segments, including the real estate market.

Such growth dynamics as well as the world oil market's favorable conditions and the active fiscal policy supporting the country's socio-economic development led to rapid expansion of the economy's total demand.

Increasing use of oil revenues in the past two years has turned into a major contributor to the economic growth. As a result of use of these revenues since mid-2004 poverty has been considerably reduced, economic infrastructure began improving substantially and private financial support to the non-oil sector has increased.

The economic policy pursued two major objectives of preventing the Dutch Disease and maintaining the high growth rate of the public's real monetary incomes against the background of increasing oil revenues. Hence, the country needed to launch comprehensive anti-inflation measures starting from mid-2005, which resulted in a single-digit inflation rate.

The successful implementation of the anti-inflation measures played a special role in the National Bank's effective monetary and exchange rate policy. Despite of the huge pressure put on the foreign exchange market by the increasing oil revenues, the National Bank managed to maintain the monetary aggregate at an acceptable level using a set of monetary policy tools and kept the monetary factors of inflation under full control. In parallel, sources of money supply growth were expediently regulated as a result of the manat's exchange rate forming up in an environment of "regulated floating" exchange rate.

The primary objectives of the National Bank for the next year are to preserve the price stability in an environment of high economic growth and maintain the annual inflation in a range of single-digit rates.

Oil revenues will continue to be actively used for socio-economic development purposes in 2006. A growth of up to 70% is projected for the budgetary expenditures for the year, including 3.8 time increase of investment costs and over 30% growth of social expenditures. Oil revenues are expected to constitute 60% of the budget. The considerable increase in public expenditures affects all segments of economy and serves the purpose of continuous improvement of the social sector.

Although this promises major revenues on one

hand, on the other hand it will increase the currency pressure on the economy. Therefore, accountability will increase in terms of economic management and expanded monitoring of macroeconomic conditions and closer coordination among economic agencies and authorities will be required.

Considering the anticipated increase of the currency market pressure in 2006 the National Bank will enable environment for continued formation of the manat's exchange rate on the "regulated floating exchange rate" basis. This would allow strengthening manat to a certain extent in an environment of dramatically increasing oil revenues and reduce inflation pass-through caused by import prices. On the other hand, the "regulated floating" mode allows for limiting the rate of manat strengthening, which would enable the locally made products to sustain international competition.

As in 2005, the National Bank will closely supervise and control the growth rates of money supply in 2006 and will attempt to pay only the part of the money demand that does not originate inflation.

Expanded money supply in the economy resulting from oil revenues requires directing a substantial portion thereof to financial markets. Reduction of free money in financial markets, hence limitation of the money aggregate that reaches the consumer market allows for reducing the impact of money supply on inflation.

Leaning on the experience of the world's leading central banks, the National Bank seeks to expand its efforts for developing financial markets in order to increase the value of money rather than quantity that is to transform the short-term interest rate into the main regulatory indicator of the monetary policy. This would allow for increasing the anti-inflation effectiveness of the country's monetary policy and broaden the range of regulatory options with respect to its economic cycle.

The outcomes of 2005 represent a very successful start point for accomplishing the above described objectives. Both the money supply growth parameters and the accomplished inflation rate, and the financial market development trends have established a favorable foundation for the monetary policy to be pursued in 2006.

Further expansion of the financial intermediation capacities of the banking sector in order to promote active use of the increasing financial resource for development of the non-oil sector is among the prior-

hissəsinin məhdudlaşması pul kütləsinin inflyasiyaya təsirinin azalması üçün şərait yaradır.

Milli Bank dünyanın aparıcı mərkəzi banklarının təcrübəsinə əsaslanaraq maliyyə bazarlarının genişlənməsində öz səylərini artırmaqla pulun kəmiyyəti deyil, onun dəyərinin - qısamüddətli faiz dərəcəsinin - pul siyasətinin əsas tənzimləyici indikatoruna çevrilməsinə nail olmaq məqsədini güdür. Bu, ölkənin pul siyasətinin antiinflyasiya səmərəsini daha da artırmağa, onun iqtisadi tsiklin tənzimlənməsində imkanlarının genişlənməsinə imkan verəcəkdir.

2005-ci ilin yekunları bütün bu vəzifələrin reallaşması üçün uğurlu başlanğıcdır. İstər pul kütləsinin artım parametrləri və inflyasiyanın nail olunmuş səviyyəsi, istərsə də maliyyə bazarının inkişafındakı meyllər 2006-cı ildə yeridiləcək pul siyasəti üçün əlverişli baza yaradır.

Artan maliyyə resurslarının qeyri-neft sektorunun inkişafına aktiv istiqamətləndirilməsi üçün bank sektorunun maliyyə vasitəçilik imkanlarının daha da artırılması Milli Bankın 2006-cı il üçün müəyyən etdiyi mühüm prioritetlərdəndir. Bu məqsədlə bankların daha ciddi kapitallaşması, əmanətlərin sığortalanması mexanizmlərinin yaradılması və poçt infrastrukturunu platformasında poçt-bank təsisatlarının institusionalaşdırılması nəzərdə tutulur.

Proqnozlara görə 2010-cu ildə ölkədə neft istehsalının gündəlik həcmi 2004-cü ildəki 0,4 mln. barelə qarşı 1,2 mln. barel təşkil edəcəkdir. 2006-2024-cü illərdə Azərbaycanın neft gəlirləri 140 mlrd. dollara çata bilər. Neft sərvətlərinin tükənən resurs olması bu sərvətlərin qeyri-neft sektorunun sürətli inkişafı məqsədlərinə istifadəsi strategiyasının meydana gəlməsini şərtləndirmişdir. **Qlobal olaraq**

stabillik və dayanıqlı inkişaf ölkənin iqtisadi inkişaf doktrinasının baza hədəflərini təşkil edir.

Nüfuzlu beynəlxalq ekspertlərdən biri demişdir: "1993-1994-cü illərdə maliyyə resurslarının çatışmamazlığı şəraitində Azərbaycan müdrikliklə makroiqtisadi sabitliyi təmin etdi və böhrandan uğurla çıxdı. İndi Azərbaycan uğurlu neft strategiyası nəticəsində tam əks şəraitdə, yeni böyük maliyyə imkanları şəraitindədir və beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycandan yenə də müdrik addımlar gözləyir. Bu addımlar sabitlik və dayanıqlı inkişaf vəzifələrini təmin etməlidirlər."

Məhz bu addımları reallaşdırmaq üçün ölkə Prezidenti möhtərəm İlham Əliyev cənabları tərəfindən zəruri fərmanlar və sərəncamlar verilmiş, ölkənin iqtisadi doktrinasının hədəfləri müəyyənləşdirilmişdir.

Təbii resurslarla zəngin olan ölkələrdə sabitliyin və makroiqtisadi tarazlığın təmin olunması bu resurslardan səmərəli istifadəni nəzərdə tutur. Bu səmərəliliyin əsas göstəricisi yüksək dərəcədə diversifikasiya olunmuş və klasterlərə əsaslanan alternativ iqtisadiyyat modelinin təşəkkül etməsidir.

Bu baxımdan Azərbaycanda neftdən asılılığı minimallaşdırmaq üçün gələcək 20 il üçün yeni iqtisadi doktrinanın həyata keçirilməsi mühüm vəzifədir. Bu doktrina beynəlxalq rəqabətə davamlı, post-industrial, innovasiya və elm-tutumlu yeni iqtisadiyyatın yaradılmasını əhatə edəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı bu global vəzifənin reallaşmasına hərtərəfli dəstək verəcək, özünün əsas missiyası olan makroiqtisadi sabitliyin qorunması siyasətini 2006-cı ildə və ondan sonrakı strateji dövrdə də həyata keçirəcəkdir.

Elman Rüstəmov
Milli Bankın İdarə
Heyətinin sədri

ities identified by the National Bank for 2006. In this view, banks will be further capitalized, an individual deposit insurance scheme will be introduced and post-bank offices will be institutionalized based on the postal infrastructure.

Projections indicate that in 2010 daily oil production will make 1.2 mil barrels against the 0.4 mil barrels in 2004. During the period of 2006-2024 the country's oil revenues may reach USD140 billion. As oil is a depleting resource, a strategy is required for using these resources to support rapid development of the non-oil sector. **Overall stability and sustainable development represent the basic targets of the country's economic development doctrine.**

A reputable foreign expert said: *"In an environment of financial deficit in 1993-1994 Azerbaijan managed to preserve macroeconomic stability and escape the impending crisis with wisdom. Today Azerbaijan experiences quite the opposite, as a result of the successful oil strategy, enjoys new tremendous financial opportunities and the international community expects Azerbaijan to take more well-thought and cautious steps onwards. Such steps should seek to*

ensure stability and sustainable development."

In this view, the country's President Mr. Ilham Aliyev issued relevant decrees and directives and identified the country's economic doctrine targets in order to realize the above said steps.

Preserving stability and macroeconomic balance in natural resource-rich countries implies efficient use of such resources. The primary indicator of such efficiency is the set up of a highly diversified and cluster-based alternative economic model.

In this view, implementation of a new economic doctrine in the next 20 years is essential in order to minimize Azerbaijan's dependence on oil. This doctrine will promote an internationally competitive, post-industrial, innovative and scientifically substantiated economic framework.

National Bank of Azerbaijan will render all the necessary support for accomplishment of this target and will continue to pursue its policy of preserving macroeconomic stability in 2006 and beyond as the primary mission.

Elman Rustamov
Chairman of the Management Board
The National Bank of Azerbaijan

I QLOBAL PROSESLƏR VƏ AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI

1.1. Dünya iqtisadiyyatı

2005-ci ildə yüksək və dəyişkən neft qiymətlərinə, baş vermiş bir sıra təbii fəlakətlərə və qeyri-müəyyənliklərlə bağlı ortaya çıxan bəzi risklərə baxmayaraq dünya iqtisadiyyatında inkişaf meylləri davam etmişdir. Ümumdünya iqtisadi artımı 2004-cü illə müqayisədə zəifləsə də uzunmüddətli trenddən yüksək olmuşdur. Belə ki, ilkin qiymətləndirmələrə görə 2005-ci ildə dünya üzrə Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) 4,3%, o cümlədən kənd təsərrüfatı istehsalı 2,3% artmışdır.

İl ərzində enerji daşıyıcılarının qiymətinin əhəmiyyətli artmasının qabaqcıl ölkələrdəki inflyasiyaya təsiri güclü olmamışdır. Belə ki, bir çox ölkələrdə neftin bahalaşmasının effektləri artımı dəstəkləyən iqtisadi siyasət tədbirləri hesabına kompensasiya edilmişdir. Bu ilin əsas xüsusiyyətlərindən biri dünyanın müxtəlif regionlarının iqtisadi vəziyyətləri arasındakı fərqin artması olmuşdur. Bəzi ölkələrdə monetar siyasət sərtləşdirildiyi halda digərlərində dəyişməz qalmış və hətta yumşaldılmışdır. Ümumilikdə, 2005-ci ildə dünya maliyyə bazarlarında faiz dərəcələri aşağı olmuş, qlobal qiymətli kağızlar bazarı isə korporativ mənfəətliliyin yüksəlməsi ilə dəstəklənmişdir.

"Hamburq Dünya-İqtisadi-Arxivi" (HWWA) təşkilatının qiymətləndirməsinə görə 2005-ci ilin sonunda dünya xammal birjası indeksi 15,3 bənd artaraq son dörd ildə ən yüksək səviyyəyə - 195,8-ə yüksəlmişdir. Ən çox artım 19,7 bənd təşkil edən enerji xammalına təsadüf edir. Qara metal məmulatları üzrə birja indeksi isə əksinə, 2,1 bənd aşağı düşmüşdür.

Qlobal dirçəlişin əsas lokomotivi olan ABŞ-da ayrı-ayrı göstəricilər müxtəlif istiqamətlərdə dəyişsə də, iqtisadiyyatda əsasən pozitiv meyllər müşahidə olunmuşdur. İlkin hesablamalara görə ABŞ-da ÜDM-in artımı 3,5% təşkil etmişdir. Nəticədə "istehsal güclərinin yüklənmə əmsali" 80,1%-ə çatmış, əmək məhsuldarlığı 0,6%, əmək haqqı xərcləri isə 3,5% artmışdır. Ölkədə iqtisadi artımın sürətlənməsi əsasən istehlak xərclərinin artması hesabına baş vermişdir.

İnflyasiya Federal Ehtiyat Sisteminin (FES) hədəflədiyi səviyyədə (1,9%) olmuşdur. İnflyasiyanın formalaşmasında nəqliyyat və rabitə xidmətlərinin tariflərinin artması əhəmiyyətli iştirak payına malik olmuşdur. Yalnız mebel istehsalı və dizayn xidməti inflyasiyaya azaldıcı istiqamətdə təsir etmişdir. Hesabat ilində ABŞ-da işsizlik 5,1% səviyyəsinə düşmüşdür.

Qlobal tələbin və neftin dünya qiymətinin yüksəlməsi nəticəsində ABŞ-ın cari əməliyyatlar balansında kəsirin artması müşahidə edilmişdir. Bu da əsasən istehlak mallarının idxalı hesabına olmuşdur. İstehlakın müəyyən qədər məhdudlaşdırılması məqsədilə FES-nin Açıq bazar üzrə Komitəsi uçot dərəcəsini hesabat dövrü ərzində bir neçə dəfə dəyişərək 2,25%-dən 4,25%-ə qaldırmışdır.

Dünya ÜDM-ində ikinci ən böyük paya malik olan Yaponiyada ilkin qiymətləndirmələrə görə 2005-ci ildə ÜDM 2,1% artmışdır. Yaponiyada iqtisadi artımın sürətlənməsində müəssisələrin investisiya xərcləri və ixracın artımı başlıca amil olmuşdur. İşsizlik səviyyəsi 4,3% təşkil etmiş və 0,2% deflyasiya müşahidə olunmuşdur.

2005-ci ildə Yaponiyanın Mərkəzi Bankı özünün əsas faiz dərəcəsini dəyişməmiş və 0,01% səviyyəsində saxlamışdır.

Hesabat dövründə Avrozonada da iqtisadi canlanma prosesləri davam etmişdir. Belə ki, 2005-ci ildə ilkin qiymətləndirmələrə görə Avrozonada ÜDM-in həcmi 1,3% artmışdır. İqtisadi aktivlik həm şəxsi istehlak, həm də investisiyalar hesabına canlanmışdır. Əlverişli maliyyələşmə şəraiti, qlobal tələbin artması avrozonada investisiya şəraitini yaxşılaşdırmışdır. Lakin Avrozonada işsizlik səviyyəsi hələ də nisbi yüksək olaraq qalmış (8,4%), inflyasiya səviyyəsi isə 2,2% təşkil etmişdir.

2005-ci ildə Avropa Mərkəzi Bankı (AMB) 2005-ci ildə uçot dərəcəsini dəyişərək 2%-dən 2,25%-ə yüksəltmişdir.

2005-ci ildə əsas Avrozona ölkələrindən biri olan Almaniya iqtisadi artım davam etmişdir. Belə ki, ilkin məlumatlara görə Ümumi Milli Gəlir ÜDM-in həcmi üstələyərək 2248,7 mlrd. avro təşkil etmişdir.

I GLOBAL PROCESSES AND AZERBAIJAN'S ECONOMY

1.1. World economy

Despite of certain risks that arose in connection with the high and volatile oil prices, a number of natural disasters and uncertainties in 2005, the development trends still continued in the world economy. Although the world economic growth rate was somewhat below the 2004 rate, it was still above the long-term trend. Thus, preliminary estimations suggest that the world's Gross Domestic Product (GDP) increased by 4.3%, with agriculture increasing by 2.3% in 2005.

The substantial growth of energy carrier prices during the year did not have a major effect on inflation in advanced countries. Thus, the effects of oil price increases in many countries were compensated by economic policy arrangements designed to support growth. A primary characteristic of this year was the increased difference between the economic positions of different regions of the world. While some countries made their monetary policy more stringent, others retained or even mitigated the policy. Overall, the interest rates on the world's financial markets remained low in 2005 and the global securities market was supported by increased corporate profitability.

According to the assessment of "Hamburg World Economic Archives" (HWWA), the world's raw material exchange index increased by 15.3 points by the end of 2005, thus reaching the highest level in the past four years - 195.8. The highest growth of 19.7 points pertained to energy raw materials. The exchange index for ferrous metals has declined by 2.1 points.

Although individual indicators in the world's primary engine of global revitalization, the USA, altered in some respects, the economy mostly showed positive trends. Preliminary calculations suggest that the GDP grew by 3.5% in the USA. As a result, the "productive capacity load factor" reached 80.1%, labor productivity rose by 0.6%, and labor costs by 3.5%. The acceleration of the country's economic growth was primarily caused by an

increase of consumer expenditures.

Inflation was at the rate of 1.9% as targeted by the Federal Reserve System (FRS). Increased transportation and communication service tariffs made a substantial contribution to inflation. Only furniture production and design services had a reducing effect on inflation. Unemployment dropped down to 5.1% in USA during the reported year.

Increased global demand and world oil prices resulted in an increased current transaction balance deficit in the USA, which primarily pertained to imports of consumer goods. To limit consumption to a certain extent the FRS's Open Market Committee modified the discount rate several times during the year, eventually going up from 2.25% to 4.25%.

Preliminary evaluations indicate that in Japan, the second largest contributor to the world GDP, the GDP increased by 2.1% during 2005. The economic growth in Japan was primarily caused by increased corporate investment costs and exports. Unemployment rate was 4.3% and deflation rate was 0.2%.

The Central Bank of Japan maintained its principal interest rate flat at 0.01% during 2005.

Economic revitalization processes continued in the Euro zone during the reported year as well. Thus, preliminary evaluations for 2005 indicate that GDP in Euro zone increased by 1.3%. Economic activity gained an impetus primarily due to both private consumption and investments. Favorable financing terms and increased global demand improved the overall investment environment in Euro zone. However, unemployment rate remained relatively high in Euro zone (8.4%), while inflation rate was 2.2%.

The European Central Bank (ECB) modified the discount rate in 2005 from 2% to 2.25%.

Germany, a major Euro zone country, continued economic growth processes during 2005. Thus, preliminary estimations suggest that National Income exceeded the GDP by totaling to 2248.7 billion Euros, which means a 1.5% increase versus the previous year. Household revenues declined by 0.5%,

ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 1,5% artım deməkdir. Ev təsərrüfatlarının əldə etdiyi gəlirlər 0,5% azalmış, müəssisələrin mənfəəti isə 6,1% artmışdır. 2005-ci ildə sənaye istehsalının həcmi əvvəlki ilə nəzərən 2,4%, o cümlədən investisiya yönümlü malların istehsalı 4,6%, istehlak mallarının istehsalı isə 1,9% artmışdır. İqtisadi artımın sürətlənməsinə istehlak xərclərində artımın əhəmiyyətli təsiri olmuşdur. Belə ki, son istehlak xərcləri 1,23%, o cümlədən fərdi istehlak xərcləri 1,4%, dövlət istehlak xərcləri isə 0,5% artmışdır. İstehlak xərclərinin artımına uyğun olaraq İQİ 2005-ci ilin dekabr ayında əvvəlki aya nəzərən 0,9%, pərakəndə ticarət qiymətləri indeksi 0,1%, sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi 0,3% artmış, topdansaş qiymət indeksi isə dəyişməz qalmışdır. Son istehlak xərclərinin artımında əmək haqlarının artımı mühüm rol oynamışdır. Belə ki, 2005-ci ildə orta əmək haqqı 0,4% artmışdır.

Almaniyadan fərqli olaraq digər Avrozonada ölkəsi olan Fransada ticarət balansı kəsirli olmuşdur. Belə ki, iqtisadiyyatın əvvəlki illərdə müşahidə olunan zəif artım tempinin sürətlənərək 3% təşkil etməsinə baxmayaraq 2005-ci ildə Fransanın dünya ticarətindəki xüsusi çəkisi 4,9%-ə qədər azalmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, Almaniya özünün dünya ticarətindəki 10%-lik payını nəinki qoruyub saxlamış, hətta 2000-2005-ci illər ərzində bu göstəricinin 1,4% artımına nail olmuşdur. Fransa ixracının zəifləməsinin əsas səbəbi 35 saatlıq iş həftəsinin tətbiqi nəticəsində ölkənin rəqəbat qabiliyyətini pisləşdirməsidir.

2005-ci ildə Fransada işsizliyin səviyyəsi dəyişməyərək 10%, büdcə kəsirinin ÜDM-ə nisbəti isə 3,2% olmuşdur. Fransanın dövlət borcu isə əvvəlki illə müqayisədə 1,4% bəndi artaraq ÜDM-in 66,5%-ə çatmışdır.

2005-ci ildə İtaliyada iqtisadi artım tempi 0,2% təşkil etmişdir. Bununla yanaşı, ölkədə işsizliyin azalması prosesi davam etmiş və işsizlik 7,7%-ə qədər azalmışdır ki, bu da Avrozonanın orta göstəricisindən 0,9% bəndi aşağıdır.

Hesabat dövründə İtaliyada istehlak qiymətləri indeksi 2,2% təşkil etmişdir. Büdcə kəsirinin ÜDM-ə nisbəti əvvəlki illə müqayisədə 1% bəndi artaraq 4,3%-ə çatmışdır. Bunun əsas səbəblərindən biri vergi dərəcələrinin qismən azaldılmasıdır. Bu şəraitdə İtaliyanın dövlət borcu ÜDM-in 108,6%-ə çatmışdır ki, bu da Avropa Birliyində (64,1%) ən yüksək göstəricidir.

2005-ci ildə İngiltərədə ÜDM 1,8% artmışdır. İngiltərə Mərkəzi Bankı inflyasiyanı 2% səviyyəsində hədəfləmiş və ilin sonuna bu səviyyəyə nail olunmuşdur ki, bu da Avropa Birliyi üzrə orta göstəricidən (2,1%) azdır. Qiymət artımı ən çox nəqliyyat sferasında müşahidə edilmişdir.

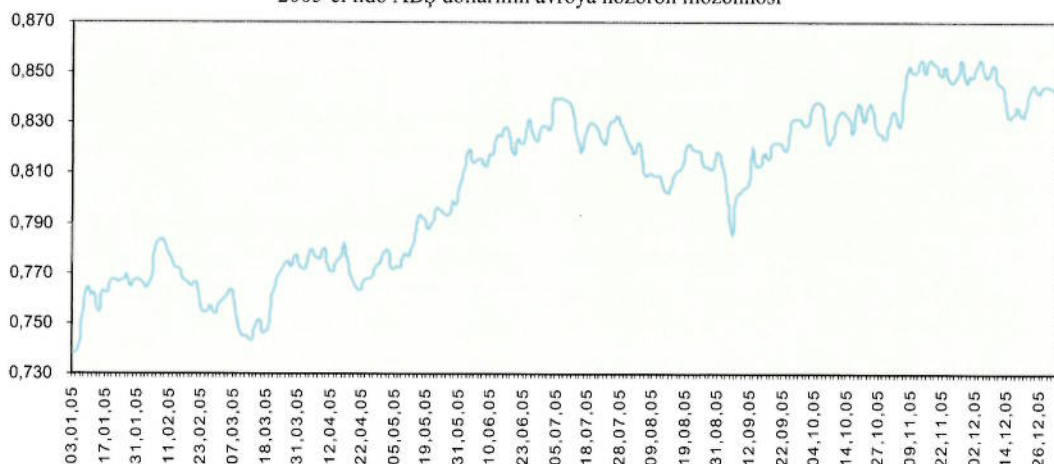
İngiltərədə işsizliyin ümumi səviyyəsi də Avropa Birliyi ölkələrində olduğundan bir qədər aşağı olmuş (4,9%), əmək haqqı isə 4,6% artmışdır. Dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti əvvəlki illə müqayisədə 1,2% bəndi azalaraq 2005-ci ilin sonuna 35,6% təşkil etmişdir.

İngiltərə Bankı özünün uçot dərəcəsinə hesabat dövrü ərzində dəyişərək 4,75%-dən 4,5%-ə endirmişdir.

Aparıcı ölkələrin iqtisadiyyatında baş verən proseslər onların valyuta məzənnələrində və fond indekslərində də öz əksini tapmışdır. Hesabat dövrü ərzində ABŞ dollarının məzənnəsi dünyanın aparıcı valyutalarına nəzərən yüksəlmişdir.

Belə ki, 2005-ci ildə ABŞ dollarının avroya nəzərən 14%, İsveçrə frankına nəzərən 14,4%, Yapon yeninə nəzərən 14,1%, İngilis funt sterlinqinə nəzərən 11,1%, Rus rubluna nəzərən isə 3,9%

2005-ci ildə ABŞ dollarının avroya nəzərən məzənnəsi

while corporate profits increased by 6.1%. Industrial production increased by 2.4% during 2005 versus the previous year, including a 4.6% increase in production of investment goods and 1.9% increase in consumer goods production. Increase in consumer expenditures had a substantial effect on acceleration of economic growth. Thus, final consumer expenditures increased by 1.23%, including private consumer expenditures going up by 1.4% and public consumer expenditures by 0.5%. Proportionately to the consumer expenditure growth, the CPI increased by 0.9% in December 2005 versus the previous month, retail price index increased by 0.1%, producer price index rose by 0.3%, while wholesale price index remained flat. Salary raise made a material contribution to the growth of final consumer expenditures. Thus, the average salary increased by 0.4% during 2005.

Unlike Germany, another Euro zone country, France, had trade balance deficit. Thus, although the economic growth rate that had been somewhat slack in previous years paced faster thereby reaching a point of 3%, France's overall share of the world trade went as low as 4.9% in 2005. For comparison, Germany did not only manage to retain its share of 10% of the world trade but also accomplished a 1.4% increase of that indicator during 2000-2005. The primary cause of deteriorated exports in France is the country's poor competitiveness caused by the introduction of a 35 hour working week.

In 2005 unemployment remained unchanged in France, at 10%, and the ratio of the budget deficit to GDP made 3.2%. The sovereign debt of France has increased by 1.4% from the previous year, thus reaching 66.5% of the GDP.

Economic growth rate in Italy made 0.2% in 2005.

Furthermore, unemployment rate continued to reduce, eventually coming down to 7.7%, which is 0.9% below the mean Euro zone rate.

Italy's consumer price index constituted 2.2% during the reported year. Ratio of budget deficit to GDP increased by 1% against the previous year and totaled to 4.3%. Among principal reasons of this is the certain decrease of tax rates. In this view, Italy's sovereign debt reached 108.6% of the GDP, which is the highest indicator in European Union (64.1%).

GDP increased by 1.8% in England during 2005. Bank of England targeted inflation at 2% and managed to accomplish this rate by the end of the year, which is below the average European Union indicator (2.1%). Transport sector was the main contributor to the price increase.

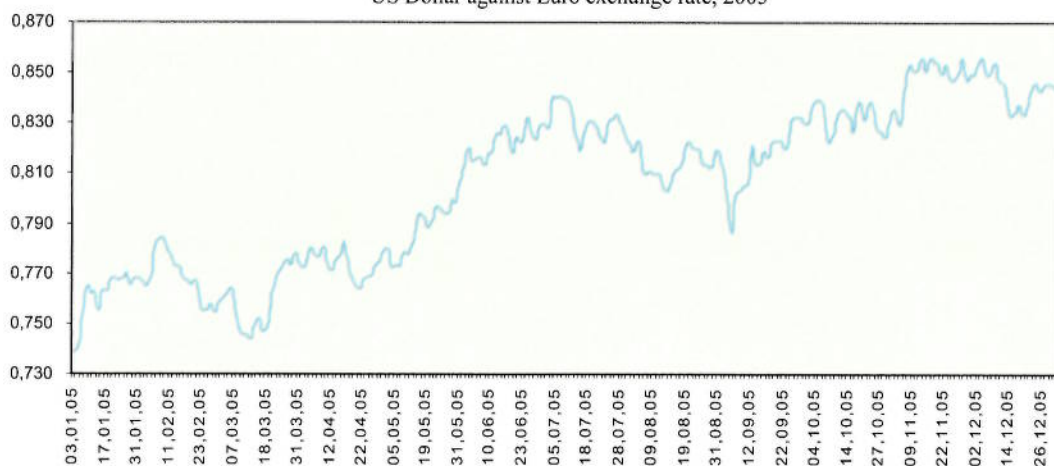
Unemployment rate in England was also somewhat lower than the mean rate for European Union countries (4.9%), with salary increased by 4.6%. Ratio of sovereign debt to GDP declined by 1.2% against the previous year and totaled to 35.6% by the end of 2005.

Bank of England reduced its discount rate during the reported period from 4.75% to 4.5%.

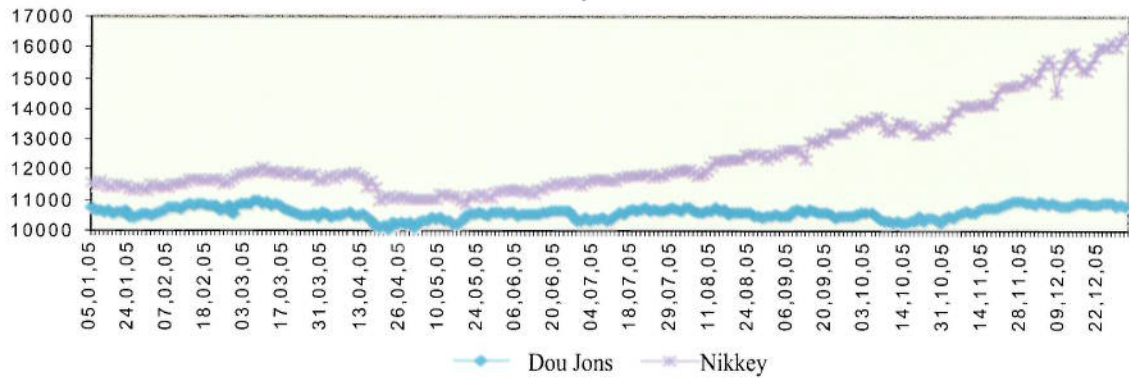
Economic processes taking place across the world also had an effect on currency exchange rates and stock indices of different countries. The US Dollar exchange rate increased against the world's leading currencies during the reported year.

Thus, in 2005 US Dollar exchange rate against Euro got stronger by 14%, against Swiss Franc by 14.4%, against the Japanese Yen by 14.1%, British Pound by 11.1% and Russian Ruble by 3.9%. It should be noted that the slight devaluation of Euro was also caused by the political uncertainty created by rejection of the European Constitution by France and Holland.

US Dollar against Euro exchange rate, 2005

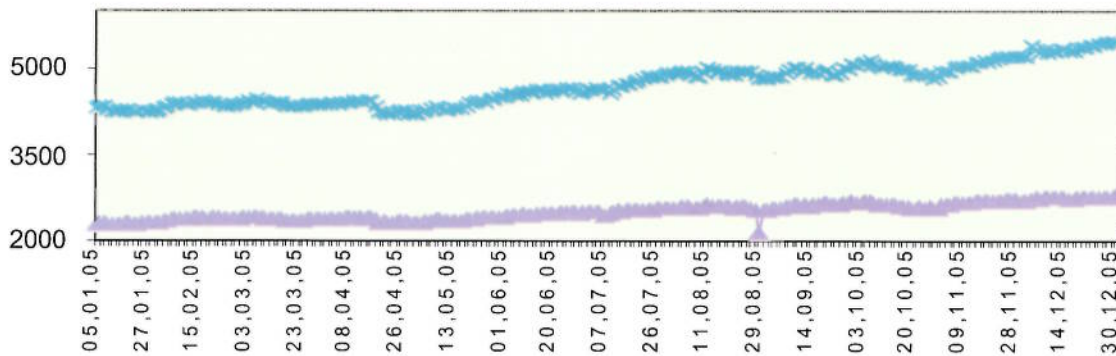
Dou Jons və Nikkey indekslərinin dinamikası

möhkəmlənmişdir. Qeyd edək ki, avronun dəyərdən düşməsinə Fransa və Hollandiyada Avropa Konstitusiyasının qəbul edilməməsi nəticəsində

30 ən iri sənaye şirkətinin orta qiymətini əks etdirən Dou Cons indeksi 0,5%, ABŞ-ın 100 ən iri yüksək texnoloji şirkətinin səhmlərinin qiymətləri əsasında

FTSE Eurotop və Dax indekslərinin dinamikası

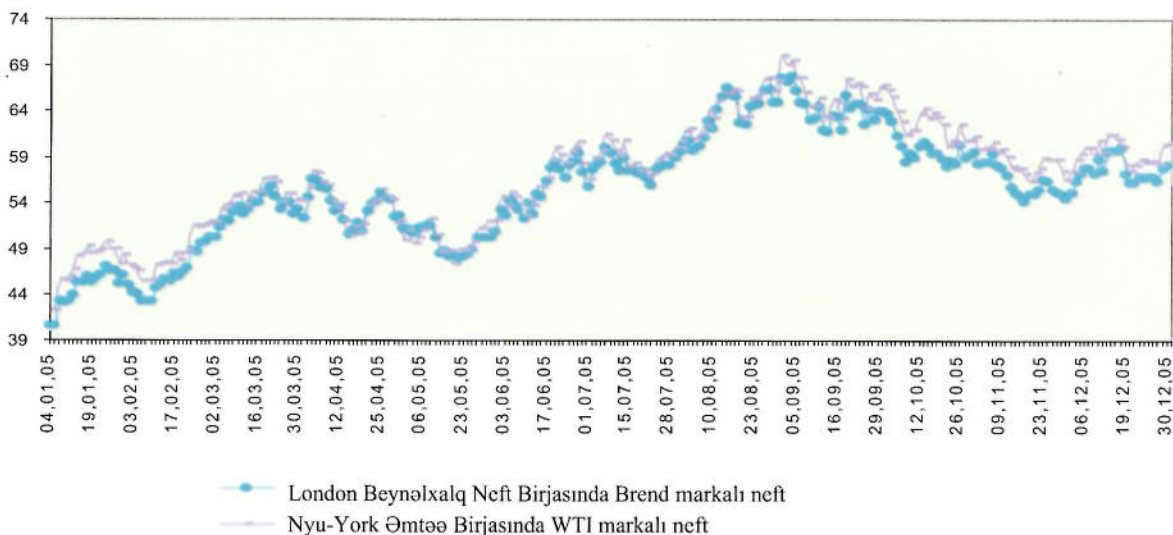
yaranmış siyasi qeyri-müəyyənlik də təsir göstərmişdir.

Hesabat dövrü ərzində əsas fond indekslərinin səviyyəsi ABŞ-da sabit qaldığı halda, Avropada və Yaponiyada müəyyən tərəddüdlərə məruz qalmışdır. Belə ki, Nyu York Fond Birjasında hərraca çıxarılan

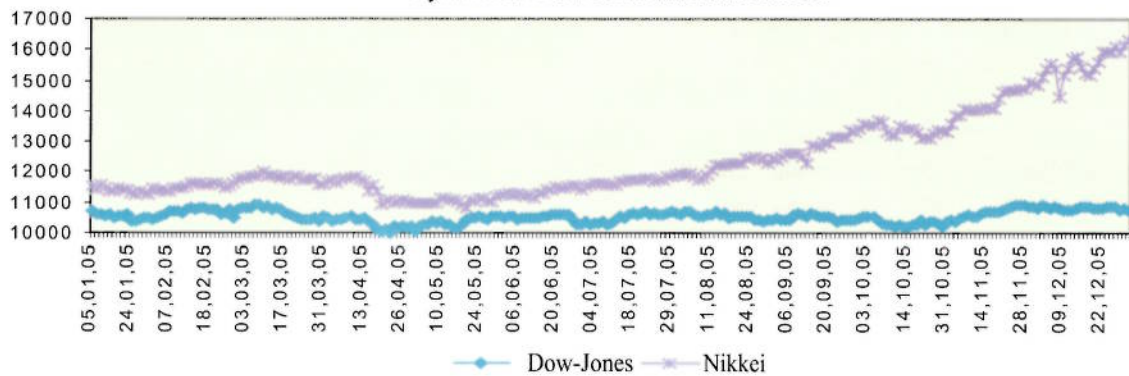
hesablanmış *Nasdaq indeksi* 3,1% artmışdır. Tokio Fond Birjasında hərraca çıxarılan 225 ən iri şirkətin səhmlərinin qiymətləri əsasında hesablanmış *Nikkei indeksi* isə 41,9% yüksəlmişdir.

Avropanın 100 ən iri şirkətinin səhmlərinin

Dünya bazarında 1 barel neftin qiymətinin dinamikası (ABŞ dolları ilə)

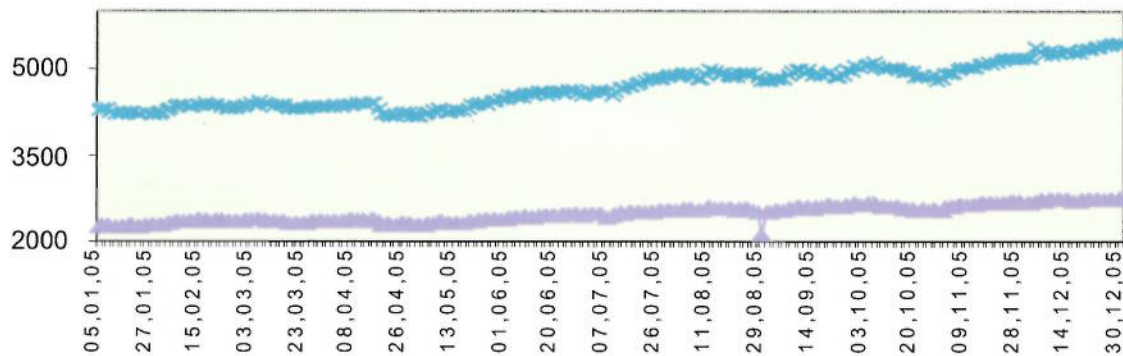
Dynamics of Dow-Jones and Nikkei indices

While main stock indices remained stable in USA during the reported period, Europe and Japan experienced some fluctuations. Thus, the *Dow-Jones* aver-

Nikkei index calculated based on the stock prices of the top 225 traded companies at the Tokyo Stock Exchange increased by 41.9%.

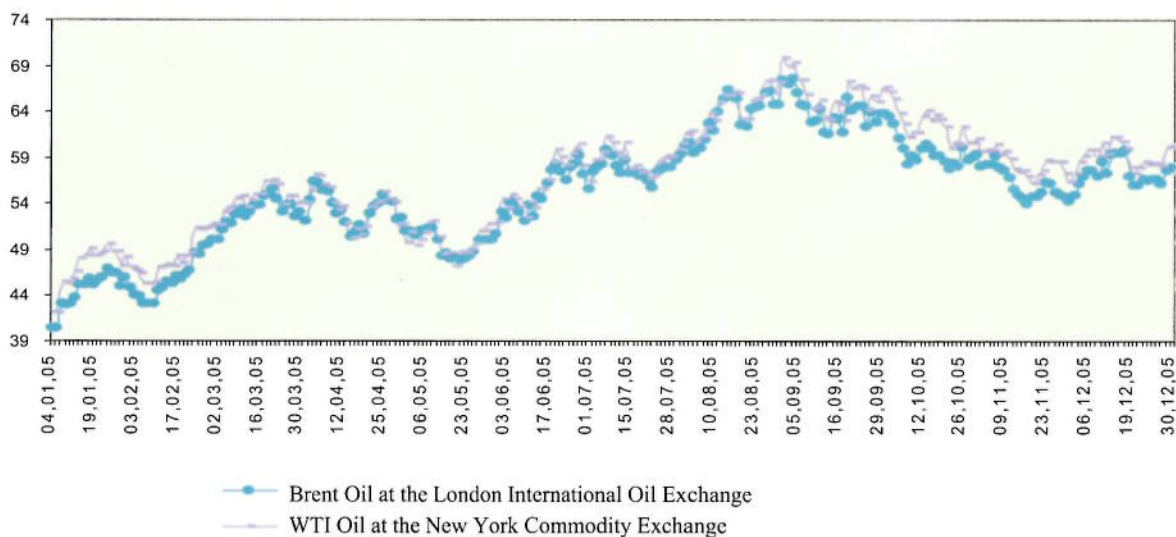
FTSE Euro top and DAX indices

age that indicates the average price of the 30 largest traded industrial enterprises at the New York Stock Exchange went up by 0.5%, and the *NASDAQ* index calculated based on the stock prices of the top 100 high technology companies increased by 3.1%. The

The *FTSE Euro top 100* index based on the stock prices of Europe top 100 companies increased by 21.9%, and *DAX index*, the average stock price of top 100 companies traded at the German Stock Exchange increased by 27.2%.

1 Barrel of Oil Price Changes at the Global Market (USD)

qiymətləri əsasında hesablanmış *FTSE eurotop 100 indeksi* 21,9%, Almaniya Fond Birjasında hərraca çıxarılan 100 ən iri şirkətin səhmlərinin orta qiyməti-*DAX indeksi* 27,2% artmışdır.

2005-ci ildə dünya bazarında Brent markalı neftin orta qiyməti 55,4\$ təşkil etmişdir. Hesabat ilinin avqust-sentyabr aylarında neftin qiyməti həttə 65\$ ötmüşdür ki, bu da 2004-cü ildə olduğundan (41,3\$) 34,1% çox olmuşdur. Neftin qiymətinin yüksəlməsinin əsas səbəbi neftə olan global tələbin artmasıdır. Bununla belə siyasi amillərin, habelə Katrina qasırğası nəticəsində ABŞ-da neft hasilatında yaranmış problemlərin də neftin qiymətinə təsiri dövr ərzində əhəmiyyətli olmuşdur. Qeyd edək ki, neftin qiymətinin qalxması OPEK tərəfindən istehsal kvotasının artırılması şəraitində baş vermişdir.

2005-ci ildə dünya bazarında əlvan metalların qiyməti 10%, dəmir filizi 39,5%, kənd təsərrüfatı xammalı 2,6%, ərzaq xammalı 3,2%, sənaye xammalı 13,8%, cəmi enerji daşıyıcıları üzrə qiymət 16,7% artmışdır.

1.2 Azərbaycanda iqtisadi artım və onun mənbələri

2005-ci ildə ölkə iqtisadiyyatı Ümumi Daxili Məhsulun, istehsal və qeyri-istehsal xarakterli investisiya qoyuluşunun, əhalinin, müəssisələrin və dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin yüksək artım tempi ilə xarakterizə olunmuşdur. Dövr ərzində

məhsullara xarici tələbin artması, xüsusilə neftin dünya bazar qiymətinin yüksək olması hesabat ilində iqtisadi artımın formalaşmasında mühüm rol oynamışlar.

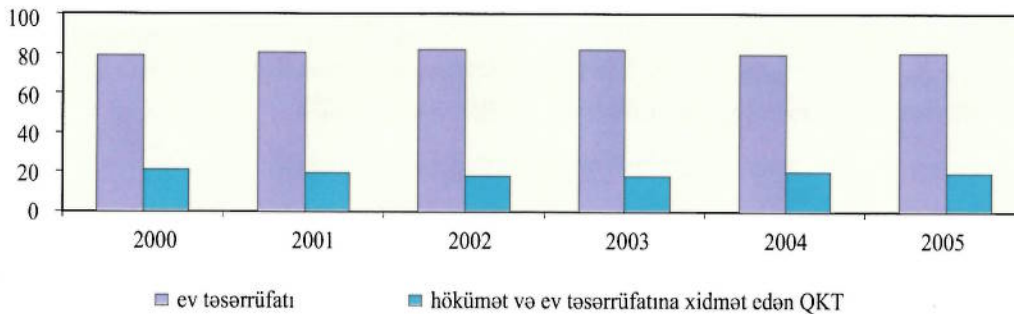
• Məcmu tələb

Son istehlak xərcləri.

Yüksək iqtisadi fəallıq, fiskal xərclərin, əhalinin pul gəlirlərinin davamlı olaraq artması və əlverişli xarici konyunktura məcmu tələbin, xüsusilə onun istehlak hissəsinin əhəmiyyətli artmasına təkan vermişdir. Məcmu tələbin demək olar ki, bütün komponentlər üzrə artımı ölkədə yüksək tempili iqtisadi artımın formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. İlkin qiymətləndirmələrə görə 2005-ci ildə əvvəlki ilə nisbətən son istehlak xərcləri 23,3%, o cümlədən ev təsərrüfatlarının mal və xidmətlərə xərcləri 27,5%, hökumətin istehlak xərcləri 24,3%, ev təsərrüfatlarına xidmət edən qeyri-kommersiya təşkilatlarının istehlak xərcləri isə 13,7% artmışdır.

- Ev təsərrüfatları. 2005-ci ildə ev təsərrüfatlarının istehlak xərclərinin artmasında onların gəlirlərinin artımı mühüm rol oynamışdır. Hesabat ilində əhalinin pul gəlirləri əvvəlki illə müqayisədə 27%, onun əsas mənbələrindən biri olan orta aylıq əmək haqqı isə 21,9% artmışdır. Ev təsərrüfatlarının gəlirlərinin artmasında fiskal ekspansiya əhəmiyyətli amil

Qrafik 1. Azərbaycanda son istehlak xərclərinin strukturu, %

Mənbə: "Azərbaycanın Milli Hesabları 2005", ARDSK, Bakı 2005 və AMB-nin hesablamaları

26,4%-lik iqtisadi artım tempinin əldə edilməsində daxili və xarici iqtisadi mühitin əlverişli olması önəmli rol oynamışdır. Makroiqtisadi sabitliyin davamlı xarakter alması, özəl investisiyaların sürətləndirilməsinə xidmət edən biznes mühitinin yaxşılaşması iqtisadi inkişafı daha da sürətləndirmişdir. Eyni zamanda sosial rifahın yüksəldilməsinə və ölkədə bazar infrastrukturunun inkişafına yönəlmiş fiskal siyasətin daha ekspansiv və effektiv xarakter alması, Azərbaycandan ixrac olunan

olmuşdur. Nəticədə, büdcənin sosial xərclərinin əhalinin cəmi pul gəlirlərindəki payı 2004-cü ildə 14%-dən 2005-ci ildə 15%-ə qədər artmışdır.

2005-ci ildə ev təsərrüfatlarının son istehlak xərclərinin kəskin artması onun pul xərcləmələrinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına gətirib çıxarmışdır.

Hesabat ilində əhalinin pul xərclərinin 70,3%-i mal və xidmətlərin ödənilməsinə yönəldilmiş, 29,7%-i isə yığıma getmişdir. Mal və xidmətlərə xərcləmələrinin 65,8%-i isə ərzaq mallarının alınmasına yönəlmişdir.

Average Brent oil price on the world markets made USD55.4 during 2005. In August-September of the reported year the oil price even exceeded USD65, which is 34.1% above the year 2004 level (USD41.3). The primary cause of the oil price increase is the growth of the global demand for oil. Furthermore, political factors as well as the problems caused by the Catherine storm to the US oil industry had a major effect on oil price increase during the reported period. It should be noted that oil prices increased as OPEC raised the production quotas.

World market prices for non-ferrous metal increased by 10% during 2005, metal scrap by 39.5%, agricultural raw materials by 2.6%, food input materials by 3.2%, industrial raw materials by 13.8% and energy carriers by 16.7%.

1.2. Economic growth in Azerbaijan and its sources

In 2005 the country's economy was characterized by a high growth rate of the Gross Domestic Product, production and non-production investments, individual, corporate and public budget revenue and expenditures. During that period the favorable domestic and foreign economic environ-

ular, world market oil prices went up considerably thus leading to economic growth during the reported year.

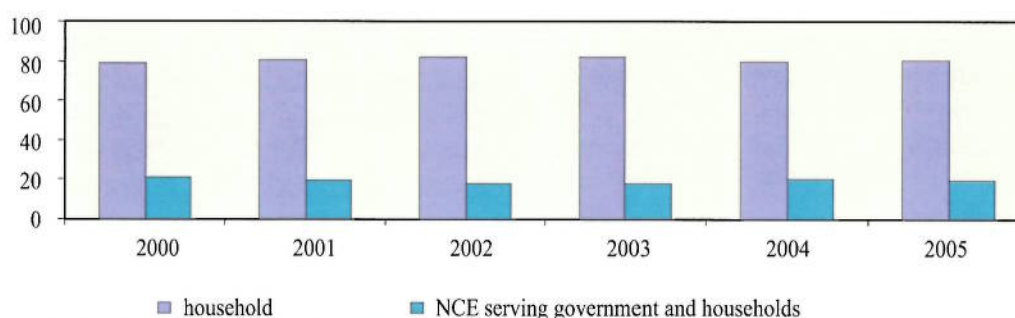
• *Aggregate demand*

Final consumer expenditures.

High economic activity, continuous increase of fiscal expenses and individual incomes, as well as favorable foreign market conditions gave an impetus to a material increase in total demand, especially its consumer component. Growth in virtually all components of the total demand played an important role in the country's high economic growth rate. Preliminary evaluations indicate that final consumer expenditures in 2005 against the previous year increased by 23.3%, including household goods and services costs by 27.5%, government's consumer costs by 24.3%, and consumer costs of non-commercial enterprises serving households by 13.7%.

- Households. Increase in household revenues made a substantive contribution to the growth of household consumer expenditures during 2005. During the reported year individual money income increased by 27% against the previous year, while average monthly salary, being a major source thereof, and went up by 21.9%. Fiscal expansion was a

Chart 1: Structure of final consumer expenditures in Azerbaijan, %

Source: Azerbaijan's National Reports, 2005, SSCAR, Baku 2005 and NBA's calculations

ment made a vast contribution to the 26.4% annual economic growth. Continuous macroeconomic stability and further improvement of the business climate that served the purpose of speeding up the private investment processes promoted economic growth even further. In parallel, the fiscal policy that sought to expand social welfare and develop the country's market infrastructure became more expansive and effective, foreign demand for goods exported from Azerbaijan increased, and, in partic-

ular, significant factor contributing to the household income growth. As a result, the share of budget's social expenditures in the total household income increased from 14% in 2004 to 15% in 2005.

The drastic increase in the household final consumer expenditures in 2005 led to a considerable growth in cash spending.

During the reported year 70.3% of the household cash spending pertained to purchase of goods and services and 29.7% to collection. 65.8% of the goods

- Hökumət və ev təsərrüfatlarına xidmət edən qeyri-kommersiya təşkilatları. 2005-ci ildə son istehlak xərclərinin artımında hökumət və ev təsərrüfatlarına xidmət edən qeyri-kommersiya təşkilatlarının istehlak xərclərinin də əhəmiyyəti böyük olmuşdur. Belə ki, son istehlak xərclərinin 20%-i yalnız bu iki sahənin payına düşmüşdür. Hökumətin istehlak xərclərinin artımı başlıca olaraq əmək haqqı və mal və xidmətlərə xərclərin artması hesabına baş vermişdir.

2005-ci ildə dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan xərclərin 25,4%-ni və ya 2803,6 mlrd. manatını əməyin ödənilməsi xərcləri təşkil etmişdir ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 32,4% çoxdur. Malların alınması və xidmətlərin ödənilməsi xərcləri isə dövlət büdcəsi xərclərinin 33,4%-ni və ya 3655,8 mlrd. manatını təşkil etməklə əvvəlki ilin müvafiq səviyyəsini 46,6% üstələmişdir.

İnvestisiya

2005-ci ildə iqtisadiyyatın inkişafına müxtəlif daxili və xarici mənbələrdən 27,1 trln. manat (5,9 mlrd. dollar) investisiya yönəldilmişdir ki, bu da əvvəlki ilin səviyyəsindən 12,7% çoxdur.

Məcmu investisiya qoyuluşunun 32,8%-ni daxili investisiyalar təşkil etmişdir. 2005-ci ildə daxili investisiyaların ÜDM-də payı 13,6%, qeyri-neft ÜDM-də payı isə 23,2% olmuşdur.

Məcmu investisiyaların 71%-i neft sektoruna, yalnız 29%-i qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəlmişdir. Hesabat ilində daxili investisiyaların 84,6%-i müəssisə və təşkilatların öz vəsaitləri, 6,3%-i bank kreditləri, 3,6%-i əhəlinin şəxsi vəsaitləri, 3,5%-i büdcə vəsaitləri, 1,4%-i büdcədən kənar fondların vəsaiti, 0,6%-i isə digər mənbələr hesabına maliyyələşdirilmişdir.

Ötən illərdə olduğu kimi investisiyaların önəmli hissəsi iri həcmli layihələrin həyata keçirilməsinə yönəlmişdir. Bu, kapital əmtəələrinin idxalını artırmaqla bərabər iqtisadi artıma önəmli töhfə verməkdədir. İstər neft, istərsə də qeyri-neft sektorunda iri layihələrin reallaşdırılması ilə bağlı investisiyalar müəyyən tikinti xidmətlərinə də tələb yaradır ki, bu da hesabat ilində tikintidə artımın mühüm amilinə çevrilmişdir.

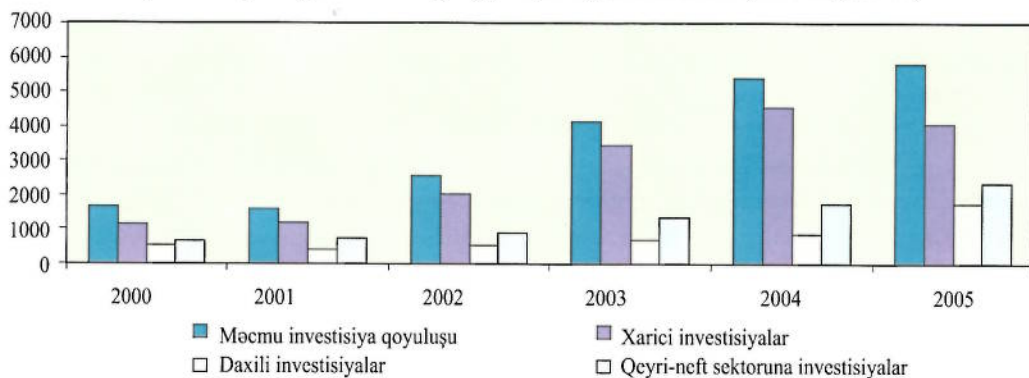
İqtisadiyyata cəlb edilmiş investisiyaların 77%-i sənaye sahələrinin inkişafına (o cümlədən 1,6%-i emal sənayesinə, 4,8%-i elektrik enerjisinin istehsalına), 6,1%-i mənzil tikintisinə, 6,9%-i nəqliyyata, 2,1%-i ticarət və xidmətə, 2,4%-i rabitəyə, 0,8%-i kənd təsərrüfatına, 4,7%-i isə digər sahələrə yönəldilmişdir.

2005-ci ildə qeyri-neft sektoru sahələrinə yönəldilən investisiyaların artım tempi ötən illərə nisbətən xeyli yüksək olmuşdur. Belə ki, investisiyalar qida sənayesində 28,6%, mənzil tikintisində 15,4%, qeyri-metall mineral maddələrin istehsalında 68,9%, rabitədə 27,4%, təhsil və səhiyyədə 1,7 dəfə artmışdır.

2005-ci ildə investisiyaların cəlb edildiyi bölmələr içərisində özəl sektorun payı artmaqda davam etmişdir. Hesabat ilində əvvəlki ilə nisbətən qeyri-dövlət bölməsinə yönələn investisiyalar 4,8%, dövlət bölməsinə cəlb edilən investisiyalar isə 91,8% artmışdır.

- *fərdi şəxslərin investisiyaları*. Dövlət tərəfindən sahibkarlığın inkişafına diqqətin artırılması yeni iqtisadi münasibətlərin formalaşmasını daha da sürətləndirmiş, bunun nəticəsində əvvəllər muşdla işləyən bir çox şəxslər fərdi sahibkar kimi fəaliyyət göstərməyə başlamışdır. 2005-ci ildə əsas kapitalla investisiya qoyuluşunun da məhz 3,6%-i şəxsi vəsaitlər hesabına maliyyələşmişdir. Fiziki şəxslərin

Qrafik 2. İqtisadiyyata investisiya qoyuluşu haqqında məlumat (mln. ABŞ dolları)

Mənbə: "Azərbaycan Rəqəmlərdə 2005", ARDSK, Bakı 2005; "Sosial-iqtisadi inkişaf 2005" Bülleteni, ARDSK, Bakı 2005.

and services acquisition costs pertained to food products.

- Non-commercial enterprises serving government and households. Consumer expenditures of non-commercial enterprises serving government and households also played an important role in the growth of final consumer expenditures in 2005. Thus, these two sectors alone accounted for 20% of the total final consumer expenses. The government's consumer expenses rose primarily due to the growth of salary and goods and services acquisition costs.

Labor remuneration costs constituted 25.4% or AZM2803 billion of the public budget's projected costs in 2005, which is 32.4% above the previous year's level. Goods and services acquisition costs constituted 33.4% or AZM3655.8 billion, thus exceeding the last year's rate by 46.6%.

Investment

AZM27.1 trillion (USD5.9 billion) worth of investments from different local and foreign sources were made for economic development purposes during 2005, which 12.7% higher than the previous year's level.

Domestic investments accounted for 32.8% of the total investments. Domestic investments accounted for 13.6% of GDP and 23.2% of the non-oil sector GDP in 2005.

71% of the total investments were placed in the oil sector and only 29% in the non-oil sector. During the reported year, 84.6% of the domestic investments were placed by enterprises and institutions from their own funds, 6.3% from bank loans, 3.6% from household private funds, 3.5% from budgetary resources, 1.4% from extra budgetary funds, and 0.6% from other sources.

As in previous years, a large portion of investments were directed at implementation of large scale projects. It makes a major contribution to the overall economic growth while serving the purpose of increasing imports of capital commodities. Investments associated with implementation of large-scale projects in both oil and non-oil sectors caused a demand for construction services to increase, which turned into a significant factor contributing to construction growth during the reported period.

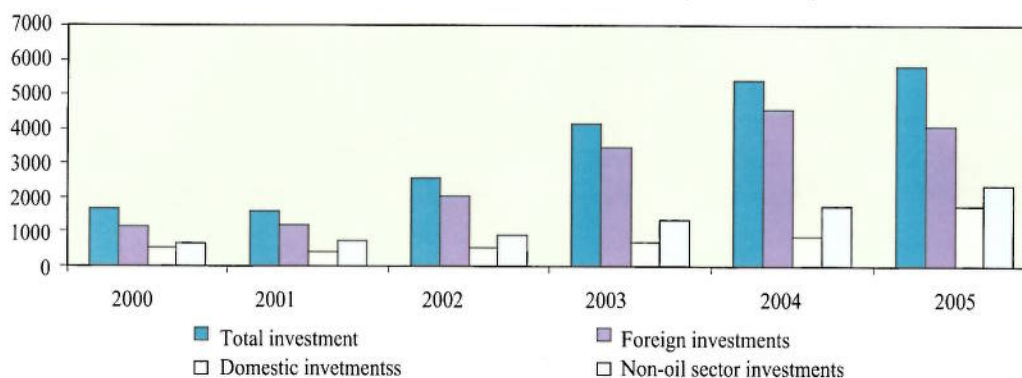
77% of investments placed in economy were made for development of industrial sectors (including 1.6% for processing industry, 4.8% for power generation), 6.1% for residential construction, 6.9% for transport, 2.1% for trade and services, 2.4% for communications, 0.8% for agriculture and 4.7% for other sectors.

In 2005, investments in non-oil sectors had a substantially higher growth rate as opposed to previous years. Thus, investments in food industry increased by 28.6%, residential construction by 15.4%, non-metal mineral substance production by 68.9%, communications industry by 27.4%, education and health care sector by 1.7 times.

Private sector continued to increase its share within sources of investments in 2005. Investments to the non-state sector increased by 4.8% and to state sector by 91.8% during the reported year.

- *Investment by private persons.* Government's increasing attention to private business development promoted new economic relations, wherefore a number of individuals who had previously worked on a remunerated basis started operating as private businesses. Individual investments thus made 3.6% of the core capital investments made in 2005. Increase in the collection factor in addition to the portion of individual revenues used for consumption was a major contributor to expansion of private investments.

Chart 2: Investments across economic sectors (USD million)

Source: "Azerbaijan in Numbers 2005", SSCAR, Baku 2005; "Socio-economic development in 2005" Bulletin, SSCAR, Baku 2005.

gəlirlərinin istehlaka gedən hissəsi ilə yanaşı yığma gedən əmsalının da artması şəxsi investisiyaların genişlənməsində əsas faktor olmuşdur.

- *hökumət investisiyaları*. 2005-ci ildə məcmu tələbin artımında rol oynayan mühüm amillərdən biri də hökumətin investisiya xərclərinin artımıdır. Belə ki, hesabat ilində dövlətin investisiya xərcləri əvvəlki illə müqayisədə 1,7 dəfə artaraq 820 mlrd. manat və ya büdcə xərclərinin 7,4%-ni təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, investisiya xərclərinin 489 mlrd. manatını və ya 59,6%-ni istehsal və infrastruktur yönümlü layihələr, 245,7 mlrd. manatını və ya 30%-ni sosial yönümlü layihələr, 6,1 mlrd. manatını və ya 0,7%-ni institusional yönümlü layihələr və 77,6 mlrd. manatını və ya 9,5%-ni işə ərazilərin bərpası, yenidənqurulması və əsaslı tikinti layihələri üzrə xərclər təşkil etmişdir. Eyni zamanda il ərzində əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarının 3,5%-i büdcə vəsaitləri hesabına həyata keçirilmişdir.

- *xarici investisiyalar*. Məcmu investisiyaların 67,2%-i xarici mənbələr hesabına formalaşmışdır. Xarici investisiyaların 4161,5 mln. ABŞ dollarını və ya 93,6%-ni birbaşa investisiyalar, 281,8 mln ABŞ dollarını və ya 6,3%-ni kreditlər və ssudalar təşkil etmişdir.

Xarici tələb

2005-ci ildə daxili və xarici faktorların müsbət təsiri şəraitində ticarət dövriyyəsinin yaxşılaşması prosesi davam etmişdir. İqtisadi artım tempinin sürətlənməsi, milli məhsullara xarici tələbin (ticarət tərəfdaşı olan ölkələrdə iqtisadi artım) yüksəlməsi, əlverişli investisiya mühitinin yaradılması ticarət dövriyyəsinin müsbət saldoya malik olmasını şərtləndirmişdir.

Bütövlükdə 2005-ci ildə ticarət balansının ümumi saldosu müsbət olmuş və əvvəlki illə müqayisədə 34,6% artaraq ÜDM-in 1,2%-ni təşkil etmişdir.

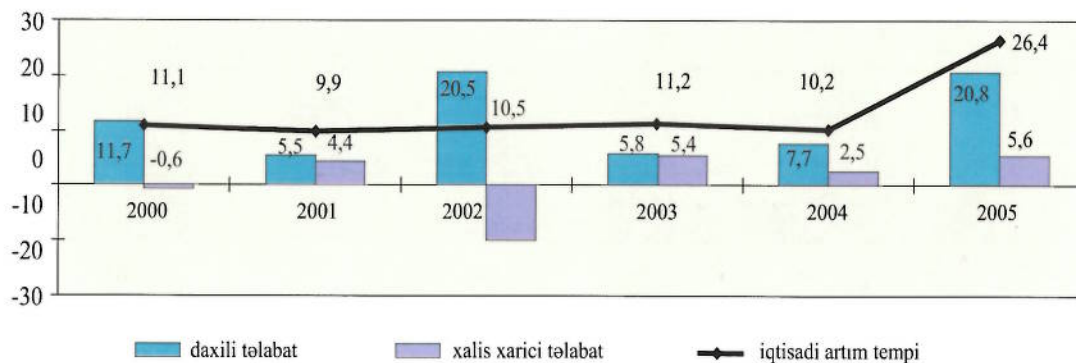
- *idxal*. Ölkəyə idxal olunan məhsulların həcmi 4200,0 mln \$ və ya ÜDM-in 33,5%-ni təşkil etmişdir. 2005-ci ildə idxalın strukturu əvvəlki illə müqayisədə yaxşılaşmışdır. Belə ki, idxalın strukturunda ərzaq məhsullarının xüsusi çəkisi 10,6%-ə və ya əvvəlki dövrlə müqayisədə 1,2% bəndi azalmışdır ki, bu da idxalı əvəz edən istehsal sahələrinin inkişafı ilə əlaqədardır. 2005-ci ildə ərzaq məhsulları üzrə pərakəndə əmtəə dövriyyəsinin 13,8%-i idxal hesabına ödənilmişdir ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq göstəricisindən 7,7% bəndi azdır.

İdxal olunan malların 33,3%-i investisiya təyinatlı malların (maşın və avadanlıqların) payına düşmüşdür. Ölkəyə idxal edilən maşın və avadanlıqların əksər hissəsi qeyri-neft sektorunun inkişafını nəzərdə tutan investisiya layihələrinin reallaşdırılması ilə bilavasitə əlaqəlidir.

- *ixrac*. İxracın həcmi 4346,9 mln.\$ və ya ÜDM-in 34,6%-ni təşkil etmişdir. Hesabat ilində ticarət tərəfdaşı olan ölkələrdə qeyri-neft sektoru məhsullarına olan tələbin artması ixracın strukturunda qeyri-neft sektorunun xüsusi çəkisinin ötən illəki 14,1%-dən 2005-ci ildə 17,1%-ə qədər artırmışdır. Qeyri-neft sektorunun ixracında aqrar və kimya sənayesinin məhsulları üstünlük təşkil etmişdir. Belə ki, qeyri-neft sektoru üzrə ixracın 26%-i bitkiçilik məhsulları, 17,7%-i kimya sənayesi məhsulları, 14,2%-i azqıymətli metallar və onların məmulatları, 9,7%-i kauçuk və polimer materiallar, 8,5%-i hazır yeyinti məhsullar, 7,7%-i toxuculuq materialları və məmulatlar hesabına həyata keçirilmişdir.

Hesabat dövrü ərzində ölkənin strateji ixrac məhsullarından olan kimya məhsulları, əlvan və qara metallar və pambığın ixracında da artım müşahidə olunmuşdur. Bununla belə, ixrac olunmuş malların strukturunda neft məhsulları yüksək paya malik olmuş və ümumi ixracın 76,1%-ni təşkil etmişdir. Qeyd edək ki, 2005-ci ildə xarici dövlətlərə 3337

Qrafik 3. Məcmu tələbin iqtisadi artıma töhfəsi

Mənbə: "Azərbaycanın milli hesabları 2005", Bakı 2005 və AMB-nin hesablamaları.

- *Government investments.* Growth of government investment costs was among major factor contributing to the increase of the total demand in 2005. Thus, public investment expenditures increased by 1.7 times against the previous year, hence totaling to AZM820 billion or 7.4% of the total budget expenditures. It should be noted that AZM489 billion or 59.6% of the investment expenditures pertained to production and infrastructure projects; AZM245.7 billion or 30% to social projects; AZM6.1 billion or 0.7% to institutional projects and AZM77.6 billion or 9.5% to area rehabilitation, reconstruction and capital construction projects. In parallel, 3.5% of the core capital investments were made from budgetary sources.

- *Foreign investment.* Foreign sources accounted for 67.2% of the total investments. USD4161.5 mil or 93.6% of foreign investments are direct investments, USD281.8 mil or 6.3% are loans and advances.

Foreign demand

Trade turnover continued to improve against the background of positive effects of domestic and foreign factors in 2005. Increased economic growth, enhanced foreign demand for national products (economic growth in trading partner countries) and favorable investment climate caused the trade turnover to arrive at a positive balance.

Overall, trade turnover had a positive balance in 2005, and, having increased by 34.6% as opposed to the previous year, made 1.2% of the GDP.

- *Imports.* Imports of goods to the country totaled to USD4200.0 mil or 33.5% of the GDP. The structure of imports in 2005 improved as compared to the previous year. Thus, the share of food products in the structure of imports reached 10.6% or decreased by 1.2% as compared to the previous

period, which is caused by development of production sectors replacing imports. Imports covered 13.8% of the retail commodity turnover of food products in 2005, which is 7.7% below the appropriate indicator of the previous year.

Investment-oriented goods (machinery and equipment) accounted for 33.3% of the total imported goods. Most machinery and equipment imported to the country are directly connected with implementation of investment projects designed to support non-oil sector development.

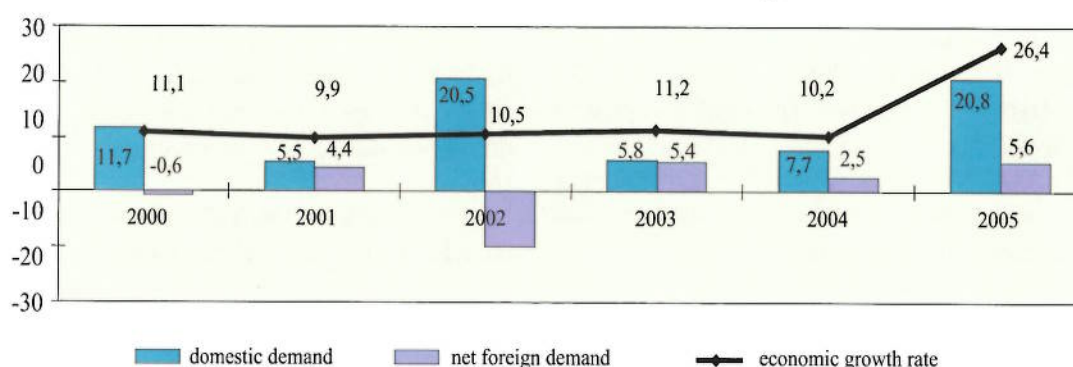
- *Exports.* Exports totaled to USD4346.9 mil or 34.6% of the GDP. The increase of demand for non-oil sector products in the trading partner countries during the reported year led to an increase of the non-oil sector's share within the export structure from 14.1% in the previous year to 17.1% in 2005. Agricultural and chemical industry products accounted for the largest portion of the non-oil sector's exports. Thus, plant cultivation products made 26% of the non-oil sector's total exports; chemical industry products made 17.7%; low-value metal and metal products made 14.2%; rubber and polymer materials constituted 9.7%; food products made 8.5%; and weaving materials and items made 7.7%.

Exports of chemical products, ferrous and non-ferrous metals and cotton, all representing the country's strategic export products, also increased during the reported period. Furthermore, oil products constituted a major portion within exported goods by totaling to 76.1% of the overall exports. It should be noted that crude oil accounted for USD2218.8 mil or 66.5% of the USD3337 mil worth of oil products exported to foreign countries in 2005.

Thus, demand factors played a significant role in forming up the real economic growth during 2005.

According to estimations, the 26.4% real eco-

Chart 3: Contribution of total demand to economic growth

Source: "Azerbaijan's national accounts 2005", Baku 2005 and NBA's calculations.

mln. \$ həcmində isə ixrac olunan neft məhsullarının 2218,8 mln. \$ və ya 66,5%-ni xam neft təşkil edir.

Beləliklə, 2005-ci ildə real iqtisadi artımın formalaşmasında tələb amilləri əhəmiyyətli rolə malik olmuşdur.

Hesablamalara əsasən hesabat ilində 26,4%-lik real iqtisadi artım tempinə daxili tələb 20,8% bəndi, o cümlədən, ev təsərrüfatının istehlak xərcləri 6,3% bəndi, hökumət və ev təsərrüfatlarına xidmət edən qeyri-kommersiya təşkilatlarının istehlak xərcləri 7,1% bəndi, əsas fondların ümumi yığılı da daxil olmaqla dövriyyə vəsaitlərinin dəyişimi 7,4% bəndi), xalis xarici tələb isə 5,6% bəndi töhfə vermişdir.

• Məcmu təklif

- *neft sektoru.* 2005-ci ildə ölkə iqtisadiyyatının inkişafında neft sektorunun sürətli artımının mühüm rolə olmuşdur. Dövr ərzində ÜDM-in 41,3%-i məhz

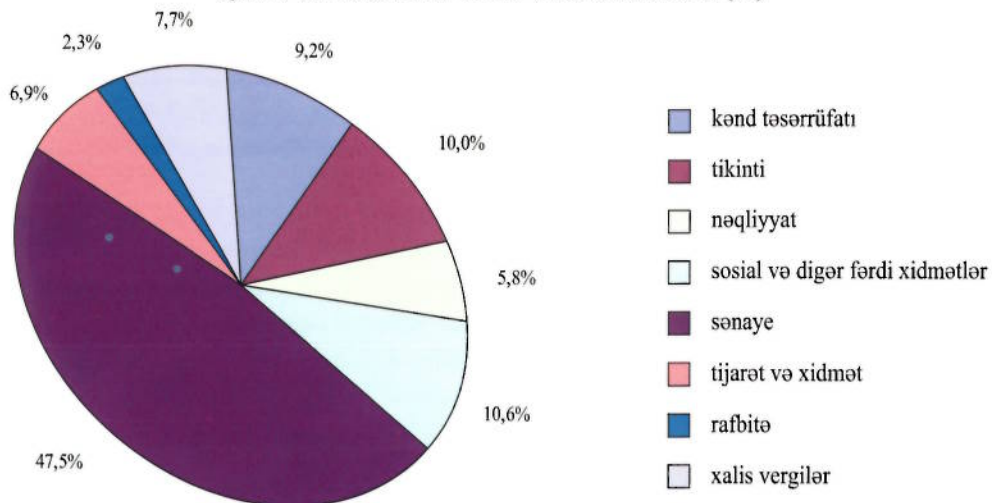
fəaliyyət göstərən özəl mülkiyyətli müəssisələr tərəfindən istehsal edilmişdir.

Qeyri-neft sektorunun real artım tempinin (8,2%) formalaşmasında sənayenin əhəmiyyətli rolə olmuşdur. Sənayenin qeyri-neft sektorunda istehsalın həcmi əvvəlki illə müqayisədə 14,8% artmışdır.

Sənaye istehsalının həcmində artımında demək olar ki, bütün sahələr müsbət iştirak payına malik olmuşdur. İstehsalın həcmi elektroenergetika sahəsində 5,3%, metallurgiyada 52,6%, yeyinti sənayesində 8,2% (o cümlədən qida məhsullarının istehsalı 4,2%), maşınqayırma və metal emalı müəssisələrində 30,2% artmışdır. Yüngül sənaye müəssisələrində artım daha sürətli olmuşdur. Bu sahələrdə istehsalın artımı 61% təşkil etmişdir.

Son illər ölkə iqtisadiyyatında müşahidə edilən tikinti bumu tikinti materiallarının istehsalına güclü impuls vermişdir. Hesabat ilində tikinti materialları sənayesində istehsalın artımı 20% olmuşdur.

Qrafik 4. 2005-ci ildə ÜDM-in sahə strukturu (%)

Mənbə: "Sosial-iqtisadi inkişaf 2005", ARDSK 2005

bu sektorda istehsal edilmişdir ki, bu əvvəlki ilə nisbətən 10% bəndi çoxdur. Əvvəlki illərdən fərqli olaraq neft sektorunun inkişafına neft hasilatı ilə yanaşı neft emalının da artması əhəmiyyətli təsir etmişdir. Neft hasilatı 2005-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə 70,5% artmışdır. Neft emalı sənayesində isə istehsalın həcmi əvvəlki ildəki 9,1%-dən 2005-ci ildə 14,2%-ə qədər artmışdır. Neft emalının artması neft sektorunda istehsalın keyfiyyətinin yaxşılaşmasını xarakterizə edir.

- *qeyri-neft sektoru.* 2005-ci ildə qeyri-neft sektorunun ÜDM-də xüsusi çəkisi 58,7% təşkil etmiş, məhsul istehsalının 73,9%-i qeyri-neft sektorunda

ÜDM-in artımında əhəmiyyətli iştirak payı olan nəqliyyat sektorunda dövriyyə artmaqda davam etmiş, nəqliyyat yükdaşımaları 9,2%, sərnişin daşımaları isə 4,8% artmışdır. Yük daşınması dəmir yolu nəqliyyatı ilə 26,8%, avtomobil nəqliyyatı ilə 6,6%, sərnişin daşınması isə avtomobil nəqliyyatı ilə 4,5%, metropolitendə 7,3%, hava nəqliyyatında isə 11,5% artmışdır.

2005-ci ildə kənd təsərrüfatında artım 7,5% təşkil etmişdir. Taxıl və çay istisna olmaqla demək olar ki, kənd təsərrüfatının bütün sahələrində artım müşahidə olunmuşdur.

Hesabat ilində meyvə və giləmeyvənin istehsalı

economic growth rate of the reported year breaks down as follows in terms of contribution shares: domestic demand - 20.8%, including household consumer expenses - 6.3%; consumer expenses of non-commercial enterprises serving government and households - 7.1%; modification of turnover assets including total return on fixed assets - 7.4%; and net foreign demand - 5.6%.

• *Aggregate supply*

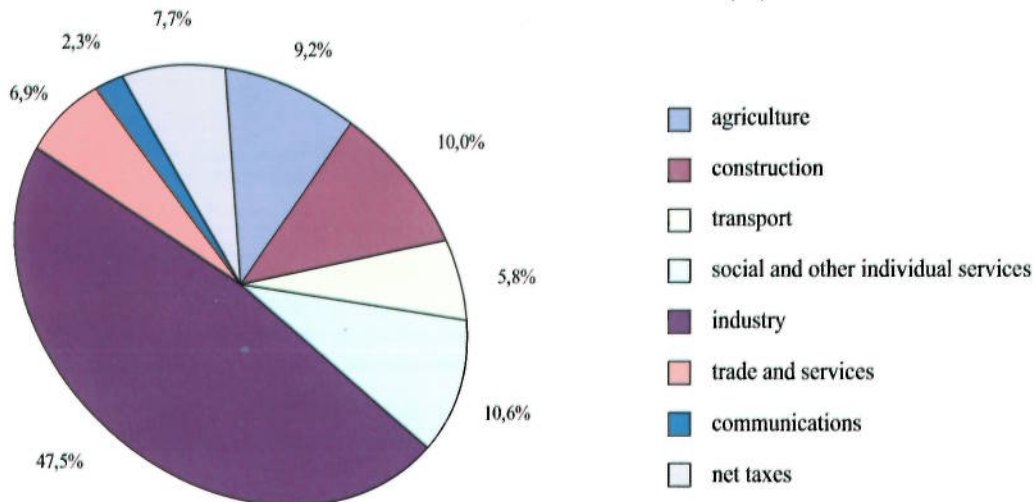
- *Oil sector.* The rapid development of the oil sector made a major contribution to the country's economic growth in 2005. During the period, 41.3% of the GDP were produced in that sector, which is 10% higher than the previous year's level. Unlike the previous years oil refinery growth also had a significant effect on the oil sector development in addition to oil production. Oil production has increased

Virtually all sectors had a positive share in the industrial production output growth. Output rose by 5.3% in power engineering; metallurgy by 52.6%; food sector by 8.2% (including food production sector by 4.2%); machinery and metal processing sector by 30.2%. Light industry enterprises had a more rapid growth. Output growth in these sectors totaled to 61%.

The construction boom observed in the country's economy in recent years gave a strong impulse to production of construction materials. Output of construction material industry grew by 20% during the reported year.

Transport sector, a major contributor to GDP growth, continued to display increasing turnover, with cargo transportation increasing by 9.2% and passenger transportation by 4.8%. Railway cargo transportation increased by 26.8%, motor way cargo transportation by 6.6%; motor way passenger

Chart 4: GDP's sector-based breakdown in 2005 (%)

Source: "Socio-economic development 2005", SSCAR 2005

by 70.5% in 2005, compared to previous year. The oil refinery sector's output volume increased from 9.1% in the previous year to 14.2% in 2005. The increase of oil refinery indicates the improvement in the quality of the oil sector's production.

- *Non-oil sector.* In 2005 the non-oil sector constituted 58.7% of the GDP, and 73.9% of the produce was made by private enterprises operating in the non-oil sector.

Industry played an important role in forming up the real growth rate of the non-oil sector (8.2%). Output of the industry's non-oil sector increased by 14.8% as compared to the previous year.

transportation increased by 4.5%, subway transportation by 7.3%, aircraft transportation by 11.5%.

Agricultural sector growth rate constituted 7.5% in 2005. Except wheat and tea, basically all agricultural sectors demonstrated growth to various extents.

Fruit and dry fruit production increased by 47.2% and vegetable production went up by 4.7% during the reported period, principally due to increased output. However, adverse weather and climate conditions caused wheat production to drop down by 1.4% and tea production by 30%.

47,2%, tərəvəzin istehsalı isə 4,7% artmışdır ki, bu da məhsuldarlığın yüksəldilməsi hesabına olmuşdur. Lakin təbii-iqlim şəraitinin əlverişsiz keçməsi taxıl istehsalının 1,4%, çay istehsalının isə 30%-ə qədər azalmasını şərtləndirmişdir.

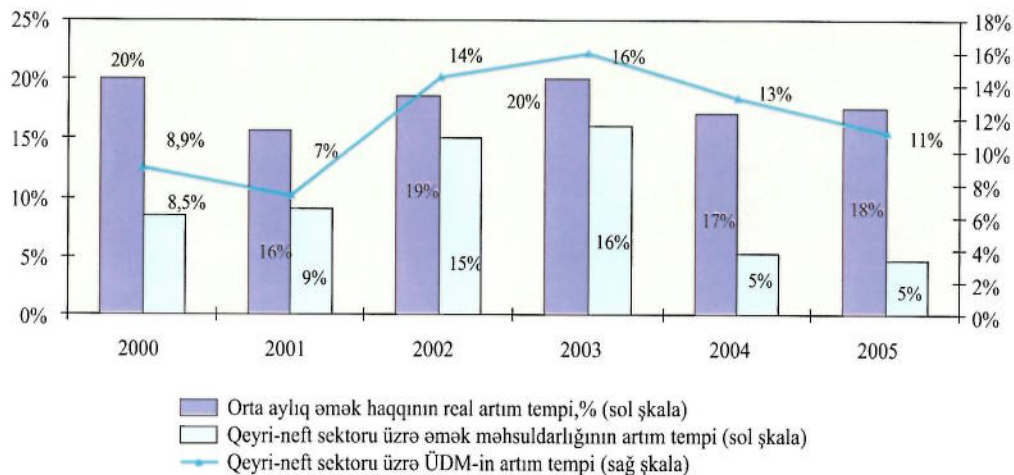
• *Makroiqtisadi tarazlıq və inflyasiya*

Əvvəlki illərdə tələb və təklif amillərinin artım templərində müşahidə edilən müxtəliflik 2005-ci ildə də davam etmiş və bu, makroiqtisadi tarazlığın formalaşmasında başlıca faktora çevrilmişdir. Belə ki, 2005-ci ildə məcmu tələbin komponentlərinin artım tempi məcmu təklifin komponentlərinin artım tempini qismən üstələmiş və məcmu təklif məcmu tələbin artımına gecikmə ilə reaksiya vermişdir.

neft sektoru üzrə əmək məhsuldarlığının artım tempini orta hesabla 2-3 dəfə üstələmişdir. Əmək haqqı və əmək məhsuldarlığının artım tempində yaranan fərq inflyasiyanın xərc amilinin də fəallaşmasını şərtləndirmişdir.

- İstehlak qiymətləri indeksi. Dövr ərzində 5,4% təşkil edən inflyasiya əsasən ərzaq məhsullarının və bəzi xidmət növlərinin qiymətlərinin bahalaşmasından irəli gəlmişdir. Belə ki, ərzaq məhsulları 6,3%, xidmətlər isə 5,7% bahalaşmışdır. Qeyd edək ki, il ərzində inflyasiyanın 84,1%-i ərzaq məhsullarının qiymətlərinin bahalaşması hesabına baş vermişdir. O cümlədən çörək, çörək məhsulları və yarmının payı -2,5%, ət və ət məhsullarının 46,7%, meyvə-tərəvəz məhsullarının 32,7%, yağ və piyin

Qrafik 5. İqtisadi artım, əmək məhsuldarlığı və real gəlirlər (2000-2005)

Mənbə: "Azərbaycanın Statistik Göstəriciləri 2004", ARDSK, Bakı 2004; "Sosial-iqtisadi inkişaf 2005", ARDSK, Bakı 2005, "Azərbaycan Respublikasının 2006-cı il dövlət büdcəsi zərfi", Bakı 2005 və AMB-nin hesablamaları.

Məcmu tələb amillərinin artımında əhalinin maddi rifah halının yüksəldilməsinə xidmət edən sosial xərclərin və xarici investisiyaların yüksəlməsi əhəmiyyətli təsir payına malik olmuşdur. Xüsusilə dövlət büdcəsinin sosial xərclərinin artım tempi məcmu tələbin daha sürətlə genişlənməsi üçün mühüm təkanverici amil olmuşdur. 2004-cü ilin sonundan etibarən bu proses əmtəə və xidmətlərə tələbin təklifi əhəmiyyətli üstələməsi ilə nəticələnmiş, bazarda yeni tarazlığın yaranması qiymətlərin artmasına səbəb olmuşdur. Bu prosesə əmək haqlarının artımının qeyri-neft sektoru üzrə əmək məhsuldarlığının artımını üstələməsi də təsir göstərmişdir.

Belə ki, aparılan hesablamalar da göstərir ki, orta aylıq əmək haqqının real artım tempi xüsusilə qeyri-

1,5%, süd və yumurtanın 3,5%, şəkər, çayın 2%, içkilər və tütünün 0,3% təşkil etmişdir. Qeyri-ərzaq malları və xidmətlərin bahalaşması əsasən inzibati yolla tənzimlənən qiymətlərin artırılması hesabına baş vermişdir. Belə ki, istehlak səbəbində 7,1% xüsusi çəkiyə malik olan inzibati tənzimlənən xidmət qrupuna aid olan qiymətlər yanacaq üzrə 0,9%, qaz üzrə 80,8% və su üzrə 44,7% artmış və onların inflyasiyaya töhfəsi bütövlükdə 0,7% təşkil etmişdir.

- Sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi. 2005-ci ildə sənaye istehsalçılarının qiymət indeksi 10,8% artmışdır. Qiymət artımı emal sənayesi ilə müqayisədə hasilat sənayesində daha sürətli olmuşdur. Belə ki, il ərzində SİQİ hasilat sənayesində 15,4%, emal sənayesində isə 3% təşkil etmişdir.

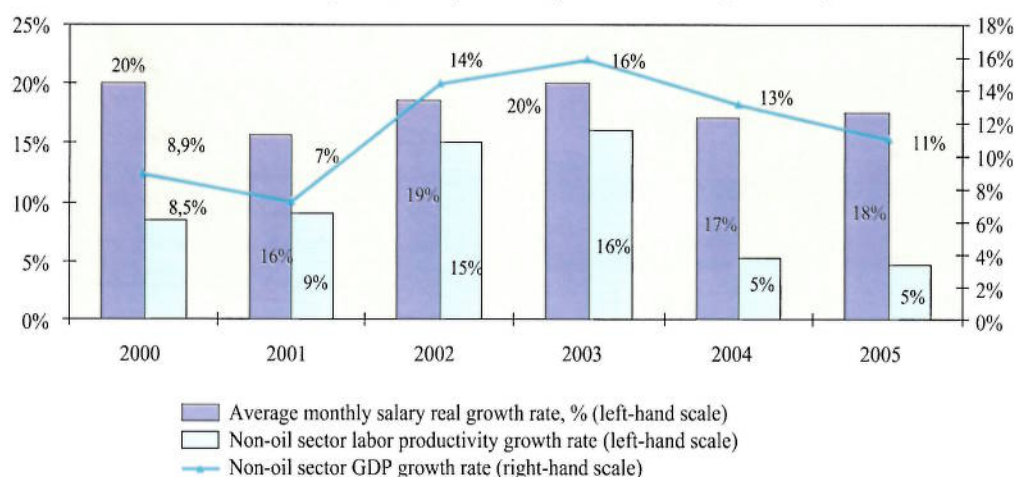
• *Macroeconomic stability and inflation*

The diversity that the growth rates of demand and supply factors had displayed in the previous years continued in 2005 as well, which turned into the primary factor of forming up the macroeconomic balance. Thus, components of total demand had a somewhat higher growth rate than that of the components of total supply in 2005, wherefore total supply responded to the total demand growth with a lag.

Increase of social expenditures and foreign investments serving the purpose of improving the financial welfare of the general public had a significant effect on the total demand factors' growth. Growth rate of the state budget's social expendi-

- Consumer price index. Inflation rate of 5.4% observed during the reported period was caused primarily by increased prices for food products and some services. Thus, food product prices have increased by 6.3% and prices for services by 5.7%. It should be noted that increase of food product prices accounted for 84.1% of the year's inflation, where bread, bread products and cereals made 2.5%; meat and meat products - 46.7%; fruit and vegetable products - 32.7%; butter and fat - 1.5%; dairy and eggs - 3.5%; sugar and tea - 2%; beverages and tobacco - 0.3%. Prices of non-food products and services increased mainly due to growth of administratively regulated prices. Thus, the prices of the administratively regulated group of

Chart 5: Economic growth, labor productivity and real income (2000-2005)

Source: "Azerbaijan's Statistical Indicators 2004", SSCAR, Baku 2004; "Socio-economic development 2005", SSCAR, Baku 2005, "2006 Public Budget Package of the Azerbaijan Republic", Baku 2005, and NBA's calculations.

tures was a particularly significant contributor to the more rapid expansion of total demand. This process being underway since late 2004 resulted in demand for goods and services drastically outpacing supply, and the new balance established on the market caused prices to go up. This process was also affected by the salary growth outpacing the non-oil sector labor productivity.

Thus, estimations suggest that the real growth rate of average monthly salary exceeded the growth rate of the non-oil sector labor productivity in particular by 2-3 times on average. The gap between the salary and labor productivity growth rates also caused the inflation's expense factor to become more active.

services that constitutes 7.1% of the consumer basket increased by 0.9% for fuel; 80.8% for gas and 44.7% for water, with their total contribution to inflation making 0.7%.

- Industrial producer price index. The industrial producer price index increased by 10.8% in 2005. Production sector displayed a more rapid price growth as compared to the processing sector. Thus, the production sector's IPPI made 15.4% and the processing sector IPPI constituted 3%.

- Agricultural producer price index. Agricultural producer price index rose by 2.2%. Except for fruit and livestock products, plant cultivation products producer price index displayed a 5.7% decrease

- Kənd təsərrüfatı istehsalçılarının qiymət indeksi. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının qiymət indeksi 2,2% artmışdır. İl ərzində meyvəçilik və heyvandarlıq məhsulları istisna olmaqla bitkiçilik məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksində 5.7% azalma müşahidə olunmuşdur. İstehsalçı qiymətləri indeksi meyvə məhsullarında 11,9%, heyvandarlıq məhsulları üzrə isə 12,9% artmışdır.

Beləliklə, 2005-ci ildə ölkə iqtisadiyyatı makroiqtisadi baxımdan keyfiyyətə yeni xüsusiyyətlərə malik olması ilə xarakterizə olunmuşdur. Belə ki, əvvəlki illə müqayisədə iqtisadi artım tempi xeyli yüksəlmiş və inflyasiyanın tempi aşağı düşmüşdür. Daxili və xarici tələbin artım sürətinin və dünya neft qiymətlərinin yüksək olaraq qalmaqda davam etməsi, habelə ticarət tərəfdaşlarında inflyasiya göstəricilərinin yüksək olmasına baxmayaraq ölkədə qiymətlərin artım tempi ötən illə müqayisədə azalmışdır. Cari ildə aparılmış makroiqtisadi siyasət və antiinflyasiya tədbirləri iqtisadiyyatda inflyasiya təzyiqlərinin azalmasına önəmli töhfə vermişdir.

1.3. Tədiyə balansı

Tədiyə balansının makroiqtisadi parametrləri

2005-ci ildə ölkədə yüksək tempili iqtisadi artımın davam etməsi, milli məhsullara xarici tələbin (partnyor ölkələrdə iqtisadi artım) yüksəlməsi, investisiya mühitinin daha da yaxşılaşması şəraitində kapital axınının genişlənməsi, dünya bazarlarında neftin qiymətinin yüksəlməsi kimi amillər tədiyə

balansının parametrlərinin əhəmiyyətli yaxşılaşmasını şərtləndirmişdir.

2005-ci ildə tədiyə balansının ümumi saldosu müsbət olmuş, ötən illə müqayisədə 1,6 dəfə artaraq ÜDM-in 4,8%-ni təşkil etmişdir.

Ölkədə yüksək tempili iqtisadi artım strategiyasının, o cümlədən onun vacib tərkib hissəsi olan neft-qaz strategiyasının uğurla reallaşdırılması ölkənin ixrac potensialının artmasını şərtləndirmişdir. Nəticədə əvvəlki dövrlərdən fərqli olaraq 2005-ci ildə daxili yığım norması investisiyaları üstələmiş, tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabında son illər olan iri həcmli mənfi saldo ilk dəfə olaraq profisitlə əvəzlənmişdir.

2005-ci ildə cari hesabın saldosu müsbət 167,3 mln. \$ məbləğində olaraq ÜDM-in 1,3%-nə bərabər olmuşdur.

Xarici ticarət balansının müsbət saldosu keçən illə müqayisədə 20 dəfədən çox artaraq ÜDM-in 26,3%-nə bərabər olmuş və cari əməliyyatlar hesabının mənfi saldosunun profisitlə nəticələnməsini şərtləndirən əsas amil olmuşdur. Digər tərəfdən, kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabının müsbət saldosu 85,2% azalsa da, ÜDM-in 3,5%-ni təşkil edərək tədiyə balansının ümumi saldosunun 72,5%-nə bərabər olmuşdur. Beləliklə həm cari hesabın saldosu, həm də kapital və maliyyənin hərəkəti hesabının saldosu müsbət olaraq tədiyə balansının ümumi müsbət saldosunu şərtləndirmişdir.

Tədiyə balansının sektorlara ayrılmaqla təhlili isə göstərir ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi 2005-ci ildə də xarici iqtisadi əməliyyatlar neft-qaz sektoru üzrə

Tədiyə balansının əsas analitik göstəriciləri

	2004		2005	
	Mln. \$	ÜDM-də %-lə	Mln. \$	ÜDM-də %-lə
I. Cari əməliyyatlar hesabının saldosu	-2589.2	-30.4	167.3	1.3
Xarici ticarət balansı	161.3	1.9	3299.1	26.3
Xidmətlər balansı	-2238.4	-26.3	-1970.0	-15.7
Gəlirlər balansı	-700.6	-8.2	-1645.6	-13.1
Cari transfertlər balansı	188.5	2.2	483.8	3.8
II. Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabının saldosu	2973.2	34.9	440.4	3.5
Birbaşa investisiyalar	2329.7	27.3	458.2	3.6
Neft bonusu	21.6	0.3	1.0	-
Kreditlər və digər investisiyalar	621.9	7.3	-18.8	-0.1
III. Tədiyə balansının ümumi saldosu	384.0	4.5	607.7	4.8

during the year. Producer price index for fruit products made 11.9% and for livestock products 12.9%.

Hence, the country's economy in 2005 was characterized with conceptually new features from macroeconomic viewpoint. Economic growth rate considerably increased and inflation rate decreased as opposed to the previous year. Despite of domestic and foreign demand growth pace and world oil prices as well as inflation rates in trading partner countries remaining high, the price growth rate in the country declined as compared to the previous year. Macroeconomic policy and anti-inflation measures taken during the current year had a significant contribution to reducing inflation pressures.

1.3. Balance of payments

Macroeconomic parameters of the balance of payments

Increased capital inflow and world market oil prices against the background of continued rapid economic growth, increased foreign demand for domestic products (economic growth in partner countries) and further improvement of the investment environment in 2005, have been the main contributors to the considerable improvement of the parameters of the balance of payments.

The overall balance of the balance of payments

was positive in 2005 and, having gone up by 1.6 times against the last year's indicator, made 4.8% of the GDP.

Successful implementation of the country's high economic growth strategy, including its vital component, the oil and gas strategy, has caused the country's export potential to increase. As a result, unlike previous periods, the internal return rate past the investments in 2005 and the large negative balance of the current account of the balance of payments in the recent years for the first time was replaced by a surplus.

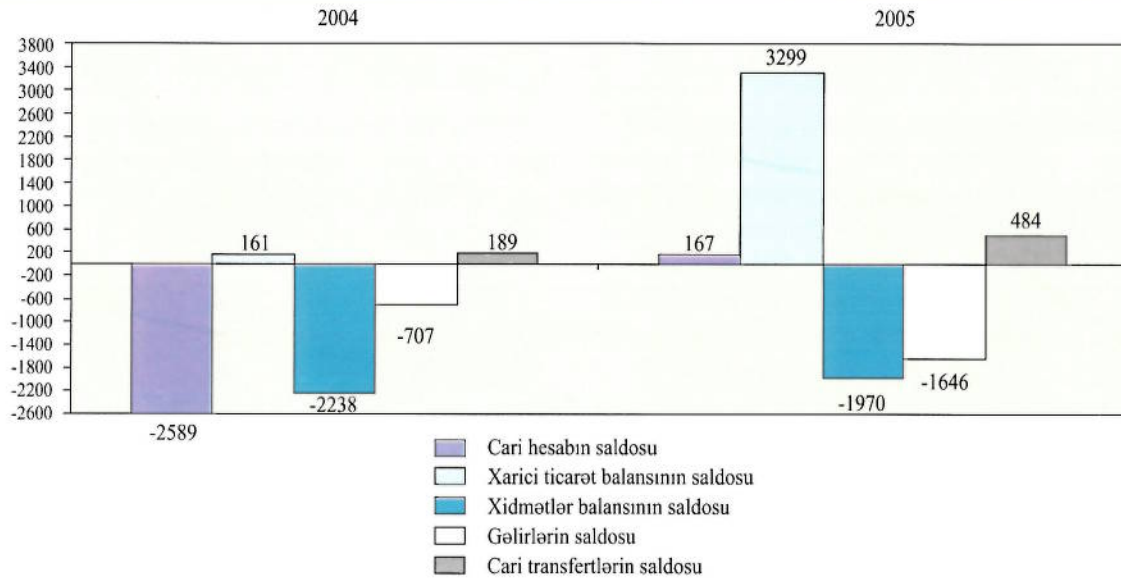
The balance of the current account was USD167.3 mil in 2005 thus totaling to 1.3% of the GDP.

The positive net of the foreign trade balance increased by over 20 times as opposed to the last year and thus totaled to 26.3% of the GDP, therefore being main factor causing the negative balance of the current account to switch to surplus. On the other hand, although the positive net of the capital and cash flow account decreased by 85.2%, it constituted 72.5% of the overall balance of payments being 3.5% of the GDP. Thus, both the net current account and the net capital and cash flow account being positive caused the overall balance of payments net out positively.

A sector-based review of the balance of payments indicates that, like in previous years, foreign economic transactions in 2005 netted positively in the oil and gas sector and negatively in the non-oil sector.

Basic analytical indicators of the balance of payments

	2004		2005	
	USD mil	% of GDP	USD mil	% of GDP
I. Net current account	-2589.2	-30.4	167.3	1.3
Net foreign trade balance	161.3	1.9	3299.1	26.3
Net services	-2238.4	-26.3	-1970.0	-15.7
Net revenues	-700.6	-8.2	-1645.6	-13.1
Net current transfers	188.5	2.2	483.8	3.8
II. Net capital and cash flow account	2973.2	34.9	440.4	3.5
Direct investments	2329.7	27.3	458.2	3.6
Oil bonus	21.6	0.3	1.0	-
Loans and other investments	621.9	7.3	-18.8	-0.1
III. Total net balance of payments	384.0	4.5	607.7	4.8

müsbət saldoya, qeyri-neft sektoru üzrə isə mənfi saldoya malik olmuşdur.

Neft-qaz sektoru üzrə ümumi daxilolmalar əsasən neftin ixracı və bu sektora cəlb edilən xarici kapitalın hesabına formalaşır. Bu sektor üzrə ödənişlər isə mənfəətin və investisiyaların repatriasiyasını, maşın, mexanizm və digər texnoloji avadanlıqların idxalının və Əsas İxrac Boru kəmərlərinin tikintiləri ilə bağlı Türkiyə və Gürcüstan ərazilərindəki işlərin maliyyələşdirilməsinə sərf olunan vəsaitləri əks etdirir. Neft-qaz sektoru üzrə yaranmış ümumi müsbət saldo iqtisadiyyatın digər sektorlarının xarici valyutaya tələbatının maliyyələşdirilməsini və ölkənin valyuta ehtiyatlarının artmasını təmin etmişdir.

Cari əməliyyatlar hesabı

2005-ci il ərzində ölkənin beynəlxalq iqtisadi fəaliyyətinin cari əməliyyatlar üzrə bütün sahələrində məcmu daxilolmalar və ödənişlər arasındakı balansda

- cari əməliyyatlar hesabında 167,3 mln. \$ məbləğində profisit yaranmışdır.

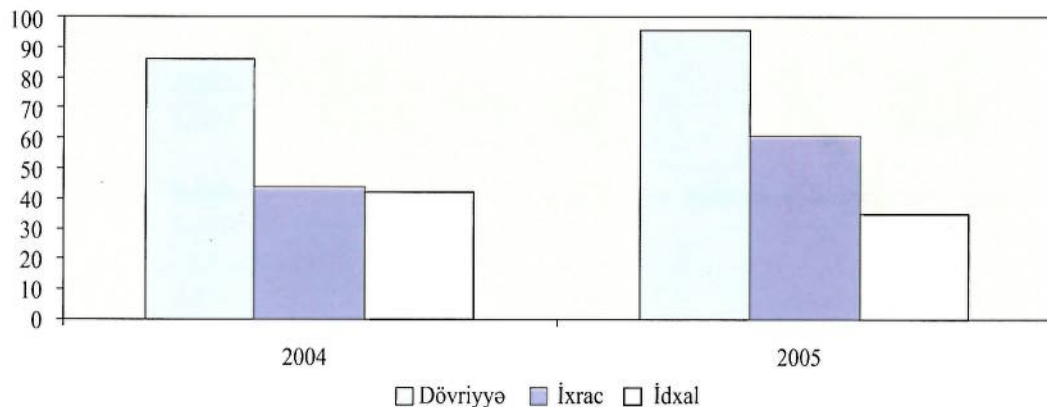
Cari əməliyyatlar hesabında profisit yaranması əsasən neft-qaz sektoru üzrə malların ixracının artımı ilə izah olunur. Belə ki, neft-qaz sektoru üzrə malların ixracı 3,2 mlrd. \$ olmuşdursa, 2005-ci ildə bu göstərici 2,1 dəfə artaraq 6,9 mlrd. \$ çatmışdır. Bu isə öz növbəsində xarici ticarət balansının saldosunun da müsbət 161,3 mln. \$-dan 3,3 mlrd. \$-a qədər yüksəlməsini şərtləndirmişdir.

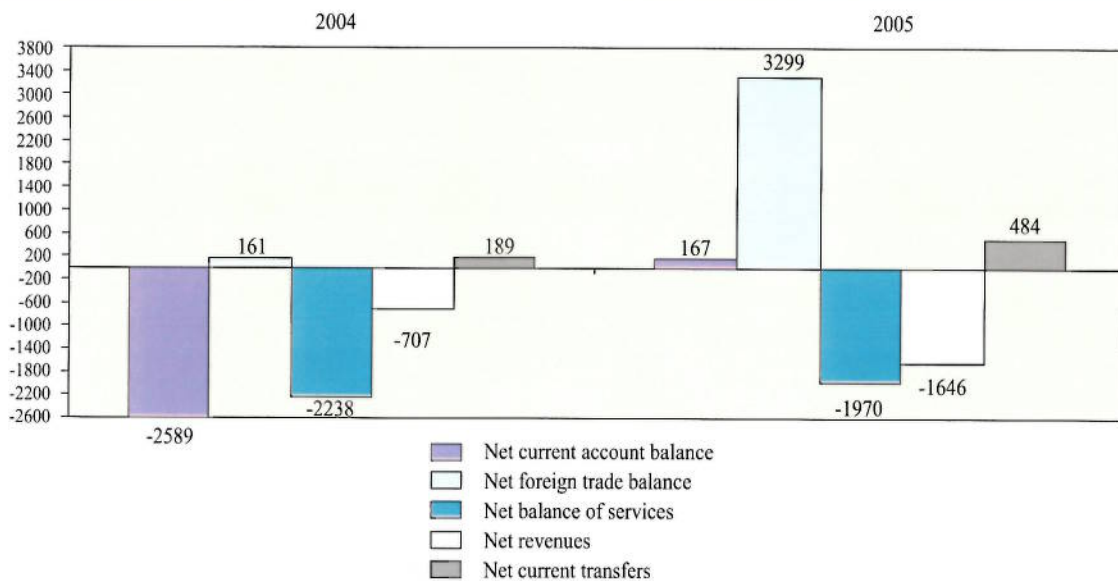
Xarici ticarət balans

Xarici ticarət dövriyyəsi 12 mlrd. \$ təşkil etmiş və 2004-cü ilin göstəricisindən 64% çox olmuşdur. Ölkəyə idxal olunan malların həcmi 4,3 mlrd. ABŞ dolları və ya ÜDM-in 34,5%-ni, ixracın həcmi isə 7,6 mlrd. \$ və ya ÜDM-in 61%-ni təşkil etmişdir. *Xarici ticarət balans 3,3 mlrd. \$ məbləğində və ya ÜDM-in 26,3%-i həddində müsbət saldo ilə nəticələnmişdir.*

Xarici ticarətin ÜDM-də xüsusi çəkisinin keçən illə

Xarici ticarətin ÜDM-də xüsusi çəkisi haqda məlumat, %-lə

Total oil and gas revenues are formed mainly from oil exports and foreign capital invested in that sector. Payments made in that sector included repatriation of profits and investments, financing of imports of vehicles, mechanisms and other technological equipment, and works performed in Turkey and Georgia in line with construction of the Main Export Pipeline. The total positive net balance of the oil sector allowed for financing the foreign exchange needs of other economic sectors and increasing the country's foreign exchange reserves.

Current account

The balance of total revenues and payments for all segments of current transaction in the country's year 2005 international economic operations, the current account, netted at a surplus of USD167.3 mil.

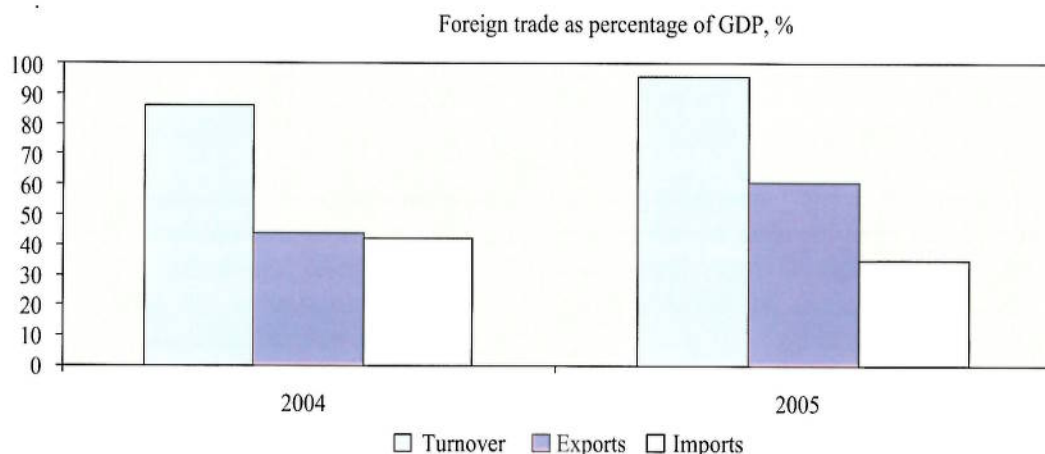
The surplus in the current account was caused primarily by increased oil and gas exports. Thus, while

the oil and gas industry's imports of goods totaled to USD3.2 billion, that indicator rose by 2.1 times in 2005 hence reaching USD6.9 billion. This, in turn caused the net balance of foreign trade from the positive USD161.3 million to USD3.3 billion.

Net foreign trade balance

Foreign trade turnover totaled to USD12 billion and exceeded the year 2004 rate by 64%. Goods imported in the country totaled to USD4.3 billion or 34.5% of the GDP, and exports totaled to USD7.6 billion or 61% of the GDP. The positive net foreign trade balance totaled to USD3.3 billion or 26.3% of the GDP.

The 9.7% increase of foreign trade's percentage in the GDP as opposed to the last year thus totaling to 96% overall indicates the country's deeper integration in the world economy and higher degree of openness.

2005-ci ildə xarici ticarət üzrə əsas tərəf müqabilləri (Mln.\$)

	Əmtəə dövriyyəsi	İxrac	İdxal	Saldo
İtaliya	4658	4565	93	+4472
Rusiya Federasiyası	1003	289	714	-425
Türkiyə	646	276	370	-94
Fransa	560	406	154	+252
Türkmənistan	511	274	237	+37
Sinqapur	471	123	348	-225
Almaniya	380	35	345	-310
Birləşmiş Krallıq	372	10	362	-352
İran (İslam Respublikası)	306	166	140	+26
Çin	277	99	178	-79
Başqaları	2815	1406	1409	-3
Cəmi	11999	7649	4350	+3299
o cümlədən:				
MDB dövlətləri	2295	912	1383	-471
Digər dövlətlər	9704	6737	2967	+3770

müqayisədə 9,7% artaraq 96%-ə çatması ölkənin dünya iqtisadiyyatına daha sıx integrasiya olunduğunu, onun açıqlıq dərəcəsinin yüksəldiyini göstərir.

2005-ci ildə Azərbaycan dünyanın 135 dövləti ilə əmtəə ticarəti etmişdir. Xarici ticarətin 19%-i MDB üzvü olan dövlətlərin, 81%-i isə digər xarici dövlətlərin payına düşür. Dövlətimizin İtaliya, Rusiya, Türkiyə, Fransa, Türkmənistan, Sinqapur, Almaniya, Birləşmiş Krallıq, İran və Çin ilə daha intensiv ticarət əlaqələri olmuşdur. Bütövlükdə Azərbaycan Respublikasının idxal-ixrac əməliyyatlarının 76,5%-i yuxarıda adı çəkilən əsas tərəf müqabilləri olan 10 dövlət ilə aparılmışdır.

Bütövlükdə, əvvəlki illə müqayisədə xarici ticarət

tempi idxal mallarının orta qiymətinin artım tempindən 33 faiz bəndi çox olmuşdur. 2005-ci ildə ölkədən ixrac olunan malların orta qiyməti 51% artdığı halda, idxal mallarının orta qiyməti cəmi 18% artmışdır.

Əmtəə ixracı. Xarici ticarətin daha da sərbəstləşdirilməsi, yanacaq kompleksinin ixracat yönümlü müəssisələrində istehsalın inkişafı, habelə dünya bazarında neftin, pambığın əlverişli qiymət konyunkturu ixracatın daha da artmasına təkan vermiş və 2005-ci ildə əmtəə ixracı 2004-cü ildəkinə nisbətən 2 dəfə artaraq 7,6 mlrd. \$ çox olmuşdur. Nəticədə ixrac olunmuş malların strukturunda neft məhsulları dominant yer tutmaqda qalmış və onların

İdxal və ixracın həcmi

	Cəmi (artım "+", azalma "-")	o cümlədən faktorlar üzrə dəyişmə	
		Fiziki həcm	Qiymət
Malların ixracı	3906	1594	2312
Malların idxalı	768	249	519
Xarici ticarət dövriyyəsi	4674	1843	2831
Ticarət balansının saldosu	3138	1345	1793

dövriyyəsinin ümumi həcmi 4,7 mlrd. ABŞ dolları, o cümlədən ixrac 3,9 mlrd. \$, idxal isə 0,8 mlrd. \$ məbləğində artmışdır. Malların ixracı üzrə ümumi artımın 59%-i qiymət faktoru ilə, 41%-i isə fiziki həcm faktoru ilə bağlı olmuşdur.

Malların idxalının artımına gəldikdə isə qiymət faktorunun payı 68%, fiziki həcm faktorunun payı isə 32% olmuşdur. İxrac mallarının orta qiymətinin artım

payına ümumi ixracın 86,5%-i düşmüşdür.

2005-ci il ərzində xarici dövlətlərə 6,6 mlrd. \$ neft məhsulları ixrac olunmuşdur ki, bu da 2004-cü ilin müvafiq göstəricisindən 2,1 dəfə çoxdur. İxrac olunmuş bütün neft məhsullarının yalnız 1,1 mlrd. \$ qədəri neft emalı məhsullarının, 5,5 mlrd. \$ isə xam neftin ixracının payına düşür. İxrac olunmuş xam neftin 4,8 mlrd. \$ Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat

Main foreign trade counterparts in 2005 (USD million)

	Commodity turnover	Exports	Imports	Net balance
Italy	4658	4565	93	+4472
Russian Federation	1003	289	714	-425
Turkey	646	276	370	-94
France	560	406	154	+252
Turkmenistan	511	274	237	+37
Singapore	471	123	348	-225
Germany	380	35	345	-310
United Kingdom	372	10	362	-352
Iran (Islamic Republic)	306	166	140	+26
China	277	99	178	-79
Other countries	2815	1406	1409	-3
Total	11999	7649	4350	+3299
including:				
CIS countries	2295	912	1383	-471
Other countries	9704	6737	2967	+3770

Azerbaijan had commodity trade relations with 135 countries in 2005. CIS countries accounted for 19% and other foreign countries for 81% of the foreign trade. Our country had more intensive trade relations with Italy, Russia, Turkey, France, Turkmenistan, Singapore, Germany, United Kingdom, Iran and China. Overall, the aforementioned 10 countries accounted for 76.5% of the Azerbaijan Republic's total imports and exports.

In general, the total foreign trade turnover increased by USD4.7 billion as opposed to the last year, as well as exports rose by USD3.9 billion and imports by USD0.8 billion. 59% of the total growth in exports of

country had an average price increase of 51%, the average price of imported goods went up by only 18% in 2005.

Exports of goods: Further liberalization of foreign trade, development of production at the export-oriented fuel sector enterprises, increased oil prices and cotton prices at world markets furthered the growth of exports and in 2005 exports of goods doubled as compared to 2004 thus exceeding USD7.6 billion. As a result, oil products retained their dominant position among exported goods constituting 86.5% of the total exports.

USD6.6 billion worth of oil products were exported

Imports and exports

	Total (increase "+", decrease "-")	Including factor-caused adjustments	
		Physical quantity	Price
Exports of goods	3906	1594	2312
Imports of goods	768	249	519
Foreign trade turnover	4674	1843	2831
Net trade balance	3138	1345	1793

goods related to the price factor and 41% to the physical quantity factor.

As far as growth of imports of goods is concerned, the price factor's share was 68% and the physical quantity factor's share was 32%. Growth rate of the average price of exported goods exceeded the growth rate of the average price of imported goods by 33 percentage points. While the goods exported from the

to foreign countries in 2005, which exceeds the year 2004 rate by 2.1 times. Refined oil products accounted only for USD1.1 billion and crude oil for USD5.5 billion of the total exported oil produce. The Azerbaijan International Operating Company (AIOC) produced USD4.8 billion worth of crude oil out of the total amount exported. Of that, USD918 million is the profit oil of the Azerbaijani Government and USD2.5

İxracın strukturu (Mln.\$)

	2004-cü il		2005-ci il	
	Məbləğ, mln. \$	Xüsusi çəkisi,%-lə	Məbləğ, mln. \$	Xüsusi çəkisi,%-lə
İxrac - cəmi	3743.0	100.0	7649.0	100.0
o cümlədən:				
1. Yanacaq-xammal məhsulları	3378.4	90.3	6974.7	91.2
- neft məhsulları	3096.5	82.7	6618.4	86.5
- digər xammal	281.9	7.6	356.3	4.7
2. Maşın və avadanlıq	184.9	4.9	303.0	4.0
- üzən qazma qurğusu	136.3	3.6	264.8	3.5
3. Xalq istehlakı malları	173.8	4.6	349.9	4.5
4. Digər mallar	5.9	0.2	21.4	0.3

Şirkəti (ABƏŞ) tərəfindən hasil olunmuş neftdir. Bunun da 915,8 mln. \$ Azərbaycan hökumətinin payına düşən gəlir nefti, 2,5 mlrd. \$ "Əsrin müqaviləsi" ilə bağlı xarici ölkələrin iri neft şirkətləri tərəfindən Azərbaycana yönəldilmiş birbaşa investisiyaların repatriasiyası (xam neft şəklində), yəni neft-qaz sektorunun xarici öhdəliklərinin azalması hesabına və 1,4 mlrd. \$ isə konsorsiumun xarici payçı şirkətlərinin gəlir nefti kimi ixrac edilmişdir. İxrac olunmuş ümumi xam neftin 608,4 mln. \$ isə ARDNŞ və ölkənin digər müəssisələri tərəfindən xaricə göndərilmişdir.

Təqdirəlayiq haldır ki, 2005-ci il ərzində ölkənin qeyri-neft sektorunun payına düşən ixrac mallarının ümumi dəyəri 2004-cü ilə nisbətən 50,2% artaraq 765,8 mln. \$ çatmışdır. Bu artım əsas etibarilə kimya məhsullarının, əlvan və qara metalların, pambıq mahlıcının və kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracının artımı hesabına olmuşdur.

Əmtəə idxalı. Təqdirəlayiq haldır ki, 2004-cü illə müqayisədə 2005-ci il ərzində ölkəyə idxal olunan malların strukturunda ərzaq mallarının xüsusi çəkisi 2,2% azalmışdır. Bunun isə əsas səbəbi idxalı əvəz edən yerli istehsalın inkişafı ilə bağlıdır.

Fiziki şəxslərin idxalını (706,7 mln. \$) və humanitar malları (40,1 mln. \$) da nəzərə almaqla 2005-ci il ərzində ölkəmizə 1,4 mlrd. \$ məbləğində istehlak malları gətirilmişdir. Bunun da 38,6%-i, yəni 555,3 mln.\$ ərzaq məhsullarının payına düşür.

İdxalın strukturunda investisiya yönümlü maşın-avadanlıqların və malların xüsusi çəkisi 38,4% təşkil edərək 1,7 mlrd.\$ bərabər olmuşdur. Bunun da 94,5%-ni beynəlxalq neft-qaz kontraktları çərçivəsində ölkəyə cəlb olunmuş investisiyalar hesabına idxal olunmuş mallar təşkil edir. Bundan başqa 2005-ci il ərzində ölkəyə 277,2 mln.\$ dəyərində təbii qaz və ümumi məbləği 964,7 mln. \$ bərabər olan istehsal təyinatlı maşın-avadanlıq, kimya, qara və əlvan metal məhsulları da gətirilmişdir.

Xidmətlər balansı

2005-ci ildə xarici dövlətlərlə Azərbaycanın iqtisadi əlaqələrində qarşılıqlı xidmətlər əsas yerlərdən birini tutmuşdur və həmin xidmətlərin ümumi həcmi 3,3 mlrd. \$ təşkil etmişdir. Bunun da

İdxalın strukturu (Mln.\$)

	2004		2005	
	Məbləğ, mln. \$	Xüsusi çəkisi,%-lə	Məbləğ, mln. \$	Xüsusi çəkisi,%-lə
İdxal - cəmi	3581.7	100.0	4349.9	100.0
o cümlədən:				
1. Xalq istehlakı malları	1203.0	33.6	1438.3	33.1
- ərzaq məhsulları	537.7	15.0	555.3	12.8
- digərləri	665.3	18.6	883.0	20.3
2. İnvestisiya yönümlü mallar	1726.7	48.2	1669.7	38.4
- beynəlxalq neft-qaz konsorsiumları	1624.2	45.3	1578.0	36.3
- digərləri	102.5	2.9	91.7	2.1
3. Digər mallar	652.0	18.2	1241.9	28.5
- təbii qaz	252.6	7.1	277.2	6.4

Structure of exports, (USD million)

	2004		2005	
	Amount, USD mil	Percentage	Amount, USD mil	Percentage
Total exports	3743.0	100.0	7649.0	100.0
Including:				
1. Fuel and raw materials	3378.4	90.3	6974.7	91.2
- oil products	3096.5	82.7	6618.4	86.5
- other raw materials	281.9	7.6	356.3	4.7
2. Vehicles and equipment	184.9	4.9	303.0	4.0
- floating excavator	136.3	3.6	264.8	3.5
3. Consumer goods	173.8	4.6	349.9	4.5
4. Other goods	5.9	0.2	21.4	0.3

billion made repatriation of direct investments (in the form of crude oil) in Azerbaijan by large oil companies of foreign countries under the Contract of the Century, that is reduction of the oil and gas sector's foreign liabilities, and USD1.4 billion worth of profit oil exported by the foreign companies-members of the consortium. USD608.4 million worth of oil out of the total crude oil exported was sent by SOCAR and other domestic companies to foreign countries.

It should be noted that the exported goods of the non-oil sector had a total value of USD765.8 million having increased by 50.2% in 2005 as opposed to 2004. This growth was primarily caused by exports of chemical products, ferrous and non-ferrous metals, cotton and agricultural products.

Imports of goods: It should be noted that food products increased their share of the total imported goods by 2.2% in 2005 as opposed to 2004. This was primarily caused by development of domestic production replacing imports.

A total of USD1.4 billion worth of consumer goods

were imported in our country in 2005 including imports by individuals (USD706.7 million) and humanitarian products (USD40.1 million). Of these, 38.6% or USD555.3 million are food products.

Share of investment-oriented vehicles and equipment and goods totaled to 38.4% making USD1.7 billion. Of these, 94.5% are goods imported by investments made in the country under the international oil and gas contracts. In addition, in 2005 the country imported USD277.2 million worth of natural gas and production-oriented machinery and equipment, chemical, ferrous and non-ferrous metal products worth of USD964.7 million.

Balance of services

Mutual services were among the leaders in Azerbaijan's economic relations with foreign countries in 2005 and totaled to USD3.3 billion. Of these, USD2.7 billion are services provided by non-residents to Azerbaijan's legal entities and individ-

Structure of imports (USD million)

	2004		2005	
	Amount, USD mil	Percentage	Amount, USD mil	Percentage
Total imports	3581.7	100.0	4349.9	100.0
Including:				
1. Consumer goods	1203.0	33.6	1438.3	33.1
- food products	537.7	15.0	555.3	12.8
- other	665.3	18.6	883.0	20.3
2. Investment goods	1726.7	48.2	1669.7	38.4
- international oil and gas consortiums	1624.2	45.3	1578.0	36.3
- other	102.5	2.9	91.7	2.1
3. Other goods	652.0	18.2	1241.9	28.5
- natural gas	252.6	7.1	277.2	6.4

2,7 mlrd. \$ qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın rezidentlərinə, 683,0 mln. \$ isə Azərbaycan rezidentlərinin xarici ölkələrin rezidentlərinə göstərdiyi xidmətlərdir. Beləliklə, xidmətlər balansının saldosu mənfi 2 mlrd. \$ yaxın olmuşdur ki, bu da ÜDM-in 16%-nə bərabərdir. Bu göstərici 2004-cü ildə 26,3%-ə bərabər olmuşdur.

Xidmətlər balansı kəsiri əsasən beynəlxalq kontraktlar çərçivəsində ölkənin neft-qaz sektorunun fəaliyyəti ilə bağlıdır. Belə ki, bu sektorda hesabat dövrü ərzində görülmüş işlərin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar ölkədə istifadə olunmuş 4,1 mlrd. \$ məbləğində birbaşa xarici investisiyaların 1,7 mlrd. \$ tikinti-quraşdırma və digər xidmətlərlə bağlı xərclərə görə xarici dövlətlərin rezidentlərinə ödənilmişdir. Bu isə xidmətlər balansının kəsirinin 84%-ni təşkil edir.

Beynəlxalq kontraktlar çərçivəsində neft-qaz sektorunun fəaliyyəti ilə bağlı xidmətlərin idxalını istisna etməklə xidmətlər balansı 2005-ci ilin yekunlarına görə cəmi 312,5 mln. \$ həcmində mənfi saldo ilə nəticələnmişdir.

Tədiyə balansında öz əksini tapmış qarşılıqlı xidmətlər dövriyyəsinin 18,5%-i nəqliyyat üzrə aparılan əməliyyatların payına düşür. Ümumi dəyəri 618,1 mln. \$ bərabər olan nəqliyyat xidmətlərinin 61,3%-i Azərbaycan rezidentlərinin xarici dövlətlərin nəqliyyat sistemlərindən istifadə etmələri ilə əlaqədardır.

Öz növbəsində Azərbaycanın rezidentlərinin göstərdiyi nəqliyyat xidmətlərinin ümumi dəyəri 2004-cü ilə nisbətən 16,3% artaraq 239,2 mln. \$ bərabər olmuşdur. Bu vəsaitin böyük hissəsi TRASEKA layihəsi çərçivəsində ölkə ərazisi vasitəsilə Orta Asiya ölkələri ilə Avropa ölkələri arasında tranzit yükdaşımalarının intensivləşməsi nəticəsində əldə edilmişdir.

Hesabat dövründə turizmlə bağlı xaricilərə göstərilən xidmətlərin dəyəri 2004-cü ilə nisbətən 17,7% artaraq 77,7 mln. \$ bərabər olmuşdur ki, bunun da 21,0%-i (16,3 mln. \$) qeyri-rezidentlərin Azərbaycana işgüzar səfərləri ilə bağlıdır. Öz növbəsində xarici ölkələr tərəfindən Azərbaycan rezidentlərinə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri də 2004-cü ilə nisbətən 27,4% artaraq 164,0 mln. \$ məbləğində olmuşdur. Bunun da əsas hissəsi (89%-i) Azərbaycan vətəndaşlarının şəxsi səfərləri ilə bağlı xarici ölkələrdə olarkən sərf etdikləri xərclərinin (məkik idxal istisna olmaqla) payına düşür. Ümumiyyətlə, qarşılıqlı xidmətlərin ölkənin xarici ölkələr ilə əmtəə və xidmətlər üzrə ümumi idxal-ixrac dövriyyəsində xüsusi çəkisi 21,8% təşkil etmişdir.

Gəlirlər

Gəlirlər üzrə daxilolmaların və ödənişlərin ümumi dövriyyəsi 2 mlrd. \$ ötmüşdür. Bunun 90,1%-ni (1,8 mlrd. \$) Azərbaycandan ödənişlər təşkil edir. Bu məbləğin isə əsas hissəsini (1,4 mlrd. \$) Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin xarici investorlarının payına düşən gəlirlərinin repatriasiyası (xam neft şəklində), qeyri-rezidentlərə ödənilmiş əmək haqları (112,2 mln. \$) və xarici kreditlərdən istifadəyə görə ödənilən faizlər (neft-qaz sektoru da daxil olmaqla 153,5 mln. \$) təşkil edir.

Gəlirlərlə bağlı ölkəyə daxil olmuş vəsait 2004-cü ildə 52,9 mln. \$ olduğu halda, 2005-ci il ərzində bu göstərici 3,8 dəfə artaraq 201,8 mln. \$ bərabər olmuşdur. Bunun da 31,3 mln. \$ Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinə, 31,1 mln. \$ Milli Bankın sərəncamında olan xarici valyuta ehtiyatlarına və 5,7 mln. \$ isə 2-ci pillə banklarının xaricdə yerləşdirilmiş aktivlərinə hesablanmış faizlər üzrə gəlirlərdir.

Cari transfertlər

Cari transfertlər üzrə xarici ölkələrdən alınan humanitar malların, texniki və digər yardımların ümumi dəyəri 2004-cü ilə nisbətən 59 mln. \$ məbləğində artaraq 122,3 mln. \$ səviyyəsinə çatmışdır.

Yardımların ümumi dəyərinin xeyli hissəsini humanitar idxal malları təşkil edir. Belə ki, 2005-ci il ərzində ölkəyə gətirilmiş humanitar idxal mallarının ümumi həcmi 40,1 mln. \$ məbləğində qiymətləndirilmişdir. Bütövlükdə cari transfertlər üzrə əməliyyatların müsbət saldosu 2004-cü ilə nisbətən 2,6 dəfə artaraq 483,9 mln. \$ (ÜDM-in 3,8%-nə) bərabər olmuşdur.

Kapitalın və maliyyənin hərəkəti

2005-ci ildə ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş xarici kapitalın ümumi həcmi 4,9 mlrd. \$ təşkil edərək əvvəlki ilin göstəricisindən 7,1% çox olmuşdur.

Əvvəlki dövrlərdə ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş birbaşa investisiyaların repatriasiyası və xarici iqtisadiyyata yönəldilmiş birbaşa investisiyaların ümumi məbləği 4,1 mlrd. \$ təşkil edərək əvvəlki ilin göstəricisindən 70% çox olmuşdur. Bu artım əsas etibarilə "Əsrin müqaviləsi" ilə bağlı neft-qaz sektorunun xarici öhdəliklərinin azalması hesabına xarici ölkələrin iri neft şirkətləri tərəfindən Azərbaycana yönəldilmiş birbaşa investisiyaların repatriasiyasının həcmnin artması ilə

uals, and USD683.0 worth of services were provided by Azerbaijan to foreign country residents. Thus, the net balance of services made negative USD2 billion, which is 16% of GDP. This indicator was 26.3% in 2004.

The deficit in the balance of services is related mainly to the operations of the country's oil and gas sector under the international contracts. Thus, in connection with works performed during the reported period in the country in that sector a total of USD4.1 billion was spent, of which foreign direct investments worth of USD1.7 billion were paid to foreign country residents for construction and other services. That made 84% of the deficit of the balance of services.

The balance of services as of the end of 2005 totaled to USD312.5 million, a negative net balance, excluding the imports of services related to the oil and gas sector's operations under the international contracts.

Transport operations accounted for 18.5% of the mutual services turnover reflected in the balance of payments. Use by Azeri resident of transport systems of foreign countries accounted for 61.3% of the transport services with a total worth of USD618.1 million.

Transport services provided by Azerbaijan to foreign countries increased by 16.3% as opposed to 2004 in terms of value thus reaching USD239.2 million. A large portion of that amount was obtained as a result of intensified cargo transportation between the Middle Asian and European countries through Azerbaijan using the TRACECA route.

During the reported period travel services provided to foreign residents increased in terms of value by 17.9% as opposed to 2004 thus totaling to USD77.7 million, of which 21.0% (USD16.3 million) were related to non-residents' trips to Azerbaijan. In turn, the worth of travel services provided by foreign countries to Azeri residents increased by 27.4% as opposed to 2004 thus totaling to USD164.0 mil. The major portion of that amount (89%) relates to spending of Azeri residents while on private trips to foreign countries. In general, mutual services had a share of 21.8% of the total commodity and service imports and exports turnover with foreign countries.

Revenues

The total turnover of revenue-related income and payments exceeded USD2 billion. Of this, 90.1% (USD1.8 billion) constitute Azerbaijan's payments. A major portion of that amount (USD1.4 billion) is the repatriation of revenues of foreign investors of the Azerbaijan International Operating Company (in the form of crude oil), salaries to non-residents (USD112.2 mil) and interest paid on foreign loans (USD153.5 mil including the oil and gas sector).

While the country's revenues made USD52.9 mil in 2004, this indicator increased by 3.8 times in 2005 thus totaling to USD201.8 mil. Of this, USD31.3 mil are interest income on the State Oil Fund's resources, USD31.1 mil are interest on the National Bank's foreign exchange reserves and USD5.7 mil are interest on international assets administered by 2nd tier foreign banks.

Current transfers

Total value of humanitarian goods, technical and other assistance received from foreign countries under current transfers increased by USD59 mil as opposed to 2004 thus totaling to USD122.3 mil.

Humanitarian aid products account for the largest portion of the total value of assistance. Thus, the total amount of humanitarian aid products imported in the country in 2005 was evaluated at USD40.1 mil. In general, the positive net balance of the current transfer transactions increased 2.6 times as opposed to 2004 thus totaling to USD483.9 mil (3.8% of GDP).

Capital and cash flow

Foreign capital used in the country's economy in 2005 totaled to USD4.9 billion thus exceeding the last year's indicator by 7.1%.

Repatriation of direct foreign investments used in the country's economy during the previous periods and direct investments in foreign economies totaled to USD4.1 billion which is 70% above the last year's indicator. This growth was primarily caused by the increased amount of repatriation of direct investments in Azerbaijan by reducing the oil and gas sector's foreign liabilities under the Contract of the Century. Thus, while the amount of investments repatriated in 2004 from the oil and gas sector totaled to USD1.2 billion, this indicator increased by 2.4 times thus reaching USD2.8 billion in 2005.

During the reported period, the structure of foreign

Ölkədə istifadə olunmuş xarici kapital axınının strukturu

	2004		2005		2005-ci il 2004-cü ilə nisbətən, %-lə
	Mln. \$-la	Xüsusi çəkisi, %-lə	Mln. \$-la	Xüsusi çəkisi, %-lə	
Birbaşa investisiyalar	4192.3	91.7	4030.4	82.4	96.1
- neft-qaz sektoru	4088.1	89.4	3799.9	77.7	92.9
- digər sektorlar	104.2	2.3	230.5	4.7	221.2
Kreditlər və digər investisiyalar	356.0	7.8	861.8	17.6	242.1
- dövlət təminatlı kreditlər	69.3	1.5	282.1	5.8	407.1
- dövlət təminatı olmayan kreditlər	218.5	4.8	416.3	8.5	190.5
- BTC layihəsi	195.0	4.3	158.9	3.3	81.5
- ARDNŞ	-	-	129.0	2.6	-
- digərləri	23.5	0.5	128.4	2.6	546.4
- digər investisiyalar	68.2	1.5	163.4	3.3	239.6
Neft bonusu	21.6	0.5	1.0	-	4.6
CƏMİ	4569.9	100.0	4893.2	100.0	107.1

bağlıdır. Belə ki, 2004-cü ildə neft-qaz sektoru üzrə repatriasiya olunmuş investisiyaların həcmi 1,2 mlrd. \$ yaxın məbləğdə olduğu halda, 2005-ci ildə bu göstərici 2,4 dəfə artaraq 2,8 mlrd. \$ çatmışdır.

Hesabat dövrü ərzində ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş xarici kapitalın strukturunda da mühüm keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. Belə ki, dövlət təminatı olmayan kreditlərin xüsusi çəkisi 2004-cü ildə 4,8% təşkil etdiyi halda, 2005-ci ildə bu göstərici 416,3 mln. \$ qədər çoxalaraq 8,5%-ə bərabər olmuşdur. Bu artımın əsas amili Xəzərin Azərbaycan sektorunda beynəlxalq neft-qaz layihələri üzrə işlərin intensivləşməsi ilə bağlı Bakı-Tiflis-Ceyhan və Bakı-Ərzurum Boru Kəmərlərinin Azərbaycan ərazisindəki tikintisini və BİPİ Eksploreyşn (Şah Dəniz) Ltd. layihəsi ilə əlaqədar görülmüş işlərin maliyyələşdirilməsi üçün 287,9 mln. \$ məbləğində kreditin alınmasıdır. Bu məbləğin də 158,9 mln. \$ Bakı-Tiflis-Ceyhan Boru Kəməri Şirkəti tərəfindən, 129,0 mln. \$ isə ARDNŞ tərəfindən cəlb olunmuş vəsaitdir.

Birbaşa investisiyalar

İqtisadi artımın stimullaşdırılması baxımından ən effektiv formada - birbaşa investisiyalar formasında ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş daxilolmalar 4 mlrd. \$ ötmüşdür. Bu investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 94,3% təşkil etmişdir ki, bu da iri neft-qaz layihələri, BİPİ Eksploreyşn (Şah Dəniz) Ltd. və Cənub Qafqaz Kəməri Şirkətinin (Bakı-Tiflis-Ərzurum qaz kəmərinin) tikintisi layihəsi və Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin Azəri-Çıraq-Günəşli yatağında işlərin intensivləşməsi ilə

əlaqədar ölkə iqtisadiyyatında istifadə olunmuş sərmayələrlə bağlıdır.

Hesabat ili ərzində qeyri-neft sektoru üzrə bir çox xarici sərmayəli müəssisələr və firmalar iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə birbaşa investisiyalar şəklində böyük həcmdə xarici kapital yönəltmişlər. Belə ki, əvvəlki illə müqayisədə qeyri-neft sektoruna yönəldilmiş birbaşa investisiyaların ümumi həcmi 2,2 dəfə artaraq 230,5 mln. \$ olmuşdur.

Kreditlər və digər investisiyalar

Hesabat dövründə iqtisadiyyatımızda istifadə olunmuş xarici sərmayələrin ümumi həcmnin 17,6%-ni birbaşa dövlət və dövlət təminatlı kreditlər, özəl sektora cəlb olunan kredit və ssudalar, depozitlər və s. kapital axınları təşkil edir.

2005-ci il ərzində tədiyə balansında əks etdirilmiş bu göstəricilərin ümumi məbləği 861,8 mln. \$ bərabər olmuş və əvvəlki illə müqayisədə 2,4 dəfə artmışdır. Həmin məbləğin 33,4%-i (287,9 mln. \$) beynəlxalq neft-qaz kontraktları çərçivəsində ölkə ərazisində görülən işləri maliyyələşdirmək üçün ssuda şəklində beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından cəlb edilən vəsaitdir. 282,1 mln. \$ vəsait isə birbaşa dövlət və dövlət təminatı əsasında cəlb olunmuş vəsaitdir. Bunun da 19,7 mln. \$ Beynəlxalq Valyuta Fondundan daxil olmuş, 262,4 mln. \$ isə əsas etibarilə "Azərbaycan Hava Yolları" Dövlət Konserni, "Azərenerji" Səhmdar Cəmiyyəti, TRASEKA yolunun və irriqasiya-drenaj sisteminin bərpaları, kənd təsərrüfatının və "Azərsu" Səhmdar Cəmiyyəti üzrə investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı beynəlxalq maliyyə və digər təşkilatlar tərəfindən

Flow of foreign capital used in the country

	2004		2005		2005 in relation to 2004, %
	USD mil	Percentage	USD mil	Percentage	
Direct investments	4192.3	91.7	4030.4	82.4	96.1
- oil and gas sector	4088.1	89.4	3799.9	77.7	92.9
- other sectors	104.2	2.3	230.5	4.7	221.2
Loans and other investments	356.0	7.8	861.8	17.6	242.1
- government-secured loans	69.3	1.5	282.1	5.8	407.1
- loans without government security	218.5	4.8	416.3	8.5	190.5
- BTC project	195.0	4.3	158.9	3.3	81.5
- SOCAR	-	-	129.0	2.6	-
- other	23.5	0.5	128.4	2.6	546.4
- other investments	68.2	1.5	163.4	3.3	239.6
Oil bonus	21.6	0.5	1.0	-	4.6
TOTAL	4569.9	100.0	4893.2	100.0	107.1

capital used in the country's economy also underwent significant qualitative changes. Thus, while loans without government guarantee had a share of 4.8% in 2004, this indicator increased to USD416.3 mil in 2005 thus totaling to 8.5%. The primary factor behind that growth is the USD287.9 mil loan borrowed to finance the construction of the Baku-Tbilisi-Ceyhan and Baku-Erzurum Export pipelines in Azerbaijan and BP Exploration Ltd's (Shakh Deniz) project in connection with intensified works under the international oil and gas projects in Azerbaijan's sector of the Caspian Sea. Of this amount, USD158.9 million are the resources for the Baku-Tbilisi-Ceyhan and USD129.0 mil are the resources obtained by SOCAR.

Direct investments

Direct investments, being the most effective form of stimulating economic growth, totaled to USD4 billion. Oil and gas sector accounted for 94.3% of the investments, which is related to investments used in the country's economy in connection with large oil and gas projects, BP Exploration Ltd (Shakh Deniz) and South Caucasus Pipeline Company (Baku-Tbilisi-Erzurum gas pipeline) construction project and intensified works of the Azerbaijan International Operating Company at the Azeri-Chirag-Guneshly oilfield.

During the reported period, a number of oil and gas sector enterprises and companies with foreign investments made large foreign capital investments in different economic sectors in the form direct

investments. Thus, the total amount of direct investments in the non-oil sector increased by 2.2 times thus reaching USD230.5 mil.

Loans and other investments

Direct government and government-secured loans, loans and advances to the private sector, deposits and other capital flows accounted for 17.6% of the total amount of foreign investments used in the country's economy during the reported period.

The amount of that indicator reflected in the balance of payments in 2005 equaled USD861.8 mil having increased by 2.4 times as opposed to the last year. Of this amount, 33.4% (USD287.9 mil) are resources borrowed from international financial institutions to finance works performed in the country under the international oil and gas contracts. USD282.1 million worth of resources are public and publicly guaranteed loans. Of this, USD19.7 mil were received from the International Monetary Fund, USD262.4 mil were used by the Azerbaijan Airlines State Concern; Azerenergy JSC; for rehabilitation of the TRACECA road and irrigation and drainage systems; financing of agricultural projects and investment projects of Azersu JSC, obtained from international financial and other institutions.

Banks, joint ventures and companies acquired loans, investments, deposits and other capital flows comprised USD291.8 million rising by 3.2 times or by USD200.1 million from the last year. As a result, the share of these flows in the structure of foreign

ayrılmış kreditlərin istifadə olunmuş hissəsidir.

Kreditlər və digər investisiyaların 291,8 mln. \$ isə banklar, birgə müəssisələr və firmalar tərəfindən cəlb olunmuş kreditlər, depozitlər və digər kapital axınlarının payına düşür. Əvvəlki illə müqayisədə ölkədə istifadə olunmuş xarici kapitalın strukturunda onların ümumi həcmi 3,2 dəfə və ya 200,1 mln. \$ məbləğində artmışdır. Nəticədə onların xüsusi çəkisi 4,0% artaraq 6,0%-ə çatmışdır.

Ölkənin beynəlxalq investisiya mövqeyi

2005-ci il ərzində tədiyə balansı üzrə kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabında aparılmış əməliyyatlar ölkənin beynəlxalq investisiyalar balansının aktivlər və öhdəliklər bölmələrinin müvafiq olaraq 2,5 mlrd. \$ və 3,0 mlrd. \$ məbləğində artmasını şərtləndirmişdir. Nəticədə xalis beynəlxalq investisiya mövqeyinin əməliyyatlar üzrə dəyişməsi 424,0 mln. \$ məbləğində mənfi saldoya bərabər olmuşdur.

Beləliklə, 2005-ci ilin 01 yanvar tarixinə olan ölkənin xalis beynəlxalq investisiya mövqeyinin 9363 mln. \$ mənfi saldosu məzənnə fərqi və digər dəyişmələr də nəzərə alınmaqla 13,0 mln. ABŞ dolları məbləğində azalaraq 01 yanvar 2006-cı il tarixinə mənfi 9350 mln. \$ bərabər olmuşdur.

İnvestisiya mövqeyinin belə yüksək mənfi saldo ilə nəticələnməsi *pozitiv hal olaraq ölkə rəhbərliyinin son on ildə apardığı uğurlu iqtisadi siyasətlə əlaqədar xarici kapitalın ölkəyə sürətli axını ilə bağlıdır*. Belə ki, bu illər ərzində iqtisadi artımın stimullaşdırılması baxımından ən effektiv forma olan - birbaşa investisiyalar şəklində cəlb olunmuş vəsaitin ümumi həcmi 20,0 mlrd. \$ çox olmuşdur.

Bu vəsaitdən 7,0 mlrd. \$ qədər investisiyaların repatriasiyası kimi (əsasən xam neft şəklində) geri qaytarılmış və nəticədə 2006-cı ilin 01 yanvar tarixinə *özəl sektora* daxil olan müəssisələrin birbaşa xarici investorlar qarşısındakı öhdəliklərinin qalığı 12,8 mlrd. \$ bərabər olmuşdur. Bu öhdəliklərin isə 85,9%-i, yəni 11,0 mlrd. \$ beynəlxalq neft kontraktları çərçivəsində həyata keçirilən layihələrlə bağlı "Neft-qaz sektoru"nın payına düşür.

Pozitiv hal olaraq onu da qeyd etmək lazımdır ki, ölkənin bank sektorunun xalis beynəlxalq investisiya mövqeyi 2006-cı ilin 01 yanvar tarixinə müsbət 957,6 mln. \$ təşkil etmişdir. Bu isə öz növbəsində ölkənin beynəlxalq investisiya mövqeyi üzrə yaranmış mənfi saldonun müəyyən qədər azalmasına təsir göstərmişdir.

Ölkənin xalis beynəlxalq investisiya mövqeyinin mənfi saldosunun 4,0 mlrd. \$ digər investisiyalar

kateqoriyasına daxil olan depozitlər, kreditlər, debitor borcları və digər öhdəliklərdir. Bunun da 42%-i, yəni 1650 mln. \$ birbaşa dövlət və dövlət təminatına əsasən ölkəyə cəlb olunmuş kreditlərlə əlaqədar yaranmış dövlət borcunun payına düşür. Bu öhdəliklərin ÜDM-in həcmində xüsusi çəkisi keçən illə müqayisədə 5,5% azalaraq cəmi 13,1%-ə bərabər olmuşdur.

Nəticədə əgər 2004-cü ilin yekunları üzrə xarici dövlət borcunun ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarına nisbəti 77,5%-ə bərabər idisə, 2005-ci ilin yekunlarına görə bu göstərici 64,2%-ə qədər azalmışdır. Xarici dövlət borcunun ümumi həcmi ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarından 922 mln. \$ az olmuşdur.

Ölkənin ehtiyat aktivlərinin dəyişməsi

Azərbaycan iqtisadiyyatına yönəldilmiş xarici sərmayələrin və ölkənin ixrac potensialının durmadan artması və aparılan uğurlu iqtisadi siyasət ölkənin xarici borcu üzrə olan ödənişlərə tələbatı və idxal olunmuş əmtəə və xidmətlərin dəyərini tam maliyyələşdirməklə yanaşı, ölkənin strateji xarici valyuta ehtiyatlarının da artmasını təmin etmişdir. Belə ki, hesabat dövrü ərzində strateji valyuta ehtiyatları 25,6% artaraq 2006-cı il 01 yanvar tarixinə 2571,7 mln. \$ həcmində olmuşdur. Bunun da 1394,0 mln. \$ Dövlət Neft Fondunun aktivlərindən, 1177,7 mln. \$ isə Milli Bankın məcmu beynəlxalq aktivlərindən ibarətdir. Bu vəsaitin də 961,7 mln. \$ Milli Bankın sərəncamında olan rəsmi valyuta ehtiyatlarından ibarətdir ki, bu da neft-qaz sektoru istisna olmaqla malların və xidmətlərin 3,4 aylıq idxalını maliyyələşdirməyə imkan verir. Bu isə dünya təcrübəsində qəbul olunmuş beynəlxalq kifayətlilik meyarından da yüksəkdir.

Bütövlükdə, 2005-ci ildə tədiyə balansının parametrləri xarici sektorda dayanıqlı tarazlığın mövcud olmasına və bunun da ölkə daxilindəki inkişaf proseslərinin dəstəklənməsində mühüm makroiqtisadi faktor olmasına dəlalət edir.

capital used in the country's economy increased by 4.0% thus reaching 6.0%.

The country's international investment position

Capital and cash flow account transactions carried out in the balance of payment in 2005 caused the asset and liability sides of the country's international investment balance sheet to increase by USD2.5 billion and USD3 billion respectively. As a result, the change of the net international investment position by transactions equaled a negative net balance of USD424.0 mil.

Thus, the net negative balance of the country's international investment position of USD9363 mil as of January 1, 2005 decreased by USD13.0 mil due to exchange rate gaps and other changes and equaled USD9350 mil as of January 1, 2006.

Such a high negative balance of the investment position, being a *positive accomplishment is the result of the country management's* successful economic policy implemented in the past ten years, which entailed a rapid inflow of foreign capital in the country. Thus, the total amount of funds attracted in the form most effective for stimulation of the economic growth during these years - direct investments - exceeded USD20 billion.

USD7.0 billion of that amount was repatriated (mainly in the form of crude oil) and as a result as of January 1, 2006 the balance of liabilities of the *private sector* companies to foreign investors equaled USD12.8 billion. 85.9% or USD11.0 billion of these liabilities relate to the oil and gas sector connected with the projects implemented under the international oil contracts.

It should be noted as a positive accomplishment that the net international investment position of the country's banking system made a positive USD957.6 mil as of January 1, 2006. This, in turn, had a certain effect of reducing the country's overall negative net balance of the international investment position.

USD4.0 billion of the negative net balance of the country's net international investment position are deposits, loans, accounts receivable and other obligations in the investment category. 42% or USD1650 mil of that amount is the sovereign debt formed by loans directly to the government or government-secured. The share of such obligations in GDP decreased by 5.5% as opposed to the last year

thus equaling 13.1%.

As a result, while the foreign sovereign debt as of the end of 2004 had a ratio of 77.5% to the country's strategic foreign exchange reserves, this indicator rose up to 64.2% as of the end of 2005. The total amount of the foreign sovereign debt is less than the country's strategic foreign exchange reserves by USD922 mil.

Changes in the country's reserve assets

Continual growth of foreign investments and the country's export potential and the successful economic policy have enabled the government to fully finance the needs for servicing the foreign debt and imported goods and services, as well as to increase the country's strategic foreign exchange reserves. Hence, the strategic foreign exchange reserves have increased by 25.6% during the reported period amounting to USD2571.7 million as of January 1, 2006. USD1394.0 million of this amount are the State Oil Fund's assets and USD1177.7 million are the National Bank's total international assets. USD961.7 million of total reserves are the official foreign exchange reserves administered by the National Bank, which is sufficient to finance 3.4 months worth of imports of goods and services except for oil and gas sector. This rate exceeds the international sufficiency standard.

In general, the parameters of the balance of payments in 2005 indicate sustainable balance in the foreign sector, which is an important macroeconomic factor that supports the development processes ongoing in the country.

II PUL SİYASƏTİ VƏ MONETAR SABİTLİK

2.1. Milli Bankın pul siyasəti rejimi

Hədəflərindən və bu hədəfə nail olmaq yollarından asılı olaraq pul siyasəti müxtəlif strategiyalara və ya rejimlərə ayrılır. Təcrübədə pul siyasətinin pul kütləsinin hədəflənməsi, valyuta məzənnəsinin hədəflənməsi, inflyasiyanın birbaşa hədəflənməsi və s. kimi rejimləri vardır.

Azərbaycan Milli Bankının pul siyasətinin son məqsədini qiymətlərin sabitliyinin təmin olunması təşkil edir. Təcrübə göstərir ki, mərkəzi bank tərəfindən dayanıqlı iqtisadi artımın dəstəklənməsinin ən optimal yolu qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir. "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Qanunun 4-cü maddəsinə görə "Milli Bankın fəaliyyətinin əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir".

Pul siyasətinin son məqsədinə *aralıq hədəflər* vasitəsilə nail olunur. Azərbaycanda inflyasiya üzrə hədəfə nail olmaq üçün pul siyasətinin aralıq hədəfi kimi pul kütləsindən istifadə edilir. Hədəf götürülən inflyasiya səviyyəsindən asılı olaraq tələb olunan pul kütləsinin artım həddi təyin edilir və bu göstərici pul siyasətinin tətbiqi üçün istiqamət rolunu oynayır.

Azərbaycanda pul siyasətinin aralıq məqsədləri arasında pul kütləsinə daha çox üstünlük verilməsi uzunmüddətli dövrdə inflyasiyanın dinamikasının əsasən məhz pul kütləsindən asılı olması ilə əlaqədardır. Bunu ekonometrik metodların tətbiqi ilə aparılmış tədqiqatlar da təsdiq edir.

Funksional əhatəsinə (pulun funksiyalarını daşıyan bütün maliyyə aktivlərini əhatə etmə dərəcəsi) və siyasətə yararlılıq dərəcəsini nəzərə alaraq Milli Bank aralıq məqsəd kimi milli valyutada geniş pul kütləsi olan - M2 pul aqreqatından istifadə edir.

Manatın məzənnəsi *tənzimləndən üzən məzənnə rejimində* formalaşdığından, məzənnə və faiz dərəcələri pul kütləsinin dəyişimindən asılı olaraq dəyişir.

Son məqsədlə yanaşı pul kütləsinin həm də pul siyasətinin operativ hədəfi ilə sıx qarşılıqlı əlaqədə olması onun aralıq hədəf kimi yararlılığını daha da artırır. Azərbaycanda pul siyasətinin taktiki və ya operativ hədəfi *pul bazasıdır*.

Pul bazası üzrə operativ hədəfdən asılı olaraq pul siyasəti alətlərinin kəmiyyət parametrləri, o cümlədən açıq bazar əməliyyatlarının həcmi, banklara veriləcək kreditlərin məbləği və s. müəyyənləşdirilir.

Operativ və aralıq hədəflərə nail olunması baza inflyasiya üzrə müəyyən olunmuş hədəfə nail olmağa imkan verir.

2.2. Pul siyasətinin yekunları

• *Inflyasiya*

2003-cü ilin sonlarından etibarən müstəqil dövlətimizin inkişafında yeni dövr başlamış, ölkə iqtisadiyyatında yeni keyfiyyət meylləri güclənmişdir.

Yeni dövr iqtisadi inkişafın sıçrayışlı fazaya daxil olması, iqtisadiyyatda sahəvi-regional diversifikasiyanın start götürməsi, neft gəlirlərinin mühüm sosial və iqtisadi layihələrə fəal yönəldilməsi və əhalinin maddi rifahının əhəmiyyətli yaxşılaşması ilə səciyyəvidir.

Nəzəriyyədən bəllidir ki, qiymətlərin dəyişməsi ilk növbədə bazar iqtisadiyyatının əsas qanunu olan - tələb-təklif qanununa əsaslanır. Tələb təklifi üstələdikdə iqtisadiyyatın hərəkəti yüksəlir, xərclər artır, istehsal (təklif) isə buna gec reaksiya verir, təklif lazımı sürət götürənə qədər inflyasiya baş verir. 2004-cü ilin sonu və 2005-ci ilin ilk aylarında Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün də bu səciyyəvi olmuşdur.

Belə ki, davamlı ikirəqəmli iqtisadi artım şəraitində iqtisadiyyatda məcmu xərclərin bütün kanalları - istehlak, investisiya, dövlət xərcləri, xarici tələb (xalis ixrac) üzrə yüksək artım dinamikası formalaşmışdır. İqtisadi-işgüzar fəallıq özünün ən "qaynar nöqtələri"nə yaxınlaşmışdır. ÜDM-in istehsalı 2005-ci ildə 1990-cı ildəki səviyyəni 11% ötmüşdür. Ölkə iqtisadiyyatında məcmu tələbin qeyri-ənənəvi elementləri (mənzil alışı, minik avtomobili, mobil telefonlar, qeyri-ərzaq malların alışı və s.) genişlənməmişdir.

Ölkəyə valyuta axınlarının çoxalması, əhalinin pul gəlirlərinin ikirəqəmli artım tempinin davam etməsi, bu səbəbdən istehlak bazarında tələbatın təklifi əhəmiyyətli üstələməsi və bir sıra struktur faktorların

II MONETARY POLICY AND MONETARY STABILITY

2.1. National Bank's monetary policy regime

Monetary policy is divided into different strategies or regimes depending on targets set and ways to accomplish such targets. A variety of regimes are used in practice such as money supply targeting, currency exchange rate targeting, direct inflation targeting, etc.

The ultimate goal of the National Bank's monetary policy is to provide price stability. Experience shows that the most optimal way for a central bank to support sustainable economic growth is to provide price stability. Pursuant to the Law on the National Bank of the Azerbaijan Republic, Article 4, "the primary goal of the National Bank's activity is to ensure price stability within the scope of its competence."

The ultimate goal of the monetary policy is achieved through *interim targets*. Azerbaijan uses money supply as an interim target of monetary policy in order to achieve the inflation targets. The required growth threshold of money supply is established depending on the level of the targeted inflation rate, which threshold is then used as the benchmark for application of the monetary policy.

Azerbaijan has traditionally preferred money supply as an interim monetary policy tool because the inflation rate fluctuations have for a long time been associated with the money supply. Econometric studies confirm that too.

Considering the functional coverage (coverage of all financial money function bearing assets) and policy eligibility, the National Bank uses the M2 monetary aggregate, the national currency-denominated broad money.

Exchange rate and interest rates fluctuate depending on money supply alterations since the manat exchange rate is formed on the *regulated floating exchange rate basis*.

In addition to the ultimate goal, the linkage of the money supply with the operative target of the monetary policy also serves to enhance its eligibility as an interim target. The *money base* serves as the tactical or operative target of the monetary policy in Azerbaijan.

The operative target of the money base is used to identify the quantitative parameters of the monetary policy tools, such as open market transactions, amount of loans to be granted to banks, etc.

Accomplishment of operative and interim targets allows for achieving the baseline inflation target set.

2.2. Outcomes of the monetary policy

• Inflation

Our independent country has been experiencing a new period of development since late 2003, with new quality trends getting stronger in the country's economy.

The new period is characterized with a breakthrough economic development; start up of sector and regional diversification in the economy, active utilization of oil revenues for significant social and economic projects and considerable improvement of the public's financial welfare.

Theory has it that prices change primarily per the basic law of a market economy: the law of demand and supply. When demand exceeds supply the heat of economy gets high, expenses rise, while production's (supply's) response lags and inflation originates before supply gets underway. This is exactly what happened to Azerbaijan's economy in late 2004 and early 2005.

Thus, in an environment of sustainable two-digit economic growth rate all channels of total expenses in the economy such as consumption, investment, public expenditures, foreign demand (net exports) displayed growth dynamics. Economic business activity reached its "boiling point". GDP production in 2005 exceeded the 1990 level by 11%. Untraditional elements of total demand of the country's economy (apartment purchase, passenger cars, mobile phones, non-food products, etc.) broadened.

With the currency inflow to the country expanding, continued two-digit growth of population's money incomes leading to consumer market demand exceeding supply dramatically and a number of structural factors becoming very active, annual inflation sprang

fəallaşması şəraitində 2005-ci ilin 1-ci rübündə illik inflyasiya təkrəqəmli məcradan çıxmışdı.

Bu iqtisadi artıma, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafına və sosial proqramların uğurla həyata keçirilməsinə ciddi maneə yaratmış, aktivlərin dəyərsizləşməsi və investisiya risklərinin artması təhlükəsini artırmışdı.

Beləliklə, 2005-ci ilin əvvəllərində ölkədə inflyasiyanın yüksəlməsi aşağıdakı amillərlə bağlı olmuşdur:

- iqtisadi artım, gəlirlərin və istehlak xərclərinin artımı;
- ixracın və neft gəlirlərinin daxili tələbin genişlənməsinə təsirinin artması;
- yüksək investisiya fəallığının yaratdığı güclü multiplikator (məşğulluq və istehsal) effekti;
- istehsalın (təklifin) tələb (xərclər) ekspansiyasına nisbətən gecikməsi, əhalinin pul gəlirlərinin real artım tempinin istehlak səbətinə formalaşdıran qeyri-neft sektorunun (sənaye, kənd təsərrüfatı) artım tempini üstələməsi;
- dövlət tərəfindən tənzimlənən bəzi qiymətlərin artması, sənayedə topdansa satış qiymətlərin artması, nəticədə "xərc inflyasiyası" effektinin yaranması;
- bəzi istehsal və ticarət segmentlərində qeyri-təkmil rəqabət mühiti;

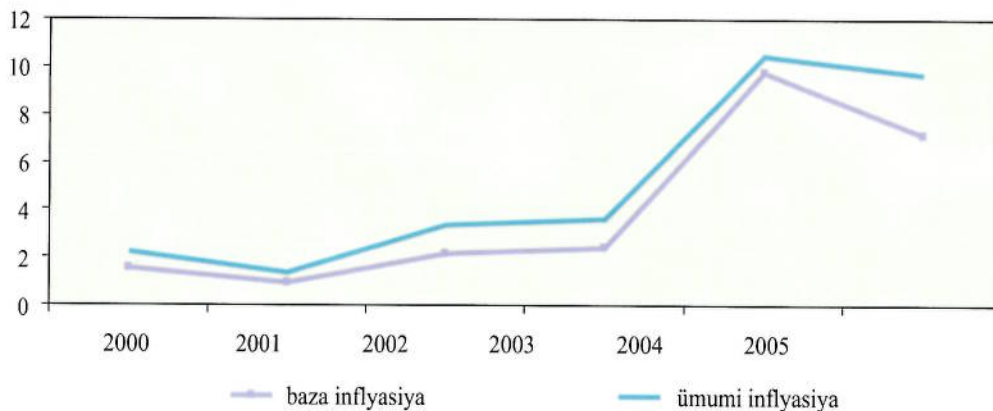
2005-ci ilin dekabr ayında inflyasiyanın səviyyəsi əvvəlki ilin dekabrına nisbətən 5,4%, orta illik inflyasiya isə 9,6% təşkil etmişdir. Müqayisə üçün 2005-ci ildə neft ölkələri olan Qazaxıstanda 12 aylıq inflyasiya 7,5%, Rusiyada isə 10,9% təşkil etmişdir.

Əksər mərkəzi banklar üçün olduğu kimi, Milli Bank üçün də pul siyasətinin əsas hədəfi baza inflyasiyadır (*inzibati qaydada tənzimlənən qiymətlərin dəyişməsindən və mövsümi amillərin təsirindən təmizlənmiş istehlak qiymətləri indeksi*). Baza inflyasiya bir il ərzində makroiqtisadi siyasətin, o cümlədən pul siyasətinin inflyasiyaya real təsirini ölçməyə imkan verən indikatorudur.

Hamar orta prinsipinə əsaslanaraq hesablanmış baza inflyasiya 2,8%, mövsümi tərəddüdlərin və inzibati tənzimlənən qiymətlərin çıxarılması yolu ilə hesablanan baza inflyasiya isə 3,9% təşkil etmişdir. Bu, 2004-cü ildə ictimaiyyətə təqdim edilmiş "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının 2005-ci il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri"ndə əks olunmuş baza inflyasiya proqnozu (5-7%) çərçivəsindədir.

Inflyasiya proseslərinin struktur təhlili göstərir ki, 585 (iyun ayına qədər bu göstərici 268 olmuşdur)

İQİ və baza İQİ (mövsümi və inzibati tənzimlənən qiymətlər çıxılmaqla), %

Mənbə: ARDSK-nın məlumatları və AMB-nin hesablamaları

- güclü fiskal ekspansiya, pula tələbin kəskin artması.

Bütün bunları nəzərə alaraq "Azərbaycan Respublikasında antiinflyasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi haqqında" Ölkə Prezidenti tərəfindən 31 may 2005-ci il tarixli mühüm Fərman imzalandı.

Bu fərmana uyğun olaraq Milli Bank hökumətlə birlikdə antiinflyasiya tədbirlərini həyata keçirməyə başladı. Çəvik pul və məzənnə siyasəti və digər tədbirlər nəticəsində təkrəqəmli inflyasiya hədəfinə nail olundu.

adda mal və xidmət növünün əsasən 15 növü nəzərə cərpacaq qiymət artımına məruz qalmış, digərlərinin qiymətləri isə son dərəcə mülayim dəyişmişdir. Kəskin qiymət artımının yalnız 10-15 məhsul növünü əhatə etməsi İQİ-nin öteri, iqtisadiyyatın təməl göstəriciləri ilə şərtlənməyən amillərin təsirinə məruz qaldığını təsdiq edir. Beləliklə, öteri amillərin təsirini özündə ehtiva edən baza inflyasiyasının hesablanmış dinamikası iqtisadiyyatda müvəqqəti inflyasiya¹ amillərinin meylini göstərir.

¹ Hamar orta prinsipi ayrı-ayrı ömütə və xidmət növləri üzrə qiymət dəyişmələrinin 10% aşağı və 10% yuxarı hədlərinin çıxarılaraq qalan maddələrin orta çəkili qiymət dəyişməsinə əsaslanır.

out of the single-digit range in the 1st quarter of 2005.

This caused serious barriers to economic growth, especially development of the non-oil sector and successful implementation of social programs and posed the threat of asset devaluation and investment risk enhancement.

Thus, inflation rate increase in early 2005 was linked with the following:

- economic growth, income and consumer expense growth;
- increased effect of exports and oil revenues on expansion of domestic demand;
- strong multiplication effect caused by the high investment activity (employment and production);
- production (supply) lagging to respond to demand (expenses) expansion, population's real money income growth rate exceeding the growth of the non-oil sector forming the consumer basket (industry, agriculture);
- increase of some state regulated prices, increase of industrial wholesale prices, resultant "cost inflation" effect;
- unfair competition in some production and trade segments;
- strong fiscal expansion and dramatic increase of demand for money.

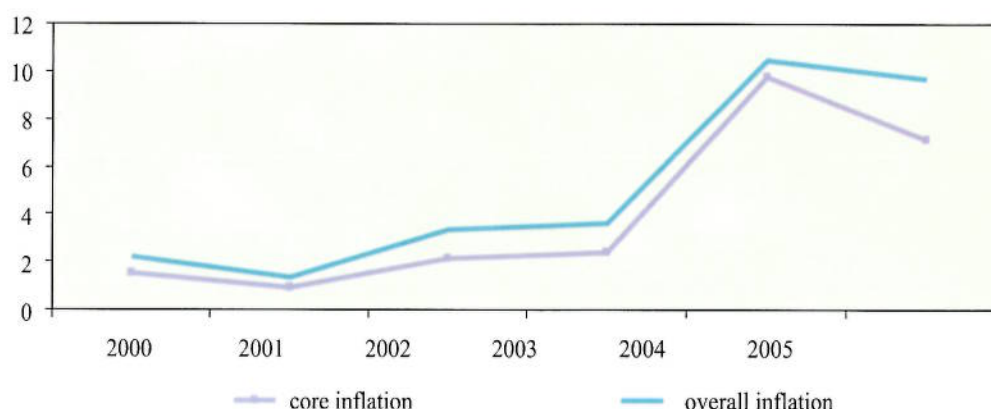
compared to the last year's December, with average annual inflation rate being at 9.6%. For comparison, in 2005 such oil countries as Kazakhstan and Russia had 12 month inflation rates of 7.5% and 10.9% respectively.

As with most central banks, baseline inflation is the primary target of the monetary policy for the National Bank (*consumer price index regulated depending on changes of administratively regulated prices and seasonal factors*). Baseline inflation is an indicator that allows for measuring the real effect of macroeconomic policy as well as of the monetary policy on inflation throughout the year.

Baseline inflation calculated based on the smooth average principle made 2.8%, and baseline inflation calculated by deducting seasonal fluctuations and administratively regulated prices made 3.9%, which is within the range of the baseline inflation forecast (5-7%) presented in the "Basic objectives of the monetary policy of the National Bank of the Azerbaijan Republic for 2005" report published in 2004.

A structural review of the inflation processes indicates that mainly 15 types out of 585 items (the number of 268 until June) of goods and services have dis-

CPI and baseline CPI (less seasonal and administratively regulated prices), %

Source: SSCAR and NBA

Given all of the above said, the country's President signed the important Decree "On reinforcing anti-inflation measures in the Azerbaijan Republic" on May 31, 2005.

Pursuant to this decree the National Bank started in conjunction with the government to take anti-inflation measures. The efficient monetary and exchange rate policies managed to achieve the single-digit inflation rate target.

The inflation rate in December 2005 made 5.4% as

played a considerable price increase, while the rest experienced quite slight price changes. Dramatic increase of prices for only 10-15 items indicates that CPI was affected by interim factors not conditioned by fundamental indicators of economy. Thus, the calculated dynamics of baseline inflation that demonstrates the effects of interim factors indicates that the economy tends to experience temporary inflation¹ factors.

¹ Smooth average principle is based on the average weighted price changes of items remaining after subtracting 10% from bottom and 10% from top thresholds of price changes of individual goods and services.

Milli Bank tərəfindən inflyasiya üzrə qurulmuş ekonometrik model 2005-ci il ərzində 5,4% təşkil edən inflyasiyanın makroiqtisadi amillərinin qiymətləndirilməsinə imkan vermişdir. Belə ki, istehlak qiymətlərinin dəyişiminin 36,5%-i monetar amillərin, 63,5%-i isə qeyri-monetar amillərin təsiri altında baş vermişdir. Inflyasiyanın formalaşmasında M2 pul kütləsinin artımı artırıcı istiqamətdə 22,8%, nominal effektiv məzənnənin bahalaşması isə azaldıcı istiqamətdə 13,7% rol oynamışdır.

xidmətlərin qiymətlərinin artması ilə əlaqədar inflyasiya gözləmələrinin yüksəlməsi (23,1%), qış aylarında mövsümi amillər isə 17,3% təsirə malik olmuşdur.

Hesabat ilində kənd təsərrüfatı məhsullarının yay mövsümündə ucuzlaşması nəticəsində illik İQİ 11,5% azalmışdır. Milli Bankın hesablamalarına görə sırf mövsümi, yəni hər ilin müvafiq dövründə təkrarlanan amillərin illik inflyasiyanın formalaşmasında iştirakı 28,8% təşkil etmişdir.

Baza inflyasiya

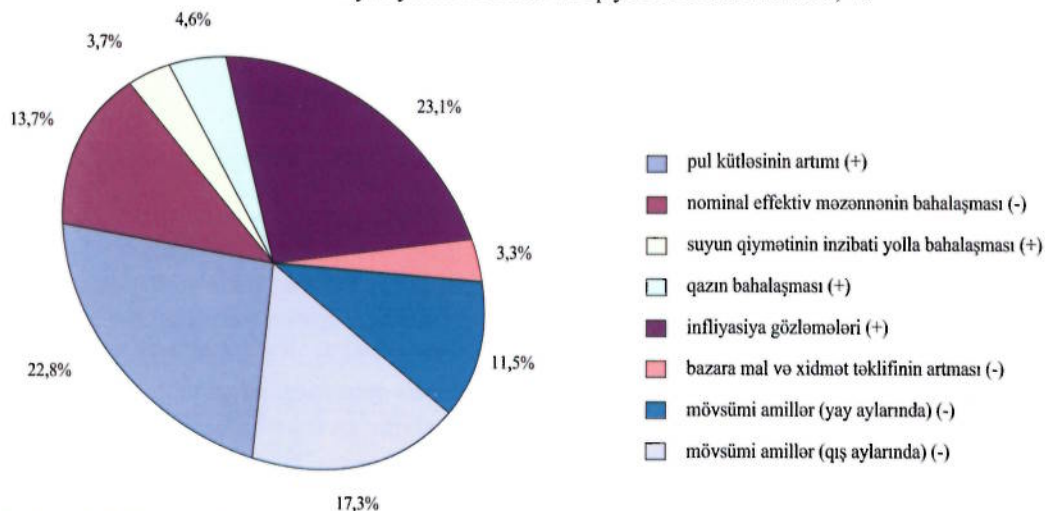
		Baza İQİ (mövsümi təmizlənmiş)				Baza İQİ (10% hamar orta)			
		əvvəlki aya	İlin əvvəlinə	əvvəlki ilin müvafiq		əvvəlki aya	İlin əvvəlinə	əvvəlki ilin müvafiq	
				ayına	dövrünə			ayına	dövrünə
2005	Dekabr	1,1	9,7	7,7	5,2	0,8	7,1	5,3	4,5
	Yanvar	0,9	0,9	8,6	8,4	0,8	0,8	6,6	6,8
	Fevral	0,7	1,6	9,5	8,1	0,5	1,3	7,0	6,8
	Mart	0,7	2,3	10,2	8,1	0,7	2,0	7,6	6,9
	Aprel	0,1	2,4	10,2	8,0	0,4	2,4	7,9	7,0
	May	-0,6	1,8	9,2	8,0	-0,4	2,0	7,3	7,0
	İyun	-0,1	1,7	9,1	7,9	-0,3	1,7	7,0	7,0
	İyul	-0,2	1,5	8,7	8,0	-0,1	1,6	6,9	7,0
	Avqust	-0,2	1,3	8,4	8,2	-0,1	1,5	6,8	7,0
	Sentyabr	0,5	1,8	8,2	8,3	0,2	1,7	6,6	6,9
	Oktyabr	0,6	2,4	4,0	7,8	0,2	1,9	3,6	6,5
	Noyabr	0,7	3,1	4,3	7,5	0,4	2,3	3,1	6,1
	Dekabr	0,7	3,9	3,9	7,1	0,5	2,8	2,8	5,9

Qeyri-monetar amillərdən isə inflyasiyaya artırıcı istiqamətdə təsir edən amil kimi əvvəlki aylarda qiymət artımlarının inersiyası, habelə yanacaq və kommunal

• Pul siyasətinin hədəfləri və onun həyata keçirilməsi

2005-ci ildə son 10 ildə ilk dəfə olaraq ölkənin

İnflyasiyanın monetar və qeyri-monetar amilləri², %

Mənbə: ARDSK-nın məlumatları və AMB-nin hesablamaları

²(+) işarəsi uyğun komponentlərin dövr ərzində inflyasiyaya artırıcı, (-) işarəsi isə azaldıcı istiqamətdə təsirini göstərir.

National Bank-devised econometric model for inflation allowed for evaluating the macroeconomic factors of inflation that made 5.4% in 2005. Thus, monetary factors accounted for 36.5% and non-monetary factors for 63.5% of the consumer price changes. In forming inflation the M2 money supply had an increasing effect on growth at the rate of 22.8%, while the nominal effective exchange rate increase had a reducing effect of 13.7%.

ous months as well as fuel and utility price increases (23.1%), and winter time seasonal factors had a 17.3% effect.

As a result of agricultural products going down in price in summer time in the reported year the annual CPI declined by 11.5%. Pursuant to the National Bank's calculations, strictly seasonal factors, that is those recurring in a certain season of each year, had a 28.8% increasing effect on the annual inflation.

Baseline inflation

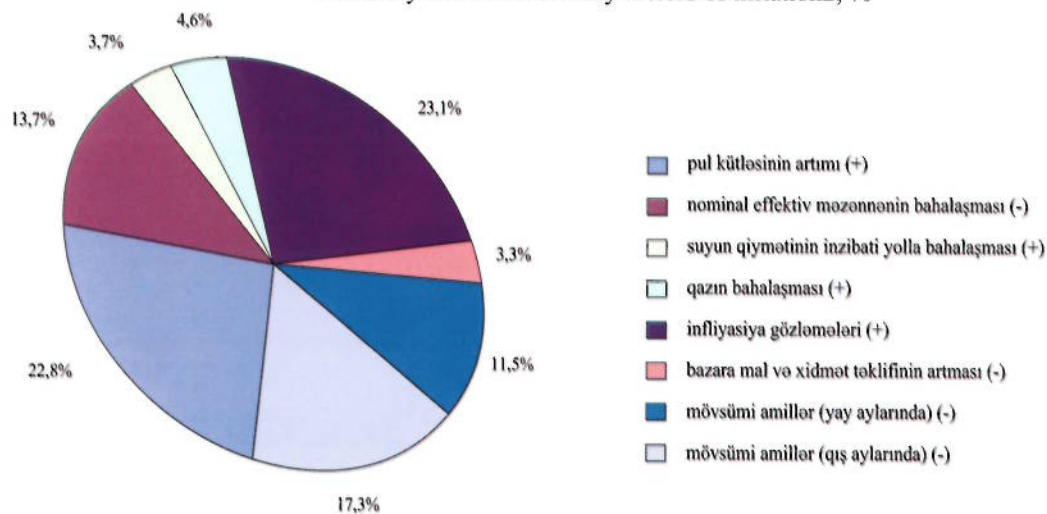
		Baseline CPI (seasonally adjusted)				Baseline CPI (10% smooth average)			
		Previous month	Year to date	Previous year's relevant		Previous month	Year to date	Previous year's relevant	
				month	period			month	Period
2005	December	1,1	9,7	7,7	5,2	0,8	7,1	5,3	4,5
	January	0,9	0,9	8,6	8,4	0,8	0,8	6,6	6,8
	February	0,7	1,6	9,5	8,1	0,5	1,3	7,0	6,8
	March	0,7	2,3	10,2	8,1	0,7	2,0	7,6	6,9
	April	0,1	2,4	10,2	8,0	0,4	2,4	7,9	7,0
	May	-0,6	1,8	9,2	8,0	-0,4	2,0	7,3	7,0
	June	-0,1	1,7	9,1	7,9	-0,3	1,7	7,0	7,0
	July	-0,2	1,5	8,7	8,0	-0,1	1,6	6,9	7,0
	August	-0,2	1,3	8,4	8,2	-0,1	1,5	6,8	7,0
	September	0,5	1,8	8,2	8,3	0,2	1,7	6,6	6,9
	October	0,6	2,4	4,0	7,8	0,2	1,9	3,6	6,5
	November	0,7	3,1	4,3	7,5	0,4	2,3	3,1	6,1
	December	0,7	3,9	3,9	7,1	0,5	2,8	2,8	5,9

The increasing effects from non-monetary factors on inflation came from inflation expectations increasing in line with inertia of price increases from previ-

Monetary policy targets and implementation

In 2005, for the first time in the last 10 years, the

Monetary and non-monetary factors of inflation², %

Source: SSCAR's data and NBA's calculations

²(+) sign indicates the increasing effect of relevant components and (-) indicates the reducing effect on inflation

tədiyə balansının cari hesabında böyük həcmli müsbət saldo yaranmış, eyni zamanda kapitalın hərəkəti hesabında ölkəyə daxil olan valyutanın həcmnin ölkədən çıxarılan valyutanın həcmi üstələmişdir. Tədiyə balansında yaranmış müsbət saldo valyuta bazarına təzyiqi kəskin artırmış və bu təzyiqin artmasında neft gəlirləri əhəmiyyətli təsirə malik olmuşdur.

Bu vəziyyət gözlənilən idi və Milli Bank 2005-ci il üçün formalaşdırdığı pul siyasətinin əsas istiqamətlərində bu faktoru nəzərə almışdı.

2005-ci il üçün Milli Bank baza inflyasiyanın 5-7% həddində saxlanmasını hədəfləmiş və bu hədəfə nail olmaq üçün pul kütləsinin həcmi öz alətləri ilə tənzimləmişdir.

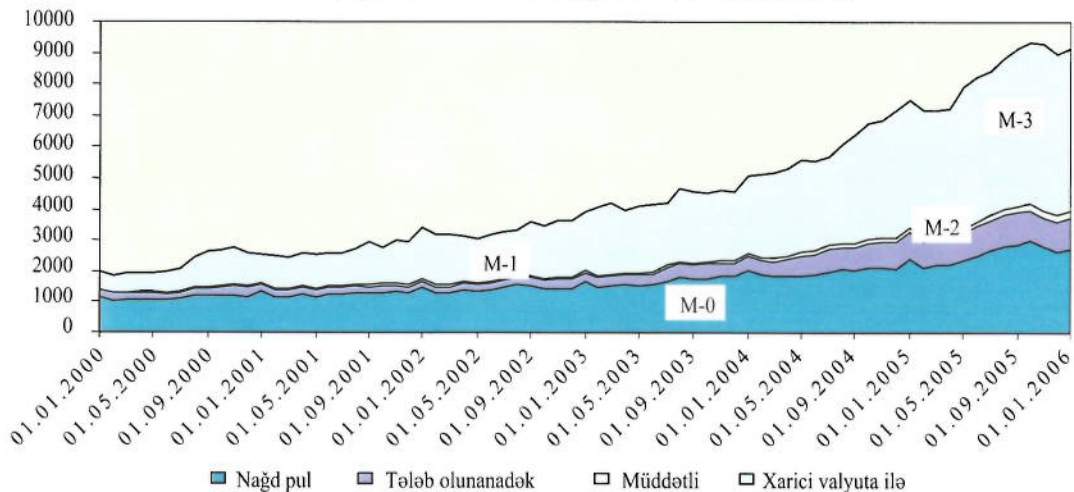
Valyuta bazarına təzyiqin artması şəraitində Milli

Nəticədə müdaxilənin həcmi 2005-ci ildə 119 mln. \$ yaxın olmuşdur ki, bu da 2004-cü illə müqayisədə 25,1% azdır. Pul kütləsi artımının əsas mənbəyi olan müsbət müdaxilənin məqsədyönlü azaldılması nəticəsində 2005-ci ildə pul kütləsi mülayim tempə artmışdır.

Paralel olaraq müdaxilə nəticəsində artan pul kütləsinin inflyasiya yaradan hissəsini Milli Bank öz notları vasitəsilə sterilizasiya etmişdir. İlin sonuna dövrüyyədə olan notların həcmi 156,5 mlrd. manat olmuş, onun həcmi il ərzində 58,1% artmışdır. Bank sisteminin qısamüddətli likvidliyini tənzimləmək üçün Milli Bank REPO əməliyyatlarından da aktiv istifadə etmişdir.

Nəticədə Milli Bankın bilavasitə nəzarətində olan manatla pul bazası il ərzində cəmi 7,5% artmışdır.

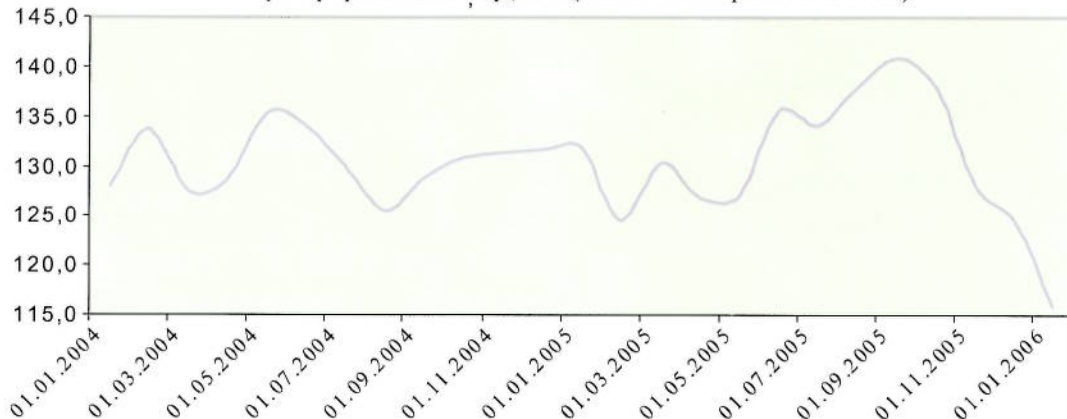
Pul aqreqatlarının dinamikası haqqında məlumat, mlrd. manatla

Bank pul bazarındakı tarazlığı saxlamaq, əlavə pul emissiyasına yol verməmək və bununla da baza inflyasiya üzrə qoyulmuş hədəfə nail olmaq üçün valyuta bazarına müdaxiləsini optimallaşdırmışdır.

Müqayisə üçün 2004-cü ildə pul bazasının artımı 38% təşkil etmişdi. Geniş mənada manatla pul kütləsi (M2) isə 16% artmışdır ki, bu da 2004-cü ildəki artım tempindən 2 dəfə azdır. Beləliklə, Milli Bank 2006-cı

M-2 pul aqreqatının artım tempi, %-lə (ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən)

country's balance of payments arrived at a large positive net balance in the current account, while the capital account had the currency inflow to, exceed the currency outflow from the country. The positive net balance of the balance of payments drastically increased the currency market pressure and oil revenues also made a significant contribution to furthering this pressure.

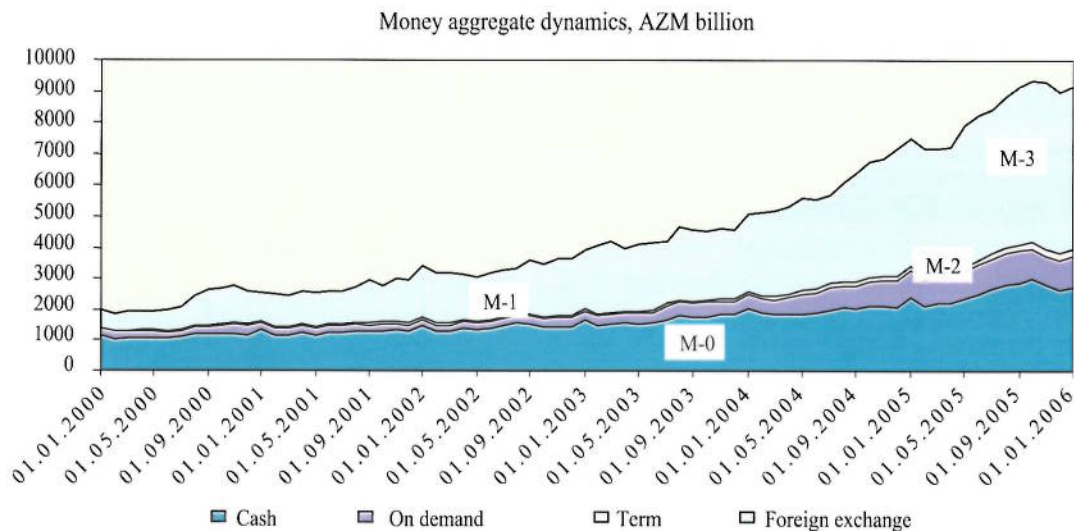
This had been expected though and the National Bank had taken this factor into account when developing the basic objectives for the 2005 monetary policy.

For 2005 the National Bank targeted the baseline inflation to be maintained within the 5-7% range and regulated the money supply volume using its own tools in order to achieve the set target.

thereby achieve the set inflation target. As a result, the total intervention amounted to USD119 mil in 2005, which is 25.1% below the 2004 level. As a result of purposeful reduction of positive intervention that represents the main source of money supply growth, the money supply increased slightly in 2005.

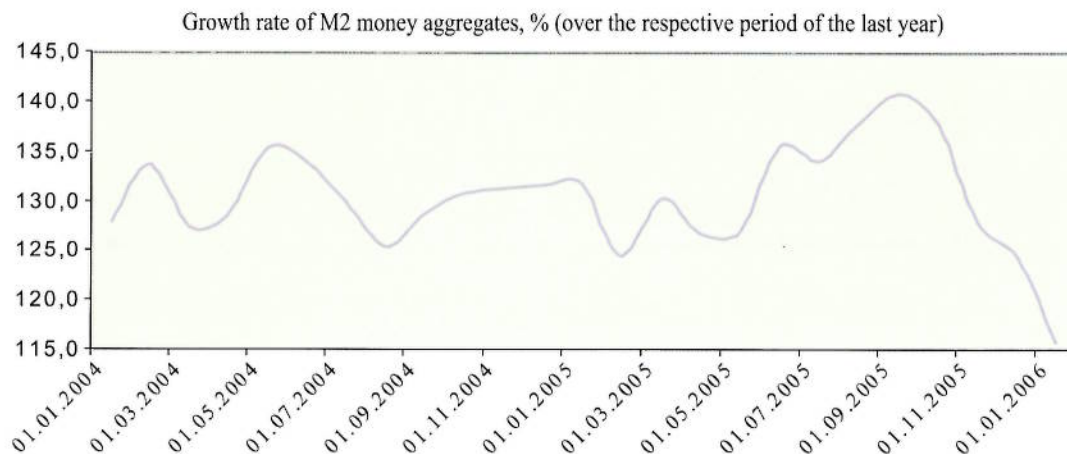
In parallel the National Bank sterilized the portion of the money supply that caused inflation as a result of the intervention using its notes. Total notes outstanding as of the year-end amounted to AZM156.5 billion; their amount increased by 58.1% during the year. National Bank also actively engaged in REPO transactions with an aim to regulate the banking system's short-term liquidity.

Eventually, the manat money base closely monitored by the National Bank has increased by only

With the currency market pressures building up, the National Bank optimized its currency market intervention with an aim to maintain the money market balance, prevent any additional money emission and

7.5% during the year. For comparison, in 2004 the money base rose by 38%. The broad manat money supply (M2) rose by 16%, which is twice as less as the 2004 growth level. Thus, the National Bank drastical-

Ehtiyat pullar və onun struktur elementləri, mlrd. manatla

	01.01.2005	30.11.2005	01.01.2006
1. Ehtiyat pullar (3+4+7)	4168.1	3673.9	4429
2. Ehtiyat pullar manatla (3+5.1+6.1+7)	3200.2	3243.7	3439
3. Dövrüyyədə olan pullar	2631	2969.1	2970.5
4. Bank ehtiyatları (5+6)	1537	704.8	1458.5
5. Müxbir hesabları (5.1+5.2)	1091,1	286,3	1039,5
5.1. manatla	470,8	274,6	468,5
5.2. xarici valyuta ilə	620,3	11,7	571
6. Məcburi ehtiyatlar (6.1+6.2)	445,9	418,5	419,5
6.1. manatla	98,3	0	0
6.2. xarici valyuta ilə	347,7	418,5	419,5
7. Digər depozitlər	0	0	0

ildə monetar şəraiti sərtləşdirməklə inflyasiyanın monetar faktorlarını kəskin məhdudlaşdırmışdır.

İqtisadiyyatda pul təzyiqini azaltmaq üçün Milli Bank mərhələlərlə uçot dərəcəsini 7%-dən 9%-ə qaldırmışdır. 2005-ci ildə son illər ilk dəfə olaraq uçot dərəcəsi 3 dəfə dəyişdirilmişdir. Uçot dərəcəsinin indiki şəraitdə iqtisadi tsiklin stabilləşdirməsi rolu o qədər də təsirli olmasa da, onun dəyişdirilməsi inflyasiya gözləmələrinin müəyyən qədər azalmasına imkan vermişdir.

Milli Bank ümumi monetar şəraitin sərtləşdirilməsi siyasəti ilə yanaşı bank sistemi üzrə izafi likvidliyin paylanmasında əhəmiyyətli fərqi olmasını nəzərə alaraq həm də qısamüddətli likvidliyə ehtiyacı olan bankların tələbatlarını lombard və overnayt kreditləri hesabına ödəmişdir.

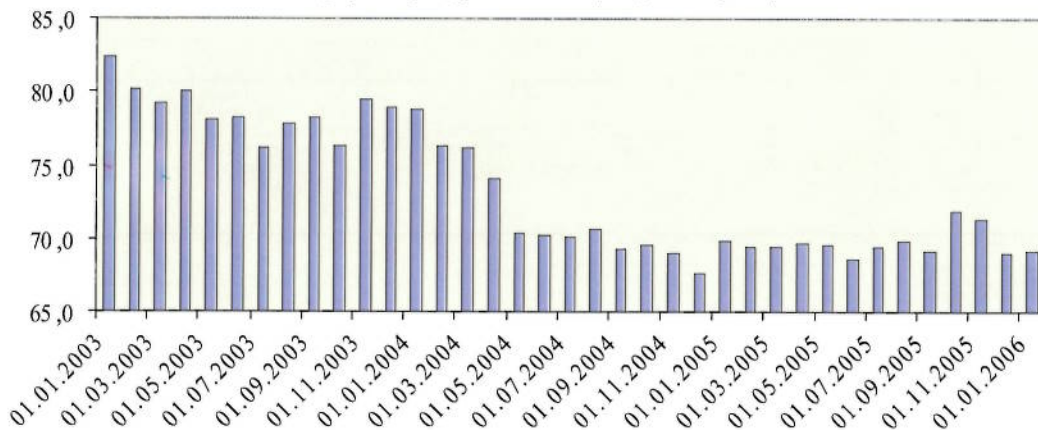
Məcburi ehtiyat normaları da pul siyasətinin mühüm tənzimləmə aləti kimi istifadə olunmuşdur. Məcburi ehtiyat normaları qısamüddətli depozitlər üzrə 10%,

uzunmüddətli depozitlər üzrə isə sıfır səviyyəsində olmuşdur.

Milli Bank, mütərəqqi beynəlxalq praktikanı nəzərə alaraq, 1 iyun 2005-ci ildən etibarən məcburi ehtiyatların klassik ortalanma sistemi ilə hesablanması praktikasını tətbiq etməyə başlamışdır. Bu praktikaya uyğun olaraq hesabat dövrünün sonunda təqdim olunan hesabat əsasında bankların cəlb etdikləri depozitlər üzrə mövcud dərəcə ilə məcburi ehtiyatların məbləği müəyyən olunur. Növbəti hesabat dövrü ərzində banklar məcburi ehtiyatlardan sərbəst şəkildə istifadə edə bilər. Bu sistemin tətbiqi banklara likvidliyi daha çevik idarə etmək imkanı verməklə bərabər banklararası pul bazarı və qiymətli kağızlar bazarının inkişafına da tökan verir.

2005-ci ildə pul kütləsinin strukturunda müsbət tendensiylər davam etmişdir. Ölkədə bank infrastrukturunun sürətli inkişafı, xüsusən də mütərəqqi ödəniş sistemlərinin tətbiqi, iri və xırda

Nəgd pulun geniş pul kütləsində (M-2) xüsusi çəkisi, %-lə

Reserve money and its structural elements, AZM billion

	01.01.2005	30.11.2005	01.01.2006
1. Reserve money (3+4+7)	4168.1	3673.9	4429
2. Reserve money in Manat (3+5.1+6.1+7)	3200.2	3243.7	3439
3. Circulating money	2631	2969.1	2970.5
4. Bank reserves (5+6)	1537	704.8	1458.5
5. Correspondent accounts (5.1+5.2)			
5.1. in manat	1091,1	286,3	1039,5
5.2. in forex	470,8	274,6	468,5
6. Required reserves (6.1+6.2)	620,3	11,7	571
6.1. in manat	445,9	418,5	419,5
6.2. in forex	98,3	0	0
7. Other deposits	347,7	418,5	419,5
	0	0	0

ly restrained monetary factors of inflations by making the monetary conditions more stringent in 2006.

National Bank raised the discount rate on a phased-in basis from 7% to 9% in order to reduce the money pressure on the economy. The discount rate was modified 3 times in 2005 for the first time in the past years. Although the discount rate may not have a great effect in terms of stabilizing the economic cycle in today's conditions, its modification did allow for reducing the inflation expectations to a certain extent.

In addition to pursuing the policy of making the overall monetary conditions more stringent, the National Bank also covered the needs of banks experiencing short-term liquidity problems with Lombard and overnight facilities given the substantial gaps in distribution of instant liquidity within the banking system.

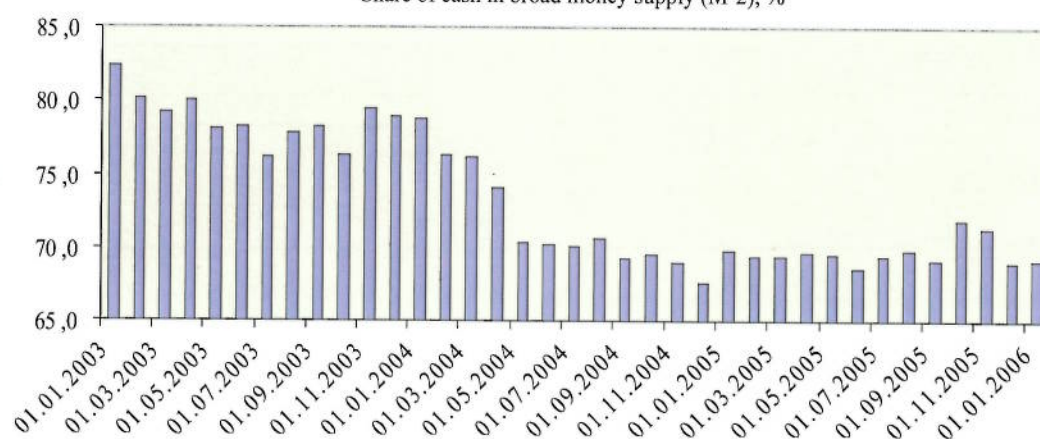
The reserve requirements were also used as a major

monetary policy regulation tool. Reserve requirements were set at 10% for short-term and at 0% for long-term deposits.

Leaning on the modern best banking practices, the National Bank introduced the practice of assessing required reserves on the classical averaging basis as of June 1, 2005. As per this practice, required reserves are assessed for deposits taken by banks using the established rate based on the banking reports submitted at the end of the reporting period. Banks may use the required reserves freely during the next reporting period. This system, in addition to enabling banks to manage liquidity more effectively, also gives an impetus to development of the interbank money market and securities market.

The money supply structure displayed positive trends in 2005. Rapid development of the country's banking infrastructure, especially state-of-the-art payment systems, creation of a bulk and low-value inter-

Share of cash in broad money supply (M-2), %

ödənişlər üzrə banklararası elektron hesablaşmalar sisteminin yaradılması, plastik kart dövriyyəsinin sürətlə genişlənməsi il ərzində qeyri-nağd pul kütləsinin artmasına əlavə stimula vermişdir.

Manatla pul kütləsinin strukturunda nağd pulun xüsusi çəkisi ilin əvvəlinə nəzərən 0,8% azalmışdır. Bank sisteminin pul yaratmaq qabiliyyətini xarakterizə edən

"Azərbaycan Respublikası Milli Bankının 2005-ci il üçün pul siyasətinin əsas istiqamətləri"ndə belə bir möhkəmlənmə proqnozlaşdırılmışdı. Milli Bank valyuta bazarından alış-yönlü müdaxiləsini azaltmaqla manatın məzənnəsinin əsasən tələb və təklif əsasında formalaşmasına şərait yaratmışdır.

Xarici valyuta kütləsinin manat kütləsinə nisbətən daha

Manatın ikitərəfli real məzənnə indeksləri, (2004 dekabr=100)

	Nominal ikitərəfli məzənnə indeksi*	Real ikitərəfli məzənnə indeksi
ABŞ	106,8	108,5
Avrozona	120,7	124,4
Böyük Britaniya	117,8	121,6
Türkiyə	102,9	100,8
Rusiya	110,2	104,7
Ukrayna	101	96,5
Gürcüstan	105,7	104,9
İran	110,8	105,6
Gazaxıstan	109,9	107,4
Yaponiya	121,7	128,8
İsrail	114	117,9

*Manatın paritəti ölkənin valyutasına nəzərən məzənnələrin orta aylıq dəyişməsi nəzərdə tutulur

göstəricilərin də yaxşılaşması müşahidə edilmişdir. Belə ki, pul multiplikatoru 2005-ci ildə 8,5% artmışdır.

• *Məzənnə*

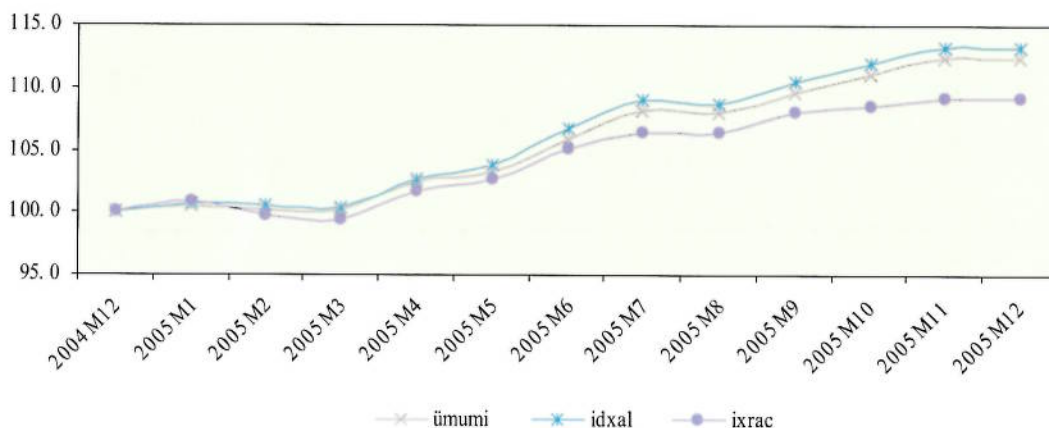
Valyuta bazarına təzyiqin artması şəraitində Milli Bankın bazara müdaxiləsinin məqsədyönlü azalması və manatın "tənzimlənən üzən məzənnə rejimində" formalaşması dəhlizinin genişlənməsi nəticəsində 2005-ci ildə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi 6,3% möhkəmlənmişdir.

Hələ 2004-cü ildə ictimaiyyətə təqdim edilmiş

çox olması manatın bazar dəyərinin bahalaşmasını labüd etmişdir. Bu həm də müdaxilə hesabına pul emissiyasının kəskin artımının qarşısını almışdır. Manatın bahalaşması idxal qiymətlərinin də müəyyən ucuzlaşmasına şərait yaratmışdır. Beləliklə, 2005-ci ildə manatın bahalaşması mühüm antiinflasiya faktoru olmuşdur.

Manatın nominal ikitərəfli məzənnəsinin möhkəmlənməsi real ikitərəfli məzənnələrin də möhkəmlənməsinə təsir göstərmişdir. 2005-ci ildə manatın məzənnəsi Ukrayna istisna olmaqla real olaraq təhlil olunan bütün ölkələrin valyutalarına nəzərən bahalaşmışdır.

Qeyri-neft sektoru üzrə nominal effektiv məzənnə indeksi (dekabr 2004=100)

bank electronic payment system, and expansion of plastic card turnover provided an additional incentive for expansion of the non-cash money supply during the year.

The share of cash within the manat money supply has declined by 0.8% as opposed to year-start. The banking system's indicators that characterize money

objectives of monetary policy of the National Bank of the Azerbaijan Republic for 2005" publicized back in 2004. By reducing its purchase-oriented intervention on the currency market the National Bank sought to ensure that the manat exchange rate is formed mainly on the demand and supply basis.

As the foreign exchange money supply exceeded

Manat's bilateral real exchange rate indices (December 2004=100)

	Nominal bilateral exchange rate index*	Real bilateral exchange rate index
USA	106,8	108,5
Euro zone	120,7	124,4
Great Britain	117,8	121,6
Turkey	102,9	100,8
Russia	110,2	104,7
Ukraine	101	96,5
Georgia	105,7	104,9
Iran	110,8	105,6
Kazakhstan	109,9	107,4
Japan	121,7	128,8
Israel	114	117,9

*Average monthly fluctuations of the manat's exchange rate against the partner country's currency

raising abilities also improved. Thus, the money multiplier rose by 8.5% in 2005.

• Exchange rate

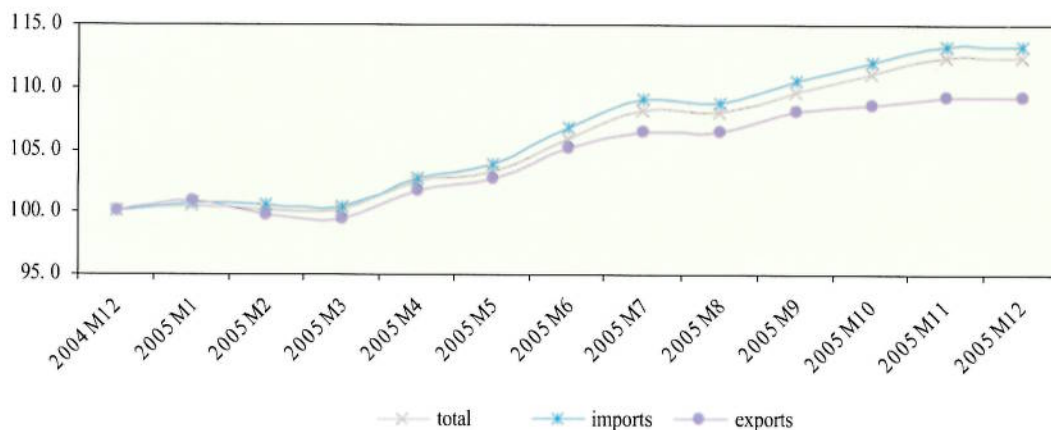
Within the currency market pressure building up the National Bank reduced the market intervention and expanded the manat "regulated floating exchange rate basis" formation corridor whereby the Manat's exchange rate against the US Dollar was reinforced by 6.3% in 2005.

Such reinforcement was forecast in the "Basic

manat money supply, the manat's market value needed to be increased. It also prevented money emission from being excessively increased via intervention. With the manat adding value, import prices declined to some extent. Hence, the increase of the manat price turned into a major counter-inflation factor in 2005.

Reinforcement of the manat's nominal bilateral exchange rate contributed to reinforcement of the real bilateral exchange rate as well. In 2005 the manat's exchange rate grew against currencies of all countries reviewed, except Ukraine.

Nominal effective exchange rate index for the non-oil sector (December 2004=100)

Ölkənin qeyri-neft sektoru üzrə rəqabət qabiliyyətini qiymətləndirmək üçün nominal və real məzənnə indekslərinin neft sektoru çıxılmaqla daha məqsəduyğundur.

2004-cü ilin dekabrına nəzərən qeyri-neft sektoru üzrə nominal effektiv məzənnə (ticarət partnyoru olan ölkələrin valyutalarına nəzərən ikitərəfli nominal məzənnələrinin dəyişiminin ticarət xüsusi çəkili nəzərə alınmaqla həndəsi ortası) ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 12,4%, idxal çəkili 13,3%, ixrac çəkili 9,2% artmışdır.

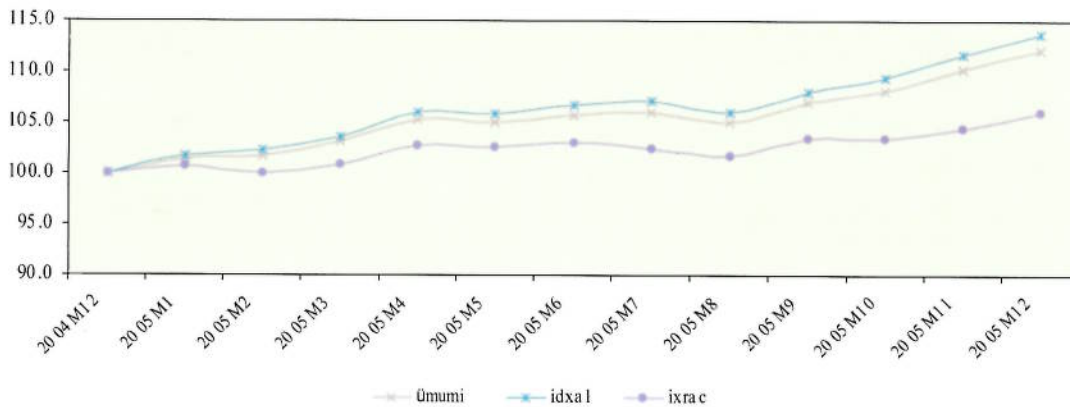
Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə isə 2005-ci ilin dekabr ayında ötən ilin dekabrına nəzərən ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 12,2%, idxal çəkili

İqtisadiyyatın sektorları üzrə qarşılıqlı resurs axınlarının əlaqələndirilməsi və qiymətləndirilməsi, ümumi makrosxemin yaradılması və lokal ekonometrik modellərin bu makrosxemə inteqrasiyası təmin edilmiş, 2006-cı il üçün maliyyə proqramı eksperimental olaraq tərtib edilmişdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün adekvat olan baza inflyasiyanın qiymətləndirilməsi metodologiyası tam dəqiqləşdirilmiş, müxtəlif metodlar üzrə baza inflyasiyanın hesablanması başlanmışdır.

Valyuta bazarının formalaşmasının mikrofaktorlarının modelləşdirilməsi həyata keçirilmişdir. Modeldə Milli Bankın valyuta müdaxilələrinin makroiqtisadi səmərəliliyi təhlil olunmuş, Probit və Loqit modelləri

Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə indeksi (dekabr2004=100)

13,7%, ixrac çəkili 5,9% artmışdır. Real effektiv məzənnənin dəyişiminə həm nominal valyuta məzənnələrinin dəyişimi, həm də qiymətlərin dəyişimi artırıcı təsir göstərmişdir.

2005-ci ildə manatın nominal və real məzənnəsinin bahalaşmasına baxmayaraq uzunmüddətli dövrdə ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti əlverişli olaraq qalmaqdadır.

Belə ki, neft sektoru istisna olmaqla 2000-ci ilin dekabrına nəzərən real effektiv məzənnənin aşağı düşməsi tempi ümumi ticarət dövriyyəsi üzrə 4,5%, idxal üzrə 5,5%, ixrac üzrə isə 13,6% təşkil etmişdir.

2.3. İqtisadi tədqiqatlar və statistika.

Monetar idarəetmənin iqtisadi tədqiqat bazasının daha da genişləndirilməsi məqsədilə Azərbaycan iqtisadiyyatının maliyyə proqramının metodoloji bazasının yaradılması, ilkin makromodelin və proqnozlaşdırma sisteminin qurulması üçün informasiya resurs bazası yaradılmış və bu sahədə dünya təcrübəsi öyrənilmişdir.

üzrə təhlil aparılmışdır. Bundan başqa valyuta müdaxilələrinin zamana görə səmərəliliyi Kalman modeli əsasında müəyyən olunmuş və Milli Bank valyuta bazarına müdaxilə etmədikdə manatın ABŞ dollarına nəzərən məzənnəsinin hansı istiqamətdə dəyişməsi və ümumiyyətlə valyuta bazarında yaranacaq potensial vəziyyət proqnozlaşdırılmışdır.

Bank sistemində islahatların davam etdirilməsi və ümumi iqtisadi inkişaf strategiyasına uyğun azad rəqabət bazarında fəaliyyət göstərən milli bank sisteminin formalaşdırılması məqsədilə "Bank Sisteminin İnkişaf Proqramının (2004-2005-ci illər) qiymətləndirilməsi və aktualaşdırılması" üzrə hesabat hazırlanmışdır. Bundan başqa bank sisteminin inkişaf meyillərinin rüblük təhlilinin aparılması və bank sistemində likvidlik məsələləri, məzənnə siyasətinin banklara təsiri üzrə hesabatlar hazırlanmışdır.

Nominal and real exchange rate indices less the oil sector are the most appropriate tools to evaluate the competitiveness of the country's non-oil sector.

As compared to December 2004, the nominal effective exchange rate for the non-oil sector (geometrical average of bilateral nominal exchange rate fluctuations against trading partner country's currency less trade percentage weights) increased by 12.4% on overall trade turnover, by 13.3% on imports and 9.2% on exports.

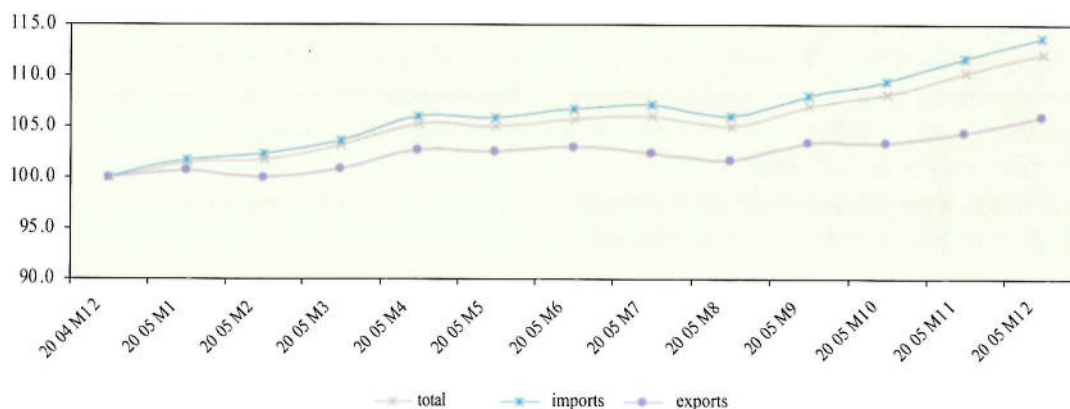
The non-oil sector's real effective exchange rate increased by 12.2% in total trade turnover, 13.7% in imports and 5.9% in exports in December 2005 as opposed the month of December of the last year.

and evaluated, an overall macro-scheme was designed and local econometric models were integrated into this macro-scheme and a financial program for 2006 was piloted.

The methodology for evaluating the baseline inflation adequate for Azerbaijan's economy was refined and baseline inflation estimates were commenced using different techniques.

Micro-factors of currency market formation were modeled. The model evaluated the macroeconomic effectiveness of the National Bank's currency interventions and Probit and Legit models were used for analysis. In addition, timing efficiency of currency interventions was determined using the Kaman model and the probable scenarios of the manat exchange rate

Non-oil sector's real effective exchange rate index (December 2004=100)

The increase of the real effective exchange rate was affected in increasing respect by both nominal currency exchange rate changes and price changes.

Despite of the increase of the manat's nominal and real exchange rates in 2005, the country's international competitiveness still remains favorable in the long run. Thus, with the oil sector excluded, the real effective exchange rate dropped down for the total trade turnover by 4.5%, for imports by 5.5% and for exports by 13.6% since December 2000.

2.3. Economic studies and statistics.

Information resource base was established with an aim to develop a methodological basis for financial programs for Azerbaijan's economy, design a preliminary macro-model and forecasting system in order to further expand the economic research framework of monetary management, and international experiences in this area were studied and evaluated.

Resource flows across economic sectors were linked

changing against the US Dollar and potential conditions on the currency market were projected based on assumption of the National Bank not intervening the currency market.

The "Evaluation and Update of the Banking System Development Program (2004-2005)" report was developed with an aim to continue the banking system reforms and form a national banking system operating in a free competitive market environment as per the overall economic development strategy. Furthermore, reports were prepared on quarterly analyses of the banking system's development trends and banking system's liquidity issues and effects of the exchange rate policy on banks.

III MALİYYƏ BAZARLARI

2005-ci ildə əvvəlki illərdə olduğu kimi maliyyə bazarlarının institusional inkişafı və dərinləşməsi məqsədlərinə xüsusi diqqət yetirilmişdir. Bu istiqamətdə yeni maliyyə alətlərinin normativ-hüquqi və institusional bazasının yaradılması, mövcud maliyyə alətlərinin daha da təkmilləşdirilməsi üzrə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Burada bazarların inkişaf etməsi ilə yanaşı pul siyasətinin açıq bazarda əməliyyatlar vasitəsilə həyata keçirilməsi imkanlarının genişləndirilməsi əsas məqsəd olmuşdur.

Hesabat dövründə Milli Bankın yeritdiyi pul siyasəti çərçivəsində valyuta bazarına müdaxilələrin azalması nəticəsində milli valyutanın məzənnəsinin formalaşmasının daha da liberallaşması inflyasiya ilə mübarizə istiqamətində atılmış mühüm addım olmuşdur.

Eyni zamanda pul bazasının pul siyasətinin aralıq hədəfi kimi seçilməsi və bu hədəfə nail olmaq üçün aparılan əməliyyatların genişlənməsi qiymətli kağızlar bazarının inkişafına ciddi təkan vermişdir. Dövlət qiymətli kağızlar bazarının həcmi 2005-ci il ərzində 3 dəfə artmışdır.

Milli Bankın notlarından və Maliyyə Nazirliyinin qısamüddətli istiqrazlarından ibarət olan dövlət qiymətli kağızları bazarının sürətlə artması bu iki qurum arasında fəaliyyətin sıx koordinasiyasını zəruri etmişdir. Bu məqsədlə Milli Bankın və Maliyyə

Nazirliyinin mütəxəssislərindən ibarət Koordinasiya Şurası yaradılmışdır. Koordinasiya Şurasının mütəmadi iclaslarında dövlət qiymətli kağızların buraxılış həcmi və müddətləri müzakirə olunmuş və buraxılışlar razılaşdırılmış qrafiklərə uyğun həyata keçirilmişdir.

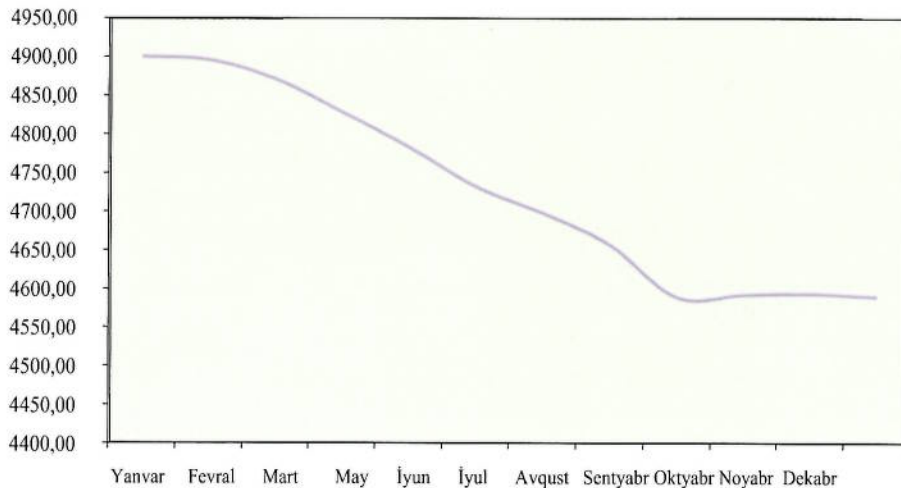
İl ərzində əməliyyatların həcmi artması ilə yanaşı onların çeşidləri də çoxalmışdır, yeni əməliyyatlar - qısamüddətli notlarla REPO üzrə hərraclər və hərracdankənar REPO əməliyyatları - aparılmışdır. Milli Bankın əməliyyat strukturunun təkmilləşdirilməsi məqsədilə notların tədavül müddətinin yalnız 28 gün, hərracın keçirilmə vaxtının isə hər həftənin çərşənbə günü olması qərara alınmışdır.

3.1. Valyuta bazarı

Son 3 ildə olduğu kimi 2005-ci ildə də ölkənin tədiyyə balansının saldusunun müsbət olması nəticəsində daxili valyuta bazarında təklif olunan xarici valyutanın həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artmış, valyuta bazarının həcmi ötən ilə nisbətən 21,4% artaraq 8,4 mlrd. \$ təşkil etmişdir.

2005-ci ildə pul siyasəti çərçivəsində valyuta bazarında neytral mövqeyi hədəf götürərək Milli Bankın daxili valyuta bazarındakı satışları 380,2 mln. \$, valyuta alışı isə 499,0 mln. \$ təşkil etmişdir. Nəticədə il

2005-ci ildə 1 ABŞ dollarının Azərbaycan manatına qarşı orta aylıq rəsmi məzənnəsinin dinamikası

III FINANCIAL MARKETS

In 2005, as in previous years, special attention was given to institutional development and expansion of financial markets. A number of efforts were taken with an aim to develop legal and regulatory and institutional frameworks for new financial instruments and to further improve the existing financial tools. The primary objective of this exercise was to explore and expand possibilities of implementing the monetary policy using open market transactions in addition to overall development of the market.

aFurther liberalization of the national currency exchange rate formation as a result of reduced currency market intervention under the monetary policy implemented by the National Bank during the reported period was an important step to mitigate inflation.

In parallel, using the money base as an interim target of the monetary policy and the operations carried out with an aim to accomplish this target gave a strong impetus to the securities market development. The government securities market tripled in terms of transaction volumes in 2005.

The rapid growth of the government securities market that consists of the National Bank's notes and the Finance Ministry's short-term securities required closer coordination between these two agencies. To this end, a Coordination Board was established composed

of representatives of the National Bank and the Ministry of Finance. The Coordination Board met regularly to discuss scopes and terms of government securities issues; securities were issued as per approved schedules.

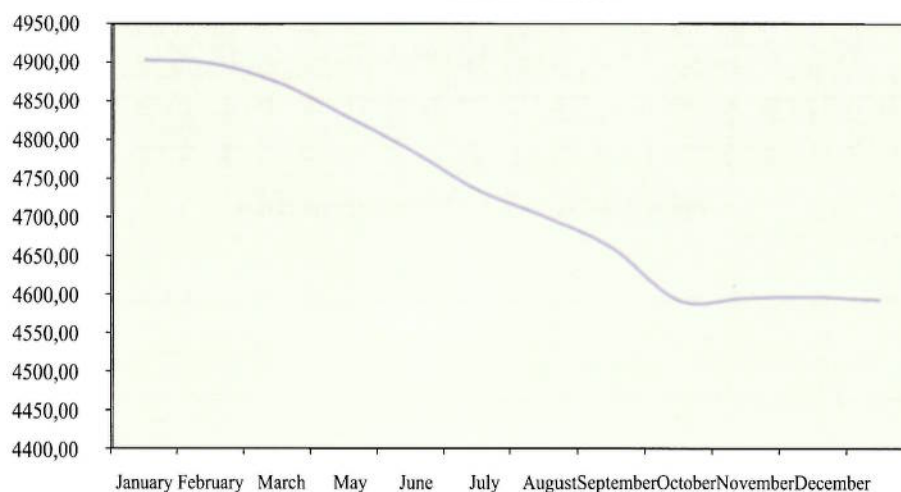
Transactions expanded both in terms of scope and range during the year; new transactions were carried out such as REPO auctions with short-term notes and extra-auction REPO transactions. It was decided to set the note maturity period at only 28 days and auction every Wednesday of each week in order to improve the operations unit of the National Bank.

3.1. Currency market

As in the past 3 years the amount of foreign exchange offered on the domestic currency market increased considerably as a result of the positive net balance of the country's balance of payments in 2005; the currency market transactions increased by 21.4% against the last year's level thus totaling to USD8.4 billion.

Targeting a neutral position on the currency market under the 2005 monetary policy, the National Bank sold USD380.2 mil and purchased USD499.0 mil on the domestic currency market. As a result, the

Official exchange rate fluctuations of USD1 against Azeri manat in 2005

ərzində Milli Bankın valyuta bazarına xalis müdaxiləsi alış yönülmüş və cəmi 118,8 mln. \$ təşkil etmişdir ki, bu da valyuta bazarının həcmnin 1,4%-ni təşkil edir.

Böyük valyuta axınları və Milli Bankın müdaxilələrində neytral mövqeyi valyuta bazarında təklifin tələbi üstələməsi ilə və hesabat dövrü ərzində ABŞ dollarının manata qarşı məzənnəsinin bir qədər möhkəmlənməsi ilə nəticələnmişdir. Belə ki, rəsmi məzənnə il ərzində 6,3% (310 manat) möhkəmlənərək ilin sonuna 4593 təşkil etmişdir.

3.2. Qiymətli kağızlar bazarı

Milli Bankın qısamüddətli notları

Pul siyasətinin bazar əməliyyatları vasitəsilə və xüsusilə açıq bazarda əməliyyatlarla yeridilməsi çərçivəsində Milli Bankın notlarından geniş istifadə olunmuşdur. İl ərzində qısamüddətli notların yerləşdirilməsi üzrə Milli Bank tərəfindən 53 hərrac keçirilmişdir.

Hərraclarda 1,575 mlrd. manat təklifə qarşı 1,342 mlrd. manat tələb olmuşdur. Yerləşdirilmiş notların həcmi 943,7 mlrd. man. təşkil etmişdir. Orta ölçülmüş gəlirlilik dövr ərzində artaraq dövrün əvvəlində keçirilmiş ilk auksiondakı 4,36% səviyyəsindən 11,41% səviyyəsinə yüksəlmişdir. Bu isə ilin ortalarından başlayaraq Maliyyə Nazirliyi tərəfindən

keçirilmiş DQİ üzrə hərraclarda gəlirliyin artması ilə əlaqədardır. 2005-ci ilin sonuna dövrüdə olan notların həcmi 114,2 mlrd. manat təşkil etmişdir.

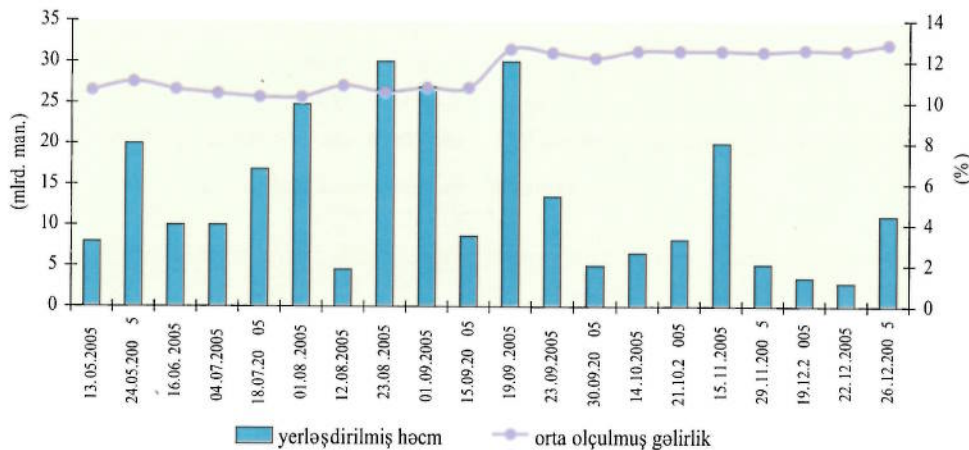
2005-ci ilin ortalarında qısamüddətli notların buraxılış sxemi daha da sadələşdirilmişdir. Buraxılışların müddətinin 4 həftə (28 gün) və hərracların hər həftənin çərşənbə günü keçirilməsi qərara alınmışdır.

2005-ci ildə Milli Bank tərəfindən REPO əməliyyatlarından geniş istifadə olunmağa başlanmışdır. İl ərzində qısamüddətli notlar üzrə 30 REPO hərracı keçirilmiş, REPO əməliyyatlarının həcmi ümumilikdə 635,7 mlrd. manat təşkil etmişdir. REPO əməliyyatı üzrə gəlirlilik ilin əvvəlində 4,18%-dən ilin sonuna 9,17%-ə kimi artmışdır.

Dövlət qısamüddətli sığmaclar bazarı

2005-ci ildə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən DQİ-lərin yerləşdirilməsi üzrə 23 hərrac keçirilmişdir. İl ərzində emissiya olunmuş DQİ-lərin həcmi 505 mlrd. manat, yerləşdirilmiş DQİ-lərin həcmi isə 265,5 mlrd. manat təşkil etmişdir. 2005-ci ilin sonunda dövrüdə olan DQİ-lərin həcmi 139,9 mlrd. manat təşkil etmişdir. Orta ölçülmüş gəlirlilik isə ilk hərracda 10,53% səviyyəsindən sonuncu hərracda 12,76% səviyyəsinə qədər yüksəlmişdir.

Yerləşdirilmiş DQİ-n həcmi və gəlirliliyi

National Bank's net currency market intervention was purchase-oriented and totaled to USD118.8 mil, which makes 1.4% of the currency market.

Large currency flows and the National Bank's neutral intervention position resulted in currency market supply exceeding the demand and certain reinforcement of the US Dollar against the Manat in the reporting period. Thus, the official exchange rate increased by 6.3% (AZM310) and made AZM4593 by the end of the year.

3.2. Securities market

National Bank's short-term notes

National Bank used its notes widely when implementing the monetary policy through market transactions and especially open market transactions. National Bank held 53 auctions to sell short-term notes during the year.

Auctions had a supply of AZM1.575 billion worth of notes against the actual demand of AZM1.342 billion. Total notes sold amounted to AZM943.7 billion. The average weighted yield increased during the period, ranging from 4.36% at the first auction to 11.41%. This is due to the increased yield of SGS at auctions held by the

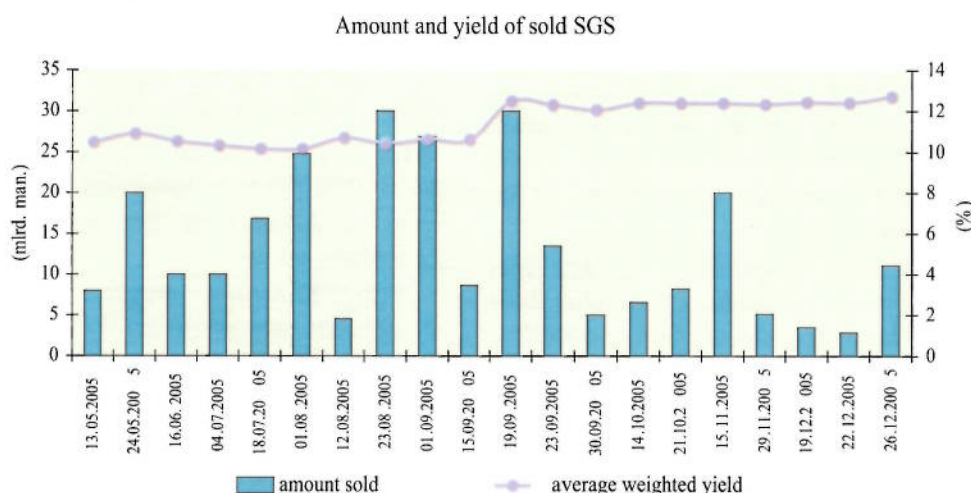
Ministry of Finance starting midway through the year. 2005 year-end notes outstanding totaled to AZM114.2 billion.

The scheme of issuance of short-term notes was further simplified in 2005. Maturity periods were set at 4 weeks (28 days) and auctions were to be held on Wednesday every week.

National Bank started using REPO transactions broadly in 2005. 30 REPO auctions for short-term notes were held during the year; REPO transactions totaled to AZM635.7 billion. Year-start REPO transaction yield of 4.18% increased to 9.17% at the year-end.

Government short-term securities market

Ministry of Finance held 23 auctions to sell SGS in 2005. SGS issued during the year amounted to AZM505 billion, SGS sold totaled to AZM265.5 billion. SGS outstanding as of the end of 2005 totaled to AZM139.9 billion. Average weighted yield of 10.53% at the first auction rose to 12.76% at the last auction.

IV VALYUTA EHTİYATLARININ İDARƏ OLUNMASI

4.1. Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması strategiyası

Milli Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində başlıca məqsəd təhlükəsizlik və likvidlik prinsiplərini əsas tutaraq gəlirliliyin mümkün qədər maksimallaşdırılması olmuşdur.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi bilavasitə Milli Bank tərəfindən və xarici menecerlər vasitəsilə aparılmışdır. Ehtiyatların idarə olunmasının təhlükəsizlik və likvidlik tələblərinə cavab verməsi üçün beynəlxalq maliyyə bazarlarının yüksək etibarlı maliyyə alətlərindən istifadə olunmuş və xarici kontragentlərə yüksək reyting tələbi irəli sürülmüşdür.

2005-ci ildə Milli Bankda iki başlıca istiqamət üzrə 1) valyuta ehtiyatlarının idarə olunması effektivliyinin artırılması məqsədilə ehtiyatların idarə olunmasına portfel yanaşması və 2) risklərin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi və institusional bazasının formalaşdırılması istiqamətində zəruri tədbirlər görülmüşdür.

Ehtiyatların idarə olunmasına portfel yanaşması istiqaməti üzrə uzunmüddətli risk-gəlir göstəriciləri əsasında Milli Bankın tələblərinə cavab verən optimal portfel müəyyənləşdirilmişdir. Ən yüksək dövlət təminatına və geniş bazara malik olan ABŞ-ın 1-3 illik dövlət qiymətli kağızlarından ibarət portfel formalaşdırılmışdır.

Risqlərin idarə olunması sisteminin təkmilləşdirilməsi və institusional bazasının formalaşdırılması istiqamətində isə xarici mərkəzi bankların təcrübəsi öyrənilmiş və Milli Bankda risklərin idarə olunması üzrə təşkilati dəyişiklik aparılmaqla xüsusi bölmə yaradılmışdır ki, bu da risklərin idarə olunmasının kompleks sisteminin tətbiqinə imkan verəcəkdir.

2005-ci ildə ABN Amro, JP Morgan və UBS bankları xarici menecerlər qismində ehtiyatların bir hissəsini idarə etməkdə davam etmişlər. Bu daha uzunmüddətli və geniş çeşidli maliyyə alətlərinə investisiya etməklə Milli Bankın investisiya portfelini diversifikasiya etməyə, gəlirliliyi yüksəltməyə və eyni zamanda maliyyə bazarlarında fəaliyyəti genişləndirməyə imkan vermişdir.

Valyuta ehtiyatlarının artan həcmi və onların ölkəmiqyaslı əhəmiyyətini nəzərə alaraq, ehtiyatların daha səmərəli idarə olunması məqsədilə yeni idarəetmə üsullarının və maliyyə texnologiyalarının tətbiqi üçün texniki yardım layihələrinə və bu sahədə aparıcı institutların təcrübəsinin öyrənilməsinə xüsusi diqqət verilmişdir. Milli Bankda valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Dünya Bankının Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən Ehtiyatların idarəetmə və məsləhət proqramı (RAMP) çərçivəsində Milli Banka texniki yardımın göstərilməsi xüsusilə əhəmiyyətlidir. Bu proqram çərçivəsində ilkin olaraq Milli Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi sahəsində tələbatları qiymətləndirilmiş və aktivlərin idarə edilməsində portfelin indeksləşdirilməsinin tətbiqinə dair məsləhətlər alınmışdır.

4.2. İdarəetmənin nəticələri

2005-ci il ərzində valyuta ehtiyatlarının həcmi 84,8 mln. dollar artaraq 961,7 mln. dollara çatmışdır. BVF-nin kreditləri üzrə borcun ödənilməsinə 50,6 mln.\$ həcmində vəsait sərf olunduğunu nəzərə alsaq, nisbi artım 135,4 mln. \$ təşkil etmiş və bu artım əsasən, daxili valyuta bazarından alışlar, habelə valyuta aktivlərinin idarə edilməsindən gəlirlər hesabına olmuşdur. İdarəetmənin ümumi səmərəliliyi 3,1% olmuşdur.

2005-ci il ərzində valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin səmərəliliyinə beynəlxalq maliyyə bazarlarında baş verən bir sıra proseslər əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Bunlardan ən əhəmiyyətliləri ABŞ-da Federal Ehtiyat Sistemi (FES) tərəfindən faiz dərəcələrinin davamlı artımı və ABŞ dollarının digər aparıcı valyutalara nisbətən güclənməsi olmuşdur.

ABŞ-da FES-in faiz dərəcələrinin artımı pul bazarına investisiya imkanlarını artırmış, digər tərəfdən isə bu proses borc öhdəlikləri bazarında gəlirliliyin müəyyən qədər enməsinə səbəb olmuşdur. Bu da xarici idarəetmənin səmərəliliyinə müəyyən məhdudlaşdırıcı təsir göstərmişdir. Daxili idarəetmə üzrə qısamüddətli depozitlər üstünlük təşkil etdiyindən bu təsirin miqyası geniş olmamışdır.

IV FOREIGN EXCHANGE RESERVE ADMINISTRATION

4.1. Foreign exchange reserve administration strategy

The primary goal in managing the National Bank's currency reserves is to maximize profits while ensuring security and liquidity.

Foreign exchange reserves were administered both directly by the National Bank and external managers. Highly reliable financial instruments of international financial markets were used and high rating requirements were set forth to foreign counterparts to ensure that reserve management meets the security and liquidity criteria.

In 2005 the National Bank took appropriate measures to ensure that 1) a portfolio approach is used to reserve management with an aim to enhance the effectiveness of foreign exchange administration and 2) improve risk management and form an institutional framework.

An optimal portfolio was identified that met the National Bank's requirements based on long-term risk-benefit indicators with an aim to meet the portfolio approach to reserve management criteria. A portfolio was formed composed of 1-3 year maturity US government securities that enjoy the highest sovereign guarantee and broad market.

Experiences of foreign central banks were studied for improvement of the risk management system and formation of the institutional framework and the National Bank set up a special unit, which would allow for applying a comprehensive risk management system.

In 2005 ABN Amro, JP Morgan and UBS banks continued to administer a part of the reserves as external managers. By investing in such longer-term and diverse financial instruments the National Bank managed to diversify its investment portfolio, enhance return and expand financial market operations in parallel.

Considering the increasing amount of foreign exchange reserves and their national significance, special attention was given to technical assistance projects and studying relevant experience of leading

institutions in terms of new management techniques and financial technologies with an aim to ensure more effective management of reserves. The World Bank's Treasury Department-sponsored Reserve Management and Advisory Program (RAMP) designed to provide the National Bank with technical assistance with an aim to improve the National Bank's foreign exchange reserve management is essential in this respect. The program initially identified the National Bank's reserve management needs and provided advice on how to index the portfolio for asset management.

4.2. Outcomes of management

In 2005 foreign exchange reserves totaled to USD961.7 mil having increased by USD84.8 mil. Given that USD50.6 mil were spent to pay borrowing debts to IMF, the relative growth would make USD135.4 mil and this growth is primarily formed from domestic currency market acquisitions, as well as proceeds from foreign asset management. Overall management efficiency was 3.1%.

A number of processes occurring at international financial markets had an impact on the efficiency of foreign exchange reserve management in 2005. The most significant were the continuous increase of the interest rate by the US Federal Reserve System (FRS) and US Dollar's reinforcement against other leading currencies.

The increase of US FRS's interest rates enhanced the money market's investment opportunities, while on the other hand this process caused the yield on debt securities market to go down to a certain extent. This had a somewhat restraining effect on external management. As short-term deposits dominate in domestic management, that effect was not of a large scale domestically.

V BANK SİSTEMİ VƏ MALİYYƏ SABİTLİYİ

5.1. Bank sisteminin inkişaf parametrləri

2005-ci ildə bank sisteminin inkişafı sahəsində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində bankların aktivləri və kapitalı yüksək tempə artmaqda, resurs bazası isə genişlənməkdə davam etmişdir.

01.01.2006-cı il tarixinə banklar tərəfindən ölkə iqtisadiyyatına verilmiş kreditlərin ÜDM-ə nisbəti 01.01.2005-ci ilə müqayisədə cüzi dəyişərək 11,8%, cəlb edilmiş depozitlərin nisbəti isə 12,1% təşkil etmişdir. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, bank sisteminin bir sıra digər parametrlərinin dinamikasında müəyyən zəifləmə müşahidə olunmuşdur. Belə ki, hesabat dövrü ərzində bank sisteminin cəmi aktivlərinin artım tempi 2004-cü ilə müqayisədə bir qədər zəifləmiş və 01.01.2006-cı il tarixinə onun ÜDM-ə nisbəti 19,0% təşkil etmişdir. (müqayisə üçün qeyd etmək lazımdır ki, 01.01.2005-ci il tarixinə bu göstərici 19,9% təşkil edirdi). Hesabat dövrü ərzində bank sisteminin kapitalının ÜDM-ə nisbəti isə əvvəlki ilə müqayisədə 0,1 faiz bəndi artaraq 2,9%-ə çatmışdır.

Aktivlər. 2005-ci il ərzində cəmi bank aktivləri 294,5 mlrd. manat və ya 35,4% artaraq 1 yanvar 2006-cı il tarixinə 11259,9 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır.

Hesabat dövrü ərzində kommersiya banklarının real sektorla kredit əməliyyatlarının miqyasının genişlənməsi bank aktivlərinin artmasının əsas səbəbi olmuşdur. Belə ki, 2005-ci il ərzində qeyri-maliyyə sektoruna verilmiş kreditlərin həcmi ötən illə müqayisədə 2483,5 mlrd. manat və ya 54,9 % artaraq 7006,7 mlrd. manat səviyyəsinədək çatmışdır (müqayisə üçün qeyd etmək istərdik ki, 2004-cü ilin yekunlarına əsasən kredit qoyuluşları 51,9% artmışdır) Nəticədə bank aktivlərinin strukturunda bu əməliyyatların payı ilin əvvəlindəki 47,7%-dən ilin sonuna 56,4%-dək yüksəlmişdir.

Verilmiş kreditlərin valyuta strukturunda da müəyyən dəyişikliklər baş verməkdədir. Belə ki, hesabat dövrünün əvvəlində manatla təsbit edilmiş kreditlərin payı 31,1% olduğu halda dövrün sonuna bu göstərici artıq 36,1% cuvarında olmuşdur.

Qeyri-maliyyə sektoruna verilmiş kreditlərin müddət strukturuna gəldikdə burada uzunmüddətli kreditlərin

Bank sisteminin aktivlərin strukturu və dinamikası (mlrd. manat)

	01.01.2005	01.01.2006
Nağd vəsait	498,2	548,5
Müxbir hesablar	2148,2	2312,2
Maliyyə sektoruna tələblər	411,8	478,2
Qeyri-maliyyə sektoruna tələblər (xalis)	3967,3	6344,4
İnvestisiyalar	477,0	558,8
Digər aktivlər	812,3	1017,7
Cəmi	8314,8	11259,9

Bank sisteminin inkişafında müşahidə edilən pozitiv meyillər 2005-ci ildə bank fəaliyyətinin kəmiyyət və keyfiyyət parametrlərinin (xüsusilə, bankların kapitalaşma dərəcəsinin, həyata keçirdikləri əməliyyatların növlərinin və həcmnin artırılması və s.) yaxşılaşdırılması hesabına daha da güclənmiş, iqtisadiyyatda vasitəçilik rolu möhkəmlənmişdir.

payının artmasını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Belə ki, il ərzində ödəniş müddəti bir ildən artıq olan kreditlərin həcmi təxminən 85,5% artaraq cəmi kredit qoyuluşlarının 36,8%-dək çatmışdır (2005-ci ilin əvvəlinə uzunmüddətli kreditlərin payı 30,7% təşkil edirdi).

İqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə kredit qoyuluşunda ev təsərrüfatlarına (fiziki şəxslərə) verilmiş

V BANKING SYSTEM AND FINANCIAL STABILITY

5.1. Banking system's development parameters

As a result of actions taken to promote development of the banking system in 2005, bank assets and capital continued to grow rapidly and the resource market continued to expand.

Ratio of bank loans to the country's economy to GDP as of 01.01.2006 changed slightly as compared to 01.01.2005 and totaled to 11.8%, while ratio of deposits made 12.1%. It should also be noted that some other parameters of the banking system were somewhat slackening. Thus, the growth rate of the total bank assets during the reported period somewhat slackened as compared to 2004 and its ratio to GDP as of 01.01.2006 made 19.0% (for comparison it should be noted that this indicator was 19.9% as of 01.01.2005). Ratio of the banking system's capital to GDP increased by 0.1 percentage points as compared to the previous year and totaled to 2.9%.

Positive development trends of the banking system in 2005 were further strengthened due to improvement of quantitative and qualitative parameters of banking

Expansion of the scope of lending transactions of commercial banks with the real sector during the reported period was the primary cause of bank asset growth. Thus, loans to the non-financial sector in 2005 increased by AZM2483.5 billion or 54.9% as compared to the previous year and totaled to AZM7006.7 billion (for comparison, it should be noted that loans increased by 51.9% in 2004). As a result, the share of such transactions increased from the year-start rate of 47.7% to the year-end of 56.4% within total bank assets.

The currency structure of loans granted also changed. Thus, while manat-denominated loans had a share of 31.1% at the start of the reporting period, this indicator rose to 36.1% by the end of the period.

As for the maturity structure of loans to non-financial sector, special mention should be given here to the growth of long-term loans. Thus, loans with a maturity over one year increased by about 85.5% thereby reaching 36.8% of the total loans (long-term loans made 30.7% of total loans at the start of 2005).

Loans to households (individuals) draw special

Structure and dynamics of bank assets (AZM billion)

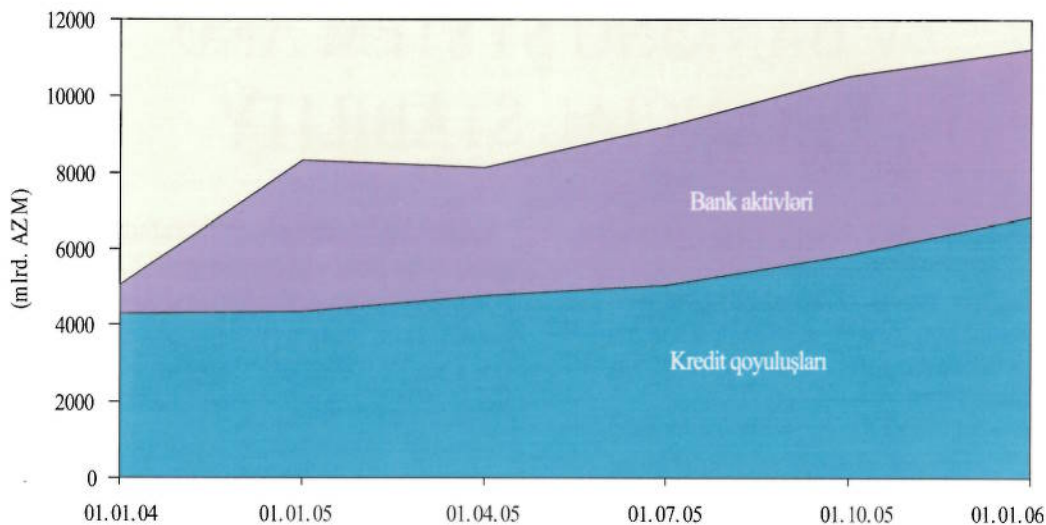
	01.01.2005	01.01.2006
Cash	498,2	548,5
Correspondent accounts	2148,2	2312,2
Due from financial sector	411,8	478,2
Due from non-financial sector (net)	3967,3	6344,4
Investments	477,0	558,8
Other assets	812,3	1017,7
Total	8314,8	11259,9

(especially bank capitalization level, increased range and amount of transactions, etc.) and the banking system's intermediation role was enhanced.

Assets: In 2005 total bank assets increased by AZM294.5 billion or 35.4% and amounted to AZM11259.9 billion as of January 1, 2006.

attention among total loans to economic sectors. Loans to individuals increased during the year about 44.7% thereby totaling to AZM1847.5 billion by the end of the year. Individual lending is turning into a significant component of banking services. Thus, such loans constitute 26.4% of the loan portfolio.

Bank aktivlərinin və kredit qoyuluşlarının dinamikası

kreditlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. İl ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərin həcmi təxminən 44,7% artaraq ilin sonuna 1847,5 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır. Əhalinin kreditləşməsi bank xidmətlərinin mühüm hissəsinə çevrilməkdədir. Belə ki, bu kreditlər cəmi kredit portfelinin 26,4%-ni təşkil edir.

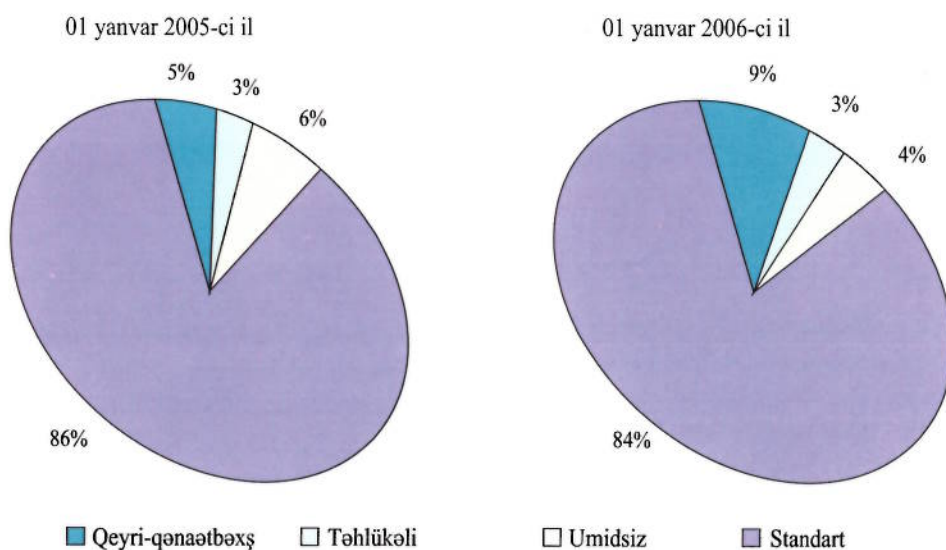
Bank fəaliyyətinin digər əhəmiyyətli istiqaməti ticarət və xidmət sektoru ilə əlaqələrin gücləndirməsidir. Ənənəvi olaraq bu sektora verilmiş kreditlər cəmi kredit qoyuluşlarında mühüm xüsusi çəkiyə malikdir. Hesabat dövrü ərzində bu kreditlərin həcmi 66,4% artaraq 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 1805,9 mlrd. manat təşkil etmişdir. 2005-ci il ərzində cəmi bank kreditlərində ticarət və xidmət sektoruna verilmiş kreditlərin payı 24%-dən 25,8%-dək artmışdır.

2005-ci ildə banklar tərəfindən real sektora verilmiş kreditlər həm mütləq həm də nisbi ifadədə əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Belə ki, il ərzində energetika, kimya və təbii ehtiyatlar sektoruna verilmiş kreditlərin məbləği təxminən 8 dəfə artaraq ilin sonuna 906,8 mlrd. manat olmuşdur. Bu kreditlərin cəmi kredit qoyuluşlarında xüsusi çəkisi isə ilin əvvəlindəki 2,5%-dən ilin sonuna 12,9%-dək artmışdır.

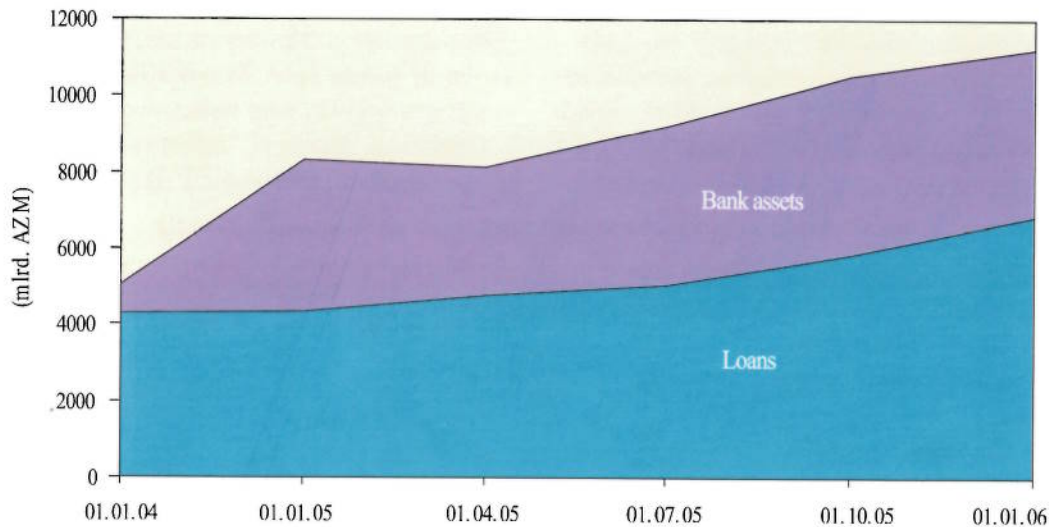
Kənd təsərrüfatına verilmiş kreditlərin həcmi ötən illə müqayisədə 87,8% artaraq 474,2 mlrd. manat çatmışdır.

2005-ci ildə qeyri-maliyyə sektorunun kreditləşməsinin müsbət dinamikasını müəyyənləşdirən amillərin təsiri güclənmişdir. Bu amillər sırasında bir tərəfdən müəssisə və təşkilatların kredit resurslarına olan yüksək tələb, digər tərəfdən isə kredit təşkilatları

Kredit portfelinin keyfiyyət göstəriciləri

Dynamics of bank assets and loans

Another significant segment of banking business, relations with the trade and service sector, is also becoming stronger. Traditionally loans granted to this sector have had a considerable share within the total loans. Such loans increased by 66.4% during the reported period and totaled to AZM1805.9 billion as of January 1, 2006. The share of loans to the trade and services sector within the total bank loans increased from 24% to 25.8% during the year.

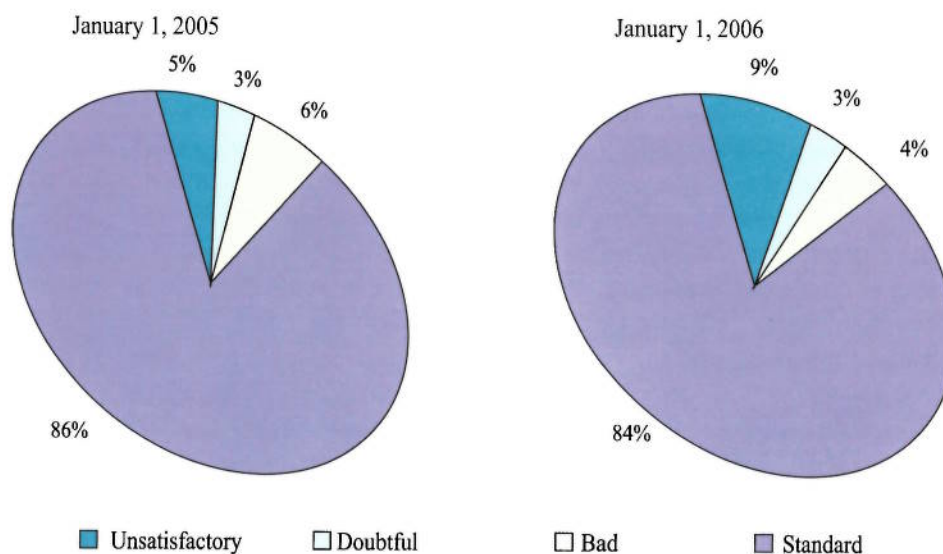
Bank loans to the real sector expanded considerably both in absolute and relative terms during 2005. Thus, amount of loans granted to the energy, chemical and natural resources sector during the year increased by about 8 times and totaled to

AZM906.8 billion. The share of such loans within the total bank loans increased from 2.5% to 12.9% during the year.

Loans to agriculture increased by 87.8% as opposed to the last year and totaled to AZM474.2 billion.

The effect of factors that determine the positive dynamics of the non-financial sector lending became stronger in 2005. Such factors include on one hand the high demand of enterprises and institutions for credit resources, and on the other hand the enhanced abilities of credit institutions to lend due to the growth of attracted term resources (including deposits with a period of over 1 year).

Quality indicators of loan portfolio,

tərəfindən (o cümlədən 1 ildən artıq müddətə) cəlb edilən müddətli vəsaitlərin artması nəticəsində kredit qoyuluşlarının genişlənməsini xüsusi qeyd etmək olar.

Maliyyə sektoruna verilmiş kreditlər, yerləşdirilmiş depozitlər və s. üzrə tələblər hesabat dövrü ərzində 16,1% artaraq 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 478,2 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır (o cümlədən banklararası

şəxslərin əmanətlərinin artım tempini (22,7%) üstələmişdir. 01 yanvar 2006-cı il tarixinə fiziki və hüquqi şəxslərdən cəlb olunmuş vəsaitlərin həcmi 2005-ci ilin 01 yanvar tarixi ilə müqayisədə 1445,9 mlrd. manat artaraq 6572,2 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, depozit və əmanətlərin artım tempi səhmlərin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan

Bank sisteminin passivlərin strukturu və dinamikası (mrd. manat)

	01.01.2005	01.01.2006
Əhalidən cəlb edilmiş əmanətlər	2015,6	2572,7
Hüquqi şəxslərdən cəlb olunmuş depozitlər	3110,7	3999,5
Maliyyə sektorundan cəlb edilmiş vəsaitlər	973,3	1578,8
Digər öhdəliklər	830,7	1267,6
Kapital o cümlədən:	1384,9	1941,3
Nizamnamə kapitalı	1051,0	1298,1
Mənfəət	155,2	213,3
Digər kapital maddələri	178,7	429,9
Cəmi	8314,8	11259,9

kreditlərin həcmi 60,7% artaraq 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 228,9 mlrd. manat çatmışdır. Bu zaman onu da qeyd etmək lazımdır ki, cəmi bank aktivlərində bu əməliyyatların xüsusi payı çox cüzi (0,7 faiz bəndi) dəyişərək 4,3% təşkil edir.

Hesabat dövrü ərzində bankların kredit portfelinin keyfiyyəti qənaətbəxş səviyyədə olmuş, il ərzində vaxtı keçmiş kreditlərin, kreditlər üzrə ehtiyatların dəyişməsi dinamikasında müsbət meyillər müşahidə olunmuşdur.

Vaxtı keçmiş kreditlərin cəmi kredit qoyuluşundakı payı 01 yanvar 2005-ci il tarixində olan 6,1%-dən 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 4,4%-dək azalmışdır.

Aktivlərin digər maddələrinə gəldikdə isə yüksək likvidliyə malik, lakin gəlir gətirməyən nağd vəsaitlərin və müxbir hesablardakı qalıqın aktivlərdəki payının azalmasını xüsusi qeyd etmək olar. Belə ki, 2005-ci ilin yanvar ayının 1-nə bu maddələrin xüsusi çəkisi 31,8% olduğu halda ilin sonuna bu göstərici 25,4%-dək azalmışdır. Bu da banklarda likvidliyin idarə olunmasının, yeni investisiya alətlərinin tətbiqini əks etdirir.

Öhdəliklər. Bankların resurs bazasının formalaşmasında önəmləndirici olaraq cəlb olunmuş depozit və əmanətlərin payı yüksək olmuşdur (74%). Burada onu da qeyd etmək lazımdır ki, hesabat dövründə hüquqi şəxslərin depozitlərinin artım tempi (28,6%) fiziki

banklarla müqayisədə özəl banklarda daha yüksək olmuşdur. Belə ki, 01 yanvar 2005-ci il tarixinə səhmlərin nəzarət zərfi dövlətə məxsus olmayan banklarda yerləşdirilmiş depozit və əmanətlərin xüsusi çəkisi 31% təşkil etdiyi halda 01 yanvar 2006-cı il tarixinə bu göstərici bir qədər də artaraq 33,5% (578,9 mlrd. manat) 2168,2 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır. Bu da bir daha bank sektorunda rəqəbətliyi artırmasını təsdiq edir.

Cəlb olunmuş vəsaitlərin müddət strukturuna gəldikdə burada müddətli depozitlərin il ərzində 38,9%-dən çox artaraq 01 yanvar 2006-cı il tarixə 3611,4 mlrd. manat səviyyəsinə çatmasını xüsusi qeyd etmək olar.

Hesabat dövrü ərzində banklar vəsaitlərin banklararası kredit bazarından cəlb edilməsi üzrə əməliyyatlardan da geniş istifadə etmişlər. İl ərzində bu üsulla cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmi 62,2% artaraq ilin sonuna 1578,8 mlrd. manata çatmışdır (müqayisə üçün 01.01.2005-ci il tarixinə banklararası kredit və depozitlərin həcmi 973,3 mlrd. manat olmuşdur). Beləliklə də, bankların cəmi öhdəliklərində banklararası bazardan cəlb edilmiş vəsaitlərin payı 01 yanvar 2005-ci il tarixindəki 14,0%-dən 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 16,9%-dək artmışdır.

Kapital. 01.01.2006-cı il tarixinə bank sisteminin məcmu kapitalı 46,1% (və ya 531,7 mlrd. manat) artaraq 1686,2 mlrd. manata çatmışdır. Məcmu kapitalın

Claims on the financial sector on loans, deposits and other instruments increased by 16.1% during the reported period and reached AZM478.2 billion as of January 1, 2006 (with interbank loans increasing by 60.7% and totaling to AZM228.9 billion as of January 1, 2006). It should also be noted that the share that such transactions held within total bank

It should be noted that the growth rate of corporate and individual deposits was greater with private banks rather than state-owned banks. Thus, while as of January 1, 2005 the share of corporate and individual deposits placed with non-state controlled banks was 31%, this rate changed by January 1, 2006 by 33.5% (AZM578.9 billion) thus

Structure and dynamics of banking system's liabilities (AZM billion)

	01.01.2005	01.01.2006
Individual deposits	2015,6	2572,7
Corporate deposits	3110,7	3999,5
Due to financial sector	973,3	1578,8
Other liabilities	830,7	1267,6
Capital, including:	1384,9	1941,3
Paid-in capital	1051,0	1298,1
Profit	155,2	213,3
Other capital items	178,7	429,9
Total	8314,8	11259,9

assets changed slightly (0.7 percentage points) thereby totaling to 4.3%.

Bank loan portfolio has remained satisfactory during the reporting period, and positive trends were observed during the year in terms of overdue loans and loan loss provisions.

The share of past due loans within the total loans of 6.1% as of January 1, 2005 reduced to 4.4% as of January 1, 2006.

As for other asset items, the reduction of the share of highly liquid but non-earning cash and correspondent account balances within the total assets should be mentioned. Thus, while such assets had a share of 31.8% as of January 1, 2005, this rate declined to 25.4% by the year-end. This derives from bank liquidity management and utilization of new investment tools.

Liabilities: Corporate and individual deposits have traditionally had a large share within the resource base of banks (74%). It should be noted that the growth rate of corporate deposits (28.6%) exceeded that of the individual deposits (22.7%). As of January 1, 2006 total corporate and individual deposits increased by AZM1445.9 billion as compared to January 1, 2005 and thereby totaled to AZM6572.2 billion.

totaling to AZM2168.2 billion. This also indicates the banking sector's increasing competitiveness.

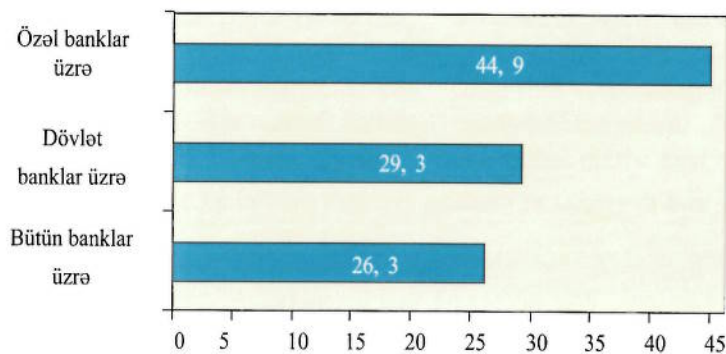
As for the maturity structure of attracted resources, term deposits increased by over 38.9% during the year and totaled to AZM3611.4 billion as of January 1, 2006.

During the reported period banks used the interbank credit market more actively to get access to funds. Resources attracted in this manner increased during the year by 62.2% and totaled to AZM1578.8 billion by the end of the year (for comparison, total interbank loans and deposits amounted to AZM973.3 billion as of 01.01.2005). Thus, interbank resources increased their share within the total bank liabilities from 14% as of January 1, 2005 to 16.9% as of January 1, 2006.

Capital. Total bank capital increased by 46.1% (or AZM531.7 billion) and amounted to AZM1686.2 billion. The growth pace of the total capital exceeded the growth rate of bank assets and liabilities. This is a factor that indicates the intensive growth of bank capital base.

Banks' total capital increased primarily due to the growth of Tier 1 capital. Thus, Tier 1 capital increased by AZM358.9 billion (36.4%) and totaled to

Banklarda yerləşdirilmiş depozit və əmanətlərin artım tempi (%)

artım tempi bank aktivlərinin və öhdəliklərinin artım tempini üstələmişdir. Bu da bankların kapital bazasının intensiv artımını əks edən bir amildir.

Bankların məcmu kapitalın artımı 1-ci dərəcəli kapitalın yüksəlməsi hesabına baş vermişdir. Belə ki, 1-ci dərəcəli kapital 358,8 mlrd. manat (36,4%)

nizamnamə kapitalının (244,6 mlrd. manat) həm də bölüşdürülməmiş mənfəətin (122,5 mlrd. manat) artması hesabına baş vermişdir.

2-ci dərəcəli kapital 2005-ci il ərzində 195,3 mlrd. manat (və ya 69,4%) artaraq 476,6 mlrd. manat təşkil etmişdir.

Bank sisteminin məcmu kapitalının dinamikası (mlrd. manat)

	01.01.2005	01.01.2006
1-ci dərəcəli kapital	986,5	1345,3
Nizamnamə kapitalı	1037,3	1281,9
Bölüşdürülməmiş mənfəət	-33,3	89,2
Digər kapital maddələri	0,6	2,4
1-ci dərəcəli kapitaldan tutulmalar	-18,1	-28,2
2-ci dərəcəli kapital	281,3	476,6
Cari ilin mənfəəti	194,4	225,0
Digər kapital maddələri	86,9	251,6
Məcmu kapitaldan tutulmalar	-113,3	-135,7
Məcmu kapital	1154,5	1686,2

artaraq 1345,3 mlrd. manat təşkil etmişdir ki, bu da məcmu kapitalın yüksəlməsinin 80%-ni təşkil edir.

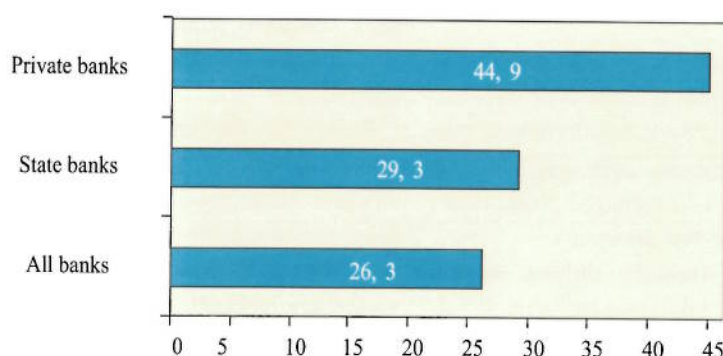
Bu zaman onu da qeyd etmək lazımdır ki, 1-ci dərəcəli kapitalın artımı ilk dəfə olaraq həm

Bank fəaliyyətinin maliyyə nəticələri. 2005-ci ildə bankların maliyyə durumunun sabitləşməsi davam etmişdir. Belə ki, il ərzində bankların xalis mənfəəti 46,6% artaraq 285,2 mlrd. manat səviyyəsinə çatmışdır

Bankların gəlirliliyini xarakterizə edən göstəricilər (%)

	2004-cü il	2005-ci il
Xalis mənfəət/aktivlərin orta məbləği (ROA)	2,4	2,2
Xalis mənfəət/kapitalın orta məbləği (ROE)	17,8	15,7
Faiz gəlirləri/aktivlərin orta məbləği	8,3	10,1
Müştərilərə kreditlər üzrə faiz gəliri/aktivlərin orta məbləği	7,5	9,1
Faiz xərcləri/aktivlərin orta məbləği	3,2	3,3
Aktivlər üzrə mümkün zərərlərin ödənilməsi üçün xüsusi ehtiyatların yaradılmasına ayrılmalar/aktivlər üzrə orta məbləği	2,7	2,9

Growth rate of corporate and individual bank deposits (%)

AZM1345.3 billion, which makes 80% of the total regulatory capital growth.

It should also be noted that for the first time tier 1 capital increased due to the growth of both the paid-in capital (AZM244.6 billion) and undistributed profits (AZM122.5 billion).

during 2005. Thus, net profits of banks increased during the year by 46.6% and reached AZM285.2 billion (total revenues rose by 47.1% and amounted to AZM1345.1 billion, and total expenses rose by 49% thereby totaling to AZM1131.8 billion).

The share of profitably operating banks within

Dynamics of bank total regulatory capital (AZM billion)

	01.01.2005	01.01.2006
Tier 1 capital	986,5	1345,3
Paid-in capital	1037,3	1281,9
Undistributed profits	-33,3	89,2
Other capital items	0,6	2,4
Deductions from Tier 1 capital	-18,1	-28,2
Tier 2 capital	281,3	476,6
Current year's profits	194,4	225,0
Other capital items	86,9	251,6
Deductions from total regulatory capital	-113,3	-135,7
Total regulatory capital	1154,5	1686,2

Tier 2 capital increased by AZM195.3 billion during 2005 (or 69.4%) and totaled to AZM476.6 billion.

Financial outcomes of bank performance: Financial position of banks continued to stabilize

the banking system increased to 83.7% as of January 1, 2006, while the number of loss banks declined to 16.3% (for comparison it should be noted that these indicators were 63.6% and 36.4%

Bank profitability indicators (%)

	2004	2005
Net profit/average assets (ROA)	2,4	2,2
Net profit/average capital (ROE)	17,8	15,7
Interest income/average assets	8,3	10,1
Interest income on loans to customers/average assets	7,5	9,1
Interest expenses/average assets	3,2	3,3
Provisions to possible asset loss reserves/average assets	2,7	2,9

(məcmu gəlirlər 47,1% artaraq 1345,1 mlrd. manat, məcmu xərclər isə 49% artaraq 1131,8 mlrd. manat təşkil etmişdir).

Fəaliyyət göstərən bankların içərisində mənfəətlə işləyən bankların payı 01 yanvar 2006-cı il tarixinə 83,7%-dək artmış, zərərli işləyən bankların sayı isə 16,3%-dək azalmışdır (müqayisə üçün qeyd etmək istərdik ki, 01 yanvar 2005-ci il tarixinə bu göstəricilər müvafiq olaraq 63,6% və 36,4% olmuşdur).

Bankların gəlirlərinin strukturu onların kredit əməliyyatlarının artması ilə bilavasitə bağlıdır.

Bank sektorunun gəlirliliyini xarakterizə edən göstəricilər üzrə müsbət meyllər müşahidə olunmuşdur. İl ərzində xalis mənfəətin aktivlərin orta məbləğinə və kapitalın orta məbləğinə nisbətlərinin bir qədər azalmasının əsas səbəbi aktiv və kapitalın xalis mənfəətilə müqayisədə daha yüksək tempə artması olmuşdur.

5.2. Bank sistemində institusional meyllər və islahatlar

2005-ci ildə də Milli Bankın bank siyasətinin əsasını monetar və fiskal ekspansiya şəraitində sistemin dayanıqlığının və sabitliyinin möhkəmləndirilməsi, həmçinin maliyyə vasitəçilik funksiyasının genişləndirilməsi və iqtisadiyyatın maliyyə resurslarına artan tələbatını təmin edən

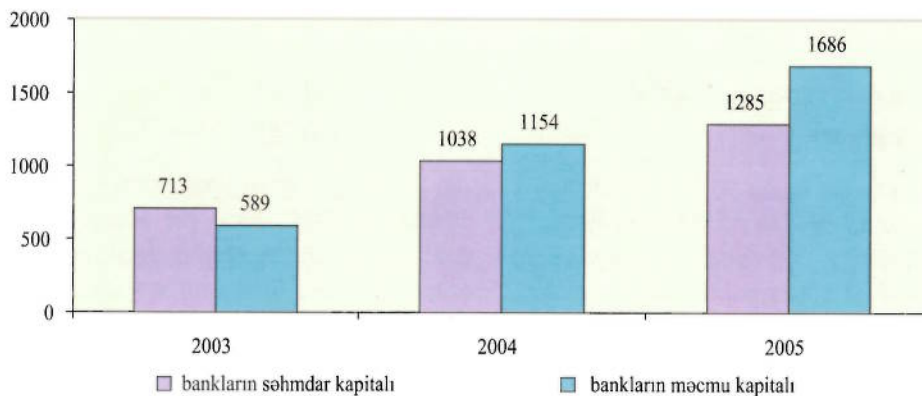
maliyyə davamlığının möhkəmləndirilməsinə yardım etməklə, onların fəaliyyətinin genişləndirilməsinə, bank sistemində olan inamın və maliyyə vasitəçilik funksiyasının səmərəliliyinin artmasına müsbət təsir göstərmişdir.

Bankların kapitalının artımını Milli Bankın minimum məcmu kapital normativinin artırılması xüsusilə stimullaşdırmışdır. Belə ki, Milli Bankın İdarə Heyətinin 30 iyun 2005-ci il tarixli qərarı ilə yeni açılan banklar üçün minimum nizamnamə kapitalının məbləği 1 yanvar 2006-cı ildən 50 mlrd. manata çatdırılması qərara alınmışdır. Həmin qərarla fəaliyyətdə olan bankların məcmu kapitalının minimal miqdarının 2006-2007-ci illər ərzində mərhələlərlə yeni açılan bankların minimal kapital səviyyəsinə çatdırılması qərara alınmış və kapitallaşma qrafiki 23 dekabr 2005-ci il tarixli qərarla təsdiq edilmişdir.

Nəticədə, il ərzində bankların səhmdar kapitalı 248 mlrd. manat (+24%) artaraq 1285 mlrd. manat, məcmu kapitalı isə 532 mlrd. manat (+46%) artaraq 1686 mlrd. manat təşkil etmişdir.

Kapitallaşma prosesləri nəticəsində bankların kapital adekvatlığı göstəricisi də müsbət dinamika ilə dəyişərək 19,8 %-dən 20,8 %-ə çatmış, il ərzində məcmu kapitalının məbləği 50 mlrd. manatdan yuxarı olan bankların sayı 3-dən 8-dək artmışdır.

Bankların kapitallaşması, mlrd manat

biləcək effektiv bank sisteminin formalaşdırılması təşkil etmişdir. Bu strategiyaya nail olunması məqsədilə Azərbaycan Bank Sisteminin İnkişafı Proqramı (2004-2005-ci illər) ilə müəyyən olunmuş tədbirlərin icrası davam etdirilmişdir.

Bank sisteminin ciddi kapitallaşdırılması və konsolidasiyası təşəbbüsləri davam etdirilmişdir. Kapitallaşma və konsolidasiya prosesləri bankların

Milli Bank bankların kapitallaşması strategiyasını 2006-cı ildə də davam etdirməyi planlaşdırır və il ərzində fəaliyyət göstərən bankların məcmu kapitalının məbləğinin 8,2 mln AZN-ə çatdırılmasını nəzarətdə saxlayacaqdır.

Effektiv idarəetmə sistemlərinin təşkilinin təmin edilməsi məqsədi ilə banklarda beynəlxalq standartlara uyğun korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi

respectively as of January 1, 2005).

The structure of bank income is directly linked with the growth of banks' lending transactions.

Indicators that characterize the banking sector's profitability displayed positive trends. The primary cause of a certain decline in the ratios of the net profits to average weighted assets and average weighted capital was the fact that the growth rate of assets and capital exceeded that of the net profits.

5.2. Institutional trends and reforms in the banking system

In 2005, the National Bank's banking policy was grounded in the principles of furthering the system's sustainability and stability in an environment of monetary and fiscal expansion, as well as to deepen the financial intermediation function and promote development of a banking system able to effectively cover the increasing financial resource requirements of the economy. To this end, actions were continued under the Azerbaijan Banking System Development Program (2004-2005) with an aim to accomplish the above said mission.

The banking system's capitalization and consolida-

lated by the National Bank's increase of the minimum total capital requirement. Thus, the National Bank's Management Board decision of June 30, 2005 set the minimum paid-in capital for new banks at AZM50 billion as of January 1, 2006. The same decision binds the operating banks to bring their total regulatory capital in compliance with the minimum capital requirement for new banks on a phased-in basis during 2006-2007 and the capitalization schedule was approved by a decision of December 23, 2005.

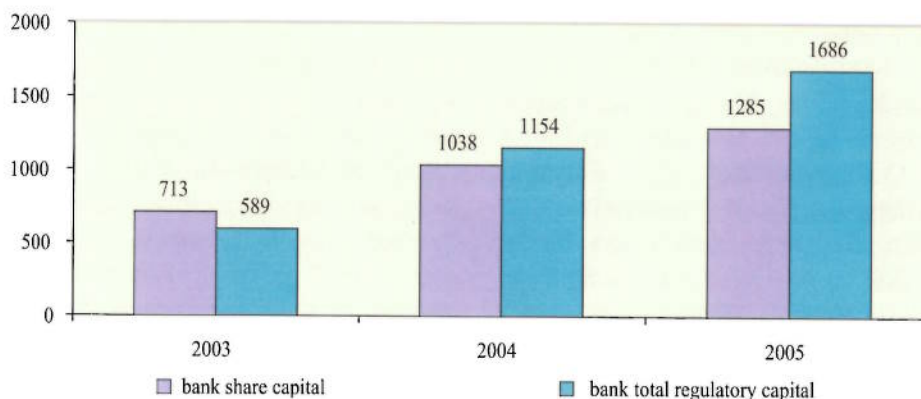
Ultimately, share capital of banks increased by AZM248 billion (+24%) during the year and totaled to AZM1285 billion, and the total regulatory capital increased by AZM532 billion (+46%) and totaled to AZM1686 billion.

As a result of capitalization processes banks' capital adequacy ratio also changed positively, rising from 19.8% to 20.8%, while the number of banks with total capital over AZM50 bil increasing from 3 to 8.

National Bank plans to continue the bank capitalization strategy in 2006 as well and will supervise banks raising their total regulatory capital to AZN8.2 mil.

With an aim to establish effective management systems, banks continued to introduce corporate gover-

Bank capitalization, AZM bil

tion efforts were continued. Capitalization and consolidation, in addition to supporting banks' financial sustainability, also serve the purpose of expanding their operational outlook and capacities as well as enhancing the public confidence in the banking system and increasing the effectiveness of the financial intermediation function.

The growth of bank capital was particularly stimu-

nance standards in accordance with best international practices in 2005 as well. The legal grounds for application of international corporate governance standards by banks are presented in the Law of the Azerbaijan Republic on Banks as well as the National Bank's Regulation for Corporate Governance Standards in Banks.

Yet, as corporate governance is a new experience

2005-ci ildə də davam etdirilmişdir. Banklarda korporativ idarəetmənin beynəlxalq standartlarının tətbiqinin hüquqi bazasını "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu, həmçinin Milli Bankın "Banklarda korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi Qaydaları" təşkil edir.

Bununla belə, korporativ idarəetmənin yerli təcrübə üçün yeni bir idarəetmə aləti olması və hətta qabaqcıl ölkələrdə mürəkkəb və davamlı bir proses sayılması ölkədə standartların tətbiqi əhatəli tədbirlərin görülməsini tələb edir. Buna görə də Milli Bank korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqini xüsusi bir layihə vasitəsilə dəstəkləməsinə davam etmişdir.

Banklarda korporativ idarəetmə prinsiplərinin tətbiqinə metodoloji dəstək məqsədilə xarici texniki yardımdan da istifadə etməklə 2005-ci ildə Milli Bank tərəfindən 6 korporativ idarəetmə standartı və "Strateji planın hazırlanması üzrə Metodoloji Rəhbərlik" hazırlanmışdır. Bu standartların tətbiqi təcrübəsini inkişaf etdirmək məqsədi ilə xüsusi seminar və müzakirələr vasitəsi ilə banklara texniki dəstək göstərilmişdir.

Standartların səmərəli tətbiqində ünvanlı texniki yardımın əhəmiyyəti əsas götürülərək il ərzində xarici tərəf müqabillərindən belə yardım cəlb edilmişdir. 4 pilot bankda Almaniyanın KfW Bankının maliyyələşməsi ilə həyata keçirilmiş "Qabaqcıl korporativ idarəetmə standartlarının tətbiqi" layihəsi uğurla başa çatmışdır. Almaniyanın Əmanət Banklarının Beynəlxalq Əməkdaşlıq Fondu tərəfindən idarə edilən bu layihə "nou-hau" kimi sonradan yerli partnyor olan Azərbaycan Bank Tədris Mərkəzi tərəfindən əlavə 4 bankda davam etdirilmişdir.

2005-ci ildə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən İsveçrənin İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyinin (SECO) maliyyə dəstəyi ilə Azərbaycanda Korporativ İdarəetmə Layihəsinin icrasına başlanmış və bank sektorunda korporativ idarəetmənin tətbiqi komponenti vasitəsi ilə banklara texniki yardım üçün "Pilot proqram" elan edilmişdir. Proqram çərçivəsində 3 banka texniki yardım göstərilməsi nəzərdə tutulmuş və artıq bir bank seçilmişdir. Paralel olaraq 2005-ci ildə xüsusi seminarlar və treninqlər, həmçinin interaktiv texniki dəstək göstərilmişdir.

Göstərilən yardım ilə yanaşı Milli Bank tərəfindən həyata keçirilən prudensial tənzimləmə və nəzarət vasitəsi ilə korporativ idarəetmə standartlarının banklarda tətbiqinin cari vəziyyəti nəzarətdə saxlanılır. Banklarda aparılan yoxlamalar çərçivəsində il ərzində 37 bankda korporativ idarəetmənin tətbiqi vəziyyəti qiymətləndirilmişdir.

Nəticədə, standartların 8 bankda məqbul səviyyədə tətbiq olunması, 6 bankda isə tətbiq prosesində mühüm müsbət tendensiyalar müşahidə edilmişdir. Qiymətləndirmə nəticəsində 23 banka korporativ idarəetmə prinsiplərinin tətbiqinin vəziyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar tapşırıqlar verilmiş və icrası nəzarətə alınmışdır.

Korporativ idarəetmənin mühüm elementi kimi bankların maliyyə şəffaflığının artırılması və maliyyə hesabatlarının MHBS uyğun tərtib edilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilmişdir. 2005-ci ildə 23 banka audit "Böyük dördlüyə" daxil olan şirkətlər tərəfindən aparılmışdır. 2005-ci ilin sonuna bu bankların bank aktivlərində payı 91% təşkil etmişdir.

Milli Bank korporativ idarəetmə standartlarının banklarda tam tətbiqini bank sisteminin sabit inkişafının mühüm şərtlərdən sayır və onun səmərəliliyinin artırılması istiqamətində səylərini gələcək illərdə də davam etdirəcəkdir. 2006-cı ildə aktivlərin həcmində görə ilk 20 bankda standartların tətbiqinin minimum məqbul səviyyəyə çatdırılması hədəf kimi müəyyən olunmuşdur. 2005-ci ilin sonuna bu bankların bank aktivlərində payı 89% təşkil etmişdir.

Bank sistemində sağlam rəqabət mühitinin təmin edilməsi istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdirilmişdir.

2005-ci ildə bankların kapitalının artırılması, korporativ idarəetmə standartların tətbiqi və özəl bankların bazar payının artması bütövlükdə bank sistemində rəqabət mühitinin yaxşılaşdırılmasına tökan vermişdir. Belə ki, il ərzində özəl bankların aktivlərin artım dinamikası 36% və depozitlərinin artım dinamikası 45% təşkil etmişdirsə, dövlət banklarında bu göstəricilər, müvafiq olaraq, 33% və 29% təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında maliyyə-bank sistemində islahatların dərinləşdirilməsi ilə əlaqədar əlavə tədbirlər haqqında" 1 mart 2005-ci il tarixli Fərmanından irəli gələn tapşırıqların icrası çərçivəsində dövlət banklarının özəlləşdirilməsi proseslərinin sürətləndirilməsi məqsədilə bu banklarda aktivlərin daha da sağlamlaşdırılması, maliyyə durumunun gücləndirilməsi, əməliyyat sferasının genişləndirilməsi kimi bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdiriləcəkdir.

2005-ci il ərzində bank fəaliyyəti infrastrukturunun genişləndirilməsi və inkişafı istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilmişdir. Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri 2005-ci ildə istismara verilmiş və təcrübə göstərir ki, banklar kredit reyestrinin məlumatlarından geniş şəkildə istifadə edirlər.

and concept to the local community as well as being quite sophisticated and continual process even in advanced countries, the process of introduction of such standards here requires a great deal of effort. Therefore, the National Bank continued to support introduction of corporate governance standards under a special project.

Using also foreign technical assistance to provide methodological support to application of corporate governance principle in banks, the National Bank developed 6 corporate governance standards and the "Strategic Plan Development Guidelines" in 2005. With an aim to promote the practice and experience of applying these standards, technical assistance was provided to banks in the form of special seminars and roundtables.

Realizing the importance of targeted technical assistance to ensure effective application of standards, such assistance was requested and gained from foreign counterparts. 4 pilot banks successfully completed the German KfW-sponsored "Advanced Corporate Governance Standards" project. This project implemented International Cooperation Fund of Germany's Savings Banks was thereafter continued by the local counterpart, the Azerbaijan Bank Training Center, in 4 other banks on a "know-how" basis.

The Azerbaijan Corporate Governance Project was launched by the International Finance Corporation with financial support from the Swiss Economic Affairs State Secretariat (SECO) in 2005, and a "Pilot Program" was declared for technical assistance for banks through the corporate governance component in the banking sector. The program envisages provision of technical assistance to 3 banks and one bank has already been selected. In parallel, special seminars and training courses as well as interactive technical assistance was provided in 2005.

In addition to the assistance provided, the National Bank closely monitors the progress and status of introduction of corporate governance standards in banks through prudential regulation and supervisory activities. Annual bank inspections evaluated the status and progress of application of corporate governance standards in 37 banks during the year. As a result, 8 banks were found to have a satisfactory progress, and 6 banks demonstrated significantly positive trends in terms of introducing corporate governance standards. As a

result of the evaluation 23 banks were instructed to improve the corporate governance standards introduction situation; their actions are being followed-up.

Actions were continued to enhance financial transparency of banks and IFRS-compliant reporting as an important element of corporate governance. In 2005 23 banks were audited by audit firms from the "Big Four". As of the end of 2005, these banks accounted for 91% of the total bank assets.

National Bank regards complete introduction of corporate governance standards in banks as an essential condition of stable development of the banking system and intends to continue its efforts with an aim to increase its overall effectiveness. A target has been set to have top 20 banks in terms of asset size to have an acceptable status of introduction of corporate governance standards in 2006. These banks accounted for 89% of total bank assets as of the end of 2005.

Actions were continued in the banking system with an aim to ensure fair and sound competition.

Increase of bank capital, introduction of corporate governance standards and increase of the share of private banks in 2005 gave an impetus to improving the competitive environment in the banking system. Thus, while private banks' assets rose by 36% and deposits by 45% during the year, state-owned banks had 33% and 29% rates respectively.

Pursuant to the Presidential Decree of March 1, 2005 "On additional measures to enhance banking system reforms in the Azerbaijan Republic", efforts will continue to accelerate the process of privatization of state-owned banks by further streamlining the assets, improving the financial position and expanding the operational scope of such banks.

A number of projects were implemented in 2005 designed to expand and develop the bank operating infrastructure. A Centralized Credit Register was put in operation in 2005 and the experience so far indicates that banks actively and broadly use the data available in that credit register.

MilliKart Card Processing Center set up in 2005 with an aim to expand and bring the payment infrastructure to compliance with international standards started providing banks with local card processing services. MilliKart Card Processing

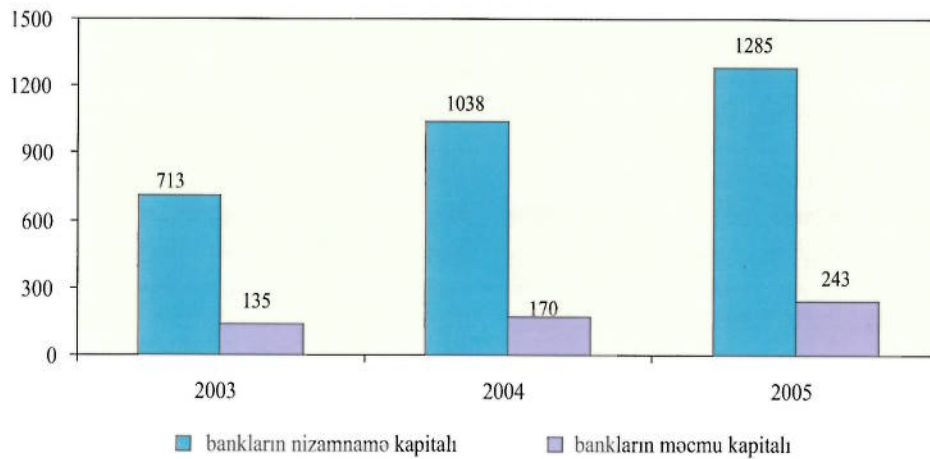
Ödəniş infrastrukturunun genişləndirilməsi və beynəlxalq səviyyəyə çatdırılması məqsədi ilə 2005-ci ildə yaradılmış "MilliKart" Kart Prosesinq Mərkəzi banklara lokal kartların prosesinq sahəsində xidmət göstərməyə başlamışdır. Beynəlxalq miqyasda əməliyyatların aparılması üçün "MilliKart" Kart Prosesinq Mərkəzi VISA və MasterCard beynəlxalq kart təşkilatlarında sertifikatıyadan keçmiş Prosesinq Mərkəzi 2006-cı ildən etibarən beynəlxalq kartlara xidmət göstərilməsini planlaşdırılır.

investorlar üçün cəlb ediciliyinin artması davam etmişdir.

2005-ci il ərzində bankların kapitalında xarici sərmayələrin həcmi 73 mlrd. manat (43%) artaraq 243 mlrd. manat təşkil etmişdir. Nəticədə 2005-ci ildə yerli bankların nizamnamə kapitalında xarici sərmayələrin payı 16%-dən 19%-dək artmışdır.

İl ərzində iki yerli bankın kapitalına birbaşa xarici sərmayələr edilmiş, bir xarici bankın yerli filialı fəaliyyətə başlamışdır.

Nəticədə xarici kapitallı bankların bank

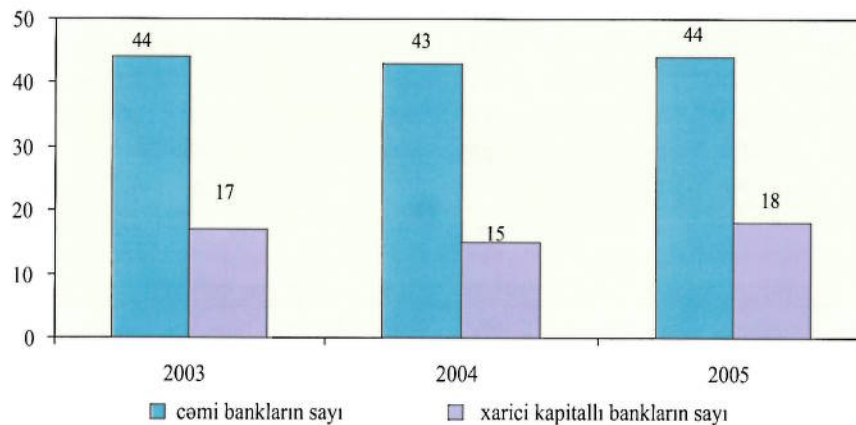
2005-ci ildə bank və maliyyə sektorunun mühüm stimulu kimi İpoteka Fondunun hüquqi bazası yaradılmışdır. Ən qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmış və xarici ekspertlərin texniki yardımı ilə hazırlanmış "İpoteka haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu qüvvəyə minmişdir. Həmçinin ipoteka kreditlərin verilməsi və təkrar maliyyələşdirilməsi üzrə infrastrukturun formalaşdırılması sahəsində bir sıra tədbirlər görülmüşdür. 2006-cı ilin əvvəlinə İpoteka Fondunun işə başlanılması üçün bütün işlər tamamlamış və artıq kreditlərin verilməsinə başlanılmışdır.

Bank sistemində həyata keçirilən institusional islahatlar nəticəsində il ərzində bank sektorunun xarici

aktivlərində xüsusi çəkisi 16%-dən 23%-dək, bank depozitlərdə xüsusi çəkisi isə 12,5%-dən 17%-dək artmışdır.

Pozitiv hal kimi bankların kapitalında Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı, DEG-Almaniya İnvestisiya Korporasiyası və Almaniya Əmanət Kassalarının Beynəlxalq İnkişaf Fondu kimi iri institusional investorların iştirakını vurğulamaq lazımdır.

Azərbaycan Milli Bankı xarici sərmayələrin bank kapitalında iştirakının dəstəklənməsi siyasətini 2006-cı ildə də davam etdirəcək.

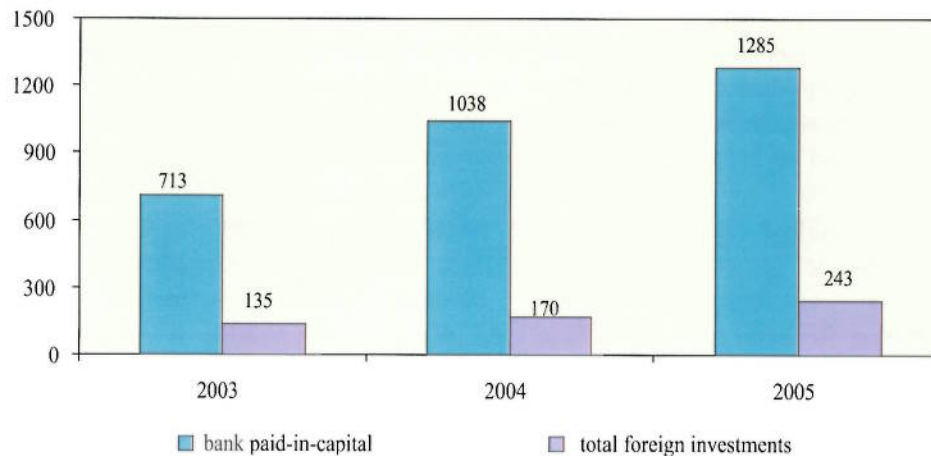
Center has been certified by VISA and MasterCard International in order to carry out international transactions. The Processing Center intends to start providing international card services as of 2006.

The legal framework for the Mortgage Fund was developed in 2005, which represents a powerful incentive for the banking and financial system. The Law of the Azerbaijan Republic of Mortgage, developed based on the best international practices

and totaled to AZM243 billion. As a result, the share of foreign investments in local banks' equity rose from 16% to 19% in 2005.

Direct foreign investments were placed in the equity of two local banks during the year, a local branch office of a foreign bank opened for business.

As a result, the share of banks with foreign capital in total bank assets rose from 16% to 23% and in bank deposits from 12.5% to 17%.

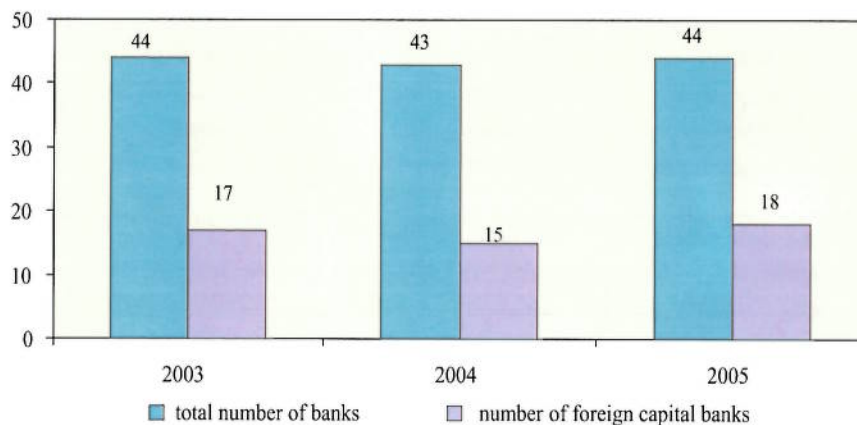
and using technical assistance from foreign experts, took effect. A number of measures were also taken to put in place an infrastructure for mortgage lending and re-financing. All arrangements are complete and put in place for the Mortgage Fund to start operating in early 2006; loans are already being granted.

As a result of the institutional reforms implemented in the banking system, the banking system continued to enhance its investment attractiveness for foreign investors.

Foreign investments in the bank equity increased by AZM73 billion (43%) during the year

Equity investments in local banks by large institutional investors such as the European Bank for Reconstruction and Development, DEG - German Investment Corporation and International Cooperation Fund of Germany's Savings Banks are a very positive accomplishment.

National Bank of Azerbaijan intends to continue to pursue the policy of supporting foreign investments in local bank equity in 2006 as well.

5.3. Bank nəzarəti

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2005-ci ildə də Milli Bank bank nəzarəti sahəsində islahatların və təkmilləşdirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsini davam etdirmişdir.

Dinamik artan iqtisadi aktivlik şəraitində bank nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, bankların beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş standartlar və təcrübəyə uyğun çevik və qabaqlayıcı prudensial tədbirləri özündə əks etdirən riskyönümlü nəzarətlə əhatə edilməsini tələb edir.

2005-ci ildə Milli Bank bank nəzarətinin normativ-hüquqi bazasının və institusional strukturunun Bank nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin "Səmərəli bank nəzarətinin əsas prinsipləri"nə tam uyğunlaşdırılması üzrə işləri davam etdirmişdir.

2004-cü ildə qəbul edilmiş "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu və qanunaltı normativ-hüquqi aktlar əsasən Əsas prinsipləri özündə əks etdirmişdir. 2005-ci ildə Bazel prinsiplərinə "tam" uyğunluğu təmin etmək məqsədilə "Konsolidasiya əsasında prudensial hesabatların tətbiqi, təqdim edilməsi və nəzarət Qaydaları" hazırlanmış və qəbul edilmişdir. "Bankların və xarici bankların yerli filiallarının kənar auditinin aparılması Qaydaları"nın layihəsi hazırlanmışdır.

Bank nəzarəti ilə məşğul olan əməkdaşlarının fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması və bütövlükdə nəzarət proseslərinin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün xarici texniki yardımdan istifadə edilərək banklarda daxili nəzarətin təşkilini, problemli banklarda müvəqqəti idarəetmənin tətbiqi və lisenziyalasdırma proseslərini əhatə edən metodoloji rəhbərliklər qəbul edilmişdir.

2005-ci ildə xarici nəzarət sahəsində görülmüş söylər bankların hesabatlarının emalı sisteminin təkmilləşdirilməsinə və erkən xəbərdarlıq sistemlərinin tətbiqinə istiqamətlənmişdir.

Bankların prudensial hesabatlarının qəbulu və emalı üzrə avtomatlaşdırılmış sistemi təkmilləşdirilmiş və məlumatlar bazasının miqrasiyası tamamlanmışdır. Sistemin platformasında erkən xəbərdarlıq sisteminin "qırmızı bayraqlar" və "oxşar banklar qrupu" alətləri tətbiq edilmişdir.

Xarici amillərin bank sektoruna təsirinin və xarici mühitin dəyişimi şəraitində bank sisteminin davamlığının qiymətləndirilməsi üçün "şəraitin inkişafı" modelinə əsasən stress-testləşdirmənin tətbiqinə başlanmışdır. Xarici nəzarət çərçivəsində müxtəlif növ ssenarilər (valyuta məzənnələrinin və faiz dərəcələrinin dəyişməsi,

aktivlərin keyfiyyətinin pisləşməsi) əsasında hər bir bank üzrə ayrıca və kombinə, habelə bu amillərin bütün sistemə neqativ təsirinin qiymətləndirilməsi üçün ümumi bank sisteminin simulyasiyaları aparılır. Stress-testləşdirmənin nəticələri cari nəzarət prosesində istifadə olunur.

Pulların yuyulması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə çərçivəsində Milli Bank tədbirlərin daim təşəbbüskarı kimi çıxış etmiş və hazırda bu istiqamətdə hökumətin fəaliyyətini koordinasiya edən Pulların yuyulmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı tədbirlər üzrə Ekspertlər Qrupuna rəhbərlik edir. Bu Qrup tərəfindən "Qeyri-qanuni yolla əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" Qanun layihəsi hazırlanmışdır.

Həmçinin Milli Bank müxtəlif məsələlərlə bağlı beynəlxalq təşkilatlarla (Avropa Şurası yanında Pulların yuyulmasına qarşı tədbirlər üzrə Ekspertlər Komitəsi (MONEYVAL), Beynəlxalq Valyuta Fondu və BMT-nin Narkotiklər və Cinayət Ofisi ilə aktiv əməkdaşlıq edir.

Daxili nəzarətin normativ bazasının təkmilləşdirilməsi üçün "Banklarda daxili nəzarət üzrə Metodoloji Rəhbərliyin" yeni redaksiyası hazırlanmışdır. Yeni redaksiyada "Banklar haqqında" Qanunun qəbulu nəticəsində əldə edilmiş yeni nəzarət alətlərinin tətbiqi geniş tətbiqatı ilə öz əksini tapmışdır. Əvvəlki redaksiyadan fərqli olaraq yeni redaksiyada bank fəaliyyətinin bütün sahələrində olan risklərin aşkar edilməsinin və qiymətləndirilməsinin çox dəqiq alqoritmləri və metodologiyası verilmişdir.

Sürətli texnoloji dəyişikliklər ödəniş sistemlərinin təhlükəsizliyinin və səmərəliliyinin təmin edilməsi məqsədilə ödəniş sistemində xidmət edən operatorları, ödəniş sisteminin texniki və proqram təminatının provayderləri, həmçinin ödəniş sistemlərinin istifadəçiləri üzərində nəzarətin təşkilini zəruri edir.

Əksər mərkəzi banklar kimi Milli Bank da sistem əhəmiyyətli ödəniş sistemləri üzərində nəzarətin təşkilini maliyyə sabitliyini təmin edən mühüm funksiya kimi dəyərləndirir. Ödəniş sistemlərinin təkmilləşdirilməsi, onlar üzərində səmərəli nəzarət sisteminin təşkili üzrə gələcək strategiyanın formalaşdıran "Ödəniş sistemlərinə nəzarət Konsepsiyası"nın layihəsi xarici texniki yardımdan istifadə etməklə 2005-ci ildə hazırlanmışdır.

2005-ci ildə lisenziyalasdırma sahəsində Milli Bankın söyləri bankların qanunvericiliyə və mütərəqqi beynəlxalq təcrübəyə uyğun lazımı səviyyədə idarə

5.3. Bank supervision

As in previous years the National Bank continued to move forward with the reforms and improvement-oriented adjustments in the banking supervision sector in 2005 as well.

In an environment of dynamically growing economic activity, banking supervision needs to enhance its effectiveness and quality, and cover banks with risk-oriented supervision that incorporates efficient and proactive prudential measures in conformity with internationally accepted standards and best practices.

In 2005 the National Bank continued to improve the legal and regulatory framework and institutional structure of the banking supervision function to compliance with the Basel Banking Supervision Committee's Core Principles of Effective Bank Supervision.

The Law of the Azerbaijan Republic on Banks and related regulations adopted in 2004 mainly incorporated the Core Principles. In 2005, with an aim to ensure "full" compliance with the Basel core principles, the Regulation for Consolidated Prudential Reporting and Supervision was developed and passed. Regulation for External Audit of Banks and Local Branch Offices of Foreign Banks was drafted.

Internal written policies were developed and adopted by banks for internal controls, problem bank receivership and licensing processes using foreign technical assistance in order to enhance the effectiveness of bank supervisory staff's operations and to improve the overall quality of bank supervision.

Off-site bank supervision efforts taken in 2005 were designed to improve the bank report processing system and to introduce the early warning system.

The automated bank prudential report acceptance and processing system was streamlined and migration of the data base was completed. "Red flags" and "similar bank group" tools of the early warning system were applied on the platform of the system.

Introduction of the stress testing practices was launched based on the "condition development" model to evaluate the banking system's sustainability in an environment of external factors affecting the banking sector and the environment changing continually. Individual and combined as well as general banking

system simulations are made in order to identify the negative impact of external factors on the banking system based on different scenarios within the framework of off-site supervisory activities (currency exchange rate and interest rate fluctuations, asset quality deterioration). Results of stress testing are used in ongoing supervisory process.

National Bank has always put forth initiatives concerning prevention of money laundering and terrorism financing and presently directs the Expert Group responsible for Anti-Money Laundering and Terrorism Financing Prevention measures that coordinates the government's related actions. This Group drafted a Law "On prevention of legalization of illegally acquired money or other property and terrorism financing".

In addition, the National Bank also cooperates with a number of international institutions on a range of issues (Expert Committee of the European Council for Anti-Money Laundering (MONEYVAL), International Monetary Fund and UN's Drug and Crime Office).

The On-site Inspection Manual for Banks was revised with an aim to improve the regulatory framework for on-site bank supervision. As a result of adoption of the newly revised Law on Banks the new supervisory tools were described in detail. Unlike the previous revision, the new manual provides clearer techniques and methodologies for identification and evaluation of risk inherent in all fields of banking.

Rapidly advancing technological modifications require close supervision of payment system service operators, payment system's hardware and software providers as well as payment system users in order to ensure security and efficiency of the payment system.

Like most central banks, National Bank also treats supervision of systemic payment systems as an important function contributing to financial stability. The Payment System Supervision Concept Paper was drafted in 2005 using foreign technical assistance, which identifies the future strategy for improvement of payment systems and setup of an effective supervision system.

National Bank's licensing efforts in 2005 were aimed at ensuring that banks are managed in compliance with laws and modern international practices as well as allowing only fit and proper persons to be eligible as bank administrators.

3 banking licenses were issued during the year: to 2

edilməsinin təmin olunmasına, habelə bankların idarə edilməsinə yalnız məqbul və lazımi kefiyyətlərə malik olan şəxslərin buraxılmasına istiqamətlənmişdir.

İl ərzində 3 bank lisenziyası verilmişdir: 2 yeni açılan banka və iki bankın birləşməsi nəticəsində yaranmış yeni banka. Həmçinin 3 bank lisenziyası ləğv edilmişdir: 2 lisenziya - bankların birləşməsi, 1 lisenziya bankın bağlanması səbəbindən.

Banklar tərəfindən daxil olmuş sənədlər əsasında 40 filialın, 23 şöbənin və 168 valyuta mübadilə məntəqəsinin açılmasına icazə verilmişdir. İl ərzində Milli Bank tərəfindən 16 filialın fəaliyyətinə xitam verilmiş və 260 valyuta-mübadilə məntəqəsinin fəaliyyəti dayandırılmışdır.

Xarici bank qurumlarının Azərbaycan maliyyə bazarına maraqlarının artımı 2005-ci ildə də müşahidə olunurdu. İl ərzində 2 xarici bankın yerli nümayəndəliyinə fəaliyyət göstərmək üçün icazə verilmişdir.

Kredit ittifaqlarının lisenziyalasdırılması sahəsində 14 kredit ittifaqına məhdud bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün xüsusi razılıq verilmişdir. İl ərzində prudensial tələblərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar 3 kredit ittifaqının xüsusi razılığı ləğv edilmişdir.

Beynəlxalq humanitar təşkilatlar və donorlar tərəfindən maliyyələşdirilən bank olmayan kredit təşkilatlarının lisenziyalasdırılması sahəsində 2 bank olmayan kredit təşkilatına məhdud bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün xüsusi razılıq verilmişdir.

2005-ci ildə Milli Bank kommersiya banklarının inzibatçılarının tutduğu vəzifələrə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi və "Banklar haqqında" Qanunun tələblərinə uyğun olaraq attestasiyasının keçirilməsi sahəsində işləri davam etdirmişdir. İl ərzində kommersiya banklarının 237 inzibatçısı Attestasiya Komissiyasının müsbət rəyini alaraq attestasiyadan keçmişdir.

2005-ci il ərzində hər bir banka fərdi yanaşma tətbiq olunmaqla onların maliyyə vəziyyəti prudensial hesabatlar əsasında qiymətləndirilmiş və qanunvericiliyə uyğun olaraq pozuntulara və nöqsanlara yol verən banklara qarşı təsir tədbirləri görülmüşdür. Bütövlükdə hesabat dövrü ərzində 60-a yaxın halda banklara təsir və təshih tədbirləri tətbiq edilmiş, fəaliyyətinin mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğunlaşdırılması, o cümlədən təşkilati strukturun təkmilləşdirilməsi, idarəetmə orqanları arasında müvafiq səlahiyyət bölgülərinin aparılması, bankların daxili rəqlamentinin uyğunlaşdırılmasının tamamlanması, daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi sistemlərinin müvafiq qaydada qurulması barədə dəqiq göstərişlər verilmişdir. Nəticədə il

ərzində banklar tərəfindən normativ tələblərin pozulması 2 dəfə azalmışdır.

Daxili nəzarətin təkmilləşdirilməsi və səmərəliliyinin artırılması üçün aparılan yoxlamaların məqsədlərində prioritetlik bank əməliyyatlarının sağlamlığından, onların aparılması zamanı yaranan risklərin, bankların maliyyə vəziyyətinin, fəaliyyətin keyfiyyət aspektlərinin və perspektivlərinin təhlilini əsas kimi qəbul edən peşəkar qiymətləndirmənin tətbiqinə dəyişmişdir.

İl ərzində banklarda 72 yoxlama həyata keçirilmişdir. Aparılmış yoxlamalar həm AMB-nin təşəbbüsü, həm də məhkəmənin qərarı ilə olmuşdur. Keçirilmiş yoxlamalar bank sisteminin aktivlərinin 48%-ni əhatə etmişdir.

AMB-nin təşəbbüsü banklarda hərtərəfli, kapitalın formalaşması ilə bağlı, valyuta mübadilə məntəqələrinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, kassa və digər əməliyyat sahələrinin yoxlanılması ilə əlaqədar yoxlamalar aparılmışdır. Bir sıra banklarla normativlərin tənzimlənməsi üzrə xüsusi Tədbirlər Planı razılaşdırılmış və icrası ciddi nəzarətə götürülmüşdür.

Hesabat dövründə bir neçə bankda MHBS-nin tətbiqi ilə bağlı kənarlaşmalar aşkar edilmiş, nöqsanların aradan qaldırılması barədə tapşırıqlar verilmiş, icrası nəzarətə götürülmüşdür.

Bütövlükdə, 2005-ci il ərzində daxili və xarici nəzarət tədbirləri çərçivəsində bir neçə banka dividendlərin verilməsi və əmanətlərin cəlb edilməsi qadağan edilmiş, qohumluq əlaqələrində olan inzibatçılar idarəetmə strukturlarından kənarlaşdırılmış, bankların qeyri-maliyyə müəssisələrində olan investisiyaların və bankın kapitalında icazəsiz əldə edilmiş mühüm iştirak paylarının ləğv edilməsi tələb edilmişdir.

Daimi diqqət mərkəzində saxlanılan bank nəzarətinin institusional inkişafı üçün nəzarət blokunda monofunksional struktur tətbiq edilmişdir. İl ərzində kəmiyyət və keyfiyyət parametrləri nəzərə alınmaqla blokun kadrlarla komplektasiya edilməsi davam etdirilmişdir. Əməkdaşların professional inkişafı üçün USAİD Bank Nəzarəti Proqramının texniki yardımından istifadə edərək xüsusi "akkreditasiya proqramı" keçirilir. Tədris çərçivəsində təşkilat daxili, yerli və xarici treninqlərlə bütün əməkdaşlar əhatə olunmuşdur. Cəmi il ərzində əməkdaşlar 18 mövzuda seminar və treninqlərdə iştirak etmiş və hər bir əməkdaş orta hesabla 200 saata yaxın həcmində tədris keçmişdir.

Bank fəaliyyətinin transmilli səviyyədə inkişafı və

newly opened banks and the new bank formed from the merger of two banks. Also, 3 banking licenses were cancelled: 2 licenses due to the merger of banks and 1 license due to the closure of a bank.

Permissions were issued to open 40 branch offices, 23 units and 168 currency exchange offices based on documents submitted by banks. During the year the National Bank terminated operations of 16 branch offices and suspended 260 currency exchange offices.

Foreign banking institutions continued to show increasing interest in Azerbaijan's financial market in 2005 as well. During the year permissions were issued for local representative offices of 2 foreign banks.

Special permits were issued to 14 credit unions for limited banking activities under the credit union licensing program. Special permits of 3 credit unions were revoked during the year for failure to comply with prudential requirements.

Special permits were issued to 2 non-bank credit institutions for limited banking activities under the program of licensing non-bank credit institutions financed by international humanitarian institutions and donors.

In 2005 the National Bank continued to appraise eligibility and qualification of commercial bank administrators for their jobs and to certify in accordance with the Law on Banks. During the year 237 bank administrators were positively appraised by the Certification Committee.

Financial positions of each bank was evaluated based on prudential reports using an individual approach to each bank and measures and sanctions were taken with respect to banks incompliant with the applicable laws in 2005. In general, corrective and enforcement actions were taken with respect to about 60 banks during the reported period and instructions were issued to the banks at fault to improve operations to compliance with the existing laws, as well as to improved the organizational structure, have in place division of powers among corporate organs, complete harmonization of internal written policies, and set up appropriate internal controls and risk management systems. As a result, regulatory incompliance halved during the year.

The priorities of bank inspections carried out with an aim to improve the quality and increase the efficiency of internal controls shifted from safety and soundness of bank transactions to professional evaluation grounded in analysis of risks arising, banks'

financial position, quality aspects and prospects of operations.

During the year 72 bank inspections were carried out. The inspections were initiated both by the NBA and court orders. The inspections covered 48% of the total bank assets.

The NBA-initiated comprehensive inspections addressed capital formation, evaluated operations of currency exchange offices, checked cash and other transactions. Special Action Plans were developed and followed-up for a number of banks with regards to regulatory compliance.

A number of banks were found to have deviated from IFRS during the reported period; instructions were issued to remove the identified deficiencies and the execution was followed-up.

Overall, as a result of on-site and off-site supervisory activities in 2005 several banks were prohibited to pay dividends and take deposits, related administrators were removed from the management bodies, requirements were set forth to eliminate equity investments in non-financial institutions and unauthorized major shareholdings in banks.

A mono-functional unit was set up within the supervisory function to promote institutional development of bank supervision that has continually remained under close attention. The unit staffing continued throughout the year given quantitative and qualitative considerations. A special "accreditation program" was carried out using USAID Bank Supervision Program's technical assistance with an aim to support skill development and professional qualification of the personnel. The training program's internal, local and foreign training modules covered all staff members. Overall, personnel attended seminars and training sessions on 18 subjects, with 200 hours of training per employee on average.

Considering the transnational promotion and integration of banking business to world markets, the National Bank views necessary the establishment of an information exchange system to share data with foreign countries' financial regulatory and supervisory agencies as part of reciprocal communication mechanism, wherefore it continued its efforts to further the international collaboration on banking supervision in 2005 as well.

Along the lines of partnership with foreign bank supervisors from countries of mutual representation of banking, a Memorandum of Cooperation was signed with the Bank Regulation and Supervision Agency of

dünya bazarlarına integrasiya şəraitində Milli Bank xarici ölkələrin maliyyə tənzimlənməsi və nəzarəti orqanları ilə qarşılıqlı əlaqə mexanizmlərinin təmin edilməsi üçün onlarla informasiya mübadiləsi sisteminin yaradılmasını zəruri hesab edir və bank nəzarəti sahəsində beynəlxalq qarşılıqlı fəaliyyətin genişləndirilməsi istiqamətində işlərin görülməsini 2005-ci ildə də davam etdirmişdir.

Qarşılıqlı təmsilçiliyə malik xarici ölkələrin bank nəzarət orqanları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində Türkiyə Bank Tənzimlənməsi və Nəzarəti Agentliyi ilə Əməkdaşlıq haqqında Saziş imzalanmışdır. Hazırda Gürcüstan Milli Bankı və Rusiya Federasiyasının Mərkəzi Bankı ilə Əməkdaşlıq barədə saziş layihələri imzalanmaq ərəfəsindədir.

5.4. Bank qanunvericiliyində yeniliklər

Bank sistemində aparılan ardıcıl islahatların yeni strateji dövrdə davamı üçün bank işi sahəsində qanunvericiliyin inkişafı hesabat ilində Milli Bankın prioritet məqsədini təşkil etmişdir.

Ötən ildə qəbul olunmuş yeni bank qanunlarının icra mexanizmlərinin yaradılması, bank sisteminin fəaliyyəti üçün hüquqi mühitin genişləndirilməsi, ölkənin pul tədaviyi sahəsində denominasiya tədbirlərinin normativ hüquqi əsaslarının yaradılması, ipoteka kreditləri bazarının təşəkkül tapması üçün zəruri hüquqi bazanın formalaşdırılması, ödəniş sistemlərinin təkmilləşdirilməsi və inkişafı məqsədilə qanunvericilik tədbirlərinin həyata keçirilməsi kimi mühüm vəzifələr Milli Bankın normayaradıcılıq fəaliyyətində əsas yer tutmuşdur.

Normativ bazanın inkişafı. Bank sisteminin sabitliyini möhkəmləndirmək və bank qanunvericiliyi sahəsində mövcud normativ bazanı beynəlxalq standartlara və qabaqcıl dünya təcrübəsinə uyğun qəbul edilmiş əsas bank qanunlarına uyğunlaşdırmaq məqsədilə Milli Bank bir sıra yeni normativ aktlar qəbul etmiş, bəzi aktlarına isə əlavə və dəyişikliklər aparmışdır.

Milli Bankın mühüm funksiyalarına aid olan bank nəzarəti sahəsində "Banklar haqqında" Qanunla müəyyənləşdirilmiş vəzifələri həyata keçirmək və banklar üzərində daha səmərəli nəzarətin metodologiyasını təmin etmək məqsədilə "Konsolidasiya əsasında prudensial hesabatların tərtibi, təqdim edilməsi və nəzarət Qaydaları" hazırlanıb qəbul edilmişdir. Həmin Qaydalar bankların və xarici bankların yerli filiallarının maliyyə vəziyyətinin qiymətləndirilməsini onların daxil olduğu və ya yaratdığı korporativ qurumların maliyyə

fəaliyyətini birgə əks etdirən və beynəlxalq standartlara uyğun olaraq tərtib edilən prudensial hesabatlıq əsasında aparılması üçün hüquqi əsaslar yaratmışdır.

Eyni zamanda "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun yenilikləri nəzərə alınaraq "Məcburi ehtiyatların norması, hesablanması və saxlanması Qaydası", "Bank sistemində pulların ekspertizasının təşkili və aparılması Qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən kredit təşkilatlarının yenidən maliyyələşdirməsi Qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən sonuncu instansiya kreditörü kimi kredit təşkilatlarına təminatlı kreditlərin verilməsi Qaydaları", "AMB-nin kapital ehtiyatlarının formalaşdırılması və istifadəsi Qaydaları" və digər normativ sənədlər qəbul edilmiş, bir sıra aktlara düzəlişlər edilmişdir.

Ötən illər ərzində bank maliyyə hesabatlığında beynəlxalq standartlara keçid həmçinin mühasibat uçotunun təşkili və aparılmasını tənzimləyən yeni aktın qəbul edilməsinə zərurət yaratmışdır. Bununla əlaqədar "Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən kredit təşkilatlarında mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları" Milli Bank tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Denominasiya tədbirlərinin hüquqi bazası. 2006-cı il 01 yanvar tarixindən etibarən tədaviyldə olan pul nişanlarının qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiya) strategiyası ilə əlaqədar 2005-ci il çox məsuliyyətli bir il idi. Məhz hesabat ilində bu mühüm ictimai-siyasi əhəmiyyətə malik tədbirin hüquqi əsasları yaradılmış və icrasına başlanılmışdır. Ölkə Prezidentinin 2005-ci il 7 fevral tarixli xüsusi Fərmanı ilə bu işlərə start verilmiş və bir sıra normativ hüquqi aktlar qəbul edilmişdir. Qanunvericilik sahəsində görülmüş tədbirlər denominasiyanın sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə şərait yaratmış və pulların dəyişdirilməsi ilə bağlı ölkə əhalisini maliyyə xərclərindən qorumuşdu. Belə ki, "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa 04 mart 2005-ci il tarixdə qəbul edilmiş düzəlişlərlə pul nişanlarının dəyişdirilməsi zamanı komissiya haqlarının və ya hər hansı digər ödənişlərin tutulması qadağan edilmiş və bu qaydanı pozan banklara qarşı inzibati qanunvericilikdə məsuliyyət tədbirləri nəzərdə tutulmuşdur.

İnfrastruktur qanunvericiliyin inkişafı. İnfrastruktur qanunvericiliyinin inkişaf etdirilməsi 2005-ci ildə xüsusi yer tutmuşdur. Bunun da çox sadə izahı onunla bağlıdır ki, bank öz iqtisadi mahiyyətinə görə ictimai-özəl qurumdur və fəaliyyəti prosesində olduqca geniş ictimai münasibətlərə daxil olmaq məcburiyyətindədir. Banklar haqqında sahəvi qanunların və Milli Bankın normativ

Turkey. Draft Memorandums of Cooperation pending signing with the Georgian National Bank and Russian Federation's Central Bank.

5.4. Banking law innovations

Development of banking laws was set as a priority for the National Bank in the reporting year in order to continue the consistent banking reforms in the new strategic period.

The National Bank set a number of regulatory tasks of utmost significance such as developing enforcement and implementation mechanisms for the new banking laws passed last year, expanding the legal environment for the banking system's operations, developing legal and regulatory grounds and basis for denomination arrangements with respect to the country's cash turnover, forming the necessary legal framework for promoting the mortgage lending market, taking required legislative measures with an aim to improve and develop payment systems.

Development of the regulatory framework: In order to reinforce the stability of the banking system and to improve the existing regulatory framework of the banking laws to the newly adopted core banking laws developed in compliance with international standards and best practices, the National Bank passed a range of new regulations and revised and amended some other acts.

In order to achieve the bank supervisory objectives set out in the Law on Banks and provide a more effective bank supervision methodology in line with its major function of bank supervision the National Bank developed and passed the Regulation for Consolidated Prudential Reporting and Supervision for Banks. This Regulation establishes the legal basis for evaluation of the financial position of banks and local branch offices of foreign banks based on joint, international standard-compliant prudential reporting that covers the financial performance of the corporate entities such banks are affiliated with or created.

In parallel, given the amendments to the Law of the Azerbaijan Republic "On the National Bank of the Azerbaijan Republic, the National Bank passed the "Regulation for Norms, Calculation and Administration of Required

Reserves", "Regulation for Money Expert Examination for Banks", "Regulation for Credit Institution Refinancing by the National Bank of Azerbaijan", "Regulation for the Azerbaijan National Bank's Last Resort Lending to Credit Institutions", "Regulation for Creation and Use of NBA's Capital Reserves" and made amendments to a range of other regulations and documents.

The recent transition of the banking system to international financial reporting standards required a new regulatory act that would address organization and implementation of accounting. In this view, the National Bank approved the "Accounting Regulation for Credit Institutions Operating in the Azerbaijan Republic".

Legal framework for denomination arrangements: 2005 was a year of high responsibility due to the strategy of modifying the value scope (denomination) of bank notes in circulation as of January 1, 2006. It was during the reported year that the legal grounds for such socially and politically crucial arrangement were designed and introduced. Presidential Decree of February 7, 2005 launched the process and a range of regulatory acts were adopted. Legislative arrangements enabled environment for systemized approach to the denomination and preserved the country's population for financial expenses in line with the upcoming bank note replacement. Thus, amendments to the Law on Banks made on March 4, 2005 prohibited charging any commission fees or any other levies in line with bank note replacement and provided for liability in accordance with administrative laws for failure to comply with such provisions.

Development of infrastructure laws: Development of infrastructure laws had a special place in 2005 within the range of priority tasks. The very simple explanation is that a bank is essentially a socially private entity and needs to deeply and broadly involve in social and community relations in course of its business. As the special banking laws and the National Bank's regulatory framework mainly addresses relations among the banking system's entities, improvement and development of other related legal branches is an important task.

A major and significant step in this respect was the adoption of the Law of the Azerbaijan

bazasının əsasən bank sisteminin subyektləri arasında münasibətləri tənzimlədiyini nəzərə alaraq digər əlaqədar hüquq sahələrin təkmilləşdirilməsi və inkişafı mühüm vəzifədir.

Bu sahədə böyük və əhəmiyyətli addımlardan biri 15 aprel 2005-ci il tarixində "İpoteka haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbul edilməsidir. Bu Qanun, bir tərəfdən, mülki hüquqi münasibətlərdə, o cümlədən bank-müştəri münasibətlərində ipoteka ilə bağlı məsələlərin sistemləşməsinə, şəffaflaşmasına şərait yaradır. Digər tərəfdən, qanun Azərbaycanda ipoteka kreditləşməsi sisteminin yaradılması və inkişafı üçün zəruri hüquqi bazanın təməlini qoymuşdur. İpoteka kağızının hüquqi statusu və dövriyyə qaydaları, ipotekanın realizasiya formaları, bu zaman tərəflərin hüquqlarının müdafiəsi və öhdəliklərinin həyata keçirilməsi tələbləri, torpaq və yaşayış sahələrinin ipotekasının xüsusiyyətləri və ipoteka ilə bağlı digər mühüm məsələlər bu Qanunun mahiyyətini təşkil edir.

İpoteka ilə əlaqəli münasibətlərin inkişafının növbəti mərhələsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında ipoteka kreditləri sisteminin yaradılması haqqında" 16 sentyabr 2005-ci il tarixli Fərmanının imzalanması olmuşdur. Həmin Fərmanla Milli Bankın nəzdində Azərbaycan İpoteka Fondu yaradılmış, 22 dekabr 2005-ci il tarixli Fərmanla isə Fond haqqında Əsasnamə və Fondun vəsaiti hesabına ipoteka kreditlərinin verilməsi qaydaları təsdiq edilmişdir.

Eyni zamanda ipoteka krediti sistemində yenidən-maliyyələşdirmə mexanizminin əsas instrumenti olan ipoteka kağızının tətbiqi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 05 sentyabr 2005-ci il tarixli 165 nömrəli qərarı ilə "ipoteka kağızı"nın nümunəvi forması təsdiq edilmişdir.

Hesabat ilinin sonunda artıq fəaliyyətdə olan Fondun standart tələblərinə dair hüquqi sənədlərin hazırlanması və ekspertizası işlərinə başlanılmışdır ki, bu da növbəti ildə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq ipoteka krediti sisteminin sekyuritizasiya modelinin tətbiqinə imkan verəcəkdir.

2005-ci ildə Milli Bankın fəaliyyətinin digər mühüm istiqaməti də Azərbaycan Respublikasında nağdsız hesablaşmalar sisteminin, xüsusilə də elektron ödəniş vasitələrinin inkişaf etdirilməsinə yönəlmişdir. "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nı, Respublika Prezidentinin müvafiq fərman və sərəncamlarını da əsas tutaraq bu sahədə bir sıra normativ hüquqi sənədlərin layihələri hazırlanmışdır.

Belə ki, iqtisadi fəaliyyət göstərən şəxslərin və əhalinin elektron ödəniş sistemlərindən daha geniş və

fəal istifadə edilməsini, eləcə də nağd pul kütləsini nağdsız dövriyyəyə cəlb edilməsini təmin etmək məqsədilə pərakəndə ticarət, iaşə və digər xidmət müəssisələrində hesablaşmaların ödəniş kartları vasitəsilə aparmaq üçün pos-terminalların quraşdırılması və bu sahədə mövcud beynəlxalq standartların istifadə edilməsi üçün Milli Bank tərəfindən müvafiq qaydalar layihəsi hazırlanaraq əlaqədar dövlət orqanları ilə razılaşdırılmış və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin təsdiqinə təqdim edilmişdir.

Qanunvericilik sahəsində layihə işləri. 2005-ci ildə bank sistemi üçün əhəmiyyətli olan bir sıra qanunvericilik aktlarının layihələri işlənib hazırlanmışdır.

Belə ki, Azərbaycan Respublikasında Yoxsulluğun Azaldılması və İqtisadi İnkişaf üzrə Dövlət Proqramından çıxış edərək "Mikromaliyyə təşkilatları haqqında" qanun layihəsi üzərində təkmilləşdirilmə işləri davam etdirilmiş və layihə beynəlxalq maliyyə qurumlarının rəyinə göndərilmişdir. Bu layihə ölkədə, xüsusilə də kənd yerlərində bank olmayan kredit təşkilatlarının mikro-kreditləşdirmə fəaliyyətinin genişlənməsinə, maliyyə vasitəçiliyinin fəallaşmasına, məşğulluq problemlərinin aradan qaldırılmasına xidmət edir.

Hesabat ilində hazırlanan digər qanun layihəsi "Yaşayış-tikinti əmanətləri haqqında"dır. Layihənin məqsədi Azərbaycan vətəndaşlarının öz mənzil problemlərinin həlli imkanlarını artırmaq və maliyyə bazarında bu sahədə alternativ üsulların təklif edilməsinə şərait yaratmaqdır. Dünya təcrübəsində ipoteka kreditləri sisteminin "depozit" və ya "əmanət-kredit", bəzi hallarda isə "Almaniya" modeli kimi tanınan bu formasının qanunvericilik əsaslarının layihəsi üzərində işlərkən qabaqcıl xarici təcrübə nəzərə alınmış, sistemin əsas fəaliyyət prinsipləri və mexanizmləri öyrənilmişdir. Layihədə bu sahədə ixtisaslaşdırılmış bankların yaradılması və məqsədli xarakter daşıyan yaşayış-tikinti əmanətlərinin xüsusi statusundan çıxış edərək onların fəaliyyətinə dair spesifik tələblər müəyyən edilir. Bu qanun layihəsinin qəbulu Azərbaycanda ipoteka krediti sisteminin inkişafına yeni bir töhfə kimi qəbul edilə bilər. Layihə dövlət orqanlarının müzakirəsinə təqdim edilmişdir.

Beləliklə, hesabat ilində hazırlanan bu və digər mühüm qanunvericilik layihələri, bank işi sahəsində qəbul edilən və təkmilləşdirilən normativ sənədlər bank fəaliyyətinin getdikcə hüquqi mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına, bank və maliyyə xidmətində, eləcə də bank nəzarətində beynəlxalq aləmdə qəbul edilən standartların tətbiqinə, milli bank sisteminin rəqabət gücünün artırılmasına xidmət etmişdir.

Republic "On mortgage" on April 15, 2005. This Law, on one hand, allows for systemizing and promoting transparency of mortgage-related issues in civil law relations as well as bank-customer relations. On the other hand, the law lays the necessary legal foundation for creation and development of a mortgage lending system in Azerbaijan. This Law addresses a range of important mortgage-related issues such as the legal status and turnover procedures of the mortgage paper, mortgage realization forms, protection of rights and fulfillment of obligations of the concerned parties, characteristics of land and residential area mortgages and other significant issues.

The next step of developing mortgage-related relations was the Presidential Decree "On creation of a mortgage lending system in the Azerbaijan Republic" of September 16, 2005. Pursuant to this Decree, the Azerbaijan Mortgage Fund was set up under the National Bank, while the next Decree of December 22, 2005 approved the Fund's Regulations and procedures for mortgage lending from the Fund's resources.

Furthermore, the Cabinet of Ministers' Resolution No.165 of September 5, 2005 approved the sample format of the "mortgage paper" with an aim to apply the mortgage paper that represents the main instrument of the mortgage lending system's refinancing mechanism.

Development and expert examination of legal documents commenced in accordance with the standard requirements of the Fund that already operated by the end of the reported year, which would allow to introduce next year the securitization model of the mortgage lending system for the first time in Azerbaijan.

Another major task of the National Bank in 2005 was to develop and promote the cashless settlement system in the Azerbaijan Republic, especially electronic payments. A number of legal and regulatory acts were drafted in this respect in accordance with the "State Program for Development of the National Payment System in the Azerbaijan Republic for 2005-2007" and related Presidential Decrees and Orders.

Hence, the National Bank drafted, coordinated with the relevant state authorities and submitted to the Cabinet of Ministers of the Azerbaijan

Republic for approval relevant procedures for installation of post-terminals, using the existing international standards and best practices, at retail trade and service outlets and entities with an aim to promote broader and more active use of electronic payment systems by individuals engaged in economic activities and the general public as well as to attract the cash money supply to the non-cash turnover.

Legislative drafting: A number of laws important for the banking system were drafted in 2005.

Thus, Azerbaijan, leaning on the State Program for Poverty Reduction and Economic Development, continued to improve, and sent to international financial institutions for comments the draft law "On micro-finance institutions". This draft law serves the purpose of promoting micro-financing operations of non-bank credit institutions in the country, especially in rural areas, promoting financial intermediation and alleviating employment problems.

Another draft law developed during the reported year was the law "On residential and construction deposits". The objective of the law is to create better opportunities for Azeri citizens to tackle their housing problems and enable the financial market to offer alternative solutions to this end. Development of the legislative grounds for the mortgage lending system's "deposit" or "deposit-credit" form or sometimes known as the "German" model, used the advanced foreign experiences and main operating principles and mechanisms of the system were studied. The draft law provides for creation of specialized banks and, given the special status of the targeted residential construction deposits, establishes specific requirements with respect to their operations. Enactment of this law can be treated as a new contribution to the development of the mortgage lending system in Azerbaijan. The draft law has been submitted to state authorities for discussion.

Hence, significant draft laws developed during the reported year, adopted or revised regulatory documents governing banking business serve the purpose of further improving the legal environment of banking, introducing internationally accepted standards of banking and financial services as well bank supervision and enhancing the national banking system's competitiveness.

VI ÖDƏNİŞ SİSTEMLƏRİ, İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI VƏ NAĞD PUL DÖVRİYYƏSİ

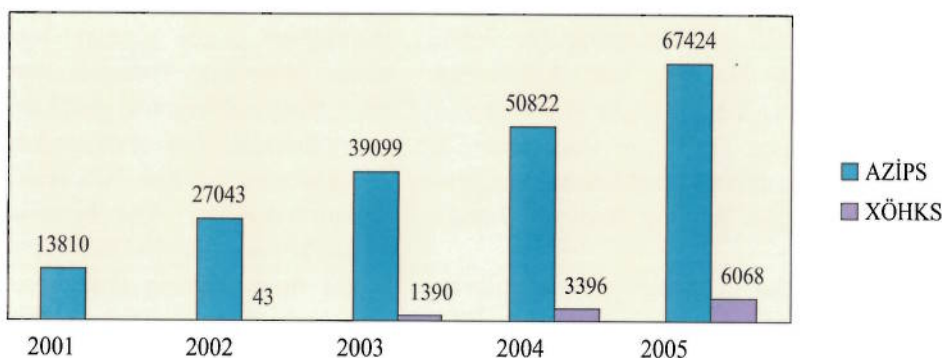
6.1. Elektron ödəniş sisteminin inkişafı

"Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının təmin edilməsi, ödəniş sistemlərinin effektiv və fasiləsiz istismarının təşkil edilməsi 2005-ci ildə Milli

2005-ci ildə AZİPS sistemində sənəd sayı 316 min, sənəd dövriyyəsi 67,4 trln. manat olmuş, AZİPS sistemində orta günlük sənəd sayı 1250 təşkil etmişdir.

2002-ci ildə yaradılmış və Milli Ödəniş Sisteminin arxitekturasının ikinci elementi olan Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma Klirinq Sisteminə (XÖHKS) "Pakistan Milli Bankının Bakı filialı" və "Xalq bank"

AZİPS və XÖHKS üzrə ödəniş sənədlərinin məbləği (milyard manat)

Bankın ödəniş sistemlərinin inkişafı sahəsindəki fəaliyyətinin əsasını təşkil etmişdir.

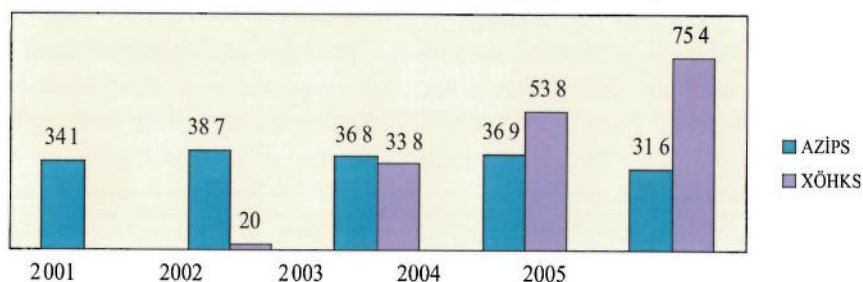
Milli ödəniş sistemi arxitekturasının birinci mühüm elementi olan SWIFT - Beynəlxalq Maliyyə Telekomunikasiya Sisteminin bazasında 2001-ci ildə yaradılmış Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar Sisteminin (AZİPS) iştirakçılarının sayı 2005-ci ildə 43-ə çatmışdır. Hesabat ili ərzində "Royalbank of Baku" BKB, "Qafqaz İnkişaf Bankı" BKB və "Xalq bank" ASC AZİPS-ə üzv olmuşdur.

ASC XÖHKS-ə üzv olmuş, iştirakçıların ümumi sayı 43-ə çatmışdır.

2005-ci il üzrə XÖHKS sistemində sənəd sayı 754 min, sənəd dövriyyəsi 6,1 trln. manat olmuş, sənədlərin sayı 216 min artmışdır. Orta günlük sənəd sayı 3000 ədəd təşkil etmişdir.

Bu sistemlərin fəaliyyətə başlaması ilə ölkədə maliyyə bazarlarının inkişafı üçün əlverişli şərait yaranmış və bu, daha səmərəli pul siyasətinin aparılmasına, iqtisadi inkişafın sürətlənməsinə və

AZİPS və XÖHKS üzrə ödəniş sənədlərinin sayı (min ədədlə)

VI PAYMENT SYSTEMS, INFORMATION TECHNOLOGIES AND CASH TURNOVER

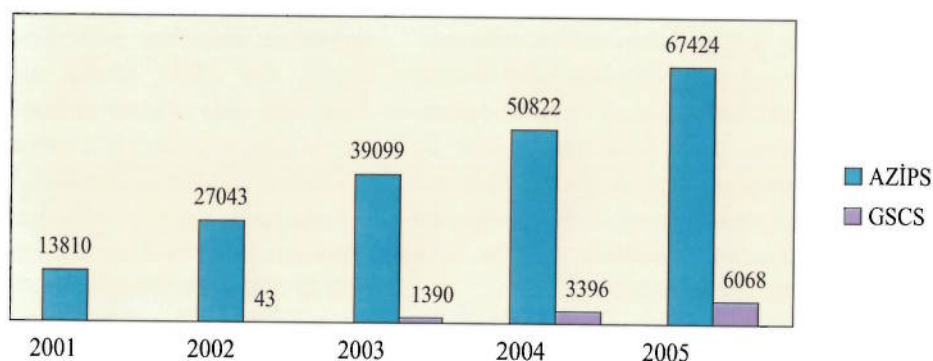
6.1. Electronic payment system's development

The National Bank's activities aimed at promoting the operations of the payment systems in 2005 were grounded in the principles of ensuring implementation of the actions provided for under the "State Program for Development of the National Payment System in

In 2005 AZIPS had 316 thousand documents and a document turnover worth of AZM67.4 billion. The average daily number of documents processed by AZIPS made 1250.

The Gross Settlement and Clearing System (GSCS), established in 2002 and representing the second element of the National Payment System's architecture,

Amount of payment documents in AZIPS and GSCS (AZM billion)

the Azerbaijan Republic for 2005-2007" and effective and uninterrupted operation of the payment systems.

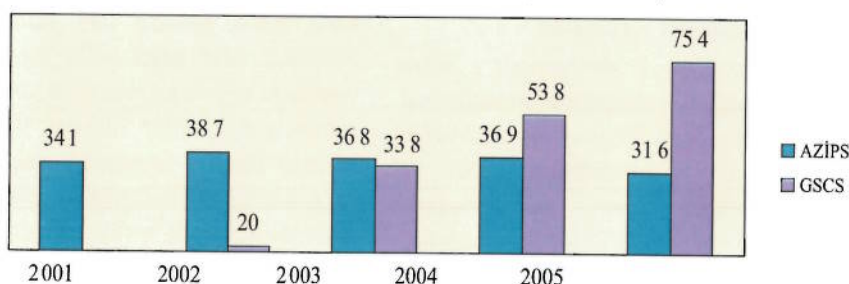
The number of members of the Real Time Interbank National Payment System (AZIPS) established in 2001 on the basis of the International Financial Telecommunications System, SWIFT, the first major element of the national payment system's architecture, increased to 43 in 2005. In the reported year Royal Bank of Baku JSCB, Gafgaz Inkishaf Banki JSCB and Halg Bank JSCB joined AZIPS.

was joined by Pakistan Milli Bank's Baku branch office and Halg Bank JSCB; thus, the number of the system's members reached 43.

In 2005 the GSCS processed 754 thousand documents, had a document turnover worth of AZM6.1 trillion; the number of documents increased by 216 thousand. Average daily number of documents made 3000.

Operation of these systems enabled environment for development of the country's financial markets,

Number of payment orders in AZIPS and GSCS (thousand units)

maliyyə sabitliyinin dərinləşməsinə müsbət təsir göstərmişdir.

Maliyyə Sektorunun Qiymətləndirilməsi Proqramı (FSAP) çərçivəsində Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) mütəxəssisləri tərəfindən sistem əhəmiyyətli ödəniş sistemi olan AZIPS-in bu sistemlər üçün müəyyən edilmiş Əsas Prinsiplərə uyğunluğu tam təsdiq olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 dekabr 2004-cü il tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın yerinə yetirilməsi üzrə 2005-ci ildə əhəmiyyətli işlər görülmüşdür.

Dövlət Proqramının əsas məqsədi geniş əhali təbəqəsinin və təsərrüfat subyektlərinin Milli Ödəniş Sisteminin (AZIPS-Real Vaxt Rejimində Banklararası Hesablaşmalar sistemi, XÖHKS-Xirda Ödənişlər Üzrə Hesablaşma Klirinq sistemi) imkanlarından daha aktiv istifadəyə cəlb edilməsi, bütün ölkə üzrə vahid elektron ödəniş məkanının yaradılması, hüquqi və fiziki şəxslərin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının daha da genişləndirilməsi, iqtisadi dövriyyədə olan pul kütləsinin nağdsız dövriyyəyə və bank sistemində cəlb edilərək ölkə iqtisadiyyatının inkişafına investisiya edilməsi üçün əlverişli zəmin yaratmaqdan ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş məqsədlərə çatmaq üçün Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş ən mühüm tədbirlər üzrə aşağıdakı işlər görülmüşdür:

- İlk növbədə ölkədə kart ödənişlərinin daha da inkişaf etdirilməsi və Milli Ödəniş Sisteminin arxitekturasının tamamlanması üçün yeni infrastrukturun-Milli Kart Prosessinq Mərkəzinin yaradılması üzrə işlər başa çatdırılmışdır.

- Dünya Bankının "Maliyyə Sektoruna Texniki Yardım Layihəsi" çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Hökumətinə ayrılmış kreditdən istifadə olunmaqla Kart Prosessinq Mərkəzinin yaradılması üçün mühüm təşkilati işlər həyata keçirilmiş, beynəlxalq standartlara cavab verən ən müasir avadanlıq və proqram təminatına əsaslanan prosessinq mərkəzi yaradılaraq istismara verilmişdir.

- Kart Prosessinq Mərkəzinin ilkin infrastrukturunun yaradılması məqsədilə 46 bankomat və 100 POS terminal alınaraq kommersiya banklarına paylanmışdır. Prosessinq mərkəzinin VISA və MasterCard beynəlxalq kart təşkilatlarında sertifikatlaşdırılması üzrə intensiv işlərə başlanmışdır.

- Milli Ödəniş Sisteminin əsas iştirakçıları olan kommersiya banklarının, xüsusilə sistem

əhəmiyyətli və geniş filial şəbəkəsinə malik olan bankların daxili informasiya və hesablaşma sistemlərinin inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində işlər davam etdirilmişdir.

- Korporativ İdarəetmə standartları çərçivəsində hər bir bank üzrə onların daxili informasiya və hesablaşma sistemlərinin vəziyyəti barədə müvafiq diaqnostika və qiymətləndirmə işləri aparılmışdır.

Kommunal Xidməti Təşkilatlarının, habelə vergi, gömrük, pensiya və digər sosial müdafiə ödənişlərini həyata keçirən hökumət qurumlarının milli ödəniş sistemi infrastrukturuna texnoloji inteqrasiyasının tamamlanması Dövlət Proqramında nəzərdə tutulmuş əsas tədbirlərdən biridir.

Bu tədbirin icrası ilə əlaqədar olaraq kommunal xidməti təşkilatlarının daxili informasiya sistemlərinin vəziyyəti, istismar edilən proqram təminatlarının funksional imkanları, lokal kompüter şəbəkəsinin tərkibi, baş ofislə filiallar arasında informasiya mübadiləsi üçün nəzərdə tutulmuş rabitə əlaqəsi, baş mühasibatlıq sistemlərinin avtomatlaşdırılma səviyyəsi araşdırılmış və müvafiq qiymətləndirmələr aparılmışdır.

Kommunal xidməti təşkilatlarının Milli Ödəniş sisteminin imkanlarından daha səmərəli və effektiv istifadə etməsi, kommunal xidmətləri üzrə ödənişlərin yığım səviyyəsinin artırılması və bu sahədə maliyyə dövriyyəsinin bank sistemində cəlb edilməsi və şəffaflığın daha da artırılması üçün onların ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji inteqrasiyası məqsədlə mərkəzləşdirilmiş vahid informasiya sisteminin yaradılması konsepsiyası işlənib hazırlanmışdır.

Həmin konsepsiyaya müvafiq olaraq bütün kommunal xidmətləri üzrə abonentlərin vahid kodlaşdırma prinsipinə əsaslanan mərkəzləşdirilmiş informasiya bazası yaradılmalı, kommunal xidməti təşkilatlarının informasiya bazaları ilə əlaqələndirilməli və perspektivdə bütün ölkəni əhatə etməlidir. Yaradılacaq Servis Bürosunun fəaliyyəti nəticəsində hər bir abonent özünə ən yaxın olan bank və ya poçt ödəniş məntəqəsində kommunal xidməti üzrə borcu barədə tam informasiya almaq və ödənişini istər nağd yolla, istərsə də plastik kart vasitəsilə həyata keçirmək imkanı qazanacaqdır. Eyni zamanda müştərilər İnternet Banking xidmətindən istifadə etməklə kommunal xidmətləri üzrə borcları haqqında geniş informasiya almaq və ödənişlərini aparmaq imkanına malik olacaqlar.

Bu konsepsiyanın reallaşdırılması üçün xarici təcrübə öyrənilmiş, Dünya Bankının "Maliyyə

which, in turn, had a positive effect on implementing a more effective monetary policy, accelerating economic growth and enhancing financial stability.

Under the Financial Sector Assessment Program (FSAP), the International Monetary Fund's (IMF) experts fully ascertained conformity of AZIPS, a payment system of paramount importance, to the Core Principles set forth for such systems.

Significant amount of work was done in 2005 in order to implement the "State Program for Development of the National Payment System in the Azerbaijan Republic for 2005-2007" approved by Presidential Decree of December 9, 2004.

The principal goal of the State Program is to attract a broad group of population and economic subjects to more active use of the National Payment System's capacities (AZIPS - Real Time Interbank Payment System; GSCS - Gross Settlement Clearing System), establish a country-wide uniform electronic payment framework, improve access of legal entities and individuals to financial services, and to support investments in the economic development by attracting the money supply in economic turnover to non-cash turnover and banking system.

The following works have been done under the most significant items of the State Program in order to accomplish the tasks set:

- Arrangements have been completed to set up the National Card Processing Center, a new infrastructure required to further promote plastic card payments in the country and complete the National Payment System's architecture.

- Significant organizational works were completed to set up the Card Processing Center using the loan granted to the Government of Azerbaijan under the World Bank's "Financial Sector Technical Assistance Project", the processing center was established and put in operation furnished with the state-of-the-art equipment and software meeting the international standards.

- 46 ATM's and 100 POS terminals were purchased and distributed to commercial banks with an aim to set up the primary infrastructure of the Card Processing Center. Intensive works began to certify the processing center with VISA and MasterCard International.

- Efforts were continued to develop and improve to compliance with international standards the internal information and settlement systems of

commercial banks that are main members of the National Payment System, especially systemic banks with a broad branch office network.

- Each bank was inspected and evaluated for the status of their internal information and settlement systems under the corporate governance standard implementation program.

The State Program stipulates as a priority task completion of the engineering integration of utility service providers as well tax, customs, pension and government agencies responsible for other social payments to the national payment system's infrastructure.

To this effect, utility service providers were inspected and evaluated for the status of internal information systems, functional capacities of software used, setup of local computer networks, communication links designed to support data exchange between the head office and divisions and level of automation of general ledger systems.

The concept was developed for a centralized uniform information system's establishment to support engineering integration of utility service providers to the payment systems' infrastructure with an aim to enable them to use the National Payment System's capacities more effectively and efficiently, increase the utility service collection rates and attracting the related financial turnover to the banking system and improve its transparency.

The concept envisages creation, interface with the utility service providers' databases and, in the future, expand the coverage throughout the country, of a centralized database based on the principle of uniform coding of all utility service users. Any user may use the Service Bureau to be established to obtain complete information about his or her utility service bills and debts at the nearest bank or post office and make the payment either in cash or with a plastic card. Furthermore, customers will be able to use the Internet Banking service to obtain complete information regarding their utility service bills and make payments via the Internet.

Foreign experience was studied in order to realize this concept and experts were invited from the World Savings Banks Institute to provide advice under the World Bank's "Financial Sector Technical Assistance Project". The experts started developing a set of the system's specifications and business plan.

Essential works were commenced to complete engi-

Sektoruna Texniki Yardım Layihəsi" çərçivəsində məsləhət xidməti göstərmək üçün Dünya Əmanət Bankları İnstitutundan beynəlxalq ekspertlər bu işə cəlb olunmuşdur. Ekspertlərlə birgə sistemin texniki şərtlər toplusunun və biznes planının hazırlanması istiqamətində zəruri işlərə başlanılmışdır.

Büdcə vəsaitlərinin daxil olması və istifadə edilməsi üzərində səmərəli nəzarətin təşkili və dövlət vəsaitlərinin idarə edilməsinin daha da təkmilləşdirilməsi, eyni zamanda əhaliyə əmək haqqı, pensiya, təqaüd və digər sosial müavinətlərin müasir ödəniş mexanizmləri vasitəsilə sadə və rahat yollarla paylanmasına zəmin yaratmaq məqsədilə vergi, gömrük orqanlarının və digər hökumət qurumlarının ödəniş sistemləri infrastrukturuna texnoloji integrasiyasının həyata keçirilməsi üçün əhəmiyyətli işlərə başlanılmışdır.

Bu istiqamətdə aidiyyəti dövlət qurumları ilə birlikdə müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Baş Dövlət Xəzinədarlığının avtomatlaşdırılmış informasiya sisteminin yaradılmasına başlanılmışdır. Həmin sistem yaradıldıqdan sonra onun Milli Ödəniş sisteminin əsas komponentlərindən biri olan Xırda Ödənişlər Üzrə Hesablaşma Klirinq sisteminə qoşulması məsələsi həll olunacaqdır. Bu iki sistemin integrasiyası nəticəsində dövlət büdcəsinə daxilolmalar və büdcədən xərclənmələr barədə vergi, gömrük orqanları operativ, dolğun informasiya əldə edə biləcəklər və bununla da dövlət vəsaitlərinin səmərəli idarə edilməsinə şərait yaradılacaqdır.

Dövlət Proqramında reallaşdırılması nəzərdə tutulan əsas tədbirlərdən biri də ödəniş sistemlərinin coğrafi əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, regionlara istiqamətləndirilməsi, eyni zamanda təsərrüfat subyektlərinin və ev təsərrüfatlarının maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının daha da artırılmasıdır.

Əhalinin yoxsul təbəqəsinin daha çox cəmləşdiyi rayon və kənd yerlərində ödəniş sistemləri və maliyyə xidmətləri infrastrukturunun genişləndirilməsi, regionlarda pensiya, təqaüd və digər sosial müavinətlərin paylanmasının müasir ödəniş mexanizmləri vasitəsilə həyata keçirilməsi, kənd yerlərində kommunal xidmətləri ilə bağlı ödənişlərin yığılmasında mövcud olan problemlərin aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə birlikdə xüsusi bir layihənin həyata keçirilməsi üçün zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu layihənin əsas mahiyyəti geniş filial şəbəkəsinə malik olan, əhaliyə

pensiya, təqaüd və digər sosial müavinətlərin paylanması, habelə kommunal xidməti ödənişlərinin toplanmasında böyük təcrübəsi olan Milli poçt operatorunun ("Azərpoçt" Dövlət Müəssisəsinin və Naxçıvan MR Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin) poçt şəbəkəsi platformasında poçt əmanətləri və poçt hesablaşmaları sisteminin yaradılması, habelə poçt şəbəkəsinin Milli Ödəniş Sistemi infrastrukturuna integrasiya edilməsidir.

Layihənin həyata keçirilməsi üçün ona maliyyə və texniki dəstəyin göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı Azərbaycan Respublikası Hökumətilə birlikdə beynəlxalq maliyyə qurumları ilə danışıqlar aparmış və nəticədə Dünya Bankı ilə "Maliyyə Xidmətlərinin İnkişafı Layihəsi" çərçivəsində bu layihənin maliyyələşdirilməsinə güzəştli kredit ayrılması barədə razılıq əldə olunmuşdur. Dünya Bankının Direktorlar Şurasında layihə üzrə kredit sazişi təsdiq olunmuş, bu məqsəd üçün 10 mln. \$ həcmində kredit ayrılması barədə Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Dünya Bankı arasında müvafiq kredit sazişi imzalanmışdır.

Dövlət Proqramında əsas tədbirlərdən biri də ödəniş sistemlərində risklərin idarə edilməsinin səmərəliliyinin artırılması, təhlükəsizlik standartlarının müəyyən edilməsi və elektron ödəniş sistemlərinin fəaliyyəti üzərində beynəlxalq standartlara cavab verən nəzarət sisteminin yaradılmasının həyata keçirilməsidir.

Bu istiqamətdə məqsədyönlü işlərə başlanılmış və beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, bu istiqamətdə donor təşkilatlardan texniki yardım və maliyyə dəstəyinin əldə edilməsi məqsədilə intensiv tədbirlər həyata keçirilir. Bununla əlaqədar olaraq artıq İsveçrə Milli Bankının texniki yardımına nail olunmuş və beynəlxalq təcrübəyə müvafiq olaraq ödəniş sistemlərinin fəaliyyətinə nəzarət üzrə konkret işlərə başlanılmışdır.

6.2. İnformasiya Texnologiyalarının inkişafı

2005-ci ildə İnformasiya Texnologiyalarının inkişafı Milli Bankın fəaliyyətində mühüm istiqamətlərdən biri olmuşdur. Bu istiqamətdə aşağıdakı prioritetlər üzrə kompleks tədbirlər həyata keçirilmişdir:

- "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda nəzərdə tutulmuş tədbirlərin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar Korporativ idarəetmə standartları çərçivəsində

neering integration of tax, customs authorities and other government agencies to the payment systems infrastructure with an aim to ensure effective oversight of budget resource receipt and disbursement and further improve public resource administration, as well as to ensure simple and convenient distribution of salaries, pensions, benefits and other social allowances using modern payment mechanisms.

Relevant actions were taken in this respect in conjunction with the related government agencies. Thus, the Ministry of Finance began establishing an automated information system for the Head State Treasury. Following set up of that system, it will be connected to the Gross Settlement Clearing System that represents a component of the National Payment System. As a result of integration of these two systems, tax and customers authorities will have access to online complete data on state budget revenues and spending whereby effective administration of public resources will be ensured.

A major task to be implemented under the State Program is geographical expansion of the payment systems' coverage, regional direction, and improvement of access of economic subjects and households to financial services.

Required actions were taken in order to implement a special project in conjunction with the Ministry of Communications and Information Technology of the Azerbaijan Republic with an aim to expand the payment systems and financial services infrastructure in urban and rural areas of most concentration of low-income population groups, provide payment of pensions, benefits and other social allowances using modern payment mechanisms and to address the existing problems associated with collection of utility bills in rural areas. The primary objective of the project is to set up a post deposit and postal settlements system on the post network platform of the National Postal Operator (AzerPocht State Enterprise and Ministry of Communications and Information Technology of Nakhchivan AR) that has a broad branch office network and extensive experience in distribution of pensions, benefits and other social allowances as well as utility bill collection, and to support integration of the postal network into the National Payment System.

National Bank of Azerbaijan together with the Government of Azerbaijan held negotiations with international financial institutions to gain financial

and technical assistance for implementation of the project and, as a result, agreement was reached with the World Bank for granting a grace-termed loan under the "Financial Services Development Project". The project loan agreement was approved by the World Bank's Board of Directors and an appropriate loan agreement was signed by the Government of Azerbaijan and World Bank for granting a USD10 mil loan.

Another basic task of the State Program is to increase the effectiveness of payment systems' risk management, identify security standards and to set up a supervision system to oversee the operations of electronic payment systems that would meet international standards.

Appropriate activities were launched to this end and intensive actions were taken in order to learn the relevant international experience and obtain donor technical and financial support. Thus, the Swiss National Bank has already allocated technical assistance and specific activities began with an aim to set up supervision of electronic payment systems' operations in accordance with international standards.

6.2. Development of information technologies

Development of information technologies was a priority objective of the National Bank in 2005. A set of measures were implemented to this end:

- Development of internal information systems of banks and provision of methodological assistance to banks for improvement of such systems to compliance with international standards under the corporate governance standards introduction project in line with accomplishment of the tasks set out in the State Program for Development of the National Payment System of the Azerbaijan Republic for 2005-2007;
- Necessary modifications in the information systems of the National Bank along the lines of the Presidential Decree "On modification of the nominal value and price scope of bank notes of the Azerbaijan Republic";
- Improvement of the modules and regulatory and methodological frameworks of the General Ledger System and Automated Bank Reporting System given their needs;

bankların daxili informasiya sistemlərinin inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması sahəsində banklara metodoloji yardımın göstərilməsi;

- "Azərbaycan Respublikasında pul nişanlarının nominal dəyərinin və qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiyası) haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrasının təmin olunması ilə əlaqədar Milli Bankın informasiya sistemlərində zəruri dəyişikliklərin edilməsi;
- Baş Mühəsibat Sisteminin və Avtomatlaşdırılmış Bank Statistika Hesabatı Sistemlərinin modullarının və normativ-metodoloji bazasının ehtiyaclara uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi;
- Milli Bankın lokal şəbəkə infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, lokal şəbəkədə informasiya sistemlərinin effektiv istismarının təmin edilməsi.

"Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın icrası ilə bağlı Milli Bank tərəfindən Korporativ İdarəetmə standartları çərçivəsində banklarda tətbiq olunan proqram təminatlarının mövcud vəziyyətinin öyrənilməsi ilə əlaqədar olaraq diaqnostika və qiymətləndirmə işləri aparılmışdır.

Ölkədə fəaliyyət göstərən bankların daxili informasiya və hesablasmalar sistemlərinin inkişafının sürətləndirilməsi və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması sahəsində banklarla kompleks iş aparılmışdır. 2005-ci ildə 4 kommersiya bankının daxili informasiya və baş mühəsibat sistemləri tamamilə yenidən qurulmuş, 7 bankda isə əlavə modulların qurulması hesabına müasirləşdirmə və standartlaşdırma işləri həyata keçirilmişdir.

"Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin inkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın icrası çərçivəsində bankların daxili informasiya sistemlərinin inkişafını sürətləndirmək və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmaq məqsədilə "Banklarda İnformasiya Texnologiyalarının tətbiqi Qaydaları"nın layihəsi hazırlanaraq təqdim olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasında pul nişanlarının nominal dəyərinin və qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiyası) haqqında ölkə Prezidentinin 07 fevral 2005-ci il tarixli fərmanının icrası çərçivəsində Milli Bankın Baş Mühəsibat Sisteminin modullarında, Avtomatlaşdırılmış Bank

Statistika Hesabatı və Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri Sistemlərində, Milli Bankın Ərazi İdarələrində istismar olunan "Əməliyyat Gün" proqram kompleksində zəruri dəyişikliklər edilmişdir.

Milli Bankın lokal şəbəkə infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi üzrə Milli Bankın Əsas Mərkəzində fəaliyyət göstərən ödəniş və informasiya sistemlərinin arxiv işlərinin elektron xətt vasitəsilə avtomat rejimində aparılması üçün Sumqayıt Ehtiyat Mərkəzi ilə şəhər ATS-i arasında telekommunikasiya şəbəkəsində mühüm təkmilləşmə işləri həyata keçirilmişdir. Sumqayıt şəhər ATS ilə Ehtiyat Mərkəz arasında mövcud mis kabel müasir fiber optik kəbellə əvəz olunmuş, bu məqsədlə alınmış şəbəkə avadanlıqları Əsas və Ehtiyat Mərkəzdə, müvafiq ATS-lərdə quraşdırılmışdır.

Hesabat dövründə Milli Bankın bütün - AZİPS, XÖHKS, KPM, BMS və Statistika sistemlərinin arxiv işlərinin elektron xətt vasitəsilə aparılmasının həyata keçirilməsi təmin edilmişdir.

Milli Bankın Sumqayıt şəhərindəki ehtiyat inzibati binasında Ehtiyat Mərkəzdə fəaliyyət göstərən sistemlərin işçi stansiyaları hazırlanmış və şəbəkəyə qoşulmuşdur.

Telekommunikasiya şəbəkəsində aparılan təkmilləşmə nəticəsində aşağıdakı müsbət nəticələrə nail olunmuşdur:

- Gündəlik olaraq arxiv işləri üzrə maqnit lentlərinin avtomobillə Ehtiyat Mərkəzinə aparılmasının aradan qalxması;
- Serverlərin daha çox işlək və ehtiyat hissəsi çətin tapılan elektron-mexaniki lent qurğusunun yüklənmə gücünün kəskin sürətdə aşağı düşməsi;
- Arxiv işlərinin maqnit lentlərinə yazılması və lentdən bərpası üçün tələb olunan vaxt itkisinin aradan qalxması;
- Arxiv işlərinin kommunikasiya şəbəkəsi vasitəsilə aparılması nəticəsində sürət və etibarlılığın, vaxta qənaətin əldə edilməsi;
- Ehtiyat serverlərinin işinə real vaxtda nəzarət etmək imkanının yaranması.

Milli Bankın daxili lokal şəbəkəsinin diaqnostikasının və inzibatçılığının aparılması ilə əlaqədar şəbəkə resurslarına nəzarətin aparılması və meydana gəlmiş problemlərin operativ sürətdə aradan qaldırılmasını, şəbəkənin idarəedilməsi səviyyəsinin yüksəldilməsini, şəbəkədə mövcud olan proseslər haqda hesabatların yaradılmasını, istənilən nöqtədən idarəetmənin asanlığını, nasaz kanalların izolə edilərək sistem təhlükəsizliyinin təmin edilməsini mümkün

- Development of the National Bank's local network infrastructure and promotion of effective operation of information systems in the local network.

In line with the "State Program for Development of the National Payment System in the Azerbaijan Republic for 2005-2007", the National Bank inspected banks for the status of existing software used under the corporate governance standards project.

Comprehensive works were done in conjunction with banks for acceleration and improvement to international standards of internal information and settlement systems in banks operating in the country. In 2005 4 commercial banks had to completely rebuild their internal information and general ledger systems and 7 banks modernized and upgraded their systems by installing new additional modules.

The draft "Information Technology Regulation for Banks" was developed and presented for review with an aim to accelerate the development and improvement to international standards of internal information systems along the lines of the "State Program for Development of the National Payment System in the Azerbaijan Republic for 2005-2007".

Along the lines of the Presidential Decree on modification of nominal values and price scope of bank notes of the Azerbaijan Republic of February 7, 2005, necessary comprehensive modifications and adjustments were made to the modules of the National Bank's General Ledger System, Automated Bank Reporting System and Centralized Credit Registry System as well as the "Operational Day" software complex used in the National Bank's District Offices.

Significant improvement works were carried out in the telecommunications network connecting the Sumgayit Alternate Site with the city ATS with an aim to support via electronic lines the archiving works of the payment and information systems operating at the National Bank's Principal Site in order to promote the National Bank's local network infrastructure. The existing copper cable connecting the Sumgayit city ATS with the Alternate Site was replaced with modern fiber optical cable and the network equipment purchased to this end was installed at the Principal and Alternate Sites and related ATS.

During the reported period the National Bank

provided electronic line support for archiving works of all of the National Bank's systems - AZIPS, GSCS, KPM, GLS and Reporting System.

Work stations of the Alternate Site's systems were prepared and connected to the network that operate in the reserve building of the National Bank in Sumgayit.

The telecommunications network improvement activities resulting in the following positive accomplishments:

- Archive magnetic tapes no longer need to be transported by automobile daily to the Alternate Site;
- The load capacity of the electronic-mechanic tape unit that represents the most operated and difficult to find spare parts component has decreased dramatically;
- Waste of time required to record and restore files to and from magnetic tapes has been eliminated;
- Speed and reliability and time savings accomplished by filing archives via communications network;
- Ability to provide real time supervision of reserve/alternate server operation.

In line with diagnostics and administration of the National Bank's internal local network, the National Bank installed the IBM Tivoli Net View software and server local network with an aim to supervise network resources and promptly tackle arising problems, increase the administration level of networks, provide network process reports and ensure easy management and system security by isolating any malfunctioning channel.

Appropriate adjustments were made to the "Administrative and Operating Procedures for the General Ledger System" with an aim to ensure effective operation of the National Bank's local network information systems. Furthermore, the modules of the General Ledger System (GLS) were modified as per the National Bank's needs in order to bring the National Bank's accounting and operations management to international standards.

Implementation of the General Ledger System accelerated conduct of transactions and reinforced operational supervision. It also enabled the National bank to develop IAS-compliant annual financial statements and more accurately analyze the Bank's performance ratios. This system as an integral part of the accounting and financial record-keeping function of

edən IBM Tivoli Net View proqram təminatı və server lokal şəbəkədə tətbiq edilmişdir.

Milli Bankın lokal şəbəkəsində informasiya sistemlərinin effektiv istismarının təşkil edilməsi məqsədilə "Baş Mühəsibat Sisteminin İnzibati İstismar Qaydaları"na zəruri dəyişikliklər və əlavələr edilmişdir. Həmçinin Milli Bankın uçot və əməliyyatlarının idarəedilməsinin avtomatlaşdırılması üzrə beynəlxalq standartlara uyğun Baş Mühəsibat Sisteminin (BMS) modullarının Milli Bankın ehtiyaclarına uyğun olaraq təkmilləşdirilməsi həyata keçirilmişdir.

Baş Mühəsibat Sisteminin tətbiqi nəticəsində əməliyyatların yerinə yetirilməsi sürətlənmiş və əməliyyatlara nəzarət güclənmişdir. Beynəlxalq Mühəsibat Standartlarının tələblərinə cavab verən illik maliyyə hesabatlarını tərtib etmək və Bankın göstəricilərini daha düzgün təhlil etmək imkanı əldə edilmişdir. Bu sistem, mühəsibat və maliyyə uçotu sahəsində bank nəzarətinin ayrılmaz tərkib hissəsi olmaqla, maliyyə sahəsində idarəetməyə, mühəsibat uçotu sahəsində isə əsas istiqamətlərin müəyyənəndirilməsinə, inkişaf etdirilməsinə və görülən tədbirlərin səmərəliliyinin artırılmasına şərait yaratmışdır.

BMS-in modulları Milli Bankda fəaliyyət göstərən ödəniş sistemləri ilə inteqrasiyada effektiv istismar olunur və daim aktuallaşdırılır.

BMS-in Ehtiyat Mərkəzdəki serverlərində arxiv işlərinin elektron üsulla aparılması ilə əlaqədar olaraq "Baş Mühəsibat Sisteminin İnzibati İstismar Qaydaları"na dəyişikliklər və əlavələr edilmişdir. BMS-in fəaliyyətinin Qaydalara edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq tənzimlənməsi təmin edilmişdir.

Avtomatlaşdırılmış Bank Statistika Hesabatı Sisteminin (ABSHS) yaradılıb istismara verilməsi nəticəsində kredit təşkilatlarından elektron üsulla sistemə daxil olan məlumatların Bank nəzarəti, Tədiyyə balansı, Bank statistikasına və Monetar modulları üzrə emal edilərək istehlakçıların istifadəsinə verilməsi təmin edilmişdir.

Hesabat dövründə ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin texniki yardımı ilə sistemin "Nəzarət bloku"nın yeni "Fina" sisteminə keçirilməsi prosesinə başlanılmışdır. Bu məqsədlə əməliyyat sistemi instalyasiya olunmuş, Fina sistemi ilə işləyən yeni iş yerləri hazırlanmışdır.

ABSHS-nin Ehtiyat Mərkəzdəki serverlərində arxiv işlərinin elektron üsulla aparılması ilə əlaqədar olaraq sistemin inzibati istismar qaydalarına dəyişikliklər və əlavələr edilmişdir.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində "Virtual Milli Bank" Tədris Mərkəzi yaradılmış və tələbata uyğun olaraq ABSHS sistemi həmin mərkəzdə instalyasiya olunmuşdur.

2005-ci ildə Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri Sistemi üzrə təkmilləşdirmə işləri aparılmış, banklarda istifadə üçün nəzərdə tutulmuş proqramda müəyyən dəyişikliklər edilmişdir. Sistemin axtarış modulları təkmilləşdirilmişdir.

Beynəlxalq İnternet şəbəkəsində yaradılmış WEB-saytda Milli Bankın iqtisadi və statistik göstəriciləri, Milli Bank və banklar haqqında qanunlar və normativ aktlar, Milli valyutanın xarici valyutalara nisbətən gündəlik məzənnəsi haqqında müntəzəm olaraq məlumatlar əldə etmək imkanı yaradılmışdır.

6.3. Denominasiya və nağd pul dövriyyəsi

1. Denominasiya. Ölkədə qiymətlər miqyasını optimallaşdırmaq, manatın məzənnəsinin dünyanın aparıcı valyutaların mübadilə məzənnələrinə yaxınlaşdırmaq, milli pul nişanlarının dizaynını, mühafizəsini və nominal strukturunu beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında pul nişanlarının nominal dəyərinin və qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiyası) haqqında" 2005-ci il 7 fevral tarixli Fərmanı ilə 1 yanvar 2006-cı ildən ölkədə denominasiyanın həyata keçirilməsi qərara alınmışdır.

Denominasiyanın makroiqtisadi zərurəti

Denominasiyanın həyata keçirilməsi üçün ölkədə fundamental makroiqtisadi şərait formalaşmışdır.

Son 10 ildə möhkəm və dayanıqlı makroiqtisadi sabitlik əldə olunmuş, iri investisiya axınları başlamış, iqtisadi artım bərpa olunmuş, 1996-2005-ci illərdə orta hesabla illik inflyasiya cəmi 3,9% təşkil etmişdir. Manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi 1995-2005-ci illərdə stabil qalaraq cəmi 3,5% dəyişmişdir. Manatın məzənnəsinin sabitliyinin təminatı olan rəsmi valyuta ehtiyatları dövr ərzində 4 dəfə, strateji valyuta ehtiyatları isə 9 dəfə artmışdır.

Böyük həcmdə valyuta axınlarını nəzərə alaraq gələcəkdə də manatın məzənnəsinin möhkəm olması və valyuta ehtiyatlarının artması gözlənilir. 1996-cı ildən başlayaraq Azərbaycan iqtisadiyyatı davamlı olaraq artır və son bir neçə ildə ikirəqəmli artım tempinə malik olmuşdur. Uğurlu neft strategiyası nəticəsində yaxın

bank supervision served the purpose of identifying and developing financial administration practices and primary objectives of accounting as well as increasing the effectiveness of actions taken.

GLS modules are effectively operated and regularly updated in integration with the National Bank's payment systems.

Adjustments and revisions were made to the Administrative Operation Procedures for the General Ledger System in line with the electronic filing on the GLS Alternate Site servers. GLS presently operates in compliance with the revised Procedures.

Implementation of the Automated Bank Reporting System (ABRS) data of credit institutions electronically entered in the system are processed by the Bank Supervision, Balance of Payments, Banking Statistics and Monetary modules and thereafter made available to users.

During the reported period, US International Agency for Development provided technical assistance for transition of the system's Supervisory Block to the new FINA system. An operating system was installed to this end and new FINA-based workstations were set up.

Administrative operating procedures were adjusted and revised in line with the electronic administration of filing on the ABRS Alternate Site servers.

The Virtual National Bank training facility was set up at the Azerbaijan State Economic University and the ABRS was installed in that center as needed.

Improvements were made in the Centralized Credit Registry System in 2005 and appropriate modifications were made in the software designated for banks. The system's search engines and modules were streamlined.

A web-site set up in the Internet provides access to information regarding the National Bank's economic and statistical indicators, laws and regulations on the National Bank and banks and daily exchange rates of the national currency against foreign currencies.

6.3. Denomination and cash turnover

1. Denomination. With an aim to optimize the country's price scale, improve the manat's exchange rate against the world's leading currencies, and to improve the national bank note's design, security and nominal

structure to international standards, it was decided to carry out denomination in the country as of January 1, 2006 under the Presidential Decree "On modification of nominal values and price scale of bank notes in the Azerbaijan Republic (denomination)" of February 7, 2005.

Macroeconomic need for denomination

Fundamental macroeconomic environment was established in the country with an aim to carry out the denomination.

Strong and sustainable macroeconomic stability was achieved in the past 10 years, large investment flows began, economic growth was reinstated and in 1996-2005 annual inflation rate made only 3.9% on average. Manat's exchange rate against US Dollar remained stable throughout 1995-2005 and changed by 3.5% only. Foreign exchange reserves and strategic foreign exchange reserves that represent the very basis of the manat's exchange rate stability increased by 4 and 9 times accordingly.

Given the large currency flows, the manat's exchange rate is expected to remain strong and foreign exchange reserves are expected to grow further in the future. Since 1996 Azerbaijan's economy has been increasingly expanding and has achieved two-digit growth rates in the past several years. The successful oil strategy is expected to further increase the economic growth in the near term, and, in particular, cause a breakthrough economic growth in the non-oil sector.

The new generation bank notes were designed based on a uniform family concept along the lines of denomination. The new national currency units are closely linked both from technical and aesthetic and conceptual standpoints. This linkage also serves the purpose of forming the uniformity philosophy of both coins and notes.

Global experiences suggest that national currency that has lost its nominal value to a considerable extent due to high inflation and devaluation taking place in the previous periods is essential in an environment of sustainable economic stability.

Reinstating confidence in the national currency's stability on part of individuals and business communities facing high price scales, ensuring broader use of the national currency as collection and payment tender and simplifying accounting and reporting are the conditions that make denomination necessary.

illərdə iqtisadi artımın daha yüksəlməsi, xüsusilə qeyri-neft sektorunda sıçrayışlı iqtisadi artım gözlənilir.

Denominasiya çərçivəsində yeni nəsil pul nişanları vahid ailə konsepsiyası əsasında işlənmişdir. Yeni milli pul vahidləri həm texniki-estetik, həm də ideya baxımından bir biri ilə sıx bağlıdır. Bu bağlılıq həm də sikkə və əskinasların vahid fəlsəfəsini formalaşdırır.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, davamlı iqtisadi sabitlik şəraitində əvvəlki dövrlərdə baş vermiş yüksək inflyasiya və devalvasiya nəticəsində nominal dəyərini əhəmiyyətli dərəcədə itirmiş milli valyutanın denominasiyası zəruridir.

Yüksək qiymət miqyası ilə üzləşən əhali və iş adamlarının milli valyutanın sabitliyinə inamının bərpa edilməsi, yığım və ödəniş vasitəsi kimi milli valyutadan istifadə olunmasının təmin edilməsi və uçot və hesabat işlərinin sadələşdirilməsi denominasiyanı zəruri edən əsas şərtlərdir.

Beləliklə, beynəlxalq təcrübəyə müvafiq olaraq yüksək rəqəmlərdə ifadə olunmuş əskinasların dövriyyəsi ilə bağlı texniki və əməliyyat çətinliklərini aradan qaldırmaq, milli valyutaya ictimai inamın bərpasına şərait yaratmaq, inflyasiya gözləntilərini azaltmaq, nağd pulun istehsalı ilə bağlı xərcləri azaltmaq və qiymətlərin pulla ifadəsini sadələşdirmək məqsədilə Azərbaycanda denominasiyanın həyata keçirilməsi zərurəti yaranmışdır.

Denominasiyanın miqyası

Azərbaycanda denominasiyanın 1:5000 nisbətində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu:

- Manatın məzənnəsini təxminən 1 manat = 1 ABŞ dolları və ya 1 Avro kimi müəyyən etməyə və beləliklə yeni manatı ən qiymətli və möhkəm milli valyutaya malik ölkə kimi təqdim etməyə imkan verir;
- Əhalinin yaxın tarixdən yaddaşında qalan səviyyəyə enməsinə şərtləndirir;
- Analoji mallar üzrə daxili və xarici qiymətləri daha asanlıqla müqayisə etməyə imkanı yaradır;
- İqtisadiyyatda dollarlaşma səviyyəsinin azalmasına və iri alqı-satqıların manatla aparılmasına zəmin yaradır;
- Böyük həcmdə dövlət xərclərinə qənaət etməyə imkan verir bu halda pul dövriyyəsinin böyük bir hissəsini sikkələr təşkil edəcəkdir ki, onların da ömür müddəti əskinasların ömür müddətindən bir neçə dəfə çox olmaqla və istehsal xərcləri daha azdır;

- 5000:1 nisbəti "texniki inflyasiya"nın baş vermə ehtimalını azaldır, yəni denominasiyadan sonra pulların formalaşacaq binar strukturu qiymətlərin böyük həcmdə yuvarlaqlaşdırılmasına zərurət yaratmır.

Yeni pulların dizayn konsepsiyası

Bütün sikkələr və əskinaslar Müstəqil Azərbaycan ideyasını təsvir edirlər. Denominasiya ilə dövriyyəyə 12 nominalda pul nişanlarının buraxılması nəzərdə tutulmuşdur. Bunlardan 6-sı əskinaslardan (1, 5, 10, 20, 50, 100 ekvivalentində), 6-sı (1,3,5,10,20,50 qəpik sikkələrin) isə metal sikkələrdən ibarətdir.

Hər əskinasın və ona uyğun sikkənin öz mövzusu var. Bunlar mədəniyyət və incəsənət, ədəbiyyat və yazı, tarix, Qarabağ, təhsil və gələcək, iqtisadi inkişaf kimi mövzulardan ibarətdir. Hər bir Azərbaycanlının ürəyində qürur hissi doğuran milli rəmzlər, tarixi köklər və inamlı gələcək bütün əskinas və sikkələri bəzəyir.

Milli dəyərlər və vətənpərvərlik xüsusi bir mövzudur. Məsələn, 20 manatlıq əskinas Qarabağ mövzusunun tərənnümüdür. Burada əks olunmuş motiv Azərbaycan xalqının sülhsevərliyini təcəssüm etdirir. Eyni zamanda isə milli suverenliyimizin qorunmasında mübarizliyimizi və qüdrətimizi tərənnüm edən qalxan və qılınc da təsvir olunmuşdur.

Xalqımızın öz qədim mədəniyyəti, ədəbiyyatı və yazısına görə dünya sivilizasiyasında tutduğu layiqli yer də pul nişanlarında öz əksini tapmışdır. Bakının qala divarları, Qobustanın qaya heroqlifləri ölkəmizin qədimliyinin rəmzləridir.

Təhsil və gələcək yüksək bilikli gənclik rəmzinə tərənnüm edir ki, bu da yeni pul nişanlarında öz əksini tapmışdır.

Bütün ideyaların reallaşmasının əsas şərti olaraq iqtisadiyyat və inkişaf mövzusu da öz əksini tapır və bütün mütərəqqi ideyaların həm də qərbə inteqrasiya müstəvisində əksi verilir.

Belə yüksək tələblər qoyan dizayn konsepsiyasını uğurla reallaşdırmaq üçün pul çapı sahəsində məşhur mütəxəssis avronun müəllifi Robert Kollina seçilmişdir.

Yeni manatın işlənməsi zamanı pul çapı sahəsində bütün mütərəqqi meyllər və ən son nailiyyətlər nəzərə alınmışdır.

Yeni pulların yüksək keyfiyyət və mühafizə parametrləri təmin olunmuşdur ki, bu da hətta avronun göstəricilərini də üstələyir.

Pulların mühafizə parametrləri İsvəçrə Mərkəzi Bankının texniki köməyi ilə işlənmişdir. Bu bankın

Hence, the need for denomination arose in Azerbaijan with an aim to tackle the technical and operating difficulties associated with the highly denominated bank notes in accordance with international practices, enhance public confidence in the national currency, reduce inflation expectations, cut down cash generation costs and simplify cash denomination of prices.

Scope of denomination

Azerbaijan envisages a denomination at the scale of 1:5000, which:

- Allows for setting the manat's exchange rate at approximately AZM1=USD1 or 1 Euro and therefore presenting the new manat as the country with the most valuable and strong national currency;
- Ensures the public going down to the level still in people's minds from the recent history;
- Allows for simpler and easier comparison of domestic and foreign prices of similar goods;
- Provides for reduction of the economy's dollarization level and using manat for large-scale trading activities;
- Allows for large-scale public expenditure savings; coins will compose a large portion of the cash turnover and since their service life is times longer than that of bank notes, production costs will be reduced;
- The 5000:1 ratio will reduce the "technical inflation" probability that is the binary structure of money to be formed after the denomination does not necessitate a large-scale price increase.

Design concept of the new bank notes

All coins and bank notes depict Independent Azerbaijan's national idea. The denomination intends to release money units of 12 denominations, of which 6 are bank notes (equivalent of 1, 5, 10, 20, 500 and 100) and 6 are coins (1, 3, 5, 10, 20, 50 kopecks).

Each bank note and a related coin have their own theme, such as culture and arts, literature and fiction, history, Garabagh, education and future, economic development. National symbols, historical roots and secure future, dear to any Azeri citizen's heart, are depicted on all bank notes and coins.

National values and patriotism are a special theme. For instance, the 20 Manat bank note describes the Garabagh theme. The motive

described here touches upon the sovereignty of the Azeri nation. In addition, a spear and a sword are depicted that convey our willingness to fight for, and our desire to protect our national sovereignty.

Our nation's worthwhile place in the world's civilization it holds due to its ancient culture, literature and written language is also reflected on the new bank notes. Baku fortress walls, Gobustan rock signs are the tokens of our country's ancient age.

Education and future express the token of educated youth, which is also reflected by the new bank notes.

The economic and development theme are also symbolized as they represent the basic requirement for achieving any ideas; also, the idea of integrating with the west is also duly noted.

In order to realize a design concept of such high requirements, the famous money printing expert, the author of the Euro design Mr. Robert Collina was selected.

Development of the new manat's concept considered all modern trends and latest accomplishments and advancements of money printing.

The new bank notes are provided with high quality and security parameters that even exceed the Euro parameters.

The bank notes' security parameters were worked out with technical assistance from the National Bank of Switzerland. The Swiss Franc issued by that bank is viewed as the standard template across the world in terms of security.

The new manat features a 4-tier security system. The first tier is for the general public, 2nd for trade facilities, 3rd for banks and 4th for the National Bank.

For the first time in the world, the manat bank notes feature the "Trust Seal" holographic system, which is the most reliable and latest security advancement element.

All organizational arrangements were addressed in conjunction with the related authorities in order to prepare for the release of the new manat into turnover as of January 1, 2006.

emissiya etdiyi İsveçrə frankı dünyada mühafizə dərəcəsinə görə etalon kimi qəbul edilmişdir.

Yeni manatın 4 pilləli mühafizə sistemi mövcuddur. Birinci pillə-əhali üçün, 2-ci - ticarət obyektləri üçün, 3-cü banklar, 4-cü isə Milli Bank üçün nəzərdə tutulubdur.

Dünyada ilk dəfə olaraq manat əskinaslarında "Trust Seal" holoqrafik sistemi istifadə olunmuşdur. Bu ön etibarlı və ön son mühafizə elementidir.

Yeni manatın 2006-cı ilin yanvar ayının 1-dən dövriyyəyə buraxılması ilə bağlı aidiyyəti orqanlarla birlikdə bütün təşkilatı məsələlər həll olunmuşdur.

2. Nağd pul dövriyyəsi. 2006-cı ildə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan denominasiyaya hazırlıq çərçivəsində nağd pul dövriyyəsinin təşkili, pulların saxlanması, daşınması və təhlükəsizliyi sahəsində mövcud normativ-metodoloji bazanın beynəlxalq praktikaya uyğunlaşdırılması, texniki bazanın möhkəmləndirilməsi istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir.

İl ərzində nağd pul sferasının idarə olunması və işin təşkili sahəsində müvafiq normativ baza hazırlanmış, qüvvədə olan normativ sənədlər isə təkmilləşdirilmişdir. "Azərbaycan Respublikasının kredit təşkilatlarında kassa əməliyyatlarının aparılması və qiymətlilərin inkassasiyasının təşkili" Qaydaları qüvvəyə minmişdir.

"Azərbaycan Respublikasının Milli Bankında emissiya-kassa əməliyyatlarının aparılması" Qaydalarına isə zəruri dəyişikliklər edilmişdir.

İqtisadiyyatın nağd pula olan tələbatının müəyyənləşdirilməsinin metodologiyası təkmilləşdirilmişdir.

Riyazi-iqtisadi model əsasında iqtisadiyyatın köhnə və yeni pul nişanlarına olan tələbatı nominallar üzrə müəyyənləşdirilmişdir.

Əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsinə yönəlmiş həyata keçirilən geniş sosial yönümlü tədbirlər iqtisadiyyatda nağd pula olan tələbatı kəskin artırmışdır. Belə ki, 2004-cü illə müqayisədə dövriyyədə nağd pul kütləsi 340 mlrd. manat (və ya 13%) artaraq 2,97 trln. manata çatmışdır.

Hesabat dövrü ərzində Bank sistemi üzrə kassa məxarici 4.1 trln. manat, kassa mədaxili isə 4.0 trln. manat təşkil etmişdir. Bunlarla yanaşı il ərzində "Təmiz pul" siyasətinin aparılması çərçivəsində dövriyyədə yararsız pulların seçilməsi, yeniləri ilə əvəz olunması prosesi davam etdirilmişdir.

İl ərzində dövriyyədən çıxarılmış yararsız pul məbləği nəzərə alınmaqla çatışmamazlığın örtülməsi

və tələbatın ödənilməsi üçün 750 mlrd. (50.000 manatlıq əskinaslar) manat məbləğində pul çap olunaraq ölkəyə gətirilmişdir.

Ölkə iqtisadiyyatının nağd pula olan tələbatının fasiləsiz olaraq ödənilməsi məqsədilə regionlara 2.4 trln. manat nağd pul daşınmışdır.

2. Cash turnover. Effective measures were taken during the year in order to improve the existing regulatory and methodological framework for cash turnover organization, cash storage, transportation and security to meet the practical reality requirements and reinforce the technical framework in preparation for the denomination scheduled for 2006.

A relevant normative framework was developed during the year for administration and organization of cash turnover and the existing normative documents were refined. Regulation for Cash Transactions and Valuables Transportation in Credit Institutions of the Azerbaijan Republic took effect.

Necessary modifications were made to the Regulation for Emission and Cash Transactions for the National Bank of Azerbaijan.

The methodology was improved for identification of the economy's cash needs.

The economy's needs for old and new bank notes were identified by denominations using a mathematical and economical model.

Comprehensive socially-oriented measures designed to improve the public's social welfare caused the economy's cash needs to increase dramatically. Thus, cash in turnover increased by AZM340 billion as compared to 2004 (or 13%) and totaled to AZM2.97 trillion.

During the reported period, the banking system's total cash expenditures totaled to AZM4.1 trillion and cash revenues to AZM4 trillion. Furthermore, selection and replacement of unfit bank notes with new ones continued during the year under the "Clean Money" program.

AZM750 billion (bank notes of AZM50.000 denomination) worth of bank notes were printed and delivered to the country to cover the deficit and meet the demand including the amount of bank notes withdrawn from turnover as unfit.

AZM2.4 trillion of cash was transported to regions in order to ensure that the economy's cash needs are continuously met.

VII MİLLİ BANKIN BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRİ

2005-ci ildə Milli Bankın beynəlxalq əməkdaşlığının əsas istiqamətləri Avropaya inteqrasiya istiqamətində bank sektoru üzrə tədbirlərin əlaqələndirilməsi, beynəlxalq maliyyə institutları, xarici mərkəzi banklar və xarici iqtisadi-maliyyə təşkilatları ilə mövcud əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, yeni əlaqələrin qurulması, Milli Bankda həyata keçirilən islahatlara xarici texniki yardımın cəlb edilməsindən ibarət olmuşdur. Eyni zamanda bankın son illər ərzində böyük nailiyyətlər əldə etdiyi istiqamətlər üzrə toplanmış təcrübənin digər xarici mərkəzi banklarla bölüşməsi də beynəlxalq əməkdaşlığın yeni istiqamətinə çevrilmişdir.

7.1. Avropaya inteqrasiya

Azərbaycan demokratiya, bazar iqtisadiyyatı şəraitində inkişaf edən və Avropanın bir hissəsi olan ölkə kimi Avropaya inteqrasiyanı strateji məqsəd kimi müəyyən etmişdir. Bu baxımdan Azərbaycanın bank sisteminin Avropaya inteqrasiyası Milli Bankın başlıca prioritetlərindəndir.

Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı (Aİ) arasında 1996-cı ildə imzalanmış *Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi (TƏS)* Aİ ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin hüquqi və praktiki bazasını təşkil edir və Azərbaycanın Aİ ilə münasibətlərində yeni imkanlar açır.

2005-ci ildə Azərbaycan və Avropa Birliyi arasında əməkdaşlıq əlaqələri "*Avropa Qonşuluq Siyasəti*" (AQS) proqramı çərçivəsində davam etdirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 1 iyun tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Avropa İttifaqının "*Avropa Qonşuluq Siyasəti*"-nə daxil olması və Azərbaycan üzrə Fəaliyyət planının işlənib hazırlanması ilə bağlı *Azərbaycan Respublikasının Avropaya inteqrasiya üzrə Dövlət Komissiyası* yaradılmış və Avropa İttifaqı ilə Fəaliyyət Planın hazırlanmasına başlanılmışdır.

2005-ci ilin oktyabr ayında Fəaliyyət Planın müzakirəsi məqsədilə Avropa Komissiyası ilə Azərbaycan Hökuməti arasında Bakıda danışıqlar keçirilmiş və Planın layihəsi hazırlanmışdır. Fəaliyyət Planına Milli Bankın təklifi əsasında maliyyə-bank sektorunda əməkdaşlıq üzrə aşağıdakı layihələr daxil edilmişdir:

- Pul siyasəti və iqtisadi tədqiqatlar sahələrində monetar qurumların potensialının gücləndirilməsi;
- Müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə regionların bank xidmətlərinə çıxış imkanlarının artırılması;
- Müasir beynəlxalq standartlara uyğun olaraq, maliyyə bazarları və maliyyə vasitəçiliyinin inkişafı üçün uyğun əsaslı strategiyanın hazırlanması;
- Əhalinin bank sektoruna inamının artırılması ilə əlaqədar Azərbaycanda əmanətlərin sığortalanması sisteminin yaradılması;
- İpoteka kreditləşməsi sistemi üçün hüquqi bazanın yaradılması;

Danışıqların növbəti mərhələsinin 2006-cı ilin əvvəllərində Brüssel şəhərində keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

7.2. Beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlıq

Beynəlxalq Valyuta Fondu. Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) ekspertlərinin 2005-ci il ərzində Milli Banka mütəmadi səfərləri ərzində aşağıdakı məsələlər barədə müzakirə və məsləhətləşmələr aparılmışdır:

- IV maddə üzrə məsləhətləşmələr çərçivəsində iqtisadi siyasətin və maliyyə siyasətinin qiymətləndirilməsi;
- İnflyasiyanın yüngül hədəflənməsi rejiminə keçid ilə bağlı hazırlıq və müvafiq tədqiqat-proqnozlaşdırma potensialının gücləndirilməsi;
- Milli Bankın notları, xarici valyuta bazarında irəliləyişlər və əməliyyatlar,
- Tədiyyə balansı və beynəlxalq investisiya mövqeyi;
- Makroiqtisadi şokların bank sisteminin sabitliyinə mümkün mənfi təsirlərinin qabaqcadan müəyyən olunması və nəzarət mexanizmlərinin gücləndirilməsi vasitəsilə qarşısının alınması.

VII NATIONAL BANK'S INTERNATIONAL RELATIONS

In 2005 the top priorities of the National Bank's international cooperation included coordination of banking activities leaning towards European integration, development of the existing relations with international financial institutions, foreign central banks and financial institutions, establishment of new contacts, and gain of foreign technical assistance to support reforms implemented by the National Bank. In parallel, a new area of international partnership originated as the Bank started sharing its vast experience gained in the past years with foreign central banks.

7.1. European integration

Azerbaijan defines European integration as a strategic mission as a democratically developing country seeking to promote market economy and being a part of Europe. In this view, integration of Azerbaijan's banking system to Europe is a top priority for the National Bank.

The *Partnership and Cooperation Agreement (PCA)* signed between Azerbaijan and European Union (EU) in 1996 determines the legal basis for EU's and Azerbaijan's relations and establishes new opportunities for Azerbaijan's relations with EU.

Azerbaijan's partnership with the European Community continued in 2005 under the *European Neighborhood Policy (ENP)* program. Presidential Decree of June 1, 2005 established the *Azerbaijan Republic's European Integration State Committee* along the lines of Azerbaijan's accession to the European Union's European Neighborhood Policy and development of the Azerbaijan Activity Plan, and such Activity Plan for cooperation with the European Union was developed.

European Commission and Government of Azerbaijan had negotiations in 2005 in Baku to discuss the Activity Plan; as a result, the draft Plan was developed. The following financial and banking sector partnership projects were included in the Activity Plan as recommended by the National Bank:

- Enhancement of the potential of monetary agencies in terms of monetary policy and economic studies and research;
- Improvement of access of regions to banking services using modern information technologies;
- Development of a fundamental strategy for promotion of financial markets and financial intermediation in accordance with international standards;
- Establishment of an individual deposit insurance scheme in Azerbaijan in order to enhance public confidence in the banking sector;
- Development of a legal framework for mortgage lending system;

Next phase of the negotiations is scheduled for early 2006, to be held in Brussels.

7.2. Cooperation with international financial institutions

The International Monetary Fund: International Monetary Fund's (IMF) experts discussed and provided advice on the following issues during their regular visits to the National Bank during 2005:

- Evaluation of the economic policy and financial policy along the lines of Article IV consultations;
- Preparation and reinforcement of the appropriate research and forecasting potential for transition to the light inflation targeting framework;
- National Bank's notes, foreign currency market advancements and transactions,
- Balance of payments and international investment position;
- Prevention of possible negative effects of macroeconomic shocks on the banking system by early identification and reinforcement of controls.

2005-ci il ərzində pul siyasəti qarşısında müəyyən olunmuş taktiki və strateji hədəflərin realizasiyası, iqtisadiyyata pul təzyiqinin tənzimlənməsi, antiinflasiya siyasətinin istiqamətləri və nəticələri barədə BVF ekspertləri ilə məsləhətləşmələr aparılmışdır. Həmçinin, Milli Bankda tədiyyə balansının tərtibi və proqnozu sahəsində Fond tərəfindən texniki yardım göstərilmişdir.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) İcraçı Şurası Yoxsulluğun Azaldılması və İqtisadi Artıma Dəstək Kredit Mexanizmi (PRGF) üzrə üç illik proqram çərçivəsində tədbirlərin Azərbaycan Respublikası tərəfindən icra vəziyyətinin beşinci və sonuncu icmalını başa çatdırmışdır. Bununla Şura, Azərbaycan Hökumətinin xalis beynəlxalq ehtiyatlar, vaxtı keçmiş xarici borcların yığılmaması, gəlir və xərc smetalarının təsdiqi və illik büdcə tərtibi prosesinin təkmilləşdirilməsi üzrə planın təsdiqi ilə əlaqədar olan tədbirlərin icra meyarlarından azad edilmə barədə müraciətini təmin etmiş oldu.

Dünya Bankı. Milli Bank Azərbaycan Respublikasını Dünya Bankının Direktorlar Şurasında təmsil etməklə ölkəmizin Bankla əməkdaşlığının əlaqələndirilməsini həyata keçirir. 2005-ci il ərzində Milli Bankla Dünya Bankı arasında müxtəlif mövzuları əhatə edən çoxsaylı görüşlər keçirilmiş və əməkdaşlığın cari vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunmuşdur.

2005-ci ildə müzakirə edilən prioritet məsələlərdən biri qarşıdakı illərdə Bankla əməkdaşlığın prioritet istiqamətlərinin müəyyənəşdirilməsi və yeni Ölkə Tərəfdaşlıq Strategiyası layihəsinin müzakirəsi olmuşdur. Strategiyanın hazırlanmasının 2006-cı ilin birinci yarısında başa çatdırılması və təsdiq edilməsi nəzərdə tutulur.

Milli Bank ölkəmizin Dünya Bankı ilə əməkdaşlığını əlaqələndirməklə yanaşı maliyyə sektorunda həyata keçirilən bir sıra layihələrdə Bankın əsas tərəfdaşdır.

Belə layihələrdən biri Maliyyə sektoruna texniki yardım layihəsi olub, əsas məqsədi Azərbaycan Hökumətinin maliyyə sektorunda inkişaf strategiyasının dəstəklənməsindən, o cümlədən bank infrastrukturunun gücləndirilməsi və bankların yenidən qurulması və diversifikasiyasına texniki yardımın göstərilməsindən ibarətdir. Belə ki, Layihə çərçivəsində Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma-Klirinq Sistemi (XÖHKS), Milli Kart Prosessinq Mərkəzi, Mərkəzləşmiş və Mərkəzləşdirilmiş Kredit Reyestri yaradılmışdır. Həmçinin, Kapital Bankda Bank əməliyyatları sisteminin yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilmişdir.

Dünya Bankının maliyyə sektorunda həyata keçirdiyi digər layihə Maliyyə xidmətlərinin inkişafı layihəsidir

ki, onun da əsas məqsədi Azərpoçt Dövlət Müəssisəsinin yenidən qurulması vasitəsilə bank sistemi tərəfindən zəif əhatə edilən regionlarda və kəndlərdə yaşayan əhəlinin maliyyə xidmətlərinə çıxış imkanlarının artırılması, elektron hökumət xidmətlərinin tətbiqinə, həmçinin "Azərbaycan Respublikasında Milli Ödəniş Sisteminin İnkişafı üzrə 2005-2007-ci illər üçün Dövlət Proqramı" çərçivəsində nəzərdə tutulmuş tədbirlərin realizasiyasına yardım göstərməkdən və Milli Bankda ödəniş sistemi arxitekturasının yaradılmasının başa çatdırılmasından ibarətdir. Layihənin icrasına 2005-ci ilin oktyabr ayından başlanılmışdır.

Bundan başqa Milli Bankda ehtiyatların idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Dünya Bankı Xəzinədarlıq departamentinin Ehtiyatları idarəetmə və məsləhət proqramı (RAMP) çərçivəsində əməkdaşlıq inkişaf etdirilmişdir.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) ilə Azərbaycanda maliyyə sektorunun güclənməsi istiqamətində aktiv əməkdaşlıq davam etdirilmişdir. Belə ki, AYİB-in İdarə Heyəti 17 may 2005-ci ildə Azərbaycan Üzrə Ölkə Strategiyasını təsdiq etmişdir. Strategiya aşağıdakı əsas istiqamətlərdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutur:

- Qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi;
- Maliyyə sektoru;
- İnfrastruktur;
- Təbii ehtiyatlar.

AYİB-in maliyyə sektoru üzrə fəaliyyət istiqaməti bank sistemində aparılan islahatlar, maliyyə siyasəti və Azərbaycanda maliyyə institutlarına dair gələcək siyasətin təşkili və həyata keçirilməsinə yönəldilmişdir.

Bankın 2005-ci ildə bank sektorunda fəaliyyəti bir sıra kommersiya banklarına (Unibank, Azərdəmiryolbank, Azəriqazbank, Bank of Baku, Mikro-maliyyələşdirmə Bankı, Bank Respublika) ayırdığı kredit xətləri, ticarəti maliyyələşdirmə proqramı, kiçik və orta müəssisələrin dəstəklənməsinin gücləndirilməsi məqsədilə texniki yardım və kapitala investisiyalar vasitəsilə daha da genişlənməmişdir.

Asiya İnkişaf Bankı. Asiya İnkişaf Bankı (AİB) ilə Milli Bank arasında 2005-ci ildə intensiv əməkdaşlıq əlaqələri davam etdirilmişdir. Belə ki, AİB-in Azərbaycandakı daimi nümayəndəliyi ilə bank sektoru üzrə mütəmadi informasiya mübadiləsi aparılmışdır.

2005-ci ildə AİB-in Azərbaycanda özəl banklara aşağıdakı istiqamətlərdə yardım göstərilməsi barədə məsləhətləşmələr aparılmışdır:

- Ticarətin maliyyələşdirilməsinin sadələşdi-

Consultations were held with the IMF experts regarding realization of the tactical and strategic targets of the 2005 monetary policy, regulation of the economy's monetary pressure, anti-inflation policy objectives and outcomes. Furthermore, the Fund also provided technical assistance to the National Bank for development and projection of the balance of payments.

International Monetary Fund's (IMF) Executive Board completed the fifth and last status overview of Azerbaijan's implementation of actions under the three year Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) program. Thus, the Board accepted the Azeri Government's request for release from the action execution criteria in line with approval of the plan for improvement of the net international reserve, past due foreign debt non-collection, revenue and expense budget approval and annual budget preparation process.

The World Bank: National Bank representing Azerbaijan in the World Bank's Board of Directors is responsible for coordination of our country's cooperation with the Bank. In 2005 the National Bank had numerous meetings with the World Bank on different subjects and discussed the current status and future prospects of cooperation.

The high priorities issues discussed during 2005 included the identification of the priority areas of cooperation with the Bank in the upcoming years and discussion of the new draft Country Partnership Strategy. The strategy is expected to be completed and approved in the first six months of 2006.

In addition to coordination the country's cooperation with the World Bank, the National Bank is also the Bank's principal counterpart in a range of the financial sector projects.

The Financial Sector Technical Assistance was a project of that kind, seeking primarily to support the Azeri Government's financial sector development strategy as well as to reinforce the bank infrastructure and provide technical assistance for bank reconstruction and diversification. Thus, the Project helped established the Gross Settlement Clearing System (GSCS), National Card Processing Center, Central and Centralized Credit Registry. Furthermore, works were continued to set up a Bank operations system at Kapital Bank.

Another World Bank financial sector project is the Financial Services Development Project, with the principal goal of enhancing access to financial services

in regions and rural areas poorly covered by the banking system by rebuilding the AzerPocht State Enterprise, applying electronic services as well as supporting implementation of the activities provided under the "State Program for development of the National Payment System of Azerbaijan in 2005-2007" and completing the National Bank's payment system architecture. The project implementation began in October 2005.

In addition, cooperation was enhanced under the World Bank's Treasury Department-funded Reserve Management and Advisory Program (RAMP) with an aim to improve the National Bank's reserve management.

The European Bank for Reconstruction and Development: European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) continued to promote active cooperation with an aim to reinforce Azerbaijan's financial sector. Thus, EBRD's Management Board approved the Azerbaijan Country Strategy on May 17, 2005. The strategy envisages development of cooperation in the following core areas:

- Non-oil sector development;
- Financial sector;
- Infrastructure;
- Natural resources.

EBRD's financial sector activities are designed to support the banking system reforms, financial policy and development and enforcement of Azerbaijan's future financial institution policy.

Bank's 2005 banking sector operations were further enhanced by lines of credit, trade financing programs, small and medium business support technical assistance and equity investments to a number of commercial banks (Unibank, Azerdemiryolbank, Azerigazbank, Bank of Baku, Microfinancing Bank, Bank Respublika).

The Asian Development Bank: Asian Development Bank's (ADB) intensive cooperation with the National Bank continued in 2005. Thus, banking sector information was regularly shared with the ADB's resident representative office in Azerbaijan.

Consultations were held with the ADB regarding support to commercial banks in the following areas in 2005:

- Implementation of the trade financing facilitation program (together with EBRD),

- rəlməsi proqramının tətbiqi (AYİB ilə birgə),
- Səhm şəklində investisiya qoyuluşlarının həyata keçirilməsi və müddətli kreditlərin verilməsi,
- Əlavə texniki yardımla təmin edilməsi.

7.3. Xarici mərkəzi banklarla əməkdaşlıq

Azərbaycan Milli Bankının fəaliyyətinin qabaqcıl Avropa Mərkəzi Banklarının səviyyəsinə çatdırmaq məqsədilə il ərzində inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi bankları ilə mövcud əməkdaşlıq əlaqələri inkişaf etdirilmiş və yeni əlaqələr yaradılmışdır.

İsveçrə Milli Bankı (İMB) ilə əməkdaşlıq 2005-ci ildə də yüksək səviyyədə davam etdirilmişdir. İMB-nin ekspertləri il ərzində Milli Banka səfər edərək makroiqtisadi menecment, maliyyə bazarının inkişafı, bazar əməliyyatlarının qeyri-inzibati metodlarla idarə edilməsi, ehtiyatların idarə edilməsi, ödəniş sistemlərinə nəzarət, insan resurslarının idarə edilməsi və daxili audit sahələrində texniki yardım göstərmişlər.

Cari il ərzində də Almaniya Bundesbankı ilə əməkdaşlığımız davam etdirilmişdir. Bu əməkdaşlıq çərçivəsində Bundesbank tərəfindən Milli Banka nağd pulun idarə edilməsi sahəsində texniki yardım göstərilmişdir.

Türkiyə Cumhuriyyəti Mərkəzi Bankı (TCMB) ilə ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələri bu il də uğurla davam etdirilmişdir. Denominasiya prosesinin həyata keçirilməsi çərçivəsində TCMB Milli Banka dəyərli məsləhətlər vermişdir. Mühəsibatlıq sahəsində də təcrübə mübadiləsi həyata keçirilmişdir.

Milli Bankın əməkdaşları beynəlxalq əlaqələrin təşkili, insan resurslarının idarə olunması, informasiya təhlükəsizliyi üzrə iş təcrübəsi ilə tanış olmaq məqsədilə Polşa Milli Bankına (PMB) səfər etmişdir. 2005-ci ilin sonunda PMB-nin nümayəndə heyəti Milli Bankın fəaliyyəti ilə tanış olmaq, eləcə də gələcəkdə texniki yardımın göstərilməsi üzrə istiqamətlərin müəyyən edilməsi məqsədilə Milli Bankda səfərdə olmuşdur.

Denominasiya proseslərinin həyata keçirilməsinə texniki yardım göstərilməsi ilə bağlı Avstriya Milli Bankı ilə Azərbaycan Milli Bankı arasında qarşılıqlı əlaqələr daha da inkişaf etdirilmişdir.

2005-ci ildə Milli Bankın əməkdaşları İngiltərə Mərkəzi Bankında daxili audit məsələləri üzrə təcrübə mübadiləsi aparmışlar.

Həmçinin il ərzində Pakistan, Estoniya, Çexiya, Çin, Rumıniya, Pakistan, İtaliya, Qazaxıstan, Rusiya,

Yunanıstan və digər ölkələrin Mərkəzi Bankları ilə müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi üzrə tədbirlər həyata keçirilmişdir.

7. 4. Digər xarici təşkilatlarla əməkdaşlıq

2005-ci ildə İsveçrənin İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyi (SECO) ilə Texniki Yardım və Treninq Proqramı çərçivəsində əməkdaşlıq davam etdirilmişdir. İl ərzində SEKO-nun ekspertləri tərəfindən Milli Bankın əməkdaşlarına "Maliyyə proqramının qurulması", "Modelləşdirmə və makroiqtisadi təhlil" və digər mövzularda seminarlar keçirilmişdir.

ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi (USAID) ilə əldə olunmuş razılığa əsasən 2005-ci il ərzində rezident ekspertlər tərəfindən bank nəzarəti, hüquq, mühəsibatlıq işlərinin təkmilləşdirilməsi və korporativ idarəetmə mövzularında seminar və məsləhət xidmətləri həyata keçirilmişdir.

Milli Bankın Beynəlxalq Hesablaşmalar Bankı (BHB) ilə də qarşılıqlı əlaqələri inkişaf etdirilmişdir. BHB ilə texniki yardım və treninqlərlə bağlı fikir mübadiləsi aparılır.

2005-ci ildə Almaniya İnkişaf Bankı (KfW) ilə Əmanətlərin Sığortası Fondunun yaradılması və digər istiqamətlərdə əməkdaşlıq əlaqələri davam etdirilmişdir. Həmçinin, 2005-ci ildə KfW Bank Respublikanın kapitalına investisiya qoyuluşunu həyata keçirmişdir.

7.5. Milli Bankın nailiyyətlərinin digər mərkəzi banklarla bölüşülməsi

Son illər Milli Bankda mərkəzi bank işinin müxtəlif istiqamətləri, o cümlədən - ödəniş sistemləri, makroiqtisadi modelləşdirmə, bank nəzarəti və mühəsibat uçotu üzrə dünya standartlarına cavab verən mühüm nəticələr əldə edilmişdir. Əldə olunmuş nəticələr müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Milli Bankın nailiyyətləri bir sıra mərkəzi bankların diqqətini cəlb etmişdir.

Mərkəzi Afrika Ölkələri Bankı, Oman Mərkəzi Bankı, Qırğızıstan Milli Bankı və Əlcəzair Mərkəzi Bankının filialı olan Banklararası ödəniş mərkəzi Azərbaycan Milli Bankda yaradılmış "AZİPS" Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar Sistemi və "XÖHKS" - Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma-Klirinq Sisteminin iş xüsusiyyətləri və prinsipləri ilə tanış olmuş, Ödəniş Sistemləri və İnformasiya Texnologiyaları, Təhlükəsizlik və Hesablaşmalar departamentlərin mütəxəssisləri ilə təcrübə mübadiləsi aparmışlar.

- Equity investments and granting term loans,
- Additional technical assistance.

7.3. Cooperation with foreign central banks

During the year existing partnership relations were developed and new contacts were established with the central banks of developed countries in order to improve the Azerbaijan National Bank's operations to the level of advanced European Central Banks.

Cooperation with the National Bank of Switzerland (NBS) was also continued in 2005 on the high level. NBS experts, during their trips to the National Bank, provided technical assistance on macroeconomic management, financial market development, non-administrative market transaction management techniques, reserve administration, payment system oversight, human resource management and internal audit.

We also continued to promote our cooperation with Germany's Bundesbank during the current year. As part of cooperation, Bundesbank provided the National Bank with technical assistance on cash administration.

Bilateral partnership relations with the Central Bank of Turkey (CBT) were also continued this year. CBT provided the National Bank with valuable advice with respect to denomination. Accounting experience was also shared.

National Bank's employees visited the National Bank of Poland (NBP) in order to learn its experience in international affairs, human resource management and information security. In late 2005 a delegation from the NBP visited the National Bank with an aim to study the National Bank's operations as well as to identify possible areas of future technical assistance.

National Bank's mutual relations with the National Bank of Austria were further promoted in line with provision of technical assistance to the denomination processes.

In 2005 the National Bank's personnel shared internal audit experiences with the Central Bank of England.

Furthermore, necessary actions were taken during the year to expand partnership relations with the central banks of Pakistan, Estonia, Czech Republic, China, Romania, Italy, Kazakhstan, Russia, Greece and other countries.

7.4. Cooperation with other foreign institutions

Cooperation was continued with the Swiss Economic Affairs State Secretariat (SECO) under the Technical Assistance and Training Program. During the year SECO's experts delivered to the National Bank's personnel "Financial Program Design", "Modeling and Macroeconomic Analysis" and other subject seminars.

Under the agreement reached with the US Agency for International Development (USAID), resident experts delivered seminars and advisory services on bank supervision, accounting improvement and corporate governance.

National Bank promoted its mutual relations with the Bank for International Settlements (BIS). Opinion exchange is carried out with the BIS regarding technical assistance and training.

Cooperation was continued in 2005 with Germany's Development Bank (KfW) regarding creation of the Individual Deposit Insurance Fund and other issues. In addition, KfW made an equity investment in Bank Respublika in 2005.

7.5. Sharing National Bank's advancements with other central banks

In recent years the National Bank has gained significant international standard-compliant accomplishments in different areas of central banking such as macroeconomic modeling of payment systems, bank supervision and accounting. The achievements made were highly evaluated by international institutions. National Bank's accomplishments drew attention of a number of central banks.

Bank of Central African Countries, Central Bank of Oman, National Bank of Kyrgyzstan and Algiers's Central Bank's Interbank Payment Center branch office reviewed the operating characteristics and performance principles of the National Bank-established AZIPS Real Time Interbank National Payments System and GSCS Gross Settlement Clearing System and shared experiences with the Payment Systems and Information Technology, Security and Settlements departments' experts.

VIII MİLLİ BANKIN İCTİMAİYYƏTLƏ ƏLAQƏLƏRİ

2005-ci ildə Milli Bank Azərbaycan ictimaiyyətinin bütün təbəqə və kateqoriyaları-hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları, elm və təhsil müəssisələri, mətbuat və televiziya, humanitar qurumlar, ictimai təşkilatlar və qruplarla öz münasibətlərini dünyanın demokratik ölkələrində olduğu kimi müasir peşəkar təcrübə əsasında qurmağa çalışmışdır.

Hesabat dövründə informasiyanın mərhələli və məntiqli idarə olunmasını təmin etməklə ictimaiyyətə mümkün qədər çox və keyfiyyətli informasiya verilmişdir. Materialların verilmə formaları və üsulları optimallaşdırılmış, həm kütləvi informasiya vasitələri (KI), həm də ictimaiyyətin digər nümayəndələri ilə perspektiv informasiya tərəfdaşlığı mühiti daha da inkişaf etdirilmişdir.

Mətbuatla əlaqə qarşılıqlı anlaşma, operativlik, obyektivlik prinsipləri əsasında qurulmuşdur. İnformasiya xidmətinin təşkilinə, yəni faktların informasiyalaşdırılmasına, mətbuatın hazır materiallarla təmin edilməsinə, sorğuların maksimum cavablandırılmasına, mətbuatın və televiziyanın operativ monitorinqinə nail olunmuşdur.

Operativ monitorinq Milli Bankın maraqlarını təmsil edən, yaxud onu tənqid edən materialların tapılması və təhlilində, bu əsasda sonrakı fəaliyyətin istiqamətləndirilməsində mühüm rol oynamışdır. Əlbəttə, ölkədə çıxan bütün mətbuat və telekanalları izləmək çətindir.

Hesabat dövrü ərzində Azərbaycan mətbuatında Milli Bank haqqında təxminən 427 xəbər, rəy, müsahibə, reportaj və təhlil yazıları dərc olunmuşdur. Milli Bankın İctimaiyyətlə əlaqələr və İnformasiya xidmətinin toplayaraq təsnifatlandığı materialların 143-ü pozitiv, 248-i loyal, 8-i tənqidi, 28-i isə neqativ xarakterli olmuşdur.

Mətbuat öz səhifələrində Milli Bankın İdarə Heyəti üzvlərinə və digər səlahiyyətli nümayəndələrinə, habelə Milli Bankın Mətbuat Xidmətinə istinad etmişdir.

İl ərzində Milli Bankın apardığı islahatlar barədə kifayət qədər məlumata malik olmadığından müəyyən səhvlərə yol verən ayrı-ayrı jurnalistlərlə izahat işləri də aparılmış, onlara həyata keçirilən

islahatların mahiyyəti barədə təlimat xarakterli yazılı və şifahi izahlar verilmişdir.

2005-ci ildə Milli Bankda kütləvi informasiya vasitələri üçün bir sıra tədbirlər təşkil edilməsinin də mühüm rolu olmuşdur. Hesabat dövründə Milli Bankda İnflyasiya və antiinflasiya siyasəti, İpoteka kreditləşməsi, denominasiya mövzuları üzrə seminarlar keçirilmiş, brifinqlər təşkil edilmişdir.

Seminar, brifinq və mətbuat konfranslarında Milli Bankın İdarə Heyətinin sədri və üzvləri, Baş direktorlar və departament rəhbərləri iştirak etmişlər.

Hesabat dövründə ölkənin və Milli Bankın tarixində ən önəmli və əhəmiyyətli hadisə - yeni nəsil pul nişanlarının təqdimat mərasimi keçirilmiş, tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev iştirak etmişdir. Tədbiri yerli və xarici kütləvi informasiya vasitələri işıqlandırmışlar.

Hesabat dövründə əldə olunan bütün qəzetlərdə dərc olunan materiallarda (informasiya agentlikləri, qəzet və jurnallar, telekanallar, radio dalğaları) 450 dəfə Milli Bankın İdarə Heyətinin sədrinə, 100 dəfə Milli Bankın İdarə Heyətinin digər üzvlərinə, 270 dəfə Milli Bankın Mətbuat xidmətinə istinad edilmişdir¹.

¹ Mətbuatda getmiş materialların İctimaiyyətlə əlaqələr və İnformasiya şöbəsi tərəfindən qeydə alınmış siyahısı "Gündəlik İjmallar" və "İnternet xəbərləri" şəklinə əynja təqdim edilmişdir. Arxiv Milli Bankın Kitabxanasında saxlanılır.

VIII NATIONAL BANK'S PUBLIC RELATIONS

In 2005 National Bank sought to build its relations with all groups and categories of Azerbaijan's communities and society - government and non-government institutions, research and education entities, press and television, humanitarian organizations, public funds and groups, on a modern professional experience basis as in the world's democratic countries.

General public was provided with as complete and quality as possible information during the reported period, on a phased-in and logical administration basis. Material handout forms and methods were optimized and prospective informational partnership environment with both mass media and other representative of society was further developed.

Relations were built with the press based on mutual understanding, promptness and objectivity principles. Information service was arranged, that is facts put in advertisable form, press provided with finished products, queries responded to as completely as possible and press and television monitored.

Online monitoring represented the National Bank's interests or played an important role in identifying and analyzing and subsequently using criticizing materials as the basis for further work. It is understood that it is rather difficult to keep track of all press and broadcasting channels in the country.

During the reported period about 427 news, overviews, interviews, reports and analytical articles were published on the National Bank in the Azeri press. The National Bank's Public Relations and Information service collected and classified all publications as follows: 143 positive, 248 loyal, 8 criticizing and 28 negative.

Press made references to the National Bank's Management Board members and other executive officials as well as the National Bank's Press Service.

During the year clarifications were provided to certain journalists who had made some mistakes due to lack of sufficient information on the National Bank's reforms; written and verbal, educational explanations were provided regarding the reforms implemented.

In 2005 the National Bank also arranged a number of important events for mass media. During the report-

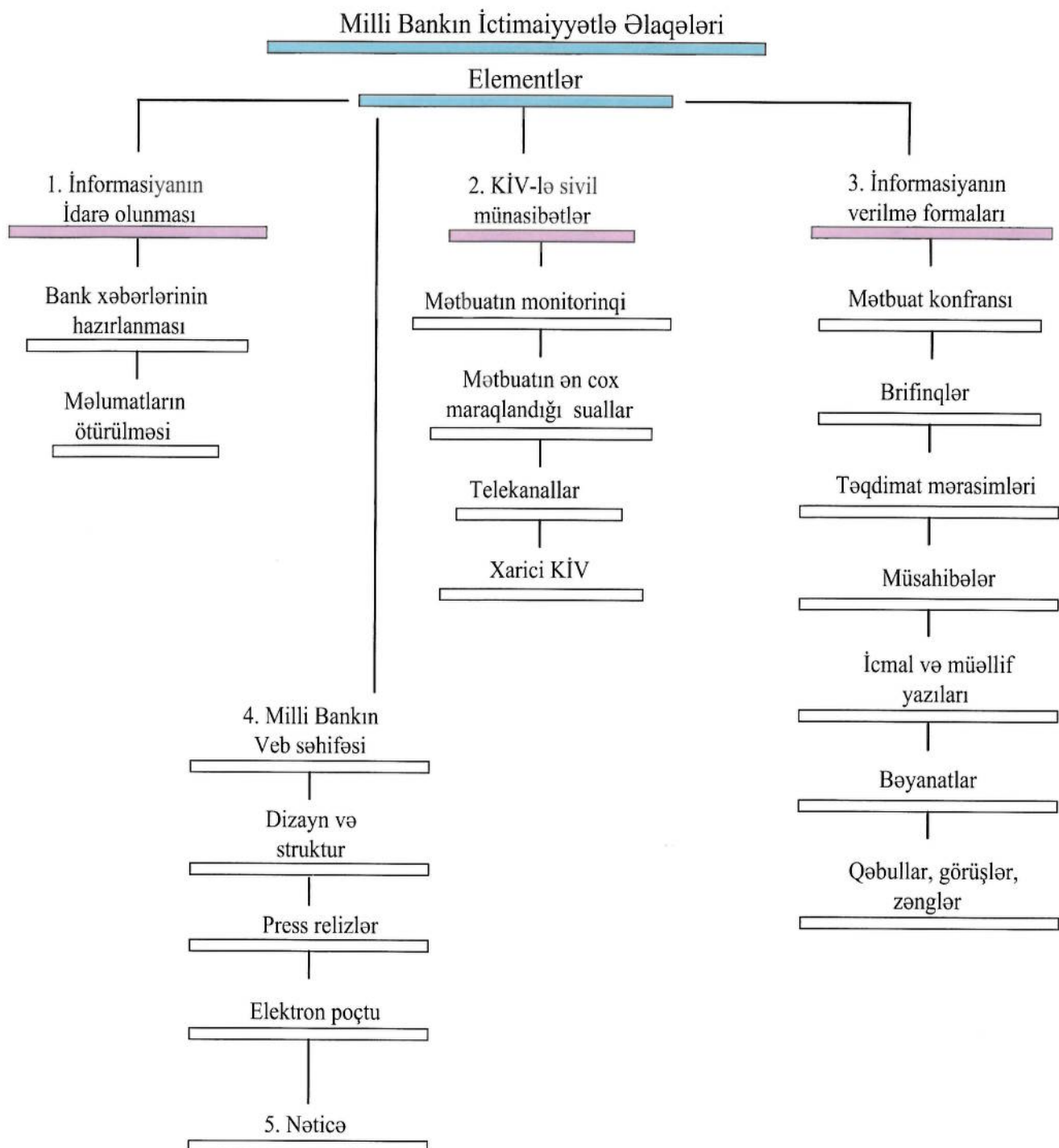
ed period the National Bank organized seminars and briefings on inflation and anti-inflation policy, mortgage lending, denomination, etc.

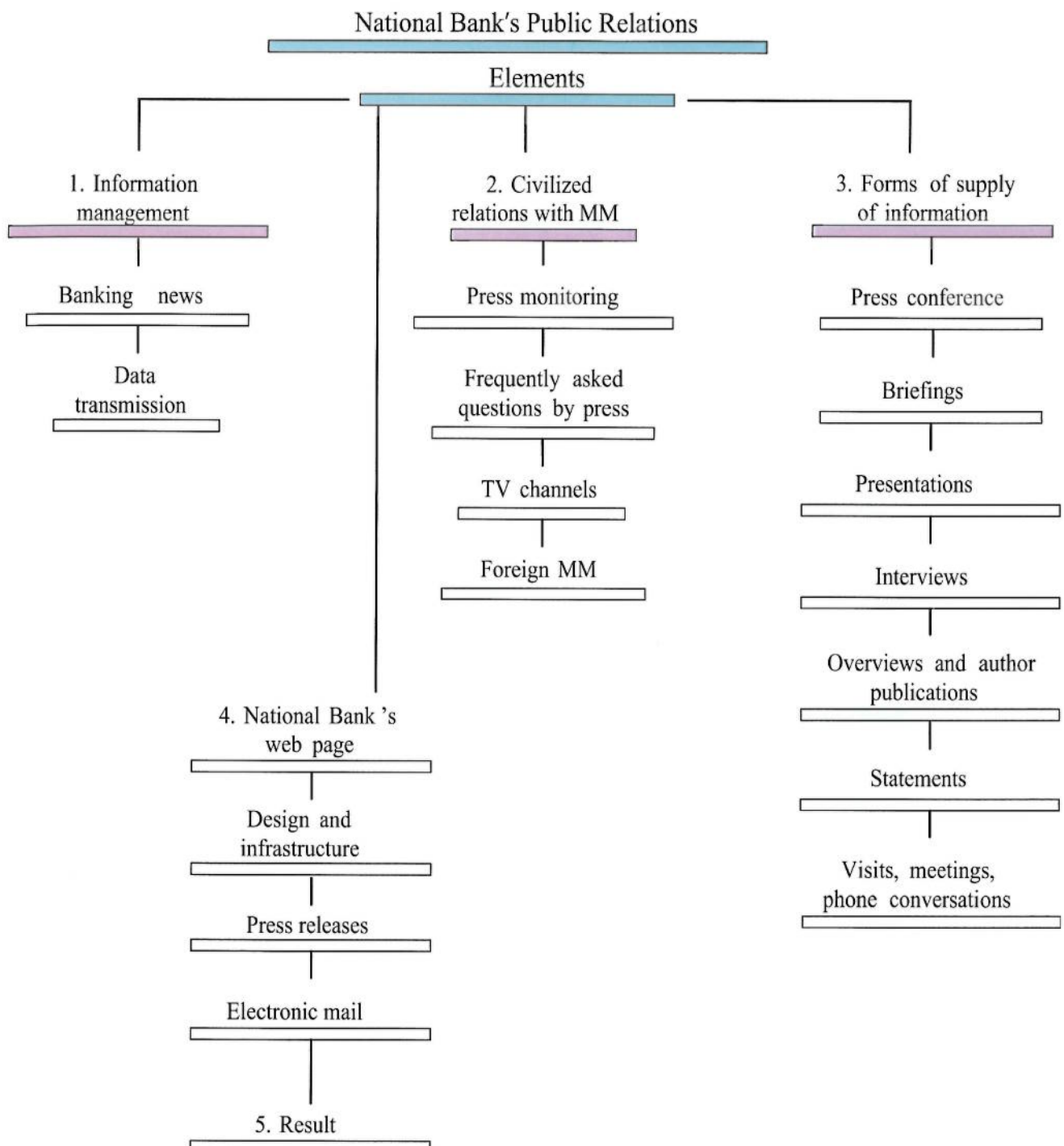
National Bank's Governor and Board members, General Directors and department directors participated in such seminars, briefings and press conferences.

During the reported period the most significant and important event in the country's and National Bank's history - presentation of the new generation bank notes - was organized; the event was attended by the President of Azerbaijan Mr. Ilham Aliyev. The event was covered by local and foreign press.

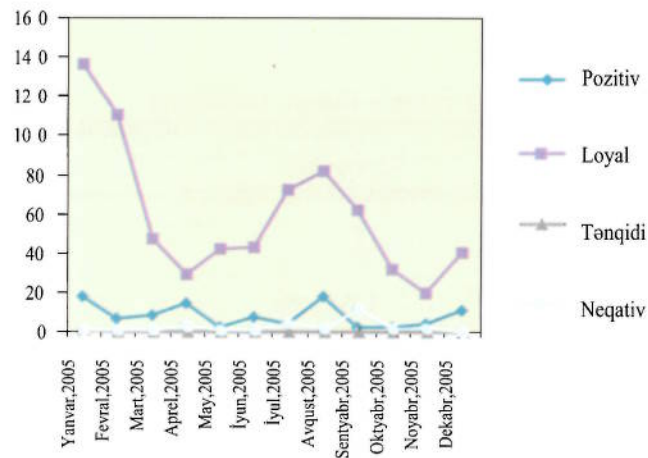
Publications in all newspaper articles (news agencies, newspapers and magazines, broadcasting channels) collected during the reported period made 450 references to the National Bank's Governor, 100 references to other members of the National Bank's Board and 270 references to the National Bank's Press Service³.

³ The list of published materials recorded by the Public Relations and Information department is presented separately in the form of "Daily Overviews" and "Internet News". Archives are stored at the National Bank's Library.

2005-ci ildə Milli Bankın fəaliyyəti haqqında dərc edilmiş materialların yanaşılma tərzinə görə sayı

2005-ci il ərzində mətbuatın diqqət yetirdiyi əsas mövzular aşağıdakılar olmuşdur:

- İnflyasiya və antiinflyasiya tədbirləri;
- Əmanətlərin sığortalanması fondunun yaradılması;
- Makroiqtisadi sabitliyin qorunması üzrə Milli Bankın üzərinə düşən vəzifələr;
- Denominasiya və onu zəruri edən amillər;
- SSRİ-nin Əmanət Bankında qalmış əmanətlərin indeksasiya olunması və geri qaytarılması problemi;
- Bankların sahibkarlığı kreditləşdirməsi və kredit faizləri, Milli Bankın uçot dərəcəsi;
- Bankların minimum nizamnamə kapitalına Milli Bank tərəfindən qoyulan tələbin yerinə yetirilməsi;
- Valyuta dəyişmə məntəqələri və onlarla bağlı problemlər;
- İpoteka kreditləşməsi, müvəkkil banklar və İpoteka Fondunun kotirovka dərəcəsi;
- Bank kapitalının konsolidasiyası prosesi;
- Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması;
- Yeni pul nişanları və onların təhlükəsizlik elementləri;
- Bank statistikas;
- "Millikart" prosesinq mərkəzinin yaradılması və fəaliyyətə başlaması və s.

2005-ci il ərzində yerli telekanallar tərəfindən Milli Bankın fəaliyyəti və ümumilikdə bank sistemində mövcud olan vəziyyətə kifayət qədər maraq olmuş, telekanalların demək olar ki hamısında Milli Bankda keçirilən tədbirlər işıqlandırılmışdır.

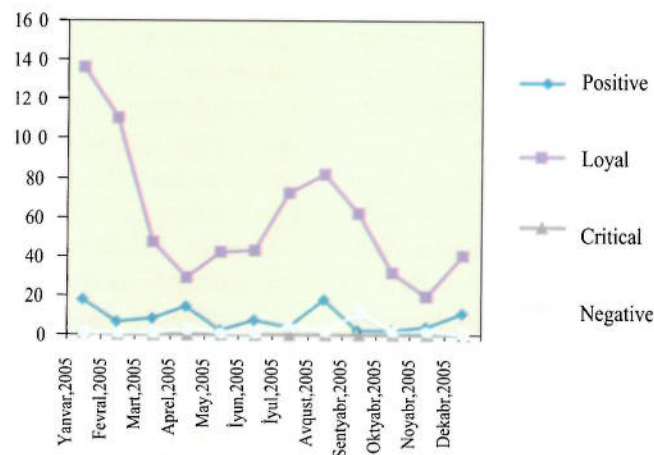
Hesabat dövründə AzTV telekanalının "Xəbərlər",

"İqtisadiyyat" və "Səhər" verilişlərində, ANS telekanalının "Nəzər nöqtəsi", "Ötən həftə" həftəlik analitik-informasiya verilişlərində, o cümlədən "Səhər" analitik-informasiya proqramında, Space telekanalının "Hər gün" gündəlik xəbər və "Hər həftə" həftəlik analitik-informasiya verilişlərində, "Xətt" verilişində Milli Bankın və bank sisteminin fəaliyyətini işıqlandıran süjetlər və müsahibələr verilmişdir. Lider telekanalının "Səda" gündəlik xəbər, İctimai Televiziyanın "Səhər" informasiya proqramında, "Carçı" xəbərlər proqramında Milli Bankın və bank sisteminin fəaliyyəti işıqlandırılmışdır.

İl ərzində xarici kütləvi informasiya vasitələri ilə də səmərəli əlaqələr qurulmuş və bu əlaqələr peşəkar və işgüzar müstəviyə yönəldilmişdir. Əlaqələrin qurulduğu kütləvi informasiya vasitələri sırasında "Reuters" (Böyük Britaniya), "Associated press" (ABŞ), "Frans press" (Fransa), "İnterfaks", "İTAR-TASS", RIA Novosti (Rusiya) informasiya agentliklərini, "BBC" (Böyük Britaniya), "TRT" (Türkiyə), "STV" (Türkiyə) telekanallarını, "Amerikanın səsi" (ABŞ) və "Azadlıq" (ABŞ) radiostansiyalarını, "Zaman" (Türkiyə) və "Hürriyyət" (Türkiyə), "İzvestiya" (Rusiya) qəzetlərini göstərmək olar. Göstərilən kütləvi informasiya vasitələri Azərbaycanın bank sistemində baş verən ən əhəmiyyətli proseslər barədə dünya ictimaiyyətinə məlumatlar vermişlər.

İctimaiyyətə informasiya ötürülməsinin ən geniş yayılmış forması press-revizlərdir. Hesabat dövründə orta hesabla ayda 12-14 press-reviz hazırlanmış, kompüter kanalları, faks və ya Milli Bankın veb-saytı vasitəsilə müxtəlif dövrü nəşrlərə, radio və televiziya

Number of materials published on the
National Bank in 2005, by character

Listed below are the main topics of interest of the press in 2005:

- Inflation and anti-inflation measures;
- Creation of the individual deposit insurance fund;
- National Bank's tasks to preserve macroeconomic stability;
- Denomination and factors of its urgency;
- Issue of indexation and return of individual deposits remaining at the USSR Savings Bank;
- Bank lending to private businesses and loan interest rates, National Bank's discount rate;
- Banks' compliance with the National Bank-established minimum capital requirement;
- Currency exchange offices and related problems;
- Mortgage lending, authorized banks and Mortgage Fund's quotation rate;
- Bank capital consolidation;
- Foreign exchange reserve management;
- New bank notes and their security elements;
- Bank statistics;
- Creation and operation of MilliKart processing center, etc.

In 2005 local TV channels showed adequate interest in the National Bank's operations and the banking system's current situation in general; almost all TV channels reported National Bank's events.

During the reported year, reports and interviews regarding the National Bank's and the banking sys-

tem's operations were cast in AzTV channel's News, Economics and Morning programs; ANS channel's Point of View, Past Week weekly analytical program, including Morning analytical show; Space channel's Every Day daily news and Every Week weekly analytical shows, and Line show. Lider channel's Sada daily news, Public Television's Morning news show and Charchi news program covered the National Bank's and banking system's operations.

During the year effective contacts were established with foreign mass media as well, aimed at professional and business issues. Such mass media agencies included Reuters (Great Britain), Associated Press (USA), France Press (France), Interfax (Russia), ITAR TASS, RIA Novosti (Russia) new agencies, BBC (Great Britain), TRT (Turkey), STV (Turkey) TV channels, Voice of America (USA) and Liberty (USA) radio stations; Zaman (Turkey) and Hurriyet (Turkey); Izvestiya (Russia) newspapers. The said mass media outlets provided the global community with information regarding the most significant banking system processes in Azerbaijan.

Press-releases represent the most commonly used and spread form of public information. During the reported period, on average 12-14 press releases were issued each month and transmitted to different periodical press, broadcasting channels and news agencies via computer channels, fax or National Bank's web page.

Visits and meetings are not as widely spread form of press information, yet the experience shows that if properly used this method may give effective results. In this view, National Bank's Public Relations and Information department held meetings with different

kanallarına, informasiya agentliklərinə ötürülmüşdür.

Qəbullar və görüşlər mətbuata informasiya ötürməyin o qədər də geniş yayılmış formaları deyil, lakin təcrübə göstərir ki, bu metoddan məntiqlə istifadə etdikdə effektiv nəticə əldə etmək mümkündür. Bu baxımdan Milli Bankın İctimaiyyətlə Əlaqələr və İnformasiya şöbəsi müxtəlif media nümayəndələri, ictimai birlik və jurnalist təşkilatları ilə görüşlər keçirmiş, il ərzində təxminən 103 nəfəri qəbul etmiş, 41 dəfə görüşlərdə olmuşdur. Belə görüşlər və qəbullar Milli Bankın vətəndaşlarla və ictimai birliklərlə əlaqə prosesini təkmilləşdirmişdir.

2005-ci il ərzində Milli Bankın *mail@nba.az* rəsmi elektron poçtuna 45660 məktub daxil olmuşdur. Coğrafi mənbəyinə görə daxil olmuş cəmi 45660 məktubdan 43452-si (89,3%) xidmətin əməkdaşlıq etdiyi informasiya agentliklərindən, 2208-i (10,3%) xarici ölkələrdən, 12-i (0,2%) isə Veb sahifə üçün aylıq statistik bülletenləri hazırlayan FININVEST şirkətindən daxil olmuşdur.

İl ərzində xidməti telefon vasitəsilə ictimaiyyətin, kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndələrindən

və digər qurumlardan daxil olmuş 802 sorğu qeydiyyatı alınmışdır. Hər gün xidmətə orta hesabla 25-30 zəng daxil olmuş və xidmət əməkdaşları təkcə telefon zənglərinə hər gün iş vaxtının təxminən 190 dəqiqəsini sərf etmişlər. Sorğulardan 152-si vətəndaşlardan, 110-u telekanallardan, 320-si informasiya agentliklərindən və 220-si qəzetlərdən daxil olmuşdur. Daxil olan sorğular müvafiq qaydada cavablandırılmışdır.

Hesabat dövründə Milli Bankın veb-sahifəsi yenidən qurulmuş, onun dizayn və strukturu tamamilə dəyişdirilmişdir. Saytın dayanıqlı və stabil işləməsi üçün onun təhlükəsizliyi təmin olunmuşdur. Milli Bankın hostingində müasir tələblərə cavab verən iki server maşını quraşdırılmışdır.

Beləliklə, 2005-ci ildə Milli Bank inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi banklarının təcrübəsi, PR xidməti ilə bağlı beynəlxalq nizamlayıcı prinsipləri, peşəkarlıq kodeksləri, etik normaları və prosedur texnologiyaları əsasında ictimaiyyətlə əlaqələrinin əhəmiyyətli dərəcədə inkişafına nail olmuşdur.

mass media representatives, public funds and journalist organizations; received about 103 persons during the year and had 43 visits. Such visits and meetings serve the purpose of further improving the National Bank's relations with individuals and community-based associations.

In 2005 National Bank's official e-mail box *mail@nba.az* received 45660 messages. Geographically, 43452 of the total of 45660 messages were received from the news agencies the press service works with (89.3%); 2208 (10.3%) from foreign countries; 12 (0.2%) from FININVEST company that develops monthly statistical bulletins for the web-site.

During the year 802 telephone queries were recorded from the general public, mass media and other entities. Each day the press service received on average

25-30 phone calls and the department staff spent about 190 minutes of their working time each answering phone calls only. 152 of the phone queries came from individuals, 110 from TV channels, 320 from news agencies and 220 from newspapers. The incoming queries were properly responded to.

During the reported period National Bank's webpage was reconstructed, its design and structure were fully modified. The web-site's security was provided to ensure its sustainable and stable operation. National Bank's hosting has two state-of-the-art servers.

Hence, in 2005 National Bank managed to considerably expand and promote its public relations based on the experiences of central banks from developed countries, international PR principles, professional codes, ethic norms and procedure technologies.

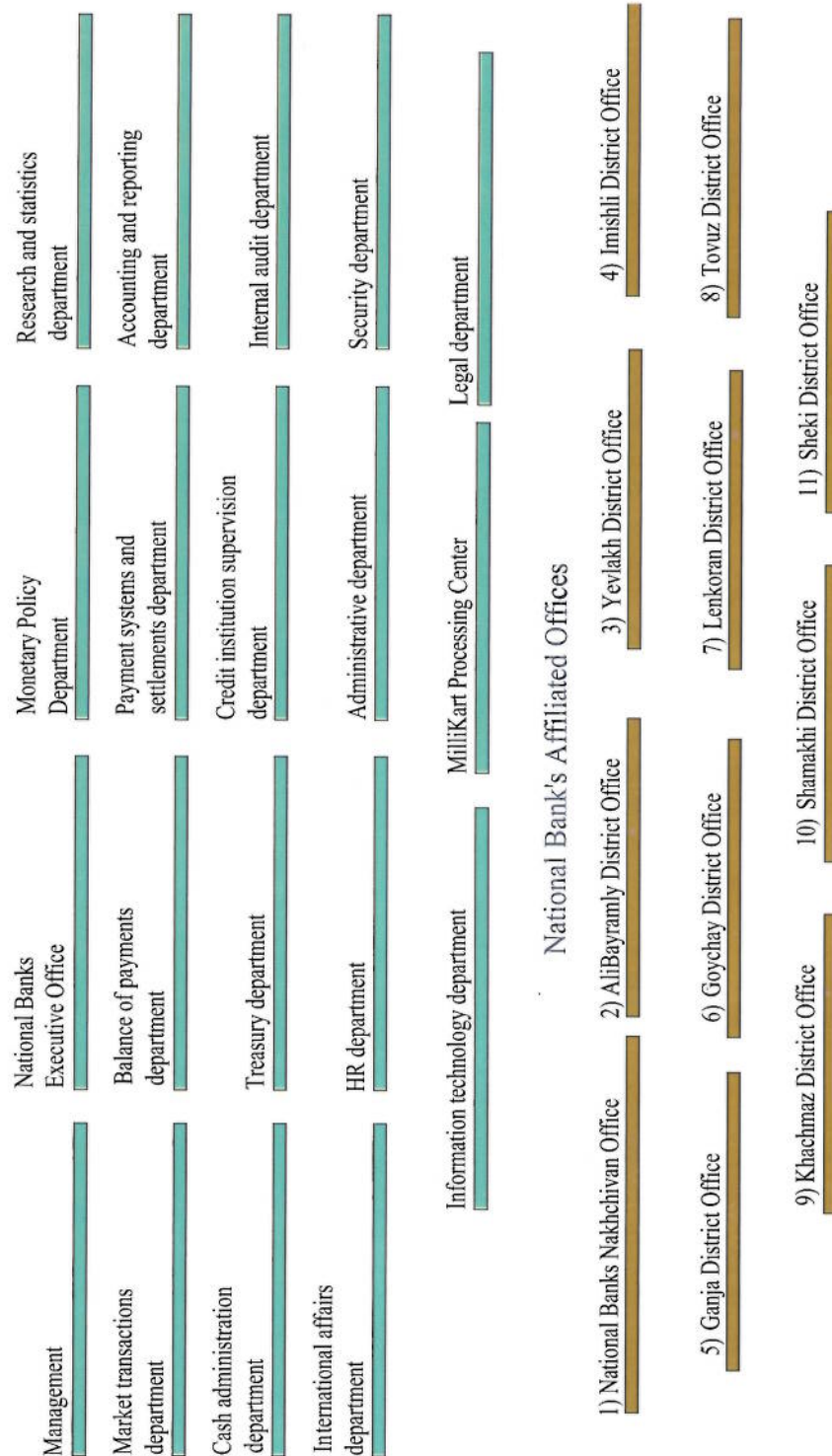
IX TƏŞKİLATI STRUKTUR VƏ DAXİLİ İDARƏETMƏ

9.1. Təşkilati struktur

Rəhbərlik	Milli Bankın İcra Aparatı	Pul siyasəti departamenti	Tədqiqatlar və statistika departamenti
Bazar əməliyyatları departamenti	Tədiyyə balansı departamenti	Ödəniş sistemləri və hesablaşmalar departamenti	Mühasibat uçotu və hesabatı departamenti
Nəqəd pulla iş departamenti	Xəzinə departamenti	Kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət departamenti	Daxili audit departamenti
Beynəlxalq əlaqələr departamenti	İnsan resursları departamenti	İnzibati departament	Təhlükəsizlik departamenti
	İnformasiya texnologiyaları departamenti	"MilliKart" Prosessinq Mərkəzi	Hüquq departamenti
Milli bankın tabeliyində olan idarələr			
1) Milli Bankın Naxçıvan İdarəsi	2) Əli Bayramlı Ərazi İdarəsi	3) Yevlax Ərazi İdarəsi	4) İmişli Ərazi İdarəsi
5) Gençə Ərazi İdarəsi	6) Göyçay Ərazi İdarəsi	7) Lənkəran Ərazi İdarəsi	8) Tovuz Ərazi İdarəsi
9) Khachmaz Ərazi İdarəsi	10) Şamaxı Ərazi İdarəsi	11) Şəki Ərazi İdarəsi	

IX ORGANIZATIONAL STRUCTURE AND INTERNAL MANAGEMENT

9.1. Organizational chart

9.2. İnsan resurslarının inkişafı

Beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq insan resurslarının idarə edilməsinin təşkili və inkişafı Milli Bankın strateji fəaliyyət planının prioritet istiqamətlərindən biridir.

2005-ci ildə insan resursları idarə olunması sahəsində Milli Bank qarşısında bu məqsədlər müəyyən olunmuşdur:

- İnsan resurslarının idarə olunmasına dair bütün istiqamətlər üzrə yaradılmış metodoloji bazanın təkmilləşdirilməsi və tam tətbiqi;
- Sosial planlaşdırma və motivasiya sistemlərinin müasir standartlar əsasında təkmilləşdirilməsi;
- Tədrisin təkmilləşdirilməsi;
- İnsan resurslarının idarə olunması proseslərinin avtomatlaşdırılması.

Milli Bank əməkdaşlarının 2004-cü ildəki xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi həyata keçirilmiş, qiymətləndirmənin nəticələri ümumiləşdirilərək bir çox əməkdaşlara xidməti fəaliyyəti səviyyəsinə müvafiq olaraq karyera yüksəlişi, müxtəlif maddi maraqlandırma və professional inkişaf tədbirləri müəyyənləşdirilmişdir.

2005-ci ildə qiymətləndirmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə əməkdaşların professional biliklərinin test vasitəsilə qiymətləndirilməsi mexanizmi daha inkişaf etdirilmişdir. Bu işlərin həyata keçirilməsi üçün Test Komissiyası haqqında Əsasnamə işlənib-hazırlanmış, "Milli Bank işçilərinin xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi" Qaydaları təkmilləşdirilmiş, ona zəruri əlavə və dəyişikliklər edilmişdir.

Milli Bankda işçilərin karyera yüksəlişi prosedurunun beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq həyata keçirilməsi və daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə "Milli Bank işçilərinin karyera yüksəlişi" Qaydaları hazırlanmışdır.

İl ərzində əməkdaşların karyera yüksəlişi sahəsində praktiki işlər davam etdirilmiş, 46 nəfərin müxtəlif səviyyələrdə karyera yüksəlişi təmin edilmişdir. Onlardan 20 nəfəri nomenklatur vəzifələrə keçirilmişlər. Aparılan təhlil nəticəsində müəyyənləşdirilmişdir ki, cari ildə əməkdaşların karyera yüksəlişinin coğrafiyasında fərqli dəyişikliklər baş vermişdir. Belə ki,

həm MilliKart PM-in fəaliyyətə başlaması, həm də Milli Bankda həyata keçirilən global struktur dəyişiklikləri ilə əlaqədar olaraq, əməkdaşların karyera yüksəlişi bir strukturdan digərinə axınla müşahidə edilmişdir.

Milli Bankda İnsan resurslarının idarə edilməsi üzrə prosedurların daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə mütəmadi olaraq beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş, İsveçrə Mərkəzi Bankı ilə bu sahədə əməkdaşlıq edilmişdir.

2005-ci ildə mövcud imkanlar daxilində sosial tədbirlər sferasının araşdırılması işi aparılmış, il ərzində əməkdaşlara müxtəlif təyinatlı mükafatlar (işin nəticələrinə görə aylıq, bank sistemində uzun müddət xidmətə görə, bayram mükafatları və s.), 84 nəfərə isə müxtəlif təyinatlı istehlak kreditləri verilmiş və əlavə maddi yardımlar göstərilmişdir.

Bununla bərabər, Milli Bankda insan resurslarının müasir standartlara müvafiq surətdə idarə edilməsi, habelə onların motivasiyasının təmin edilməsi məqsədilə Milli Bankda mövcud vəzifələrin təsnifatı və onların kateqoriyalara bölgüsü istiqamətində araşdırmalar aparılmış və bu araşdırmaların nəticələri əsasında müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir.

2005-ci ildə Milli Bankın təşkilati strukturu təkmilləşdirilmiş və Milli Bankın qarşısında duran strateji hədəflərə nail olmağa imkan verən müasir strukturu formalaşdırılmış, bank sferası üzrə global problemlərin daha əsaslı və kompleks şəkildə tədqiqi məqsədilə yeni İqtisadi tədqiqatlar və proqnozlaşdırma departamenti yaradılmışdır. Hazırda Milli Bank 18 bölmənin daxil olduğu Mərkəzi Aparatdan, Naxçıvan MR idarəsindən və 10 ərazi idarəsindən ibarətdir.

İlin yekunlarına görə Milli Bank aparatının və onun tabeliyində olan idarələrin ştat sayı 651 vahid, o cümlədən statistik hesabat üzrə 568 vahid olmuşdur. İşçilərin faktik sayı müvafiq surətdə 561 və 480 vahid, o cümlədən Milli Bankın aparatında 414, Naxçıvan idarəsində 27, bütövlükdə ərazi idarələrində 122 vahid təşkil etmişdir.

Ali və orta ixtisas təhsilli mütəxəssislər tərəfindən tutulmalı olan 389 vəzifədə 383 mütəxəssis çalışır ki, bu da 98,4 faiz təşkil edir.

2005-ci ildə Milli Bank üzrə öz xahişi ilə işdən azad olunanlar ümumi işçilərin faktiki sayının (480 nəfər) 6 faizini, yaxud 29 nəfər təşkil etmişdir.

2005-ci ildə də əvvəlki illərdə olduğu kimi, "İşə

Tədrisin istiqamətləri	İştirakçıların sayı (nəfərlə)
Xarici ölkələrdə təhsil	103
İngilis dili kursları	27
Bank Tədris Mərkəzi	7
Dövlət İqtisad Universitetində 2-ci təhsil	8

9.2. Human resource development

Organization and development of human resource management in accordance with international standards is a priority objective of the National Bank's strategic action plan.

Described below are the human resource management tasks of the National Bank in 2005:

- Improvement and full-scale application of the methodological framework covering all areas of human resource management;
- Improvement of the social planning and motivation systems based on modern standards;
- Improvement of training;
- Automation of human resource management processes.

National Bank appraised staff performance for 2004 and, as a result of such appraisal set career promotion, various financial incentive and professional development actions with respect to a number of staff members given their performance levels.

The mechanism of test-based evaluation of personnel's knowledge and skills was further refined in 2005 in order to improve the evaluation mechanism. Regulations were developed for the Test Committee to be responsible for these activities, the National Bank's Staff Performance Appraisal Policy was revised and adjusted as needed.

National Bank's Personnel Career Promotion Policy was developed with an aim to ensure the personnel career promotion procedure in compliance with international standards and more effective administration of personnel.

Practical works were continued during the year in personnel career promotion; 46 persons were promoted to different degrees. Of these 20 were transferred to administrative office positions. A review indicates that different changes took place in the geography of personnel's career promotion during the current year. Thus, operation of the MilliKart PC and structural adjustments within the National Bank resulted in personnel's career promotion being accompanied with a flow from one unit to another.

International experience was regularly studied and

cooperation with the National Bank of Switzerland was enhanced in order to further improve the human resource management procedures of the National Bank.

The field of social activities was studied in 2005, various benefits were granted to personnel (merit-based monthly bonus, bonus for length of banking service record, holiday bonuses, etc.) and 84 persons were granted different consumer loans and financial support.

In addition, National Bank carried out studies designed to explore the existing job classifications and categorization and appropriate actions were taken as a result of such studies in order to ensure management of human resources in accordance with modern standards as well as to introduce a staff motivation system.

In 2005, National Bank's organizational structure was streamlined and a modern structure was formed allowing for accomplishing the strategic mission of the National Bank; a new Economic Research and Projection Department was established with an aim to ensure comprehensive and integrated approach to solving banking problems and issues. Presently, the National Bank consists of a Head Office composed of 18 departments, Nakhchivan AR office and 10 district offices.

As of the year-end, the National Bank's head office and affiliated offices counted 651 staff positions, including 568 staff positions as per statistical reporting. The actual numbers of staff members were 561 and 480 respectively, including 414 in the National Bank's head office, 27 in Nakhchivan AR office and 122 in all district offices.

383 experts actually work instead of 389 staff positions to be occupied by higher and secondary education specialists, which make 98 per cent.

In 2005, the number of voluntary resignations from the National Bank made 6 per cent of the total actual number of personnel (480 persons), or 29 persons.

In 2005, like in previous years, National Bank continued to pursue its staffing policy in accordance with the "Recruitment and Hiring Procedures". During the year, 112 candidates passed initial interviews, of which 57 persons were hired.

Training organization and improvement have

Training module	Number of trainees (persons)
Foreign country training	103
English language course	27
Bank Training Center	7
2nd education at State Economic University	8

qəbul" Qaydalarına müvafiq olaraq Milli Bankın bütövlükdə kadrlarla təmin olunması və vakansiyaların komplektləşdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət həyata keçirilmişdir. İl ərzində 112 nəfər namizəd ilkin müsahibədən keçirilmiş, onlardan 57 nəfər işə qəbul olunmuşdur.

Tədrisin təşkili və onun təkmilləşdirilməsi son ildə Milli Bankda aparılan islahatların əsas tələblərindən biridir. "Milli Bankda tədrisin təşkili və ixtisasartırma" Qaydalarına müvafiq olaraq müxtəlif istiqamətlərdə, həmçinin prioritet sahələr üzrə işçilərin tədrisi təşkil edilmişdir.

2005-ci ildə Milli Bankın 103 mütəxəssisi xarici ölkələrdə keçirilən kurslarda və seminarlarda öz ixtisasını artırmışdır ki, bunlardan da 74 nəfəri beynəlxalq maliyyə institutlarının təşkil etdiyi seminarlarda, 29 nəfəri isə müxtəlif xarici banklarla təcrübə mübadiləsində iştirak etmişdir. Əsasən Beynəlxalq Valyuta Fondunun Birləşmiş Vyana İnstitutunun, Fransa, Almaniya, Niderland, İngiltərə, İsveçrə, Rusiya mərkəzi banklarının keçirdikləri bu seminarlar Milli Bank əməkdaşlarının makroiqtisadi idarəetmə, pul siyasəti, bank siyasəti və maliyyə sabitliyi, ödəniş istemlərinin fəaliyyəti və digər fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı məsələlərin konseptual incəlikləri və praktiki aspektləri ilə yaxından tanış olmağa geniş imkanlar açmışdır.

2005-ci il ərzində Milli Bank sistemi üzrə mütəxəssislərin 44,1% -i (146 nəfər) müxtəlif istiqamətlər üzrə təhsilə cəlb olunmuşlar.

Bundan başqa Milli Bank əməkdaşları üçün müasir iqtisadi problemlərə həsr olunmuş 10 mövzu üzrə nəzəri-praktiki seminarlar keçirilmiş, habelə denominasiya ilə əlaqədar bütün ərazi idarələrinin rəhbərləri üçün 4 seminar təşkil edilmişdir.

İnsan resurslarının idarə olunması proseslərinin avtomatlaşdırılması istiqamətində beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş, müxtəlif səviyyələrdə məsləhətləşmələr aparılmış, İsveçrənin texniki yardım agentliyi olan - SEKO təşkilatı ilə əməkdaşlıq daha da genişləndirilmişdir.

9.3. Daxili audit

Hər bir mərkəzi bankın fəaliyyətində olduğu kimi, Azərbaycan Milli Bankının da işində daxili auditin inkişafı əsas prioritetlərdəndir.

2006-cı il üçün Milli Banka xas risklərin Avropa Mərkəzi Bankının Daxili Auditorlar Komitəsinin riskləri qiymətləndirmə metodologiyasına əsasən yenidən qiymətləndirilməsi aparılmış, bunun əsasında iş planı tərtib olunmuşdur.

Əldə olunmuş təcrübə və formalaşmış vərdislər əsasında, habelə Daxili Auditorlar institutunun müəyyən etdiyi standartlara əlavələri nəzərə almaqla daxili audit işinin təşkili və həyata keçirilməsi üzrə metodologiyanın təkmilləşdirilməsi sahəsində 2005-ci ildə əhəmiyyətli işlər görülmüşdür. Bu istiqamətdə bir sıra metodoloji prinsiplərə yenidən baxılmışdır.

Daxili və xarici audit işinin əlaqələndirilməsi və işin təkrarlanmasını azaltmaq məqsədilə xarici auditorlarla qarşılıqlı iş əlaqələri yaradılmış, xarici auditin aparılması zamanı bankın əməkdaşları ilə xarici auditorların daha sıx əlaqədə işləməsi rejimi təmin olunmuşdur. Bu istiqamətdə Milli Bankda audit yoxlaması həyata keçirən Deloitte and Touche şirkətinin əməkdaşları ilə iş əlaqələri qurulmuş, onları maraqlandıran məsələlər barədə müzakirələr aparılmışdır.

Daxili nəzarət sistemlərinin əsas komponenti kimi risklər matrisinin hazırlanması istiqamətində də məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu, istər Milli Bankda daxili nəzarət sistemlərinin beynəlxalq standartlara uyğun qurulması, istərsə də bütövlükdə Milli Bank üzrə risklərin idarə olunmasının səmərəliliyinin artırılması baxımından əhəmiyyətli-dir. Milli Bank üzrə risklər matrisinin hazırlanması məqsədilə İngiltərə və İsveçrə Mərkəzi Banklarının təcrübəsi öyrənilmişdir.

Daxili audit işinin avtomatlaşdırılması məqsədilə PriceWaterhouseCoopers şirkətinin "Teammate" proqram təminatının tətbiqinə hazırlıq işlərinə başlanılmışdır.

İnformasiya texnologiyaları sahəsində İnformasiya Sistemlərinin Auditı və Nəzarəti Assosiasiyasının (ISACA) və IT İdarəçiliyi İnstitutunun hazırladığı COBİT standartlarının (İnformasiya və Əlaqəli Texnologiyalarda Nəzarət Məqsədləri) tətbiqi məqsədilə qabaqcıl ölkələrin mərkəzi banklarının təcrübəsi öyrənilmiş və bununla bağlı xüsusi layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Milli Bankın mərkəzi ofisində Kredit təşkilatlarının yenidən maliyyələşdirilməsi, Əmək haqqı və digər ödənişlərin hesablanması və uçotu, Banklara nəzarət və Milli Kart Prosessinq Mərkəzi mövzularında audit yoxlamaları həyata keçirilmişdir. Yoxlamaların nəticələri əsasında tövsiyələr verilmiş və bu tövsiyələrin bankın aidiyyəti struktur bölmələrinin fəaliyyətində nəzərə alınması üçün zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Nağd vəsaitlərin və digər qiymətliyərin qorunması üzrə təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədilə Milli Bankın Ərazi idarələrində tematik və kompleks audit yoxlamaları həyata keçirilmişdir.

become lately a major priority of the National Bank's reforms. Personnel were trained on different subjects, including priority issues in accordance with the National Bank's Training and Skill Development Procedures.

In 2005 103 of the National Bank's experts developed their skills at training courses and seminars held in foreign countries, of which 74 persons attended seminars organized by international financial institutions and 29 took part in experience exchange with different central banks. Such seminars mostly organized by the International Monetary Fund's Joint Vienna Institute, central banks of France, Germany, Netherlands, England, Switzerland, Russia enabled the National Bank's personnel to learn the conceptual and practical aspects of macroeconomic management, monetary policy, banking policy and financial stability, payment system operations and other transactions.

In 2005 44.1% (146 persons) of the National Bank's experts were provided with training in different areas.

Furthermore, National Bank organized 10 workshop seminars for its personnel on today's economic issues and 4 denomination seminars for all district office managers.

International experience was studied in human resource management automation, consultations were held at different levels, and cooperation was further enhanced with the Swiss technical assistance agency, SECO.

9.3. Internal audit

As with any other central bank, National Bank of Azerbaijan considers internal audit development as a priority.

National Bank's risks were revaluated based on the risk evaluation methodology of the European Central Bank's Internal Auditors Committee and a work plan was developed on that basis.

Significant works were carried out in 2005 in order to improve the organization and conduct of internal audit given the standards set by the Internal Auditors Institute, based on the gained experience and formed practices. A number of methodological principles were revised in this respect.

Partnership relations were built with external auditors in order to coordinate internal and external audits and reduce activity duplication and bank personnel's closer cooperation with external auditors

during external audits was ensured. In this view, National Bank set partnership relations with Deloitte and Touche audit firm that audits the National Bank; issues of their interest were discussed.

Actions were taken to develop the risk matrix that represents a major component of the internal audit system. This is essential both from the viewpoint of improving the National Bank's internal audit system to international standards and increasing the effectiveness of the National Bank's risk management in general. The experiences of the Bank of England and National Bank of Switzerland were studied for preparation of the National Bank's risk matrix.

Preparations were commenced for application of PriceWaterhouse Coopers audit firm's Teammate software package for automation of internal audit activities.

Experiences were studied of central banks from developed countries and a special project is envisaged in order to implement COBIT standards (Control Objectives in Information and Related Technologies) prepared by the Information Systems Audit and Control Association (ISACA) and IT Management Institute.

National Bank's head office was audited for credit institutions refinancing, salary and other payment calculation and accounting, bank supervision and MilliKart Processing Center. The audit findings were used as the basis for recommendations and necessary actions were taken to ensure that the bank's related units and departments take these recommendations into account in their operations.

Targeted and full-scale audits were carried out at the National Bank's District Offices with an aim to ensure security of cash and other valuables.

X MÜSTƏQİL BEYNƏLXALQ AUDİT ŞİRKƏTİNİN 2005-ci İLİN YEKUNU ÜZRƏ MİLLİ BANKIN MALİYYƏ HESABATI BARƏDƏ RƏYİ

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının İdarə Heyətinin üzvlərinə:

Biz Azərbaycan Respublikası Milli Bankının (bundan sonra "Bank") 2-44-cü səhifələrdə qeyd olunan 31 dekabr 2005-ci il tarixinə hazırlanmış balansını, həmin tarixə bitən il üzrə mənfəət və zərər haqqında, pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında və kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatlarının (bundan sonra "maliyyə hesabatları") auditini apardıq. Həmin maliyyə hesabatlarına görə Bankın rəhbərliyi məsuliyyət daşıyır. Bizim məsuliyyətimiz, apardığımız auditin nəticəsinə əsaslanaraq Bankın maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir.

Biz auditimizi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq həyata keçirdik. Həmin Standartlar tələb edir ki, biz yoxlamanın aparılmasını elə planlaşdıraq və həyata keçirək ki, maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məlumatlarda əhəmiyyətli səhvlərin olmamasına kifayət qədər

əmin olaq. Audit maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğləri və açıqlamaları təsdiq edən sübutların test üsulu ilə yoxlanılmasından ibarətdir. Audit yoxlamasına həmçinin Bankın rəhbərliyi tərəfindən tətbiq edilmiş mühasibat prinsiplərinin və yerinə yetirilmiş təqribi hesablamaların təyin edilməsi və eyni zamanda ümumi maliyyə hesabatlarının təqdimatının qiymətləndirilməsi daxildir. Biz hesab edirik ki, apardığımız audit nəticəsində rəy vermək üçün kifayət qədər əsas toplamışıq.

Bizim rəyimizə görə, Bankın maliyyə hesabatları onun 31 dekabr 2005-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, bu tarixdə bitən il üzrə fəaliyyət nəticələrini və nağd pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli hallarda düzgün və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun əks etdirir.

18 aprel 2006-cı il

Deloitte & Touche.

X INDEPENDENT INTERNATIONAL AUDITOR'S OPINION ON THE NATIONAL BANK'S 2005 FINANCIAL STATEMENTS

To the Members of the Board of the National Bank of the Republic of Azerbaijan:

We have audited the balance sheet of the National Bank of the Republic of Azerbaijan (the "Bank") as at 31 December 2005 and the related income statement and statements of cash flows and changes in equity (the "financial statements") for the year then ended as set out on pages 2 to 41. These financial statements are the responsibility of the Bank's management. Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit.

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those Standards require that we plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free of material misstatement. An audit includes examining, on a test basis, evidence supporting the amounts and disclosures in the financial statements. An audit also includes assessing the accounting

principles used and significant estimates made by management, as well as evaluating the overall financial statements presentation. We believe that our audit provides a reasonable basis for our opinion.

In our opinion the financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of the Bank as at 31 December 2005, and the results of its operations and its cash flows for the year then ended, in accordance with International Financial Reporting Standards.

18 April 2006

Deloitte & Touche

**31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MƏNFƏƏT VƏ ZƏRƏR HAQQINDA HESABAT**
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	2005	2004
Faiz gəlirləri	4, 30	148,666	76,011
Faiz xərcləri	4, 30	(20,075)	(14,638)
FAİZ HESABLANAN AKTİVLƏR ÜZRƏ EHTİMAL OLUNAN ZƏRƏRLƏR ÜÇÜN EHTİYATLAR (YARADILMASINDAN) /BƏRPASINDAN ƏVVƏL XALIS FAİZ GƏLİRLƏRİ		128,591	61,373
Faiz hesablanan aktivlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün (ehtiyat)/ehtiyatın bərpası	5, 30	(12,081)	2,295
XALIS FAİZ GƏLİRLƏRİ		116,510	63,668
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə (xərc)/gəlir, xalis		(259,393)	15,710
Xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlir, xalis		1,510	1,735
Haqq və komissiya gəlirləri	6, 30	21,323	16,952
Haqq və komissiya xərcləri	6	(3,241)	(2,482)
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilən aktivlər üzrə gəlir		20,902	14,226
Ticarət qiymətli kağızlarının yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər		(663)	-
Sair gəlirlər		730	844
ƏMƏLİYYAT (ZƏRƏRİ)/GƏLİRLƏRİ		(102,322)	110,653
ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ	7	(81,997)	(40,374)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət		(184,319)	70,279

120-192-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir. Müstəqil Auditor Rəyi 1-ci səhifədə təqdim olunmuşdur.

INCOME STATEMENT
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005
(in Azerbaijan Manats and in millions)

	Notes	2005	2004
Interest income	4, 30	148,666	76,011
Interest expense	4, 30	(20,075)	(14,638)
NET INTEREST INCOME BEFORE (ALLOWANCE)/RECOVERY OF ALLOWANCE FOR IMPAIRMENT LOSSES ON INTEREST BEARING ASSETS		128,591	61,373
(Allowance)/recovery of allowance for impairment losses on interest bearing assets	5, 30	(12,081)	2,295
NET INTEREST INCOME		116,510	63,668
(Loss)/gain on foreign currency translation differences, net		(259,393)	15,710
Gain on foreign currency dealing differences, net		1,510	1,735
Fee and commission income	6, 30	21,323	16,952
Fee and commission expense	6	(3,241)	(2,482)
Gain on assets placed with external asset managers		20,902	14,226
Loss on revaluation of trading securities		(663)	-
Other income		730	844
OPERATING (LOSS)/INCOME		(102,322)	110,653
OPERATING EXPENSES	7	(81,997)	(40,374)
Net (loss)/profit for the year		(184,319)	70,279

The notes on pages 121 to 193 form an integral part of these financial statements. The Independent Auditors' Report is on page 1.

31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ
BİTƏN İL ÜZRƏ BALANS
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	2005	2004
AKTİVLƏR			
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	8	4,535,964	4,455,206
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	9	344,515	298,374
Ticarət qiymətli kağızları	10	91,238	-
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	11	1,237,173	1,212,945
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilən aktivlər	12	720,100	749,173
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar	13, 30	-	345,528
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	14, 30	689,359	361,345
Əsas vəsaitlər, xalis	15	103,018	80,383
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	16	20,424	19,731
Sair aktivlər, xalis	17	33,579	3,180
CƏMİ AKTİVLƏR		7,775,370	7,525,865
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR:			
Dövriyyədə olan nağd pul	18	2,970,541	2,631,036
Kredit təşkilatlarının hesabları	19, 30	1,458,630	1,537,048
Hökumət hesabları	20, 30	925,727	581,200
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	21	157,012	99,462
Yenidən alınmasına dair razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	22	1,000	-
Sair depozit hesabları	23, 30	4,192	2,575
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	24	31,320	26,038
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	25	1,929,690	2,166,349
Sair öhdəliklər	26	2,749	3,329
Cəmi öhdəliklər		7,480,861	7,047,037
KAPİTAL:			
Nizamnamə kapitalı		50,000	50,000
Kapital ehtiyatları		215,867	409,551
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat		28,642	19,277
Cəmi nizamnamə kapitalı və kapital ehtiyatları		294,509	478,828
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		7,775,370	7,525,865

120-192-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir. Müstəqil Auditor Rəyi 1-ci səhifədə təqdim olunmuşdur.

BALANCE SHEET
AS AT 31 DECEMBER 2005
(in Azerbaijan Manats and in millions)

	Notes	2005	2004
ASSETS			
Cash and short-term funds	8	4,535,964	4,455,206
Loans to resident banks, net	9	344,515	298,374
Trading securities	10	91,238	-
Balances with the International Monetary Fund	11	1,237,173	1,212,945
Assets placed with external asset managers	12	720,100	749,173
Investments available-for-sale	13, 30	-	345,528
Investments held-to-maturity	14, 30	689,359	361,345
Fixed assets, net	15	103,018	80,383
Intangible assets, net	16	20,424	19,731
Other assets, net	17	33,579	3,180
TOTAL ASSETS		7,775,370	7,525,865
LIABILITIES AND EQUITY			
LIABILITIES:			
Money issued in circulation	18	2,970,541	2,631,036
Accounts of credit organizations	19, 30	1,458,630	1,537,048
Government accounts	20, 30	925,727	581,200
Debt securities issued	21	157,012	99,462
Securities sold under agreements to repurchase	22	1,000	-
Other deposit accounts	23, 30	4,192	2,575
Funds borrowed from international financial institutions	24	31,320	26,038
Liabilities to the International Monetary Fund	25	1,929,690	2,166,349
Other liabilities	26	2,749	3,329
Total liabilities		7,480,861	7,047,037
EQUITY:			
Charter fund		50,000	50,000
Retained earnings		215,867	409,551
Revaluation reserve for liabilities to the International Monetary Fund		28,642	19,277
Total charter fund and reserves		294,509	478,828
TOTAL LIABILITIES AND EQUITY		7,775,370	7,525,865

The notes on pages 121 to 193 form an integral part of these financial statements. The Independent Auditors' Report is on page 1.

**31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT**
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	Nizamnamə kapitalı	Kapital ehtiyatları	Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat	Cəmi
31 dekabr 2003-cü il		27,992	351,613	45,800	425,405
Nizamnamə kapitalının artırılması		22,008	(22,008)	-	-
Dövlət büdcəsinə köçürmələr (qeyd 26)	27, 30	-	(16,856)	-	(16,856)
İl üzrə xalis mənfəət		-	96,802	(26,523)	70,279
31 dekabr 2004-cü il		50,000	409,551	19,277	478,828
İl üzrə xalis (zərər)		-	(193,684)	9,365	(184,319)
31 dekabr 2005-ci il		50,000	215,867	28,642	294,509

120-192-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir. Müstəqil Auditor Rəyi 1-ci səhifədə təqdim olunmuşdur.

STATEMENT OF CHANGES IN EQUITY
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005
(in Azerbaijan Manats and in millions)

	Notes	Charter fund	Retained earnings	Revaluation reserve for liabilities to the International Monetary Fund	Total capital
31 December 2003		27,992	351,613	45,800	425,405
Capitalization of reserve funds		22,008	(22,008)	-	-
Transfer to the Government Budget	27, 30	-	(16,856)	-	(16,856)
Net profit for the year		-	96,802	(26,523)	70,279
31 December 2004		50,000	409,551	19,277	478,828
Net (loss) for the year		-	(193,684)	9,365	(184,319)
31 December 2005		50,000	215,867	28,642	294,509

The notes on pages 121 to 193 form an integral part of these financial statements. The Independent Auditors' Report is on page 1.

31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN
İL ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	2005	2004
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər üzrə alınmış faizlər		136,465	56,650
Rezident banklara verilmiş kreditlər üzrə alınmış faizlər		19,580	13,189
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə alınmış faizlər		2,923	1,429
Sair alınmış faizlər		179	99
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlər üzrə ödənilmiş faizlər		(9,888)	(13,529)
Müştəri hesabları üzrə ödənilmiş faizlər		(397)	(248)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə ödənilmiş faizlər		(8,972)	(520)
Ödənilmiş sair faizlər		(972)	(7)
Xarici valyuta üzrə diling əməliyyatlarından yaranan gəlir, xalis		1,510	1,735
Alınmış haqq və komissiyalar		21,323	16,952
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(3,241)	(2,482)
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilən aktivlər üzrə gəlir		20,902	14,226
Alınmış sair əməliyyat gəlirləri		730	844
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri		(69,598)	(31,365)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən yaranan nağd pul vəsaitləri		110,544	56,973
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Əməliyyat aktivlərində xalis artma / azalma:			
Qeyri-rezident banklardan alınacaq vəsaitlər		(13,305)	(1,901,189)
Rezident banklara verilmiş kreditlər		(49,153)	(78,044)
Ticarət qiymətli kağızları		(3,050)	-
Sair aktivlər		(28,509)	761
Əməliyyat öhdəliklərində xalis artma / (azalma):			
Kredit təşkilatlarının hesabları		(54,291)	1,176,162
Hökumət hesabları		377,456	11,277
Sair depozit hesabları		2,830	(53,518)
Sair öhdəliklər, maliyyə lizinqi öhdəliyi çıxılmaqla		(218)	2,648
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan / (istifadə edilən) xalis nağd pul vəsaitləri		342,304	(784,930)
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli investisiya kağızlarından gəlir		(79,238)	(50,700)
Yenidən alınmasına dair razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızların geri alınması / (onlardan gəlir)		1,000	(41,100)
Əsas vəsaitlərin alınması		(32,022)	(10,880)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(3,082)	(5,350)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə olunan xalis nağd pul vəsaitləri		(113,342)	(108,030)

STATEMENT OF CASH FLOWS
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005
(in Azerbaijan Manats and in millions)

	Notes	2005	2004
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES:			
Interest received on placements with non-resident banks		136,465	56,650
Interest received on loans to resident banks		19,580	13,189
Interest received on investment securities		2,923	1,429
Other interest received		179	99
Interest paid on borrowings from international financial institutions		(9,888)	(13,529)
Interest paid on customer accounts		(397)	(248)
Interest paid on securities issued		(8,972)	(520)
Other interest paid		(972)	(7)
Foreign currency dealing differences, net		1,510	1,735
Fees and commissions received		21,323	16,952
Fees and commissions paid		(3,241)	(2,482)
Gain on assets placed with external asset managers		20,902	14,226
Other operating income received		730	844
Operating expenses paid		(69,598)	(31,365)
Cash flows from operating activities before changes in operating assets and liabilities		110,544	56,973
Changes in operating assets and liabilities			
Net (increase)/decrease in operating assets:			
Due from non-resident banks		(13,305)	(1,901,189)
Loans to resident banks		(49,153)	(78,044)
Trading securities		(3,050)	-
Other assets		(28,509)	761
Net increase/(decrease) in operating liabilities:			
Accounts of credit organizations		(54,291)	1,176,162
Government accounts		377,456	11,277
Other deposit accounts		2,830	(53,518)
Other liabilities, excluding finance lease liability		(218)	2,648
Net cash provided by/(used in) operating activities		342,304	(784,930)
CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES:			
Proceeds from investment securities held-to-maturity		(79,238)	(50,700)
Repurchase of/(proceeds from) securities sold under agreements to repurchase		1,000	(41,100)
Acquisition of fixed assets		(32,022)	(10,880)
Acquisition of intangible assets		(3,082)	(5,350)
Net cash used in investing activities		(113,342)	(108,030)

31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ (Davamı)
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	2005	2004
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Dövriyyəyə nağd pulun buraxılması		339,505	462,516
Maliyyə lizinqi öhdəliyinin ödənilməsi		(180)	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə gəlir		57,286	99,032
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlərdə xalis artma		7,075	6,461
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər üzrə xalis azalma		(133,589)	(275,858)
Dövlət büdcəsinə köçürmələr		-	(16,856)
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan xalis nağd pul vəsaitləri		270,097	275,295
Nağd pul vəsaitlərinə və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklərin təsiri		(93,042)	30,525
NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNDƏ VƏ NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİNDƏ XALIS ARTMA / (AZALMA)		406,017	(587,140)
İLİN ƏVVƏLİNDƏ NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ	8	2,909,766	3,496,906
İLİN SONUNDA NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ	8	3,315,783	2,909,766

120-192-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir. Müstəqil Auditor Rəyi 1-ci səhifədə təqdim olunmuşdur.

STATEMENT OF CASH FLOWS
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005 (Continued)
(in Azerbaijan Manats and in millions)

	Notes	2005	2004
CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES:			
Issue of money into circulation		339,505	462,516
Repayments of finance lease obligation		(180)	-
Proceeds from debt securities issued		57,286	99,032
Net increase in borrowings from international financial institutions		7,075	6,461
Net decrease in liabilities to the International Monetary Fund		(133,589)	(275,858)
Transfers to the Government budget		-	(16,856)
Net cash provided by financing activities		270,097	275,295
Effect of exchange rate changes on cash and cash equivalents		(93,042)	30,525
NET INCREASE/(DECREASE) IN CASH AND CASH EQUIVALENTS		406,017	(587,140)
CASH AND CASH EQUIVALENTS AT THE BEGINNING OF THE PERIOD	8	2,909,766	3,496,906
CASH AND CASH EQUIVALENTS AT THE END OF THE PERIOD	8	3,315,783	2,909,766

The notes on pages 121 to 193 form an integral part of these financial statements. The Independent Auditors' Report is on page 1.

31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA QEYDLƏR
(milyon Azərbaycan manatı ilə)

1. BANK HAQQINDA ÜMUMİ MƏLUMAT

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı ("Bank") 22 dekabr 2004-cü il tarixdə qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında Qanun" ("Qanun") müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir. Yuxarıda qeyd olunan tarixədək Bank Azərbaycan Respublikasının "Milli Bank" haqqında 10 iyun 1996-cı il tarixli Qanununa uyğun olaraq fəaliyyət göstərmişdir. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: R. Behbudov küç.32, AZ1014, Bakı, Azərbaycan.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 11 ərazi idarəsi vardır.

Qanunun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq:

- Milli Bankın fəaliyyətinin əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir;
- Milli Bankın fəaliyyətinin məqsədi, həmçinin, bank və ödəniş sistemlərinin sabitliyini və inkişafını təmin etməkdir;
- Mənfəət götürmək Milli Bankın əsas məqsədi deyildir.

Qanunun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq Milli Bankın əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- Milli Bank dövlətin pul və valyuta siyasətini müəyyən edir və həyata keçirir;
- nağd pul dövriyyəsinə təşkil edir, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və bu Qanuna müvafiq olaraq pul nişanlarının tədaviyə buraxılmasını və tədaviyeden çıxarılmasını həyata keçirir;
- Azərbaycan manatının xarici valyutalara nisbətə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən edir və elan edir;
- qanunvericiliyə uyğun olaraq valyuta tənzimini və nəzarətini həyata keçirir;
- sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarını saxlayır və idarə edir;
- qanunvericiliyə uyğun olaraq hesabat tədiyə balansını tərtib edir və ölkənin proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak edir;
- "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa, bu Qanuna və onlara müvafiq qəbul etdiyi normativ xarakterli aktlara uyğun olaraq bank fəaliyyətini lisenziyaladır və tənzimləyir, qanunla müəyyən edilmiş qaydada bank fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirir;
- ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil edir, əlaqələndirir, tənzimləyir və onların üzərində nəzarəti qanuna uyğun olaraq həyata keçirir;
- bu Qanunla və digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaları həyata keçirir.

Milli Bank qanunvericiliyə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə müvafiq olaraq onun səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə qarşılıqlı münasibətlərdə, habelə beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycan Respublikasını təmsil edir. Milli Bank fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlaya bilər, həmçinin xaricdə yerləşən dövlət və özəl mərkəzi klirinq idarələri ilə öz adından və ona müvafiq səlahiyyətlər verildiyi halda Azərbaycan dövləti adından klirinq və hesablaşmalar haqqında sazişlər və başqa müqavilələr bağlaya bilər. Qanunvericiliyə müvafiq olaraq Milli Bank pul, valyuta və bank nəzarəti sahələrində əməkdaşlıq məqsədi daşıyan beynəlxalq və regional təşkilatların kapitallarında və fəaliyyətlərində iştirak edə bilər.

NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005
(in Azerbaijan Manats and in millions)

1. ORGANIZATION

The National Bank of the Republic of Azerbaijan (the "Bank") acts in accordance with the "Law on the National Bank of the Republic of Azerbaijan" effective from 22 December 2004 (the "Law"). Prior to the above date the Bank acted in accordance with the "Law on the National Bank of the Republic of Azerbaijan", dated 10 June 1996. The address of its registered office is 32 R. Behbudov Street, AZ1014 Baku, Azerbaijan.

The Bank has 11 regional branches in the Republic of Azerbaijan.

Article 4 of the Law sets out the objectives of the Bank, which are the following:

- the main objective of the Bank is to maintain the stability of prices under its authority;
- also the objectives of the Bank include maintaining the stability and growth of the banking and payment systems;
- profit earning is not the major objective of the Bank.

Article 5 of the Law sets out the functions of the Bank as follows:

- determines and fulfils state policy in the monetary and currency fields;
- organizes money circulation and implements money issue into and withdrawal from circulation in accordance with section II of Article 19 of the Constitution of the Republic of Azerbaijan and the Law;
- determines and declares the official exchange rate of the Azerbaijan Manat in relation to foreign currencies;
- performs currency regulation and supervision in accordance with the legislation;
- maintains and manages gold and foreign currency reserves at its disposal;
- prepares the balance of payments based on legislation and takes part in the preparation of the forecasted balance of payments of the country;
- provides licenses, regulates and supervises banking activities as stipulated by the "Law on Banks of the Republic of Azerbaijan", the Law and other relevant regulations;
- organizes, coordinates and regulates payment system activities and supervises them under the legislation;
- fulfils other functions, as stipulated by the Law and other relevant regulations.

In accordance with the legislation and the international agreements that the Republic of Azerbaijan is a party to, the Bank acts on behalf of the Government of the Republic of Azerbaijan in the mutual relations with the central banks of foreign countries as well as with the international finance and credit organizations. The Bank may conclude cooperation agreements in the various fields of its activity with the central banks of foreign countries, including clearing and settlements and other contracts with the foreign state and private clearing organizations signed on behalf of the Bank and the Government of the Republic of Azerbaijan if entitled. In accordance with the legislation the Bank may participate in the capital and activities of international and regional organizations with the purpose of cooperation in the in the monetary, currency and banking supervision fields.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları 18 aprel 2006-cı il tarixdə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

2. TƏQDİMAT ƏSASI

Mühasibat uçotunun əsasları

Bankın bu maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun hazırlanmışdır. Bu maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, digər qeydlər olmadıqda, milyon Azərbaycan manatı ("manat") ilə ifadə edilmişdir. Bu maliyyə hesabatları bəzi maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, tarixi dəyər əsasında hazırlanmışdır.

Bank mühasibat uçotunu əsasən MHBS tələblərinə cavab verən Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun qaydada aparır. Bu maliyyə hesabatları mühasibat uçotu haqqında Azərbaycan qanunvericiliyi əsasında hazırlanmış və MHBS-ə uyğunlaşdırılmışdır.

Bankın rəhbərliyindən maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun hazırlanmasında aktiv və öhdəliklərin qeyd olunmuş məbləğlərinə, şərti aktiv və öhdəliklərin maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu tarixdə açıqlanmasına və hesabat dövründə gəlir və xərclərin qeydə alınmış məbləğlərinə təsir edən təxmini hesablamalardan və ehtimallardan istifadə etmək tələb olunur. Faktiki nəticələr həmin təxmini ehtimallardan fərqlənə bilər. Dəyişikliyə xüsusilə həssas olan təxmini hesablamalara ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatlar və maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aiddir.

Əməliyyat Valyutası

Təqdim olunan maliyyə hesabatlarında əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikası manatıdır (bundan sonra "manat").

3. MÜHASİBAT UÇOTUNUN MÜHÜM PRİNSİPLƏRİ

Maliyyə alətlərinin uçota alınması və ölçülməsi

Bank maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini yalnız o vaxt balansda uçota alır ki, o, maliyyə aləti barədə müqavilənin tərəfi olur. Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin adı qaydada alqı-satqısı Bankın alqı-satqı əməliyyatlarını apardığı tarixdə qeyd olunur.

Maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri ilk olaraq ədalətli dəyər ilə üstəgəl, mənfəət və zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyər ilə göstərilmədikdə, alışa birbaşa tətbiq olunan və ya maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin buraxılması üzrə əməliyyat xərcləri məbləğində tanınır. Bu maddələrin sonradan yenidən qiymətləndirilməsinə dair mühasibat uçotu qaydaları aşağıda qeyd olunan mühasibat uçotu qaydalarında açıqlanır.

Nağd pul vəsaitləri və nağd pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Nağd pul vəsaitləri və nağd pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, müxbir hesablar, o cümlədən qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş overnayt depozitlər və qısamüddətli depozitlər, aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilən aktivlər və müqavilə üzrə ödəmə müddəti 90 gün olan qiymətli investisiya kağızları aiddir (qeyd 8).

Bank tərəfindən verilmiş kreditlər

Bankın ayırdığı kreditlər Bank tərəfindən borcalanın birbaşa pul vəsaitləri ilə təmin edilməsi və ya kredit xəttində iştirakı nəticəsində yaranan maliyyə aktivləridir.

Bank tərəfindən ayrılmış bütün kreditlər ədalətli dəyər üstəgəl aidıyyatı əməliyyat xərcləri məbləğində tanınır. Əgər verilən məbləğin ədalətli dəyəri kreditin ədalətli dəyərindən bərabər deyilsə, məsələn kreditin bazar dəyərindən aşağı dəyərlə buraxılması, ona verilən ədalətli dəyərlə kreditin ədalətli dəyəri arasındakı fərq kreditin ilkin tanınması zamanı zərər kimi qeydə alınır və mənfəət və zərər haqqında hesabatda aktivlərin ayrılması üzrə zərərlər kimi daxil edilir.

These financial statements were authorized for issue by the Board of Governors on 18 April 2006.

2. BASIS OF PRESENTATION

Accounting basis

These financial statements of the Bank have been prepared in accordance with International Financial Reporting Standards ("IFRS"). These financial statements are presented in millions of Azerbaijan Manats ("AZM") unless otherwise indicated. These financial statements have been prepared under the historical cost convention, except for the revaluation of certain financial instruments.

The Bank maintains its accounting records in accordance with Azerbaijan law, which in majority complies with IFRS. These financial statements have been prepared from the Azerbaijan statutory accounting records and have been adjusted to conform with IFRS. The preparation of financial statements in conformity with IFRS requires management to make estimates and assumptions that affect the reported amount of assets and liabilities and the disclosure of contingent assets and liabilities at the date of the financial statements and reported amounts of revenues and expenses during the reporting period. Actual results could differ from those estimates. Estimates that are particularly susceptible to change relate to the allowances for impairment losses and the fair value of financial instruments.

Functional currency

The functional currency of these financial statements is the Azerbaijan Manat ("AZM").

3. SIGNIFICANT ACCOUNTING POLICIES

Recognition and measurement of financial instruments

The Bank recognizes financial assets and liabilities on its balance sheet when it becomes a party to the contractual obligation of the instrument. Regular way purchases and sales of the financial assets and liabilities are recognized using settlement date accounting.

Financial assets and liabilities are initially recognized at fair value plus, in the case of a financial asset or financial liability not at fair value through profit or loss, transaction costs that are directly attributable to the acquisition or issue of the financial asset or financial liability. The accounting policies for subsequent re-measurement of these items are disclosed in the respective accounting policies set out below.

Cash and cash equivalents

Cash and cash equivalents include cash, correspondent accounts including overnight deposits and short-term placements with the non-resident banks, assets placed with external asset managers and investment securities with an original maturity within 90 days (note 8).

Originated loans

Loans originated by the Bank are financial assets that are created by the Bank by providing money directly to a borrower or by participating in a loan facility.

All loans originated are initially recognized at fair value plus related transaction costs. Where the fair value of consideration given does not equal the fair value of the loan, for example where the loan is issued at lower than market rates, the difference between the fair value of consideration given and the fair value of the loan is recognized as a loss on initial recognition of the loan and included in the income statement as losses on origination of assets. Subsequently, the loan carrying value is measured using the effective interest method.

Daha sonra, kreditlərin balans dəyəri effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanır. Sabit ödəmə müddəti olmayan müştərilərə verilmiş kreditlər gözlənilən ödəmə müddətinə əsaslanmaqla effektiv faiz metodu əsasında uçota alınır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar ehtimal olunan zərərlər üçün hər hansı ehtiyat çıxılmaqla xalis dəyərlə qeydə alınır.

Kreditlərin və avansların silinməsi

Kreditlər və avanslar girovlar Bankın sahibliyinə keçdiyi və kredit və avansların ümitsiz borclara çevrildiyi halda, ehtimal olunan zərərlər üçün yaradılmış ehtiyatlardan silinirlər. Kreditlər və avanslar banka ödənilməli məbləğləri toplamaq üçün rəhbərlik tərəfindən bütün mümkün tədbirlər həyata keçirildikdən və Bank bütün mümkün təminatları satdıqdan sonra silinir. Yerli qanunvericiliyə əsasən, kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı və müəyyən hallarda, Məhkəmənin müvafiq qərarı ilə silinə bilər.

Faiz hesablanmayan kreditlər

Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivlərinin oxşar qrupu ehtimal olunan zərər nəticəsində bir dəfə silinərsə, faiz gəliri ehtimal olunan zərəri hesablamaq məqsədilə gələcəkdə daxil olacaq nağd vəsait axınına diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunan faiz dərəcəsini tətbiq etməklə tanınır.

Ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyat

Bank maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun qiymətdən düşməsi haqqında obyektiv sübut olduqda maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatlar yaradır. Ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatlar zəmanət və girov hesabına bərpa oluna bilən məbləğ daxil olmaqla, amortizasiya dəyəri ilə qeydə alınan maliyyə aktivləri üçün maliyyə aktivlərinin həqiqi effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmaqla gələcəkdə daxil olması ehtimal edilən nağd pul vəsaitlərinin ilkin dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır. Əgər növbəti dövr ərzində ehtimal olunan zərərin məbləği azalırsa və həmin azalma qiymətdən düşmə tanındıqdan sonra baş verən hadisə ilə əlaqəli olarsa, əvvəllər tanınmış ehtimal olunan zərər ehtiyata düzəliş etməklə bərpa olunur. İlkin dəyər ilə uçota alınan aktivlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatı maliyyə aktivinin balans dəyəri ilə oxşar maliyyə aktivlərinin bazardakı cari rentabellik tarifləri əsasında diskontlaşdırılan gələcəkdə daxil olacaq nağd pul vəsaitlərinin ilkin dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır. Bu cür ehtimal olunan zərərlər bərpa edilmir.

Ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatların müəyyən edilməsi riskə məruz qalan aktivlərin təhlilinə əsaslanır və rəhbərliyin fikrincə çəkilmiş xərcləri bərpa etməyə kifayətdir. Ehtiyatlar ayrı-ayrılıqda mühüm əhəmiyyət kəsb edən maliyyə aktivləri üçün risk aktivlərinin fərdi şəkildə qiymətləndirilməsi və ayrı-ayrılıqda mühüm əhəmiyyət kəsb etməyən maliyyə aktivləri üçün fərdi və ya birgə qiymətləndirmə nəticəsində yaradılır.

Ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatdakı dəyişiklik mənfəət və zərər hesabatında göstərilir və ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatın cəmi daxil olan ümumi aktivlərin məbləğindən çıxılır və balans hesabatında göstərilir. Ehtimal olunan zərər üzrə xərcin çəkilməsinin nə dərəcədə obyektiv sübut olduğunu müəyyənləşdirərkən Bankın nəzərdən keçirdiyi faktlara debitorların və ya emitentlərin likvidliyi, ödəniş etmə qabiliyyəti, biznes və maliyyə riskləri, oxşar aktivlərlə bağlı ödənişlərin gecikdirilməsi dərəcəsi, milli və yerli iqtisadi yönümlər və şəraitlər, girovun və zəmanətlərin ədalətli dəyəri daxildir. Bu və digər faktlar ayrılıqda və ya birlikdə maliyyə aktivlərində və ya maliyyə aktivləri qrupunda ehtimal olunan zərərin baş verməsi haqqında obyektiv dəlili əks etdirə bilər.

Nəzərə almaq lazımdır ki, zərərlərin hesablanması rəhbərliyin ehtimallarına əsaslanır. Müəyyən dövrlərdə Bankın çəkdiyi məsrəflər ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatlara nisbətən daha çox ola bilər ki, bu zaman ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatın riskə məruz qalan aktivlər üzrə çəkilən xərcləri əhatə edə bilməsi rəhbərliyin qərarından asılıdır.

Loans to customers that do not have fixed maturities are accounted for under the effective interest method based on expected maturity. Loans and advances to customers are carried net of any allowance for impairment losses.

Write off of loans and advances

Loans and advances are written off against the allowance for impairment losses in the case of the uncollectibility of loans and advances, including the repossession of collateral. Loans and advances are written off after management has exercised all possibilities available to collect the amounts due to the Bank and after the Bank has sold all available collateral. In accordance with the statutory legislation, loans may only be written off with the approval of the Board and, in certain cases, with the respective decision of the Court.

Non-accrual loans

Once a financial asset or a group of similar financial assets has been written down as a result of an impairment loss, interest income is thereafter recognized using the rate of interest used to discount the future cash flows for the purpose of measuring the impairment loss.

Allowance for impairment losses

The Bank establishes an allowance for impairment losses of financial assets when there is objective evidence that a financial asset or group of financial assets is impaired. The allowance for impairment losses is measured as the difference between the carrying amount and the present value of expected future cash flows, including amounts recoverable from guarantees and collateral, discounted at the financial asset's original effective interest rate, for financial assets which are carried at amortized cost. If in a subsequent period the amount of the impairment loss decreases and the decrease can be related objectively to an event occurring after the impairment was recognized, the previously recognized impairment loss is reversed by adjusting an allowance account. For financial assets carried at cost the allowance for impairment losses is measured as the difference between the carrying amount of the financial asset and the present value of estimated future cash flows discounted at the current market rate of return for a similar financial asset. Such impairment losses are not reversed.

The determination of the allowance for impairment losses is based on an analysis of the risk assets and reflects the amount which, in the judgment of management, is adequate to provide for losses incurred. Allowances are made as a result of an individual appraisal of risk assets for financial assets that are individually significant, and an individual or collective assessment for financial assets that are not individually significant.

The change in the allowance for impairment losses is charged to the income statement and the total of the allowance for impairment losses is deducted in arriving at assets as shown in the balance sheet. Factors that the Bank considers in determining whether it has objective evidence that an impairment loss has been incurred include information about the debtors' or issuers' liquidity, solvency and business and financial risk exposures, levels of and trends in delinquencies for similar financial assets, national and local economic trends and conditions, and the fair value of collateral and guarantees. These and other factors may, either individually or taken together, provide sufficient objective evidence that an impairment loss has been incurred in a financial asset or group of financial assets.

It should be understood that estimates of losses involve an exercise of judgment. While it is possible that in particular periods the Bank may sustain losses, which are substantial relative to the allowance for impairment losses, it is the judgment of management that the allowance for impairment losses is adequate to absorb losses incurred on the risk assets.

Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar

Bank öz balans hesabatında Azərbaycan Respublikası Hökumətinin Beynəlxalq Valyuta Fondundakı ("BVF") üzvlük Kvotasını ("Kvota"), o cümlədən, Kvota ilə bağlı buraxılmış müvafiq dövlət qiymətli kağızlarını göstərir.

Bankın aktivlərinə Azərbaycan Hökumətinin Xüsusi Borcalma Hüquqları ("XBH") ilə saxladığı vəsaitlər daxildir. BVF-dən alınmış vəsaitlərə Azərbaycan Hökuməti tərəfindən Maliyyə Nazirliyinin BVF-yə Kvota məbləği üzrə hesablaşmanın aparılması üçün buraxdığı qiymətli kağızlarla birlikdə Azərbaycan Hökuməti ilə BVF arasında imzalanmış müxtəlif kredit razılaşmaları əsasında ayrılmış kreditlər daxildir. Kreditlər effektiv faiz metodunu istifadə etməklə amortizasiya dəyəri ilə qiymətləndirilir.

BVF tərəfindən kreditin ayrılması ilə bağlı məsrəflər və faiz xərcləri Bankın mənfəət və zərər hesabına daxil edilir. Kreditlər üzrə faizlər Bank tərəfindən ödənilir və faiz xərcləri kimi göstərilir və XBH qalıqlarının məntəqədən yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan fərqlər xarici valyuta dəyişməsi üzrə gəlirlərə və xərclərə daxil edilir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar müəyyənləşdirilə bilən və sabit ödənişlərlə borc qiymətli kağızlarıdır. Bank həmin qiymətli kağızları ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətinə və imkanına malikdir. Belə qiymətli kağızlar ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya olunmuş dəyərlə əks etdirilir. Amortizasiya olunmuş güzəştlər ödəmə müddəti ərzində effektiv faiz metodundan istifadə edilməklə faiz gəliri məbləğində uçota alınır.

Satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar

Satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar qeyri-müəyyən müddətə saxlanması planlaşdırılan borc investisiyalarından ibarətdir. Həmin qiymətli kağızlar ədalətli dəyərlə tanınır. Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar ehtimal olunan zərərlər və xarici valyuta mübadiləsi üzrə gəlir və ya zərərlər istisna olmaqla kapitalda dəyişikliklər hesabatı vasitəsilə birbaşa kapitalda tanınır. Qiymətli kağızlar satılan zaman əvvəllər kapitalda tanınmış ümumi gəlirlər və ya zərərlər mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır. Lakin, effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Bank ona məxsus olan satış üçün nəzərdə tutulan investisiyaların ədalətli dəyərini hesablamaq üçün rəsmi bazar məzənnələrindən istifadə edir. Əgər belə məzənnələr yoxdursa, rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirmə aparılır.

Satış üçün nəzərdə tutulan investisiyaların ədalətli dəyərindəki azalma birbaşa kapitalda tanınarsa və investisiyaların qiymətdən düşməsinə dair aşkar sübut olarsa, birbaşa kapitalda tanınmış ümumi zərər kapitaldan çıxarılır və qiymətli kağızların satılmadığına baxmayaraq mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır. Əgər növbəti dövrdə, satış üçün nəzərdə tutulan kimi təsnifləşdirilmiş borc alətinin ədalətli dəyəri artarsa, qiymətdən düşmə zərərindən sonra baş verən hadisə ilə əlaqəli olan bu artım mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınır, ehtimal olunan zərər mənfəət və zərər haqqında hesabatda göstərilən bərpa məbləği ilə qeyd olunur.

Balances with the International Monetary Fund

The Bank shows on its balance sheet the membership quota of the Azeri Government ("Quota") in the International Monetary Fund (the "IMF"), as well as the corresponding government securities issued in respect of the Quota.

The Bank's assets include the Azeri Government's holdings of Special Drawing Rights ("SDR"). Amounts owed to the IMF consist of loans issued under various credit facility agreements signed between the Azeri Government and the IMF, together with securities issued by the Ministry of Finance of Azerbaijan on behalf of the Azeri Government to the IMF in settlement of Quota amounts. Loans are measured at amortized cost using the effective interest method.

Charges and interest expense in respect to the credit facilities provided by the IMF are included in the Bank's income statement. Interest on the credits is paid by the Bank and is shown as interest expense, and differences arising from the revaluation of the SDR balances into Manats are included in foreign currency translation gains and losses.

Investments held-to-maturity

Investments held-to-maturity are debt securities with determinable or fixed payments. The Bank has the positive intent and ability to hold them to maturity. Such securities are carried at amortized cost, less any allowance for impairment. Amortized discounts are recognized in interest income over the period to maturity using the effective interest method.

Investments available for sale

Investments available-for-sale represent debt investments that are intended to be held for an indefinite period of time. The securities are measured at fair value. Gains or losses on available-for-sale securities are recognized directly in equity, through the statement of changes in equity, except for impairment losses and foreign exchange gains and losses, until the securities are derecognized, at which time the cumulative gains or losses previously recognized in equity are recognized in the income statement. However, interest calculated using the effective interest method is recognized in the income statement.

The Bank uses quoted market prices to determine the fair value for the Bank's investments available-for-sale. If such quotes do not exist, management use appropriate valuation techniques.

When a decline in the fair value of available-for-sale investments has been recognized directly in equity and there is objective evidence that the investments are impaired, the cumulative loss that had been recognized directly in equity is removed from equity and recognized in the income statement even though the securities have not been derecognized. If, in a subsequent period, the fair value of a debt instrument classified as available for sale increases and the increase can be objectively related to an event occurring after the impairment loss was recognized in the income statement, the impairment loss is reversed, with the amount of the reversal recognized in the income statement.

Ticarət qiymətli kağızları

Ticarət qiymətli kağızları aşağıdakı şərtlərdən hər hansı birinə uyğun gələn maliyyə aktivləridir:

- (a) Onlar alqı-satqı üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilir. Maliyyə aktivləri:
 - (i) əsasən yaxın müddətdə satış məqsədilə alındıqda;
 - (ii) birlikdə idarə olunan və qısamüddətli mənfəətin əldə edilməsi faktının mövcud olduğu müəyyən edilmiş maliyyə alətləri qrupunun bir hissəsi olduqda; və ya
 - (iii) derivativ olduqda (təyin olunmuş derivativ və effektiv sığorta (hedge) aləti istisna olmaqla)
 alqı-satqı üçün saxlanılan maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilir.
- (b) İlk tanınma zamanı bu Bank tərəfindən mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərlə göstərilir.

Bu qiymətli kağızlar ədalətli dəyərlə, belə yenidən qiymətləndirmə mənfəət və zərər haqqında hesabatda göstərilməklə və ona hesablanmış faiz və ya kupon gəliri əlavə edilməklə qiymətləndirilir. Bank ticarət qiymətli kağızlarını ədalətli dəyərlə müəyyənləşdirmək üçün bazar qiymətlərindən istifadə edir.

Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər

Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər ilkin dəyərdən yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış qiymətdən düşmə zərərini çıxmaqla tanınır. Natamam aktivlərin və istismara buraxılmamış aktivlərin köhnəlməsi aktivin istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır.

Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası ilkin dəyərlə hesablanır və aktivlərin istismar müddətləri üzrə silinməsinə nəzərdə tutur. İllik faiz dərəcələrində bərabər hissələrə bölünməklə köhnəlmə metodunu istifadə edərək hesablanır:

Binalar	5%
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	25%
Mebel, avadanlıq və sair	20%-25%
Nəqliyyat vasitələri	15%
Qeyri-maddi aktivlər	10%

Əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərləri hər balans hesabatı tarixinə onların bərpa dəyərlərindən artıq hesablanması, balans dəyərinin hesablanmış bərpa dəyərlərindən nə qədər artıq olmasını qiymətləndirmək məqsədilə nəzərdən keçirilir. Qiymətdən düşmə zərəri müvafiq dövrdə qeydə alınır və əməliyyat xərclərinə daxil edilir. Qiymətdən düşmə zərəri qeydə alındıqdan sonra əsas vəsaitlərin köhnəlmə xərcləri, ondan qalıq dəyərinə çıxmaqla (əgər varsa), aktivlərin düzəliş olunmuş balans dəyərinə sistemli şəkildə qalan iqtisadi faydalı dövrünə bölüşdürmək məqsədilə gələcək dövrlərə uyğunlaşdırılır.

Dövriyyədə olan pul

Dövriyyədə olan pul "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa və onun mərkəzi bank kimi funksiyasına uyğun olaraq Bank tərəfindən buraxılmış kağız və metal pul nişanlarını əks etdirir. Dövriyyədə olan banknotlar və sikkələr, Bankın kassalarında olan banknotlar və sikkələr çıxılmaqla, balans hesabatında nominal dəyərlə əks etdirilir.

Trading securities

Trading securities are financial assets that meet either of the following conditions:

- (a) They are classified as held for trading. A financial asset is classified as held for trading if it is:
 - (i) acquired principally for the purpose of selling it in the near term;
 - (ii) part of a portfolio of identified financial instruments that are managed together and for which there is evidence of a recent actual pattern of short-term profit-taking; or
 - (iii) a derivative (except for a derivative that is a designated and effective hedging instrument).
- (b) Upon initial recognition it is designated by the Bank as at fair value through profit or loss.

These investments are measured at fair value, with such re-measurement recognized in the income statement, plus accrued interest or coupon income. The Bank uses quoted market prices to determine the fair value for the Bank's trading securities.

Fixed and intangible assets

Fixed and intangible assets are carried at historical cost less accumulated depreciation and any recognized impairment loss. Depreciation on assets under construction and those not placed in service commences from the date the assets are ready for their intended use.

Depreciation of fixed assets and amortization of intangible assets is charged on their historical cost and is designed to write off assets over their useful lives. It is calculated on a straight line basis at the following annual rates:

Buildings	5%
Computers and communication equipment	25%
Furniture, equipment and others	20%-25%
Motor vehicles	15%
Intangible assets	10%

The carrying amounts of fixed and intangible assets are reviewed at each balance sheet date to assess whether they are recorded in excess of their recoverable amounts, and where the carrying values exceed the estimated recoverable amounts, the assets are written down to their recoverable amount. An impairment is recognized in the respective period and is included in operating expenses. After the recognition of an impairment loss the depreciation charge for fixed assets is adjusted in future periods to allocate the assets' revised carrying value, less its residual value (if any), on a systematic basis over its remaining useful life.

Money issued in circulation

Money issued in circulation represents banknotes and coins issued by the Bank in accordance with the Law of the Republic of Azerbaijan "On the National Bank of the Republic of Azerbaijan" and its function as a central bank. Banknotes and coins in circulation are recorded on the balance sheet at their nominal value net of cash in the Bank's cash offices.

Vergilər

İşçilərə verilən mükafatlar və sosial ödənişlər istisna olmaqla, Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən bütün vergilərdən azaddır.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar Bank keçmiş hadisələrin nəticəsində cari hüquqi və əsaslanmış öhdəliyə malik olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərə yaradan ehtiyatların azalma ehtimalı olduqda və öhdəlik məbləği etibarlı qiymətləndirildikdə uçota alınır.

Ehtiyatlar və Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat

Bankın öz kapital ehtiyatları üzrə vəsaitləri Qanuna müvafiq olaraq paylaşdırır. Kapital ehtiyatları formalaşdırıldıqdan sonra mənfəətin sərbəst qalığı Dövlət büdcəsinə köçürülür. Xüsusi Borcalma Hüquqları ("XBH") ilə ifadə edilmiş kredit qalıqlarından yaranan məzənnə fərqləri mənfəət və zərər haqqında hesabatda xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir və xərclər kimi əks etdirilir və kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda BVF qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat kimi ayrıca göstərilir. Bankın cari il üzrə mənfəətindən Dövlət büdcəsinə ayrılan hissə yuxarıda göstərilən məbləğləri nəzərə almaqla maliyyə hesabatlarında əks olunur.

Məcburi dövlət sosial sığorta haqları və sair müavinətlər

Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq, Bank işçilərin əmək haqlarından məcburi dövlət sosial sığorta haqları tutur və onları dövlət pensiya fonduna köçürür. Bundan əlavə bu cür təqaüd sistemi işçilər tərəfindən cari ödənişlərin hesablanması heyət üzrə ümumi xərclərin faizi kimi nəzərdə tutur. Belə xərclər müvafiq əmək haqlarının alındığı dövrdə çıxılır. Təqaüdə çıxdıqda təqaüdlə bağlı bütün ödənişlər dövlət pensiya fondu tərəfindən yerinə yetirilir. Bank dövlət pensiya fondunun qaydalarından əlavə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin faizi kimi hesablanmış işçilər tərəfindən cari yardımları tələb edən pensiya ilə bağlı hər hansı fərdi qaydalara malik deyildir. Bundan başqa, Bankda hesablanması tələb olunan pensiya müavinətləri və ya kompensasiya edilən mühüm müavinətlər mövcud deyildir.

Şərti aktivlər və öhdəliklər

Resursların axını zamanı öhdəliyin təmin olunması tələb olunduğundan və dəqiq hesablama aparılacağı ehtimal edildiyindən bu kimi öhdəliklər maliyyə hesabatlarında qeyd olunmamışdır. Şərti aktivlər maliyyə hesabatlarında qeyd olunmamışdır, amma iqtisadi mənfəət əldə edildiyi halda açıqlanması mümkündür.

Gəlir və xərclərin tanınması

Faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanır. Faiz gəlirinə həmçinin investisiya qiymətli kağızları üzrə əldə olunan gəlir daxildir. Sair gəlirlər aidiyyətli əməliyyatlar yekunlaşdıqda mənfəət və zərər hesabının kreditinə yazılır. Kreditin ayrılması üzrə haqlar, əgər mühüm əhəmiyyətlidirsə, təxirə salınır (birbaşa xərclərlə birlikdə) və kreditin real gəlirliliyi üzrə düzəliş kimi qeyd olunur.

Taxation

The Bank is exempt from all taxes except for taxes on employees' remuneration and social taxes in accordance with the laws of the Republic of Azerbaijan.

Provisions

Provisions are recognized when the Bank has a present legal or constructive obligation as a result of past events, and it is probable that an outflow of resources embodying economic benefits will be required to settle the obligation and a reliable estimate of the obligation can be made.

Reserves and revaluation reserve for liabilities to the International Monetary Fund

The Bank allocates amounts from its revenue reserve based on regulations in accordance with the Law. After these allocations the remaining amount is transferred to the Government budget. Unrealized revaluation differences arising from the translation of Special Drawing Rights ("SDR") balances with the International Monetary Fund into AZM are included in the income statement and are shown separately in the statement of changes in equity as a revaluation reserve for liabilities to the International Monetary Fund. Amounts to be transferred to the Government budget in respect of the profit of the Bank for the current year are, therefore, calculated after the effect to these items in the Bank's financial statements.

Retirement and other benefit obligations

In accordance with the requirements of the Azeri legislation, the Bank withholds amounts of pension contributions from employee salaries and pays them to the state pension fund. In addition such pension system provides for the calculation of current payments by the employer as a percentage of current total disbursements to staff. Such expense is charged in the period the related salaries are earned. Upon retirement all retirement benefit payments are made by the state pension fund. The Bank does not have any pension arrangements separate from the state pension system of Azerbaijan, which requires current contributions by employer calculated as a percentage of current gross salary payments. In addition, the Bank has no post-retirement benefits or other significant compensated benefits requiring accrual.

Contingencies

Contingent liabilities are not recognized in the financial statements unless it is probable that an outflow of resources will be required to settle the obligation and a reliable estimate can be made. Contingent assets are not recognized in the financial statements but disclosed when an inflow of economic benefits is probable.

Recognition of income and expense

Interest income and expense are recognized using the effective interest rate method. Interest income also includes income earned on investments in securities. Other income is credited to the income statement when the related transactions are completed. Loan origination fees, if significant, are deferred (together with related direct costs) and recognized as an adjustment to the loan's effective yield.

Haqq və komissiya gəlirləri

Haqq və komissiya gəlirlərinə nağd vəsaitlərin inkassasiya haqları, müştəri xidməti haqları daxildir ki, onlar da xidmətlər göstərildiyi zaman gəlir kimi tanınır.

Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici valyutada müəyyən edilmiş pul aktiv və öhdəlikləri balans tarixindəki alqı-satqı məzənnəsinə uyğun şəkildə Azərbaycan manatına konvertasiya edilir. Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əməliyyatın yerinə yetirildiyi günə qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə hesablanır. Bu əməliyyatlardan yaranan gəlir və zərər xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis fərq kimi qeyd edilir.

Xarici valyuta məzənnələri

Bank ilin sonuna maliyyə hesabatlarının tərtib olunması üçün aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

31 dekabr 2005-ci il			31 dekabr 2004-cü il		
1 ABŞ dolları	=	4,593 AZM	1 ABŞ dolları	=	4,903 AZM
1 AVRO	=	5,459 AZM	1 AVRO	=	6,682 AZM
1 XBH	=	6,564 AZM	1 XBH	=	7,595 AZM
1 İngilis funt sterlinqi	=	7,929 AZM	1 İngilis funt sterlinqi	=	9,397 AZM

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi

Bank qeydə alınmış məbləğləri təmin etmək üçün hüquqi cəhətdən təsiredici qüvvəyə malik olduqda və ya Bank eyni zamanda aktivlərini maddi vəsaitə çevirmək və ya öhdəliklərini yerinə yetirmək, yaxud da hər ikisi üzrə xalis əsasda hesablaşma aparmaq niyyətində olduqda maliyyə aktivləri və öhdəlikləri balansda xalis məbləğlə qeyd olunur. Silinməsinə icazə verilməyən maliyyə aktivinin köçürülməsini uçota alarkən Bank köçürülmüş aktiv və ya əlaqəli öhdəliyi əvəzləşdirmir.

Yenidən təsnifləşdirmə

31 dekabr 2005-ci il tarixinə və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğunlaşdırmaq üçün 31 dekabr 2004-cü il və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarına edilmiş yenidən təsnifləşdirmələr aşağıdakı kimidir:

- Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilən vəsaitlər nağd pul və qısamüddətli vəsaitlərə daxil edilmək əvəzinə balans hesabatında ayrıca sətirdə göstərilmişdir;
- Hesablanmış faiz gəliri və xərci balans hesabatında ayrıca sətirdə göstərilmək əvəzinə aidiyyatı aktiv və öhdəliklərlə birgə göstərilmişdir.

Mühasibat uçotunun tətbiqində mühüm qərarlar

Bankın rəhbərliyi Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazlarını ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar kimi təsnifləşdirməyi qərara almışdır, belə ki, bu maliyyə aktivləri üzrə sabit ödənişlər, sabit ödəmə tarixi vardır və Bank onları ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətinə və imkanına malikdir.

Fee and commission income

Fee and commission income includes cash collection fees and customer services fees, which are recognized as revenue as the services are provided.

Foreign currency translation

Monetary assets and liabilities denominated in foreign currencies are translated into Azerbaijan Manats at the appropriate spot rates of exchange ruling at the balance sheet date. Foreign currency transactions are accounted for at the exchange rates prevailing at the date of the transaction. Profits and losses arising from these translations are included in net foreign currency translation differences.

Rates of exchange

The exchange rates at the year end used by the Bank in the preparation of the financial statements are as follows:

31 December 2005			31 December 2004		
USD 1	=	4,593 AZM	USD 1	=	4,903 AZM
EUR 1	=	5,459 AZM	EUR 1	=	6,682 AZM
SDR 1	=	6,564 AZM	SDR 1	=	7,595 AZM
GBP 1	=	7,929 AZM	GBP 1	=	9,397 AZM

Offset of financial assets and liabilities

Financial assets and liabilities are offset and reported net on the balance sheet when the Bank has a legally enforceable right to set off the recognized amounts and the Bank intends either to settle on a net basis or to realize the asset and settle the liability simultaneously. In accounting for a transfer of a financial asset that does not qualify for derecognition, the Bank does not offset the transferred asset and the associated liability.

Reclassifications

Certain reclassifications have been made to the financial statements as at 31 December 2004 and for the year then ended to conform to the presentation as at 31 December 2005 and for the year then ended as follows:

- Assets placed with external asset managers are shown as a separate line on the balance sheet instead of being included in cash and short-term funds;
- Accrued interest income and expense are shown together with related assets and liabilities instead of being shown as separate lines on the balance sheet.

Critical judgments in applying the accounting policies

The management of the Bank decided to classify the government bonds issued by the Ministry of Finance of Azerbaijan as investments held-to-maturity since these financial assets have fixed payments and fixed maturity and the Bank has the positive intention and ability to hold them to maturity.

MHBS-də dəyişikliklər

Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası çoxlu sayda Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına ("MUBS") düzəlişlər etmiş və 1 yanvar 2005-ci il tarixdən başlayan hesabat dövründən etibarən qüvvəyə minən müəyyən MHBS hazırlamışdır. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il üzrə Bankın maliyyə hesabatlarına bu dəyişikliklərin təsiri mühüm olmamışdır.

"Maliyyə Alətləri: Tanınma və Qiymətləndirmə" haqqında 39 sayılı MUBS-ə 2005-ci ilin iyul ayında düzəliş edilmişdir və dəyişikliklər 1 yanvar 2006-cı il tarixdən başlayan hesabat dövründən qüvvəyə minir. "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar" haqqında 7 sayılı MHBS 2005-ci ilin avqust ayında təqdim olunmuşdur və 1 yanvar 2007-ci il tarixindən başlayan hesabat ilindən etibarən qüvvəyə minir.

4. XALIS FAİZ GƏLİRLƏRİ

Xalis faiz gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Faiz gəlirləri		
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	122,402	57,642
Rezident banklara verilmiş kreditlər və avanslar üzrə faiz gəlirləri	20,127	13,275
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri	5,927	4,928
Sair faiz gəlirləri	210	166
Cəmi: Faiz gəlirləri	148,666	76,011
Faiz xərcləri		
Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış kreditlər üzrə faiz xərcləri	9,470	13,479
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə faiz xərcləri	9,236	904
Müştəri hesabları üzrə faiz xərcləri	397	248
Sair faiz xərcləri	972	7
Cəmi: Faiz xərcləri	20,075	14,638
Faiz hesablanan aktivlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatın (yaradılmasından)/bərpasından əvvəl xalis faiz gəlirləri	128,591	61,373

5. EHTİMAL OLUNAN ZƏRƏRLƏR ÜÇÜN EHTİYAT

Faiz hesablanan aktivlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatda hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur: Aktivlər üzrə zərərlər üçün ehtiyatlar aidiyyəti aktivlərdən çıxılır.

	Hökumətdən alınacaq vəsaitlər	Rezident banklara verilmiş kreditlər	İşçilərə verilmiş kreditlər	İnvestisiya qiymətli kağızları	Cəmi
31 dekabr 2003-cü il	19	18,621	44	-	18,684
(Ehtiyatın bərpası)/ehtiyat	(19)	(2,283)	7	-	(2,295)
31 dekabr 2004-cü il	-	16,338	51	-	16,389
Ehtiyat	-	3,559	4	8,518	12,081
Aktivlərin silinməsi	-	(805)	-	-	(805)
Əvvəllər silinmiş aktivlərin bərpası	-	3,004	-	-	3,004
31 dekabr 2005-ci il	-	22,096	55	8,518	30,669

Changes in IFRS

The International Accounting Standards Board has amended a number of IAS's and issued certain IFRS's effective for the reporting period beginning 1 January 2005. The effect of these changes was not significant for the financial statements of the Bank for the year ended 31 December 2005.

IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" was amended in July 2005 and is effective for the reporting period beginning 1 January 2006, and IFRS 7 "Financial Instruments: Disclosures" was introduced in August 2005 and is effective for the reporting period beginning 1 January 2007.

4. NET INTEREST INCOME

Net interest income comprises:

	2005	2004
Interest income		
Interest income on placements with non-resident banks	122,402	57,642
Interest income on loans and advances to resident banks	20,127	13,275
Interest income on investment securities	5,927	4,928
Other interest income	210	166
Total interest income	148,666	76,011
Interest expense		
Interest expense on loans from the International Monetary Fund	9,470	13,479
Interest expense on debt securities issued	9,236	904
Interest expense on customer accounts	397	248
Other interest expense	972	7
Total interest expense	20,075	14,638
Net interest income before (allowance)/recovery of allowance for impairment losses	128,591	61,373

5. ALLOWANCE FOR IMPAIRMENT LOSSES

The movements in allowance for impairment losses on interest bearing assets were as follows:

Allowances for losses on assets are deducted from the related assets.

	Due from Government	Loans to resident banks	Loans to employees	Investment securities	Total
31 December 2003	19	18,621	44	-	18,684
(Recovery of allowance)/allowance	(19)	(2,283)	7	-	(2,295)
31 December 2004	-	16,338	51	-	16,389
Allowance	-	3,559	4	8,518	12,081
Write-off of assets	-	(805)	-	-	(805)
Recovery of assets previously written-off	-	3,004	-	-	3,004
31 December 2005	-	22,096	55	8,518	30,669

6. HAQQ VƏ KOMİSSİYA GƏLİRLƏRİ VƏ XƏRCLƏRİ

Haqq və komissiya gəlirləri və xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Haqq və komissiya gəlirləri:		
Kassa əməliyyatları üzrə haqlar	14,399	11,159
Müştəri xidməti haqları	6,924	5,793
Cəmi: Haqq və komissiya gəlirləri	21,323	16,952
	2005	2004
Haqq və komissiya xərcləri:		
Aktivlərin idarə edən xarici menecerlər üzrə haqlar	1,748	1,665
Qiymətli kağızların saxlanması xidmətləri üzrə haqlar	392	709
Hesabın saxlanması haqları	85	107
Sair haqlar	1,016	1
Cəmi: Haqq və komissiya xərcləri	3,241	2,482

7. ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Banknotların və sikkələrin hazırlanması və çatdırılması xərcləri	37,319	6,440
İşçilərə sərf olunan xərclər	15,095	10,288
Köhnəlmə xərcləri	12,399	8,930
Məcburi dövlət sosial sığorta haqları	3,178	2,609
Rabitə və informasiya xidmətləri ilə bağlı xərclər	2,798	3,087
Xeyriyyə məqsədləri üçün ayırmalar	2,419	1,007
Mühafizə xidmətləri	1,078	957
Ezamiyyə xərcləri	1,031	1,127
Dəftərxana ləvazimatları	1,021	688
Təmir və saxlanma	744	949
ƏDV xərcləri	675	682
İstilik və işıqlandırma	663	618
Nəqliyyatın istismar xərcləri	422	341
Peşəkar xidmət haqları	346	409
Çap xərcləri	259	220
Sığorta	230	200
Sair xərclər	2,320	1,822
Cəmi: Əməliyyat xərcləri	81,997	40,374

6. FEE AND COMMISSION INCOME AND EXPENSE

Fee and commission income and expense comprise:

	2005	2004
Fee and commission income:		
Cash collection fees	14,399	11,159
Customer services fees	6,924	5,793
Total fee and commission income	21,323	16,952
	2005	2004
Fee and commission expense:		
Fees to external asset managers	1,748	1,665
Custodial services fees	392	709
Account maintenance fees	85	107
Other fees	1,016	1
Total fee and commission expense	3,241	2,482

7. OPERATING EXPENSES

Operating expenses comprise:

	2005	2004
Expenses related to production and transportation of banknotes and coins	37,319	6,440
Staff costs	15,095	10,288
Depreciation and amortisation expense	12,399	8,930
Social insurance contributions	3,178	2,609
Expenses related to communication and information services	2,798	3,087
Charity	2,419	1,007
Security services	1,078	957
Business trips	1,031	1,127
Office supplies	1,021	688
Repair and maintenance	744	949
VAT expense	675	682
Heating and lighting	663	618
Vehicle running costs	422	341
Professional fees	346	409
Printing	259	220
Insurance	230	200
Other expenses	2,320	1,822
Total operating expenses	81,997	40,374

8. NAĞD PUL VƏ QISAMÜDDƏTLİ VƏSAİTLƏR

Nağd pul və qismüddətli vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Nağd pul	60,220	101,194
Qeyri-rezident banklardan alınacaq vəsaitlər:		
- Müddətli depozitlər	3,327,426	3,407,855
- Overnayt depozitlər	1,066,439	864,399
- Nostro hesabları	70,658	56,474
Hesablanmış faiz gəliri	11,221	25,284
Cəmi: Nağd pul və qismüddətli vəsaitlər	4,535,964	4,455,206
Çıxılsın: ödəmə müddəti 3 aydan çox olan müddətli depozitlər	(1,929,060)	(2,269,329)
Çıxılsın: qismüddətli vəsaitlər üzrə hesablanmış faiz gəliri	(11,221)	(25,284)
Üstəgəl: aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş	720,100	749,173
Cəmi: Nağd pul və nağd pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3,315,783	2,909,766

Nağd pul Bankın əməliyyat məqsədləri üçün xarici valyutada saxladığı qalıqlardan ibarətdir.

Bütün qeyri-rezident banklar Moody's, Standard və Poor's reyting agentliklərinin müəyyən etdiyi AA-reytingindən və Fitch Ratings agentliyinin müəyyən etdiyi Aa3 reytingindən aşağı olmayan reytinglərə malikdirlər.

9. REZİDENT BANKLARA VERİLMİŞ KREDİTLƏR, XALIS

Rezident banklara verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Cari kreditlər	241,350	245,290
Ödəmə müddəti uzadılmış kreditlər	104,183	59,085
Vaxtı keçmiş kreditlər	20,445	10,251
Rezident banklara verilmiş kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəlirləri	633	86
	366,611	314,712
Çıxılsın: Rezident banklara verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyat	(22,096)	(16,338)
Cəmi: Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	344,515	298,374

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə ödəmə müddəti uzadılmış kreditlərin böyük hissəsi daşınmaz əmlak girovu ilə təmin olunmuşdur.

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə rezident banklara verilmiş kreditlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatların hərəkəti 5 saylı qeyddə açıqlanmışdır.

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə Bankın bir rezident banka verilmiş müvafiq olaraq 78,850 milyon manat və 88,040 milyon manat məbləğində krediti olmuşdur ki, bu da rezident banklara verilmiş kreditlərin müvafiq olaraq 22% və 28%-ni təşkil etməklə mühüm cəmləşməni əks etdirir.

8. CASH AND SHORT-TERM FUNDS

Cash and short-term funds comprise:

	2005	2004
Cash on hand	60,220	101,194
Due from non-resident banks:		
- Time-deposits	3,327,426	3,407,855
- Overnight deposits	1,066,439	864,399
- Nostro accounts	70,658	56,474
Accrued interest income	11,221	25,284
Total cash and short-term funds	4,535,964	4,455,206
Less: time deposits with maturities longer than 3 months	(1,929,060)	(2,269,329)
Less: accrued interest income on short-term funds	(11,221)	(25,284)
Add: assets placed with external asset managers	720,100	749,173
Total cash and cash equivalents	3,315,783	2,909,766

Cash on hand represents cash in foreign currencies held by the Bank for operating purposes.

All non-resident banks carry ratings of not less than the equivalent of AA- rating as defined by Moody's and Standard and Poor's rating agencies and Aa3 rating as defined by Fitch Ratings.

9. LOANS TO RESIDENT BANKS, NET

Loans to resident banks comprise:

	2005	2004
Current loans	241,350	245,290
Rescheduled loans	104,183	59,085
Overdue loans	20,445	10,251
Accrued interest income on loans to resident banks	633	86
	366,611	314,712
Less: allowance for losses on loans to resident banks	(22,096)	(16,338)
Total loans to resident banks, net	344,515	298,374

Most of the rescheduled loans as at 31 December 2005 and 2004 were fully secured by real estate.

Movements in allowances for impairment losses on loans to resident banks for the years ended 31 December 2005 and 2004 are disclosed in note 5.

As at 31 December 2005 and 2004 the Bank had a loan to one resident bank of AZM 78,850 million and AZM 88,040 million, respectively, which represents a significant concentration forming 22% and 28% of the loans to resident banks, respectively.

10. TİCARƏT QİYMƏTLİ KAĞIZLARI

Ticarət qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	Nominal üzrə faiz	2005
Ticarət qiymətli kağızları		
ABŞ Xəzinədarlıq notları	3.250%	19,188
ABŞ Xəzinədarlıq notları	3.750%	20,487
ABŞ Xəzinədarlıq notları	3.375%	27,550
ABŞ Xəzinədarlıq notları	4.375%	24,013
Cəmi: Ticarət qiymətli kağızları		91,238

11. BEYNƏLXALQ VALYUTA FONDUNDAKI QALIQLAR

Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Kvota (qeyd 25)	1,173,151	1,141,774
XBH-də vəsaitlər	63,899	71,077
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar üzrə hesablanmış faiz gəlirləri	123	94
Cəmi: Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	1,237,173	1,212,945

Beynəlxalq Valyuta Fondunun 160.9 milyon XBH məbləğində kvotası Azərbaycan Respublikasının üzvlük haqqını ifadə edir və bu məbləğ üzrə faiz hesablanır. Həmin məbləğin ödənilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti tərəfindən buraxılmış və Bank tərəfindən BVF-nin xeyrinə saxlanılan qiymətli kağızlar öhdəliklərdə göstərilir (qeyd 25).

12. AKTİVLƏRİ İDARƏ EDƏN XARİCİ MENECERLƏR TƏRƏFİNDƏN YERLƏŞDİRİLƏN AKTİVLƏR

Bank aktivləri idarə edən 3 xarici menecerə ABŞ dollarında investisiya etmiş və onlara öz agentləri kimi vaxtaşırı depozit etdiyi məbləğləri sərmayə və yenidən sərmayə etməyi həvalə etmişdir. Agent qismində çıxış edən xarici menecerlərin Banka istinad etmədən sərəncamda olan aktivlərin idarə edilməsi ilə bağlı almaq, satmaq, saxlamaq, mübadilə etmək, onlarla bağlı sövdələşmələr aparmaq, depozit qoymaq, satış təkliflərini və yerləşdirmələri qiymətləndirmək, bazarda onlarla bağlı əməliyyatlara təsir etmək, kontragenti seçmək və onunla danışıqlar aparmaq, hesab açmaqla bağlı sənədləşmələr aparmaq, gündəlik qərarlar qəbul etmək və ya müvafiq mühakimələr yürütmək barədə azad seçim və qərar qəbul etmək imkanları var. İnvestisiya zamanı likvidliyi yuxarı olan yüksək keyfiyyətli və qısamüddətli alətlərə üstünlük verilir. Standard & Poor's tərəfindən müəyyən edilən AA- reytingi (və ya Moody's tərəfindən müəyyən edilən Aa3 reytingi) bu investisiyalar üçün minimal kredit keyfiyyəti olmaqla əsas göstərici sayılır.

10. TRADING SECURITIES

Trading securities comprise:

	Interest to nominal	2005
Trading securities		
US Treasury notes	3.250%	19,188
US Treasury notes	3.750%	20,487
US Treasury notes	3.375%	27,550
US Treasury notes	4.375%	24,013
Total trading securities		91,238

11. BALANCES WITH THE INTERNATIONAL MONETARY FUND

Balances with the International Monetary Fund comprise:

	2005	2004
Quota (note 25)	1,173,151	1,141,774
SDR holdings	63,899	71,077
Accrued interest income on balances with the International Monetary Fund	123	94
Total balances with the International Monetary Fund	1,237,173	1,212,945

The International Monetary Fund Quota, in the amount of Special Drawing Rights ("SDR") 160.9 million, represents the membership subscription of the Republic of Azerbaijan and is non-interest bearing. Securities issued by the Government of the Republic of Azerbaijan in settlement of this amount and held by the Bank for the benefit of the International Monetary Fund are shown as liabilities (note 25).

12. ASSETS PLACED WITH EXTERNAL ASSET MANAGERS

The Bank made investments in US Dollars in 3 external asset managers and appointed them as its agents and delegated to manage the investment and reinvestment of certain monies and assets, deposited from time to time by the Bank. The external managers, normally acting as agents, have complete discretion for the account of the Bank (and without prior reference to the Bank) to buy, sell, retain, exchange or otherwise deal in investments and other assets, make deposits, subscribe to issues and offers for sale and accept placings, underwritings and sub-underwritings, of any investments, advise on or execute transactions in unregulated collective investment schemes, effect transactions on all markets, negotiate and execute counterparty and account opening documentation, take all day to day decisions and otherwise act as the external managers judge appropriate in relation to the management of the funds. Investment emphasis is on high-quality, short-term instruments with a high degree of marketability and liquidity. A minimum credit quality of AA- by Standard & Poor's (or Aa3 by Moody's) is a benchmark for these investments.

13. SATIŞ ÜÇÜN NƏZƏRDƏ TUTULAN QIYMƏTLİ KAĞIZLAR

Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Nominal üzrə faiz	2005	Nominal üzrə faiz	2004
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar				
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin buraxdığı dövlət istiqrazları	-	-	0.15%	345,200
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar üzrə hesablanmış faiz gəliri	-	-		328
Cəmi: Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar		-		345,528

Azərbaycan dövlət istiqrazları Banka verilmiş manatla ifadə edilən dövlət qiymətli kağızlarıdır. Bu qiymətli kağızlara Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən zəmanət verilir.

14. ÖDƏNİŞ TARİXİNƏDƏK SAXLANILAN QIYMƏTLİ KAĞIZLAR

Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	Nominal üzrə faiz	2005	Nominal üzrə faiz	2004
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar				
Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazları	9.00%	30,300	7.00%	42,300
Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazları	0.30%	304,000	0.30%	304,000
Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazları	0.15%	345,200	-	-
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar üzrə hesablanmış faiz gəliri		18,377		15,045
		697,877		361,345
Çıxılın: ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyat		(8,518)		-
Cəmi: Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar		689,359		361,345

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə Azərbaycanın dövlət istiqrazları manatla ifadə olunmuşdur. Onlar Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Bank üçün buraxılmış aşağıdakı investisiya qiymətli kağızlarından ibarətdir:

- 2000-2002-ci illərdə Kapital Bank (əvvəlki "Birləşmiş Universal Səhmdar Bankı") idarə və filiallarında gündəlik ödəniş və hesablaşmaların aparılmasını təmin etmək və likvidliyə olan tələbatın təmin olunması məqsədilə buraxılmış qiymətli kağızlar (illik 9% faiz dərəcəsi ilə);
- 2001-ci ildə Aqrar-Kredit Səhmdar Cəmiyyətinin mərkəzləşdirilmiş kreditlər üzrə əsas borcun ödənilməsi məqsədilə buraxılmış qiymətli kağızlar (illik 0.3% faiz dərəcəsi ilə); və
- 1992-1996-cı illərdə dövlət büdcəsi kəsirinin bağlanması məqsədilə verilmiş kreditlərin əvəzində buraxılmış qiymətli kağızlar (illik 0.15% faiz dərəcəsi ilə).

13. INVESTMENTS AVAILABLE-FOR-SALE

Investments available-for-sale comprise

	Interest to nominal	2005	Interest to nominal	2004
Debt securities available-for-sale				
Government bonds issued by the Ministry of Finance	-	-	0.15%	345,200
Accrued interest income on securities available-for-sale	-	-		328
Total securities available-for-sale		-		345,528

The Azerbaijan Government bonds are AZM denominated government securities issued to the Bank. These bonds are guaranteed by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan.

14. INVESTMENTS HELD-TO-MATURITY

Investments held-to-maturity comprise:

	Interest to nominal	2005	Interest to nominal	2004
Securities held-to-maturity				
Government bonds issued by the Ministry of Finance	9.00%	30,300	7.00%	42,300
Government bonds issued by the Ministry of Finance	0.30%	304,000	0.30%	304,000
Government bonds issued by the Ministry of Finance	0.15%	345,200	-	-
Accrued interest income on securities held-to-maturity		18,377		15,045
		697,877		361,345
Less: allowance for impairment losses		(8,518)		-
Total securities held-to-maturity		689,359		361,345

Azerbaijan Government bonds at 31 December 2005 and 2004 are denominated in AZM. They represent the following investment securities issued to the Bank by the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan:

- issued with the purpose of assistance to Kapital Bank (formerly United Universal Joint-Stock Bank) in conducting daily payments and settlements of its offices and branches and maintaining sufficient liquidity levels during 2000-2002 (9% annual interest rate);
- issued for the repayment of debts on centralized loans of Rural Investment Joint Stock Company during 2001 (0.3% annual interest rate); and
- issued to finance the loan previously provided to cover the budget deficits during 1992-1996 (0.15% annual interest rate).

15. ƏSAS VƏSAİTLƏR

	Binalar	Kompüter və rabitə avadanlığı	Mebel, avadanlıq və sair	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2004-cü il	85,992	21,319	59,807	5,232	172,350
Əlavələr	2,581	904	27,995	772	32,252
Silinmələr	-	(125)	(67)	(261)	(453)
31 dekabr 2005-ci il	88,573	22,098	87,735	5,743	204,149
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2004-cü il	18,606	11,731	57,880	3,750	91,967
İl üzrə köhnəlmə xərci	4,305	4,056	719	537	9,617
Silinmələr	-	(125)	(67)	(261)	(453)
31 dekabr 2005-ci il	22,911	15,662	58,532	4,026	101,131
Xalis qalıq dəyəri					
31 dekabr 2005-ci il	65,662	6,436	29,203	1,717	103,018
Xalis qalıq dəyəri					
31 dekabr 2004-cü il	67,386	9,588	1,927	1,482	80,383

31 dekabr 2005-ci il tarixinə əsas vəsaitlərə əlavələr bölməsinə daxil edilən 215 milyon manat 3 il müddətində maliyyə lizinqi ilə alınmış kompüter və rabitə avadanlığını əks etdirir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bu əsas vəsaitlərin xalis qalıq dəyəri 163 milyon manat olmuşdur.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə əsas vəsaitlərə əlavələr bölməsinə daxil edilən 15 milyon manat qeyri-maddi aktivlərdən kompüter və rabitə avadanlıqlarına köçürmələri əks etdirir ki, bu da əsas vəsaitlərə qeyri-nağd əlavədir.

16. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	2005	2004
İlkin dəyər		
1 yanvar	27,356	22,006
Əlavələr	3,490	5,350
Silinmələr	(15)	-
31 dekabr	30,831	27,356
Yığılmış köhnəlmə		
1 yanvar	7,625	5,417
İl üzrə köhnəlmə xərci	2,782	2,208
31 dekabr	10,407	7,625
Xalis qalıq dəyəri		
31 dekabr	20,424	19,731

31 dekabr 2005-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlərə əlavələr bölməsinə daxil edilən 408 milyon manat vəsait 3 il müddətinə maliyyə lizinqi əsasında alınmış qeyri-maddi aktivləri əks etdirir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bu qeyri-maddi aktivlərin xalis qalıq dəyəri 368 milyon manat olmuşdur.

15. FIXED ASSETS

	Buildings	Computers and communication equipment	Furniture, fixtures and other	Motor vehicles	Total
At cost					
31 December 2004	85,992	21,319	59,807	5,232	172,350
Additions	2,581	904	27,995	772	32,252
Disposals	-	(125)	(67)	(261)	(453)
31 December 2005	88,573	22,098	87,735	5,743	204,149
Accumulated depreciation					
31 December 2004	18,606	11,731	57,880	3,750	91,967
Charge for the year	4,305	4,056	719	537	9,617
Disposals	-	(125)	(67)	(261)	(453)
31 December 2005	22,911	15,662	58,532	4,026	101,131
Net book value					
31 December 2005	65,662	6,436	29,203	1,717	103,018
Net book value					
31 December 2004	67,386	9,588	1,927	1,482	80,383

AZM 215 million included in fixed asset additions for the year ended 31 December 2005 represent computers and communication equipment acquired under a finance lease for the term of 3 years. Net book value of these fixed assets as at 31 December 2005 was AZM 163 million.

AZM 15 million included in fixed asset additions for the year ended 31 December 2005 represent transfers from intangible assets to computers and communication equipment which is a non-cash addition to fixed assets.

16. INTANGIBLE ASSETS

	2005	2004
At cost		
1 January	27,356	22,006
Additions	3,490	5,350
Disposals	(15)	-
31 December	30,831	27,356
Accumulated depreciation		
1 January	7,625	5,417
Charge for the year	2,782	2,208
31 December	10,407	7,625
Net book value		
31 December	20,424	19,731

AZM 408 million included in intangible asset additions for the year ended 31 December 2005 represent intangible assets acquired under a finance lease for the term of 3 years. Net book value of these intangible assets as at 31 December 2005 was AZM 368 million.

17. SAİR AKTİVLƏR

Sair aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Avans ödənişləri	27,404	599
Sair aktivlər	3,497	79
İşçilərə verilmiş kreditlər	2,726	2,548
İşçilərə verilmiş kreditlər üzrə hesablanmış faiz gəliri	7	5
	33,634	3,231
Çıxılsın: ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyat	(55)	(51)
Cəmi: Sair aktivlər, xalis	33,579	3,180

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə sair aktivlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatların hərəkəti 5 sayılı qeyddə açıqlanmışdır.

18. DÖVRIYYƏDƏ OLAN NAĞD PUL

Dövriyyədə olan nağd pul 1992-ci ildə milli valyutanın tətbiqi tarixindən başlayaraq dövriyyəyə buraxılmış Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan manat məbləğini təşkil edir.

	2005	2004
50,000 manat	2,325,222	1,706,080
10,000 manat	557,564	799,800
1,000 manat	72,121	109,259
500 manat	8,212	8,767
250 manat	2,880	2,584
100 manat	2,952	2,954
50 manat	1,243	1,245
10 manat	260	260
5 manat	63	63
1 manat	19	19
Sikkələr	5	5
Cəmi: Dövriyyədə olan nağd pul	2,970,541	2,631,036

19. KREDİT TƏŞKİLATLARININ HESABLARI

Kredit təşkilatlarının hesabları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Müxbir hesablar	913,051	1,089,132
Məcburi ehtiyatlar	545,579	447,916
Cəmi: Kredit təşkilatlarının hesabları	1,458,630	1,537,048

Məcburi ehtiyatlar kredit təşkilatlarının Azərbaycan Respublikası Milli Bankındakı hesablar üzrə bloklaşdırılmış məbləğlərini əks etdirir və həmin məbləğlər bankların müştərilərə qarşı müəyyən öhdəliklərinin 10%-i kimi hesablanır. Bu məbləğlər üzrə faiz hesablanmır.

17. OTHER ASSETS

Other assets comprise:

	2005	2004
Prepayments	27,404	599
Other assets	3,497	79
Loans to employees	2,726	2,548
Accrued interest income on loans to employees	7	5
	33,634	3,231
Less: allowance for loan impairment	(55)	(51)
Total other assets, net	33,579	3,180

Movements in allowances for impairment losses on other assets for the years ended 31 December 2005 and 2004 are disclosed in note 5.

18. MONEY ISSUED IN CIRCULATION

Money issued in circulation represents the amount of national currency of the Republic of Azerbaijan, the Manat, issued into circulation since the introduction of the national currency in 1992.

	2005	2004
50,000 manats	2,325,222	1,706,080
10,000 manats	557,564	799,800
1,000 manats	72,121	109,259
500 manats	8,212	8,767
250 manats	2,880	2,584
100 manats	2,952	2,954
50 manats	1,243	1,245
10 manats	260	260
5 manats	63	63
1 manat	19	19
Coins	5	5
Total money issued in circulation	2,970,541	2,631,036

19. ACCOUNTS OF CREDIT ORGANIZATIONS

Accounts of credit organizations comprise:

	2005	2004
Correspondent accounts	913,051	1,089,132
Obligatory reserves	545,579	447,916
Total accounts of credit organizations	1,458,630	1,537,048

Obligatory reserves represent amounts blocked on accounts of credit organizations with the National Bank of Azerbaijan and are calculated as 10% of their eligible liabilities to customers. These amounts are non interest-bearing.

20. HÖKUMƏT HESABLARI

Hökumət hesabları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Budget accounts	881,352	574,449
Other demand deposits	44,375	6,751
Total Government accounts	925,727	581,200

Büdcə hesabları Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Xəzinədarlığına ödənilməli vəsaitləri əks etdirir.

21. BURAXILMIŞ BÖRC QIYMƏTLİ KAĞIZLARI

Buraxılmış borc qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	Ödəniş vaxtı	İllik kupon faiz dərəcəsi	2005	2004
Qısamüddətli notlar	3 yanvar 2005 - 14 mart 2005	4.38%-4.76%	-	99,032
Qısamüddətli notlar	4 yanvar 2006 - 25 yanvar 2006	8.85%-11.97%	156,318	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə hesablanmış faiz xərci			694	430
Cəmi: Buraxılmış borc qiymətli kağızları			157,012	99,462

22. YENİDƏN ALINMASINA DAİR RAZILAŞMALAR ƏSASINDA SATILMIŞ QIYMƏTLİ KAĞIZLAR

31 dekabr 2005-ci il tarixinə yenidən alınmasına dair razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar Bankın 1,000 milyon manat məbləğində uzunmüddətli hökumət istiqrazlarını yenidən almaq öhdəliyidir. Bu müqavilələr üzrə ödəniş müddəti 3 gün müəyyən olunmuşdur. Bu qiymətli kağızlar üzrə nominal dəyərin 7%-i həcmində kupon faizi ödənilmişdir.

23. SAİR DEPOZİT HESABLARI

Sair depozit hesabları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2005	2004
Beynəlxalq maliyyə institutlarının hesabları	3,196	2,123
Digər maliyyə institutlarının hesabları	954	376
İctimai təşkilatların hesabları	42	76
Cəmi: Sair depozit hesabları	4,192	2,575

24. BEYNƏLXALQ MALİYYƏ İNSTİTUTLARINDAN ALINMIŞ KREDİTLƏR

Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlərə Dünya Bankından "Institutional Building Technical Assistance" Proqramı çərçivəsində alınmış vəsaitlər daxildir.

20. GOVERNMENT ACCOUNTS

Government accounts comprise:

	2005	2004
Budget accounts	881,352	574,449
Other demand deposits	44,375	6,751
Total Government accounts	925,727	581,200

Budget accounts represent amounts due to the Central Treasury of the Republic of Azerbaijan

21. DEBT SECURITIES ISSUED

Debt securities issued comprise:

	Maturity range	Annual coupon rate range	2005	2004
Short-term notes	3 January 2005 - 14 March 2005	4.38%-4.76%	-	99,032
Short-term notes	4 January 2006 - 25 January 2006	8.85%-11.97%	156,318	-
Accrued interest expense on debt securities issued			694	430
Total debt securities issued			157,012	99,462

22. SECURITIES SOLD UNDER AGREEMENTS TO REPURCHASE

As at 31 December 2005 securities sold under repurchase agreements were commitments of the Bank to repurchase long-term government bonds for the amount of AZM 1,000 million. The maturity of the agreement was within 3 days. Coupon of 7% of the nominal value was paid on these securities.

23. OTHER DEPOSIT ACCOUNTS

Other deposit accounts comprise:

	2005	2004
Accounts of international financial institutions	3,196	2,123
Accounts of other financial institutions	954	376
Accounts of public organizations	42	76
Total other deposit accounts	4,192	2,575

24. FUNDS BORROWED FROM INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS

Funds borrowed from international financial institutions comprise funds borrowed from the World Bank under the "Institutional Building Technical Assistance" Program.

25. BEYNƏLXALQ VALYUTA FONDU QARŞISINDA ÖHDƏLİKLƏR

	2005	2004
Alınmış kreditlər	751,443	1,019,039
Kvota ilə əlaqədar buraxılmış qiymətli kağızlar (qeyd 11)	1,173,151	1,141,774
Beynəlxalq Valyuta Fondunun hesabları	3,938	3,936
Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış kreditlər üzrə hesablanmış faiz xərcləri	1,158	1,600
Cəmi: Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,929,690	2,166,349

Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış kreditlərin ilkin ödəmə müddəti 10 ildir və illik faiz dərəcəsi 0.5% - 4.11% (2004: 0.5%-3.02%) təşkil edir. Kreditlərin ödənilməsi 1999-cu ildə başlanmışdır. 2015-ci ilədək kreditlərin ödənişi tam başa çatdırılacaqdır. Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış bütün kreditlər XBH ilə ifadə edilmişdir. Kreditlər müxtəlif müqavilələr, o cümlədən Genişləndirilmiş Fond Mexanizmi, Əvəztmə və Struktur Dəyişikliklərin Geniş Maliyyəsi Mexanizmi və Yoxsulluğun Azaldılması və İnkişaf Mexanizmi müqavilələri əsasında verilmişdir.

26. SAİR ÖHDƏLİKLƏR

	2005	2004
Ödənilməkdə olan məbləğlər	1,380	3,128
Maliyyə lizinqi öhdəliyi	443	-
Sair	926	201
Cəmi: Sair öhdəliklər	2,749	3,329

Sair öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	Minimum lizinq ödənişləri	Minimum lizinq ödənişlərinin cari dəyəri
	2005	2005
Bir il ərzində	256	237
2-ci ildən başlayaraq 5-ci il də daxil olmaqla	256	206
	512	443
Çıxılsın: gələcək maliyyə məsrəfləri	(69)	Tətbiq olunmur
Lizinq öhdəliklərinin cari dəyəri	443	443
Çıxılsın: 12 ay ərzində ödənilməli vəsait		(237)
12 aydan sonra ödənilməli vəsait		206

Maliyyə lizinqi öhdəliyi əsasında ödənilməli vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

İcarə müddəti 3 ildir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il üzrə borcun effektiv faiz dərəcəsi 15% olmuşdur. Faiz dərəcələri müqavilə tarixində müəyyənləşdirilir və beləliklə də Bank ədalətli dəyərlə bağlı faiz dərəcəsi riskinə məriz qalır. Lizinq sabit ödəniş qrafiki əsasında verilir və şərti icarə ödənişləri ilə bağlı heç bir razılaşma yoxdur.

25. LIABILITIES TO THE INTERNATIONAL MONETARY FUND

Liabilities to the International Monetary Fund comprise:

	2005	2004
Loans received	751,443	1,019,039
Securities issued in respect of Quota (note 11)	1,173,151	1,141,774
Accounts of the International Monetary Fund	3,938	3,936
Accrued interest expense on loans received from the International Monetary Fund	1,158	1,600
Total liabilities to the International Monetary Fund	1,929,690	2,166,349

Loans received from the International Monetary Fund are loans with an original maturity of 10 years and bear interest from 0.5% to 4.11% (2004: 0.5% to 3.02%) per annum. The repayment of the loans commenced in 1999. The loans will be fully repaid by 2015. All loans received from the International Monetary Fund are denominated in SDR. The loans have been extended under a number of arrangements, including Extended Fund Facility, Enhanced Structural Adjustment Facility, and Poverty Reduction and Growth Facility.

26. OTHER LIABILITIES

Other liabilities comprise:

	2005	2004
Amounts in the course of settlement	1,380	3,128
Finance lease liability	443	-
Other	926	201
Total other liabilities	2,749	3,329

Amounts payable under a finance lease comprise:

	Minimum lease payments	Present value of minimum lease payments
	2005	2005
Within one year	256	237
In the second to fifth years inclusive	256	206
	512	443
Less: future finance charges	(69)	N / A
Present value of lease obligations	443	443
Less: Amount due for settlement within 12 months		(237)
Amount due for settlement after 12 months		206

The lease term is 3 years. For the year ended 31 December 2005 the effective borrowing rate was 15%. Interest rates are fixed at the contract date, and thus expose the Bank to fair value interest rate risk. The lease is on a fixed repayment basis and no arrangements have been entered into for contingent rental payments.

27. NİZAMNAMƏ KAPİTALI VƏ EHTİYATLAR

"Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa əsasən Milli Bankın nizamnamə kapitalı 50,000 milyon manat müəyyən edilmişdir. 2004-cü il ərzində Milli Bankın nizamnamə fondu 22,008 milyon manat kapital ehtiyatlarının hesabına 50,000 milyon manata qədər artırılmışdır. Bank qanunvericiliyə uyğun olaraq, hesabat ilinin mənfəətini kapital ehtiyatlarına yönəltmişdir. Bu ayırmalardan sonra mənfəətinin qalan sərbəst qalığı isə Dövlət büdcəsinə köçürülmüşdür. 31 dekabr 2004-cü il tarixinə bitən il ərzində Dövlət büdcəsinə köçürülən vəsaitlər 16,856 milyon manat təşkil etmişdir.

28. MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ VƏ GÖZLƏNİLMƏZ HADİSƏLƏR

Bank balansdankənar riskə malik maliyyə alətlərini əks etdirən müqavilələr üzrə qarşılıqlı tərəf kimi çıxış edir. Müxtəlif dərəcəli kredit risklərini özündə birləşdirən bu alətlər üzrə qalıqlar balansda öz əksini tapmır.

Kreditin genişləndirilməsi üçün şərti öhdəliklərlə, qarşı tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi, qoyulmuş girov və ya qiymətli kağızların dəyərinin aşağı düşməsi aşkar olunduqda, Bankın maksimum kredit itkisinə məruz qalması bu alətlərin müqavilələrdə əks olunmuş dəyəri ilə göstərilir.

Bank balansdankənar öhdəliklərin idarə edilməsinə balans üzrə əməliyyatlar üçün istifadə etdiyi kredit nəzarətini və idarəetmə siyasətini tətbiq edir.

Risk üzrə ölçülmüş məbləğ Bank Nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin irəli sürdüyü prinsiplər əsasında kredit konversiya amillərini və qarşı tərəfin risk ölçülərini tətbiq etməklə əldə edilir.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə nominal və ya müqavilə məbləğləri və risk məbləğləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2005	
	Nominal məbləğ	Risk üzrə ölçülmüş məbləğ
Akkreditivlər	607	-
Cəmi şərti öhdəliklər	607	-

Kapital qoyuluşu öhdəlikləri - 31 dekabr 2005-ci il tarixdə Bankın heç bir əhəmiyyətli kapital öhdəliyi olmamışdır.

Əməliyyat lizinqi öhdəlikləri - 31 dekabr 2005-ci il tarixdə Bankın əməliyyat lizinqi ilə bağlı heç bir mühüm öhdəliyi olmamışdır.

Hüquqi prosedurlar - Vaxtaşırı və biznesin normal gedişində müştərilər tərəfindən Banka qarşı iddialar qaldırılır.

2004-cü il ərzində Azərbaycan Beynəlxalq Bankı SKB 5,000 milyon manat vəsaitin ödənilməsi ilə bağlı Banka qarşı iddia ilə Yerli İqtisad Məhkəməsinə müraciət etmişdir. Həmin vəsait Bank tərəfindən bu əsasla tutulmuşdur ki, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı SKB üçün üçüncü tərəf üçün zəmanətçi kimi çıxış etmiş, sonuncu isə krediti ödəyə bilməmişdir.

Bank hüquqi müdafiə tədbirləri görmüşdür və nəticədə bu iddia müxtəlif pilləli məhkəmələrdən keçərək Ali Məhkəməyə qədər gedib çıxmış, aralıq qərar Bankın xeyrinə çıxarılmış, lakin son qərar Azərbaycan Beynəlxalq Bankı SKB-nin xeyrinə verilmişdir. Lakin Bank hüquqi tədbirləri davam etdirmək qərarını vermişdir və Ali Məhkəmənin Plenumuna şikayət ərizəsi təqdim etmişdir. Plenum şikayət ərizəsini sonradan baxılmaq üçün qəbul etmişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, hesablanmamış zərərlər üzrə mühüm xərclər olmayacaq və müvafiq olaraq maliyyə hesabatlarında bunun üçün ehtiyatlar yaradılmamışdır.

27. CHARTER FUND AND RESERVES

In accordance with the Law of the Republic of Azerbaijan "On the National Bank of the Republic of Azerbaijan", the charter fund of the Bank is set at AZM 50,000 million. During 2004 the charter fund was increased to AZM 50,000 million by a capitalization of AZM 22,008 million of its revenue reserves. The Bank allocated amounts from its annual profit to its charter capital in accordance with the Law. After these allocations, the remaining amount was transferred to the Government budget. During the year ended 31 December 2004 transfers made to the Government budget amounted to AZM 16,856 million.

28. FINANCIAL COMMITMENTS AND CONTINGENCIES

The Bank is a party to financial instruments with off-balance sheet risk. These instruments, involving varying degrees of credit risk, are not reflected in the balance sheet.

The Bank's maximum exposure to credit loss under contingent liabilities and commitments to extend credit, in the event of non-performance by the other party where all counterclaims, collateral or security prove valueless, is represented by the contractual amounts of those instruments.

The Bank uses the same credit control and management policies in undertaking off-balance sheet commitments as it does for on-balance operations.

The risk-weighted amount is obtained by applying credit conversion factors and counterparty risk weightings according to the principles employed by the Basel Committee on Banking Supervision.

As at 31 December 2005, the nominal or contract amounts and the risk amounts were:

	2005	
	Nominal Amount	Risk Weighted Amount
Letter of credit	607	-
Total contingent liabilities	607	-

Capital commitments - The Bank had no material commitments for capital expenditures outstanding as at 31 December 2005.

Operating lease commitments - As at 31 December 2005 the Bank had no significant non-cancellable operating lease commitments.

Legal proceedings - From time to time and in the normal course of business, claims against the Bank are received from counterparties.

During 2004 the International Bank of Azerbaijan JSCB submitted a claim to the Economic Court against the Bank for the repayment of AZM 5,000 million, which was seized by the Bank on the grounds that the International Bank of Azerbaijan JSCB acted as a guarantor for a third party financial institution, who defaulted on its loan from the Bank. The Bank counteracted with defensive legal action and as a result this claim was processed through several levels of courts up to the Supreme Court, which ruled in favour of the International Bank of Azerbaijan JSCB. However, the Bank decided to continue its legal action and appealed to the Plenum of the Supreme Court. The Plenum of the Supreme Court has accepted the appeal of the Bank for further discretion.

Management is of the opinion that no material unaccrued losses will be incurred and accordingly no provision has been made in these financial statements.

Təqaüdlər və təqaüd planları - İşçilər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasından sosial müavinətlər və pensiya alırlar. 31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə Bankın özünün hazırkı, yaxud sabiq işçiləri üçün hər hansı əlavə müavinətlər, təqaüdə çıxdıqdan sonrakı tibbi xidmət, sığorta və ya kompensasiyalar üzrə öhdəliyi olmamışdır.

Əməliyyat mühiti - Bank əsas biznes fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında aparır. Azərbaycan Respublikasında işgüzar mühitə təsir edən qaydalar və qanunlar sürətli dəyişikliklərə məruz qalır və siyasətdə və işgüzar mühitdə baş verən mənfi dəyişikliklər Bankın aktivlərini və əməliyyatlarını riskə məruz qoya bilər.

29. BALANS HESABATI TARİXİNDƏN SONRAKI HADİSƏLƏR

Ölkədə qiymətlər miqyasını optimallaşdırmaq, manatın məzənnəsini dünyanın aparıcı valyutalarının mübadilə məzənnələrinə yaxınlaşdırmaq, milli pul nişanlarının dizaynını, mühafizəsini və nominal strukturunu beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasında pul nişanlarının nominal dəyərinin və qiymətlər miqyasının dəyişdirilməsi (denominasiyası) haqqında" 7 fevral 2005-ci il tarixli Fərmanı qüvvəyə minmişdir. Fərmanla denominasiyanın keçirilməsi 2006-cı ilə müəyyən edilmişdir.

Bu Fərmanın verilməsi nəticəsində Azərbaycan Manatı 1 yanvar 2006-cı ildən denominasiya edilmişdir və həmin tarixdən başlayaraq 5,000 Azərbaycan Manatı 1 yeni manata bərabərdir ("AZN").

1:5,000 nisbətdə denominasiyanın aparılmasının səbəbləri aşağıdakılardır:

- Manatın məzənnəsini dünyanın aparıcı valyutalarının mübadilə məzənnələrinə uyğunlaşdırmaq. Bu Azərbaycanı qiymətli və möhkəm valyutaya malik olan ölkələr sırasına daxil edəcək;
- Məhsulların qiymətini əhalinin yaxın tarixdən yaddaşında qalan qiymətlərlə əvəz etmək;
- İqtisadiyyatın dollarlaşmasının qarşısını almaq. Çünki yeni manatın ABŞ dollarına bərabər olması əməliyyatlar zamanı manata üstünlük verilməsinə zəmin yaradacaqdır;
- Əskinaların çap olunması üçün dövlət xərclərinə qənaət etmək. Yeni manatın böyük bir hissəsini sikkələr təşkil edəcək ki, onlar dad aha uzun istismar müddətinə malikdirlər;
- Milli valyutanın dizaynını və mühafizəsini beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırmaq.

2006-cı il ərzində köhnə manat yeni manatla birlikdə dövriyyədə olacaqdır. Lakin 31 dekabr 2006-cı il tarixindən sonra köhnə manat yalnız Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən qeyri-müəyyən müddət ərzində yeni manata dəyişdiriləcəkdir.

30. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR

24 sayılı MUBS-a əsasən əlaqəli tərəflər dedikdə aşağıdakı tərəflər nəzərdə tutulur:

- (a) bilavasitə və ya dolayı yol ilə bir və ya daha çox vasitəçilərin köməyi ilə hesabatçı müəssisəyə nəzarət edən və ya onun tərəfindən nəzarətdə saxlanılan, ya da həmin müəssisə ilə ümumi nəzarətdə olan müəssisələr (Bura holding kompaniyalar, filiallar və tabeçilikdə olan müəssisələr aiddir);
- (b) əlaqəli müəssisələr - Bankın mühüm təsiri altında olan və sərmayəçinin nə filialı, nə də birgə müəssisəsi olan müəssisələr;
- (c) bilavasitə və ya dolayı yol ilə Bankda səsvermə hüququ olan və Bank üzərində mühüm təsirə malik olan fiziki şəxslər;
- (d) Bankın əməliyyatlarının planlaşdırılmasında, aparılmasında və nəzarətində səlahiyyəti və məsuliyyəti olan əsas idarəedici heyət, yəni Bankın direktorları, vəzifəli şəxsləri (həmçinin icraçı direktor funksiyalarını icra etməyən idarə heyətinin üzvü və bu fiziki şəxslərin yaxın ailə üzvləri də daxil olmaqla);

Pensions and retirement plans - Employees receive pension benefits from the Republic of Azerbaijan in accordance with the laws and regulations of the Republic of Azerbaijan. As at 31 December 2005 and 2004, the Bank was not liable for any supplementary pensions, post-retirement health care, insurance benefits, or retirement indemnities to its current or former employees.

Operating Environment - The Bank's principal business activities are within the Republic of Azerbaijan. Laws and regulations affecting business environment in the Republic of Azerbaijan are subject to rapid changes and the Bank's assets and operations could be at risk due to negative changes in the political and business environment.

29. SUBSEQUENT EVENTS

In order to optimize the price level in Azerbaijan, to bring the exchange rate of Azerbaijan Manat closer to the world leading currencies and to adjust design, security features and composition of local banknotes in compliance with international standards the Decree of the Azerbaijan President on "Changing the nominal value and composition of banknotes (denomination)" dated 7 February 2005 was issued.

As a result of this Decree the Azerbaijan Manat was denominated on 1 January 2006 and, starting from that date, AZM 5,000 is equal to 1 New Azerbaijan Manat ("AZN").

The reasons for the 1:5,000 denomination include:

- To bring the rate of exchange of the new Manat to the level corresponding to the exchange rates of the leading currencies of the world. This will put Azerbaijan among the countries with valued and strong currencies;
- To bring prices of goods to the level that is still remembered by the population from the past;
- To avoid the dollarisation of the economy. As the value of the new Manat will be almost equal to the US Dollar, it is likely that the preferred currency for transactions in Azerbaijan will be Manat;
- To cut down the Government expenses on printing paper money as a significant part of new currency will be in coins which will have a longer life;
- To bring the design and the protection of the national currency in conformity with international standards.

Throughout 2006 the old Manats will continue to be in circulation along with the new Manats. However, after 31 December 2006 old Manat banknotes will be converted to new Manats only by the National Bank of the Republic of Azerbaijan for indefinite period of time.

30. TRANSACTIONS WITH RELATED PARTIES

Related parties or transactions with related parties, as defined by IAS 24 "Related party disclosures", represent:

- (a) Enterprises that directly, or indirectly through one or more intermediaries, control, or are controlled by, or are under common control with, the Bank (this includes holding companies, subsidiaries and fellow subsidiaries);
- (b) Associates - enterprises in which the Bank has significant influence and which is neither a subsidiary nor a joint venture of the investor;
- (c) Individuals owning, directly or indirectly, an interest in the voting power of the Bank that gives them significant influence over the Bank;
- (d) Key management personnel, that is, those persons having authority and responsibility for planning, directing and controlling the activities of the Bank, including directors and officers of the Bank (also non-executive directors and close members of the families of such individuals);

- (e) səsvərmədə böyük payı olmaqla birbaşa və ya dolayısı ilə (c) və ya (d)-də açıqlanan hər hansı bir şəxs, və ya bu vasitə ilə belə bir şəxs əhəmiyyətli təsir göstərmək imkanına malik olan müəssisələr. Bura sahibi Bankın direktorları və ya əsas təsisçiləri olan müəssisələr və əsas idarəedici heyətinin üzvü Bankla eyni olan müəssisələr aiddir;
- (f) Bankda birgə nəzarətə malik olan tərəflər;
- (g) Bankın müəssisə kimi iştirak etdiyi birgə müəssisələr; və
- (h) Bankın və ya Bankla əlaqəli hər hansı müəssisənin işçiləri üçün əmək fəaliyyətinin başa çatması ilə əlaqədar müavinət planları.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı Azərbaycan Respublikası Hökumətinə, büdcə təşkilatlarına və dövlət nəzarətində olan digər təsisatlara bank xidmətləri göstərir. Mərkəzi Bank olaraq öz fəaliyyəti zamanı Bank bu təşkilatlarla əlaqəli tərəf olmayan təşkilatlardan fərqli şərtlərlə əməliyyatlar apara bilər. Əlaqəli tərəflərlə bütün mümkün münasibətləri nəzərdən keçirərək, diqqət münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil mahiyyətinə yönəlməlidir.

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan digər təsisatlarla qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2005		2004	
	Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan təsisatlarla əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya	Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan təsisatlarla əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya
Satış üçün nəzərdə tutulan investisiyalar	-	-	345,528	345,528
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	689,359	689,359	361,345	361,345
Hökumət hesabları	(925,727)	(925,727)	(581,200)	(581,200)
Sair depozit hesabları	(446)	(4,192)	(355)	(2,575)
Kredit təşkilatlarının hesabları	(1,180,011)	(1,458,630)	(1,275,644)	(1,537,048)

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixinə bitən illər üzrə Bankın Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan təsisatlar ilə apardığı əməliyyatlar nəticəsində mənfəət və zərər haqqında hesabatda daxil edilən məbləğlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2005		2004	
	Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan təsisatlarla əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya	Azərbaycan Hökuməti və dövlət nəzarətində olan təsisatlarla əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya
Faiz gəliri				
- Azərbaycan Hökuməti	4,446	148,666	4,928	76,011
Faiz xərci				
- Dövlət nəzarətində olan təsisatlar	123	20,075	35	14,638
Ehtiyat/ (Ehtiyatın bərpası)				
- Azərbaycan Hökuməti	8,518	12,081	(19)	2,295
Haqq və komissiya gəliri				
- Dövlət nəzarətində olan təsisatlar	8,086	21,323	4,494	16,952

- (e) Enterprises in which a substantial interest in the voting power is owned, directly or indirectly, by any person described in (c) or (d) or over which such a person is able to exercise significant influence. This includes enterprises owned by directors or major shareholders of the Bank and enterprises that have a member of key management in common with the Bank;
- (f) Parties with joint control over the Bank;
- (g) Joint ventures in which the Bank is a venture; and
- (h) Post-employment benefit plans for the benefit of employees of the Bank, or of any entity that is a related party to the Bank.

The National Bank of the Republic of Azerbaijan provides banking services to the Government of Azerbaijan, budget organizations and other state-controlled entities. In fulfilling its role as a central bank, the Bank may enter into transactions with these organizations, which may be on terms different from those offered to non-related parties. In considering each possible related party relationship, attention is directed to the substance of the relationship, and not merely the legal form.

The outstanding balances with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities at 31 December 2005 and 2004 are as follows:

	2005		2004	
	Transactions with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities	Total category as per financial statements caption	Transactions with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities	Total category as per financial statements caption
Investments available-for-sale	-	-	345,528	345,528
Investments held-to-maturity	689,359	689,359	361,345	361,345
Government accounts	(925,727)	(925,727)	(581,200)	(581,200)
Other deposit accounts	(446)	(4,192)	(355)	(2,575)
Accounts of credit organizations	(1,180,011)	(1,458,630)	(1,275,644)	(1,537,048)

Included in the income statement for the years ended 31 December 2005 and 2004 are the following amounts, which arose due to transactions with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities:

	2005		2004	
	Transactions with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities	Total category as per financial statements caption	Transactions with the Government of Azerbaijan and state-controlled entities	Total category as per financial statements caption
Interest income				
- Government of Azerbaijan	4,446	148,666	4,928	76,011
Interest expense				
- State-controlled entities	123	20,075	35	14,638
Allowance/(Recovery of allowance)				
- Government of Azerbaijan	8,518	12,081	(19)	2,295
Fee and commission income				
- State-controlled entities	8,086	21,323	4,494	16,952

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə əsas idarəedici heyətə ödənişlərlə bağlı mənfəət və zərər haqqında hesabatda daxil edilən məbləğlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2005		2004	
	Əsas idarəedici heyətlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya	Əsas idarəedici heyətlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya
Əmək haqları və mükafatlar	405	15,095	348	10,288
Məcburi dövlət sosial sığorta haqları	89	3,178	94	2,609

31 dekabr 2005 və 2004-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə Dövlət büdcəsinə köçürmələrlə bağlı kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda daxil edilən məbləğlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2005		2004	
	Azərbaycan Hökuməti ilə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya	Azərbaycan Hökuməti ilə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatları üzrə ümumi kateqoriya
Azərbaycan Respublikasının Dövlət büdcəsinə köçürmələr	-	-	16,856	16,856

31. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

Maliyyə alətlərinin bazar dəyərlərinin açıqlanması 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Məlumatın Açıqlanması və Təqdim Edilməsi" və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və Qiymətləndirilmə" Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq həyata keçirilir. Ədalətli dəyər likvidasiya satışı və ya məcburi satış əməliyyatı deyil, kommersiya əməliyyatı zamanı məlumatlandırılmış tərəflər arasında alətin mübadilə edildiyi məbləğlə müəyyənləşdirilir. Bankın maliyyə alətlərinin əksər hissəsinin satışı üçün rəsmi elan olunmuş qiymətlərlə fəal bazar mövcud olmadığından, qiymətləndirmə mexanizmini istifadə etməklə alətlər üzrə ədalətli dəyərlə real satış dəyərinin müəyyənləşdirilməsi üçün cari iqtisadi hallarını və alətlərə təsir edən riskləri nəzərə almaqla subyektiv bir fikrinin ifadə edilməsi zəruriyyəti vardır. Bundan belə nəticə çıxarmaq olar ki, təqdim edilmiş göstəricilər Bank tərəfindən saxlanılan xüsusi bir maliyyə alətinin açıq bazarda satışından həqiqətən əldə ediləcək qiymətləri əks etdirməyə də bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin Bankın balansındakı balans dəyəri ilə müqayisəsi aşağıdakı cədvəldə verilmişdir:

Included in the income statement for the years ended 31 December 2005 and 2004 are the following amounts of key management personnel remuneration:

	2005		2004	
	Transactions with key management personnel	Total category as per financial statements caption	Transactions with key management personnel	Total category as per financial statements caption
Salaries and bonuses	405	15,095	348	10,288
Social insurance contributions	89	3,178	94	2,609

Included in the statement of changes in equity for the years ended 31 December 2005 and 2004 are the following amounts of transfers made to the Government budget of the Republic of Azerbaijan:

	2005		2004	
	Transactions with the Government of Azerbaijan	Total category as per financial statements caption	Transactions with the Government of Azerbaijan	Total category as per financial statements caption
Transfers to the Government budget of the Republic of Azerbaijan	-	-	16,856	16,856

31. FAIR VALUE OF FINANCIAL INSTRUMENTS

Estimated fair value disclosures of financial instruments is made in accordance with the requirements of IAS 32 "Financial Instruments: Disclosure and Presentation" and IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement". Fair value is defined as the amount at which the instrument could be exchanged in a current transaction between knowledgeable willing parties in an arm's length transaction, other than in forced or liquidation sale. As no readily available published price quotations in an active market exist for a large part of the Bank's financial instruments, judgment is necessary in arriving at fair value using a valuation technique, based on current economic conditions and specific risks attributable to the instrument. The estimates presented herein are not necessarily indicative of the amounts the Bank could realize in a market exchange from the sale of its full holdings of a particular instrument.

Management believes that the fair value of financial assets and liabilities compared with the corresponding carrying amount in the balance sheet of the Bank is presented below:

Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızların və ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızların ədalətli dəyərinin düzgün qiymətləndirilməsi mümkün deyildir.

	31 dekabr 2005-ci il		31 dekabr 2004-cü il	
	Balans dəyəri, milyon manat	Ədalətli dəyər, milyon manat	Balans dəyəri, milyon manat	Ədalətli dəyər, milyon manat
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	4,535,964	4,535,964	4,455,206	4,455,206
Rezident banklara verilmiş kreditlər	344,515	344,515	298,374	298,374
Ticarət qiymətli kağızları	91,238	91,238	-	-
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	1,237,173	1,237,173	1,212,945	1,212,945
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	720,100	720,100	749,173	749,173
Dövriyyədə olan nağd pul	2,970,541	2,970,541	2,631,036	2,631,036
Kredit təşkilatlarının hesabları	1,458,630	1,458,630	1,537,048	1,537,048
Hökumət hesabları	925,727	925,727	581,200	581,200
Buraxılmış borc qiymət kağızları	157,012	157,012	99,462	99,462
Yenidən alınmasına dair razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	1,000	1,000	-	-
Sair depozit hesabları	4,192	4,192	2,575	2,575
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlər	31,320	31,320	26,038	26,038
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,929,690	1,929,690	2,166,349	2,166,349

32. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Risqlərin idarə edilməsi bank biznesinin əsasını təşkil etməklə bank əməliyyatlarının mühüm elementi hesab olunur. Əməliyyatların xüsusiyyətlərindən asılı olaraq Bank kredit riski, likvidlik riski və bazarda faiz və xarici valyuta dərəcəsinin dəyişməsi kimi risklərlə üzləşir.

Əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsi, o cümlədən, maliyyə bazarının idarə olunması, faiz dərəcələrinin müəyyən edilməsi, aktiv və öhdəliklərin uçota alınması və kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatların hesablanması zamanı Bank rəhbərliyi əməliyyat qərarları bazarların inkişaf mərhələsini, müəyyən maliyyə vasitələri üçün aktiv və likvid bazarı və uzunmüddətli gəlir gətirən Azərbaycan Respublikası dövlət istiqrazları üzrə beynəlxalq miqyasda reytingin mövcud olmamasını nəzərə almaqla müvafiq məlumatla məhdudlaşır.

Bankın aktiv və öhdəliklərinin strukturu kommersiya üsulları ilə deyil, ilk öncə Bankın yerli funksiyalarının xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilir. Bank üzləşdiyi riskləri davamlı şəkildə bir sıra riskləri idarəetmə vasitələrinin köməyi ilə nizamlayır. Bank tərəfindən risklərin idarə edilməsi daxili qaydalarla tənzimlənir və

The fair value of investments available-for-sale and investments held-to-maturity cannot be measured reliably.

	31 December 2005		31 December 2004	
	Carrying value, AZM million	Fair value, AZM million	Carrying value, AZM million	Fair value, AZM million
Cash and short-term funds	4,535,964	4,535,964	4,455,206	4,455,206
Loans to resident banks	344,515	344,515	298,374	298,374
Trading securities	91,238	91,238	-	-
Balances with the International Monetary Fund	1,237,173	1,237,173	1,212,945	1,212,945
Assets placed with external asset managers	720,100	720,100	749,173	749,173
Money issued in circulation	2,970,541	2,970,541	2,631,036	2,631,036
Accounts of credit organizations	1,458,630	1,458,630	1,537,048	1,537,048
Government accounts	925,727	925,727	581,200	581,200
Debt securities issued	157,012	157,012	99,462	99,462
Securities sold under agree- ments to repurchase	1,000	1,000	-	-
Other deposits accounts	4,192	4,192	2,575	2,575
Funds borrowed from inter- national financial institutions	31,320	31,320	26,038	26,038
Liabilities to the International Monetary Fund	1,929,690	1,929,690	2,166,349	2,166,349

32. RISK MANAGEMENT POLICIES

Management of risk is fundamental to the banking business and is an essential element of the Bank's operations. The main risks inherent to the Bank's operations are those related to credit exposures, liquidity and market movements in interest rates and foreign exchange rates.

In taking operating decisions, including managing the financial markets, setting interest rates, and recording assets and liabilities and estimating provisions, management are constrained by the available data, taking into account the stage of development of the markets, the absence of an active, liquid market for certain financial instruments, and no internationally-rated Sovereign Azeri Government bonds with a benchmark long-term yields.

The structure of the Bank's assets and liabilities is primarily determined by the nature of the Bank's statutory functions, rather than commercial considerations. The Bank continually manages its exposure to risk, through a variety of risk management techniques. Risk management of the Bank is regulated by its internal instructions,

Bankın İdarə Heyəti, eləcə də təyin edilmiş işçi qrupları tərəfindən ciddi nəzarət olunur. İdarə heyəti və aidiyyəti işçi qrupları pul, investisiya və Bankın xarici valyuta siyasəti ilə bağlı məsələləri nəzərdən keçirir, əməliyyatların həcminə və Bankın partnyorlarının qiymətləndirilməsi tələblərinə məhdudiyyətlər qoyur.

Bankın rəhbərliyi Daxili Audit Departamenti ilə birlikdə riskin idarə edilməsi fəaliyyətlərini həyata keçirir. Bank Avropanın iri banklarının biznes fəaliyyətinə əsaslanan Riskin Qiymətləndirilməsi Metodologiyasını hazırlamışdır. Metodologiya riskləri aşağıdakı kimi fərqləndirir:

- məhiyyət etibarilə əməliyyatların idarə edilməsi ilə əlaqəsi olmayan bizneslə bağlı risk (maliyyə riskləri, etibarla bağlı risk və ictimai risk) və

- biznes fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi üçün daxili nəzarət sistemini tətbiq etməklə idarə edilən risk.

Bank aşağıdakı risk növlərini tənzimləyir:

Likvidlik riski

Likvidlik riski depozitlərin geri götürülməsi və ödəmə müddəti çatan maliyyə alətləri ilə əlaqədar digər maliyyə öhdəliklərini ödəmək üçün vəsaitlərin kifayət edib-etməməsi deməkdir.

Bank bu riskin idarə edilməsində aktiv və öhdəliklərin idarə olunması prosesinin bir hissəsi olan müştəri və bank əməliyyatları üzrə gələcəkdə gözlənilən nağd pul vəsaitlərinin hərəkətinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. İdarə Heyəti depozitlər üzrə tələblərin yerinə yetirilməsi üçün mövcud olan ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin və gözlənilməyən səviyyələrdə depozitlərdən vəsaitlərin çıxarılması tələblərinin yerinə yetirilməsi üçün mövcud olmalı banklararası və digər borc öhdəliklərin minimal hədlərini müəyyən edir.

Bank aktivlərin likvidliyini aşağıdakı üsullarla idarə edir:

- Kredit təşkilatlarının Bankdakı məcburi ehtiyatlarında baş verən sürətli azalma nəticəsində qısamüddətli nağd pul tələbatlarını ödəmək üçün müəyyən məbləğdə likvid aktivlər saxlamaqla.
- Əməliyyat-Investisiya Strategiyasını hazırlayarkən valyuta aktivlərini 4 növə - likvid aktivlərə, risklərə qarşı həssas olan aktivlərə, investisiya aktivlərinə və aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan aktivlərə bölünür və cəmi idarə olunan maliyyə aktivlərini müvafiq olaraq 5-15%, 10-30%, 45-65% və 5-25% ilə müəyyən edir. Bank likvid aktivlər üçün aşağıdakı dərəcələri müəyyən edir: ABŞ valyuta aktivləri üçün 70-80%, Avro valyutalı aktivləri üçün 15-25% və 0-10% Böyük Britaniyanın paundu ilə ifadə olunan aktivlər üçün.

Nağd pul vəsaitlərinin faiz dərəcəsi riski

Nağd vəsaitin faiz dərəcəsi riski - maliyyə alətləri üzrə gələcəkdə nağd vəsaiti axınının bazardakı faiz dərəcələrinə görə dəyişməsi riskidir.

Bank faiz dərəcəsi marjasına nəzarət edir və nəticədə özünün mühüm faiz dərəcəsi riskinə və ya nağd vəsaitin axını riskinə məruz qaldığını düşünmür.

Bankın faiz dərəcəsi riskinin idarə edilməsi Bankın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunmuş Metodoloji Təlimatlara əsaslanır. Bu Metodoloji Təlimatlar aşağıdakı amillərə və göstəricilərə əsaslanmaqla faiz dərəcəsi riskini müəyyənləşdirir:

- İqtisadi inkişafın dinamikası və iqtisadi proqnozlar;
- Ehtimal edilən və cari inflyasiya dərəcələri;
- İqtisadi proqnozlar və əhalinin kreditlərdən istifadəsinin dinamikası;
- Banklararası kredit bazarında depozitlərin və kreditlərin faiz dərəcələri və ümumi mikro və makro göstəricilər;
- Valyuta mübadiləsi məzənnələrinin dinamikası və dövlət qiymətli kağızlarının rentabelliği
- Xarici amillər (partnyor ölkələrdə və dünya bazarında gedən proseslər).

Valyuta Siyasəti İdarəsi yuxarıdakı faktorları nəzərə almaqla faiz dərəcəsi riskləri üzrə hesablamaları hazırlayır və Pul-Kredit Əlaqələri Komitəsinə təklif verir. Komitə ilkin rəyin layihəsi barədə qərar verməsi üçün onu İdarə heyətinə təqdim edir.

Bankın faiz dərəcəsi siyasəti Bankın daxili qaydaları ilə tənzimlənir, onun İdarə Heyəti və işçi qrupları tərəfindən təsdiqlənir.

and is closely monitored by the Board of Governors as well as designated workgroups of the Bank. The Board of Governors and related workgroups consider matters related to the monetary, investment and foreign exchange policy of the Bank, and set limits for volumes of operations, as well as the requirements for assessing counterparties of the Bank.

The Bank's management conducts its risk management activities in collaboration with the internal audit department of the Bank. The Bank has prepared a Risk Assessment Methodology, which is based on the business activity of the large European central banks. The methodology differentiates risks between:

- the risk inherently related to the business which is not directly correlated to the management of operations (financial risks, reputation risk, and human risk), and
- the risk managed through the implementation of internal controls for conducting business activities.

The Bank manages the following risks:

Liquidity risk

Liquidity risk refers to the availability of sufficient funds to meet deposit withdrawals and other financial commitments associated with financial instruments as they actually fall due.

In order to manage liquidity risk, the Bank performs daily monitoring of expected future cash flows on banking operations, which is a part of the assets and liabilities management process. The Board of Governors sets limits on the minimum proportion of maturing funds available to meet withdrawals and on the minimum level on inter-bank and other borrowing facilities that should be in place to cover withdrawals at unexpected levels of demand.

The Bank conducts assets liquidity management as follows:

- By maintaining a certain level of liquid assets, which are readily available to meet short-term cash needs that may occur due to a rapid decrease in the volume of credit organizations' obligatory reserves in the Bank.
- By preparing the Investment Operational Policy, which divides the assets in foreign currency into 4 types: liquid assets, immunization assets, investment assets and assets managed by foreign managers and sets them as 5-15%, 10-30%, 45-65% and 5-25% of the total manageable assets, accordingly. The Bank sets the following targets for its liquid assets: 70-80% for USD currency assets, 15-25% for EUR currency assets and 0-10% for GBP currency assets.

Cash flow interest rate risk

Cash flow interest rate risk - the risk that the future cash flow of a financial instrument will fluctuate because of changes in market interest rates.

The Bank monitors its interest rate margin and consequently does not consider itself exposed to significant interest rate risk or consequential cash flow risk.

Interest rate risk management of the Bank is based on the Methodological Instructions approved by the Bank's Board of Governors. These Methodological Instructions determine the interest rate risk based on the following factors and indicators:

- Dynamics of economic growth and economic forecasts;
- Probable and current inflation rates;
- Economic forecasts and dynamics of the populations' use of consumer loans;
- Interest rates for deposits and loans in the inter-bank loan market and overall micro and macro economic indicators;
- Dynamics of currency exchange rates and profitability of state securities;
- External factors (processes in the partner countries and the world market).

The monetary policy department prepares interest rate risk calculations taking into account the factors above and makes proposals to the committee of money-credit relations. The committee presents the draft opinion to the Board of Governors for decision-making.

The Bank's interest rate policy is regulated by the Bank's internal instructions and approved by the Board of Governors and workgroups.

Aşağıdakı cədvəllər faiz dərəcəsi riskinin təhlilini və bununla da Bankın mənfəət, yaxud zərərinin mümkün həcmi əks etdirir. Cari faiz dərəcələri maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin kateqoriyaları ilə göstərilmişdir ki, Bank tərəfindən istifadə olunan faiz dərəcəsi siyasətinin effektivliyini və faiz dərəcəsinin riskini müəyyən etmək mümkün olsun:

2005					
	ABŞ dolları	AVRO	XBH	İngilis funt sterlinqi	Azərbaycan manatı
AKTİVLƏR					
Qısamüddətli vəsaitlər	0%-4.56%	0%-2.43%	-	0%-4.60%	-
Rezident banklara verilmiş kreditlər	-	-	-	-	2%-12%
Ticarət qiymətli kağızları	3.25%-4.38%	-	-	-	-
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	0%-3.03%	-	-
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	-	-	-	-	0.15%-9%
Sair aktivlər	-	-	-	-	7%-9%
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət hesabları	0%-3.44%	-	-	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	-	-	8.85%-11.97%
Yenidən alınması barədə razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	-	-	-	-	7%
Sair depozit hesabları	-	0%-1.92%	-	-	-
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlər	1%-1.25%	-	-	-	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	-	-	0.5%-4.11%	-	-
2004					
	ABŞ dolları	AVRO	XBH	İngilis funt sterlinqi	Azərbaycan manatı
AKTİVLƏR					
Qısamüddətli vəsaitlər	0%-2.45%	0%-2.16%	-	0%-4.45%	-
Rezident banklara verilmiş kreditlər	-	-	-	-	2%-7%
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	0%-2.22%	-	-
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar	-	-	-	-	0.15%
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	-	-	-	-	0.3%-7%
Sair aktivlər	-	-	-	-	7%
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət hesabları	0%-1.61%	-	-	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	-	-	4.38%-4.76%
Sair depozit hesabları	-	0%-1.56%	-	-	-
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlər	1%	-	-	-	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	-	-	0.5%-3.02%	-	-

The following tables present an analysis of interest rate risk and thus the potential of the Bank for gain or loss. Effective interest rates are presented by categories of financial assets and liabilities to determine interest rate exposure and effectiveness of the interest rate policy used by the Bank:

2005					
	USD	EUR	SDR	GBP	AZM
ASSETS					
Short-term funds	0%-4.56%	0%-2.43%	-	0%-4.60%	-
Loans to resident banks	-	-	-	-	2%-12%
Trading securities	3.25%-4.38%	-	-	-	-
Balances with the International Monetary Fund	-	-	0%-3.03%	-	-
Investments held-to-maturity	-	-	-	-	0.15%-9%
Other assets	-	-	-	-	7%-9%
LIABILITIES					
Government accounts	0%-3.44%	-	-	-	-
Debt securities issued	-	-	-	-	8.85%-11.97%
Securities sold under agreement to repurchase	-	-	-	-	7%
Other deposit accounts	-	0%-1.92%	-	-	-
Funds borrowed from international financial institutions	1%-1.25%	-	-	-	-
Liabilities to the International Monetary Fund	-	-	0.5%-4.11%	-	-
2004					
	USD	EUR	SDR	GBP	AZM
ASSETS					
Short-term funds	0%-2.45%	0%-2.16%	-	0%-4.45%	-
Loans to resident banks	-	-	-	-	2%-7%
Balances with the International Monetary Fund	-	-	0%-2.22%	-	-
Investments available-for-sale	-	-	-	-	0.15%
Investments held-to-maturity	-	-	-	-	0.3%-7%
Other assets	-	-	-	-	7%
LIABILITIES					
Government accounts	0%-1.61%	-	-	-	-
Debt securities issued	-	-	-	-	4.38%-4.76%
Other deposit accounts	-	0%-1.56%	-	-	-
Funds borrowed from international financial institutions	1%	-	-	-	-
Liabilities to the International Monetary Fund	-	-	0.5%-3.02%	-	-

Aşağıdakı cədvəldə balansdakı əməliyyatlar üzrə faiz dərəcəsi və likvidlik riskinin təhlili verilmişdir:

	2005							
	1 ay qədər	1-3 ay ərzində	3 ay-1 il ərzində	1 il- 5 il ərzində	5 ildən artıq	Gecikdiril- miş	Qeyri- müəyyən ödəniş vaxtı	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR								
Qısamüddətli vəsaitlər	3,260,191	622,412	553,710	-	-	-	-	4,436,313
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	27,930	140,243	92,899	-	77,273	-	-	338,345
Ticarət qiymətli kağızları	-	-	-	91,238	-	-	-	91,238
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	64,022	-	-	-	-	-	-	64,022
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	720,100	-	-	-	-	-	-	720,100
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	799	16,635	-	22,725	649,200	-	-	689,359
Sair aktivlər, xalis	7	19	602	702	1,348	-	-	2,678
Cəmi faiz hesablanan aktivlər	4,073,049	779,309	647,211	114,665	727,821	-	-	6,342,055
Nağd pul	60,220	-	-	-	-	-	-	60,220
Qısamüddətli vəsaitlər	39,431	-	-	-	-	-	-	39,431
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	-	-	-	-	-	6,170	-	6,170
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	-	-	-	-	1,173,151	1,173,151
Əsas vəsaitlər, xalis	-	-	-	-	-	-	103,018	103,018
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	-	-	-	-	-	-	20,424	20,424
Sair aktivlər, xalis	935	21,359	5,190	-	3,416	-	1	30,901
CƏMİ AKTİVLƏR	4,173,635	800,668	652,401	114,665	731,237	6,170	1,296,594	7,775,370
ÖHDƏLİKLƏR								
Hökumət hesabları	216	-	-	-	-	-	-	216
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	157,012	-	-	-	-	-	-	157,012
Yenidən alınması barədə razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	1,000	-	-	-	-	-	-	1,000
Sair depozit hesabları	23	-	-	-	-	-	-	23
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	530	-	391	8,569	21,830	-	-	31,320
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	45,326	22,082	96,950	392,870	195,373	-	-	752,601
Cəmi faiz hesablanan öhdəliklər	204,107	22,082	97,341	401,439	217,203	-	-	942,172
Dövriyyədə olan nağd pul	-	-	-	-	-	-	2,970,541	2,970,541
Kredit təşkilatlarının hesabları	911,951	-	-	-	-	-	546,679	1,458,630
Hökumət hesabları	925,511	-	-	-	-	-	-	925,511
Sair depozit hesablar	4,169	-	-	-	-	-	-	4,169
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,177,089	-	-	-	-	-	-	1,177,089
Sair öhdəliklər	947	648	948	206	-	-	-	2,749
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	3,223,774	22,730	98,289	401,645	217,203	-	3,517,220	7,480,861
Likvidlik intervalı	949,861	777,938	554,112	(286,980)	514,034			
Faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	3,868,942	757,227	549,870	(286,774)	510,618			
Məcmu faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	3,868,942	4,626,169	5,176,039	4,889,265	5,399,883			
Cəmi aktivlərin faiz nisbəti kimi məcmu faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	50%	59%	67%	63%	69%			

The analysis of interest rate and liquidity risk on balance sheet transactions is presented in the following table:

	2005							
	Up to 1 month	1 month to 3 months	3 months to 1 year	1 year to 5 years	Over 5 years	Overdue	Maturity undefined	AZM mil-lion Total
ASSETS								
Short-term funds	3,260,191	622,412	553,710	-	-	-	-	4,436,313
Loans to resident banks, net	27,930	140,243	92,899	-	77,273	-	-	338,345
Trading securities	-	-	-	91,238	-	-	-	91,238
Balances with the International Monetary Fund	64,022	-	-	-	-	-	-	64,022
Assets placed with external asset managers	720,100	-	-	-	-	-	-	720,100
Investments held-to-maturity	799	16,635	-	22,725	649,200	-	-	689,359
Other assets, net	7	19	602	702	1,348	-	-	2,678
Total interest earning assets	4,073,049	779,309	647,211	114,665	727,821	-	-	6,342,055
Cash	60,220	-	-	-	-	-	-	60,220
Short-term funds	39,431	-	-	-	-	-	-	39,431
Loans to resident banks, net	-	-	-	-	-	6,170	-	6,170
Balances with the International Monetary Fund	-	-	-	-	-	-	1,173,151	1,173,151
Fixed assets, net	-	-	-	-	-	-	103,018	103,018
Intangible assets, net	-	-	-	-	-	-	20,424	20,424
Other assets, net	935	21,359	5,190	-	3,416	-	1	30,901
TOTAL ASSETS	4,173,635	800,668	652,401	114,665	731,237	6,170	1,296,594	7,775,370
LIABILITIES								
Government accounts	216	-	-	-	-	-	-	216
Debt securities	157,012	-	-	-	-	-	-	157,012
Securities sold under agreements to repurchase	1,000	-	-	-	-	-	-	1,000
Other deposit accounts	23	-	-	-	-	-	-	23
Funds borrowed from international financial institutions	530	-	391	8,569	21,830	-	-	31,320
Liabilities to the International Monetary Fund	45,326	22,082	96,950	392,870	195,373	-	-	752,601
Total interest bearing liabilities	204,107	22,082	97,341	401,439	217,203	-	-	942,172
Money issued in circulation	-	-	-	-	-	-	2,970,541	2,970,541
Accounts of credit organizations	911,951	-	-	-	-	-	546,679	1,458,630
Government accounts	925,511	-	-	-	-	-	-	925,511
Other deposit accounts	4,169	-	-	-	-	-	-	4,169
Liabilities to the International Monetary Fund	1,177,089	-	-	-	-	-	-	1,177,089
Other liabilities	947	648	948	206	-	-	-	2,749
TOTAL LIABILITIES	3,223,774	22,730	98,289	401,645	217,203	-	3,517,220	7,480,861
Liquidity gap	949,861	777,938	554,112	(286,980)	514,034			
Interest sensitivity gap	3,868,942	757,227	549,870	(286,774)	510,618			
Cumulative interest sensitivity gap	3,868,942	4,626,169	5,176,039	4,889,265	5,399,883			
Cumulative interest sensitivity gap as a percentage of total assets	50%	59%	67%	63%	69%			

2004								
	1 aya qədər	1-3 ay ərzində	3 ay - 1 il ərzində	1 il - 5 il ərzində	5 ildən artıq	Gecikdiril- miş	Qeyri- məyyən ödəniş vaxtı	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR								
Qısamüddətli vəsaitlər	1,887,210	1,171,064	490,795	-	-	-	-	3,549,069
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	10,085	90,825	111,185	-	86,279	-	-	298,374
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	71,171	-	-	-	-	-	-	71,171
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	749,173	-	-	-	-	-	-	749,173
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar	328	-	-	-	345,200	-	-	345,528
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	471	-	19,884	36,990	304,000	-	-	361,345
Cəmi faiz hesablanan aktivlər	2,718,438	1,261,889	621,864	36,990	735,479	-	-	5,374,660
Nağd pul	101,194	-	-	-	-	-	-	101,194
Qısamüddətli vəsaitlər	804,943	-	-	-	-	-	-	804,943
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	-	-	-	-	1,141,774	1,141,774
Əsas vəsaitlər, xalis	-	-	-	-	-	-	80,383	80,383
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	-	-	-	-	-	-	19,731	19,731
Sair aktivlər, xalis	78	2	639	261	2,200	-	-	3,180
CƏMİ AKTİVLƏR	3,624,653	1,261,891	622,503	37,251	737,679	-	1,241,888	7,525,865
ÖHDƏLİKLƏR								
Hökumət hesabları	3,108	-	-	-	-	-	-	3,108
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	26,376	73,086	-	-	-	-	-	99,462
Sair depozit hesabları	27	-	-	-	-	-	-	27
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	115	-	-	-	-25,923	-	-	26,038
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,600	-	55,536	645,741	317,762	-	-	1,020,639
Cəmi faiz hesablanan öhdəliklər	31,226	73,086	55,536	645,741	343,685	-	-	1,149,274
Dövriyyədə olan nağd pul	-	-	-	-	-	-	2,631,036	2,631,036
Kredit təşkilatlarının hesabları	1,089,132	-	-	-	-	-	447,916	1,537,048
Hökumət hesabları	578,092	-	-	-	-	-	-	578,092
Sair depozit hesablar	2,548	-	-	-	-	-	-	2,548
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,145,710	-	-	-	-	-	-	1,145,710
Sair öhdəliklər	3,321	8	-	-	-	-	-	3,329
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	2,850,029	73,094	55,536	645,741	343,685	-	3,078,952	7,047,037
Likvidlik intervalı	774,624	1,188,797	566,967	(608,490)	393,994			
Faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	2,687,212	-	566,328	(608,751)	391,794			
Məcmu faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	2,687,212	3,876,015	4,442,343	3,833,592	4,225,386			
Cəmi aktivlərin faiz nisbəti kimi məcmu faiz dərəcəsinin həssaslıq intervalı	36%	52%	59%	51%	56%			

Aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddətləri, həmçinin faiz hesablanan öhdəliklərinin ödəniş vaxtı çatdıqda qəbul edilən dəyerdə dəyişdirilməsi imkanları Bankın likvidliyinin, eləcə də faiz dərəcələrinin və valyuta məzənnəsinin dəyişkənliyinə nə dərəcədə həssas olmasının müəyyən edilməsində mühüm əhəmiyyət daşıyır.

	2004							
	Up to 1 month	1 month to 3 months	3 months to 1 year	1 year to 5 years	Over 5 years	Overdue	Maturity undefined	AZM million Total
ASSETS								
Short-term funds	1,887,210	1,171,064	490,795	-	-	-	-	3,549,069
Loans to resident banks, net	10,085	90,825	111,185	-	86,279	-	-	298,374
Balances with the International Monetary Fund	71,171	-	-	-	-	-	-	71,171
Assets placed with external asset managers	749,173	-	-	-	-	-	-	749,173
Investments available-for-sale	328	-	-	-	345,200	-	-	345,528
Investments held-to-maturity	471	-	19,884	36,990	304,000	-	-	361,345
Total interest earning assets	2,718,438	1,261,889	621,864	36,990	735,479	-	-	5,374,660
Cash	101,194	-	-	-	-	-	-	101,194
Short-term funds	804,943	-	-	-	-	-	-	804,943
Balances with the International Monetary Fund	-	-	-	-	-	-	1,141,774	1,141,774
Fixed assets, net	-	-	-	-	-	-	80,383	80,383
Intangible assets, net	-	-	-	-	-	-	19,731	19,731
Other assets, net	78	2	639	261	2,200	-	-	3,180
TOTAL ASSETS	3,624,653	1,261,891	622,503	37,251	737,679	-	1,241,888	7,525,865
LIABILITIES								
Government accounts	3,108	-	-	-	-	-	-	3,108
Debt securities issued	26,376	73,086	-	-	-	-	-	99,462
Other deposit accounts	27	-	-	-	-	-	-	27
Funds borrowed from international financial institutions	115	-	-	-	-25,923	-	-	26,038
Liabilities to the International Monetary Fund	1,600	-	55,536	645,741	317,762	-	-	1,020,639
Total interest bearing liabilities	31,226	73,086	55,536	645,741	343,685	-	-	1,149,274
Money issued in circulation	-	-	-	-	-	-	2,631,036	2,631,036
Accounts of credit organizations	1,089,132	-	-	-	-	-	447,916	1,537,048
Government accounts	578,092	-	-	-	-	-	-	578,092
Other deposit accounts	2,548	-	-	-	-	-	-	2,548
Liabilities to the International Monetary Fund	1,145,710	-	-	-	-	-	-	1,145,710
Other liabilities	3,321	8	-	-	-	-	-	3,329
TOTAL LIABILITIES	2,850,029	73,094	55,536	645,741	343,685	-	3,078,952	7,047,037
Liquidity gap	774,624	1,188,797	566,967	(608,490)	393,994			
Interest sensitivity gap	2,687,212	-	566,328	(608,751)	391,794			
Cumulative interest sensitivity gap	2,687,212	3,876,015	4,442,343	3,833,592	4,225,386			
Cumulative interest sensitivity gap as a percentage of total assets	36%	52%	59%	51%	56%			

Asset and liability maturity periods and the ability to replace interest liabilities at an acceptable cost when they mature are crucial in determining the Bank's liquidity and its susceptibility to fluctuations in interest rates and exchange rates.

Valyuta məzənnəsi riski

Valyuta məzənnəsi riski xarici valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklərin nəticəsində maliyyə alətinin dəyərinin dəyişə bilməsi riski kimi müəyyən olunur. Xarici valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklər Bankın maliyyə durumuna və nağd pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il ərzində Azərbaycan manatı ABŞ dolları, XBH və AVRO-ya münasibətdə xeyli möhkəmlənmişdir. Aşağıdakı analizdə təsvir edildiyi kimi, Bankın aktivlərinin böyük hissəsi yuxarıda adları çəkilən xarici valyutalarda saxlanıldığı halda, öhdəliklərin az bir qismi bu xarici valyutalarla ifadə olunur. ki, bu da 31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il üzrə xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərərin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına səbəb olmuşdur. İdarə Heyəti valyutalar (əsasən ABŞ dolları və XBH) üzrə risk səviyyəsinə hədlər təyin edir. Bu hədlər həmçinin valyuta risklərinin nizamlanması üzrə Bankın ümumi strategiyalarına cavab verməlidir və İnvestisiya Komitəsinin üzvləri hər gün bu hədlərə riayət olunmasına nəzarət edirlər. Bankın xarici valyuta riskinə məruz qalması aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Currency risk

Currency risk is defined as the risk that the value of a financial instrument will fluctuate due to changes in foreign exchange rates. The Bank is exposed to effects of fluctuation in the prevailing foreign currency exchange rates on its financial position and cash flows. AZM has significantly strengthened in relation to USD, SDR and EUR during the year ended 31 December 2005. As described in the analysis below, the majority of the Bank's assets are held in the above mentioned foreign currencies while only the minority of the liabilities is owed in those foreign currencies leading to significant loss on foreign currency translation differences for the year ended 31 December 2005. The Board of Governors sets limits on the level of exposure by currencies (primarily USD and SDR). These limits also comply with the overall currency risk management strategies, compliance with which is monitored daily by members of the Investment Committee. The Bank's exposure to foreign currency exchange rate risk is presented in the table below:

2005						
	Azərbaycan manatı	ABŞ dolları 1 ABŞ dolları = 4,593 manat	XBH 1 XBH = 6,564 manat	AVRO 1 AVRO = 5,459 manat	Sair valyutalar	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR						
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	135	3,673,908	-	695,917	166,004	4,535,964
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	344,515	-	-	-	-	344,515
Ticarət qiymətli kağızları	-	91,238	-	-	-	91,238
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	1,237,173	-	-	1,237,173
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	-	720,100	-	-	-	720,100
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	689,359	-	-	-	-	689,359
Əsas vəsaitlər, xalis	103,018	-	-	-	-	103,018
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	20,424	-	-	-	-	20,424
Sair aktivlər, xalis	30,163	3,416	-	-	-	33,579
CƏMİ AKTİVLƏR	1,187,614	4,488,662	1,237,173	695,917	166,004	7,775,370
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan nağd pul	2,970,541	-	-	-	-	2,970,541
Kredit təşkilatlarının hesabları	468,374	985,361	-	4,893	2	1,458,630
Hökumət hesabları	790,349	135,099	-	120	159	925,727
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	157,012	-	-	-	-	157,012
Yenidən alınması barədə razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	1,000	-	-	-	-	1,000
Sair depozit hesabları	3,375	790	-	27	-	4,192
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	31,320	-	-	-	31,320
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,177,089	-	752,601	-	-	1,929,690
Sair öhdəliklər	1,114	999	-	607	29	2,749
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	5,568,854	1,153,569	752,601	5,647	190	7,480,861
AÇIQ MÖVQE	(4,381,240)	3,335,093	484,572	690,270	165,814	294,509

2005						
	AZM	USD 1USD = AZM 4,593	SDR 1 SDR = AZM 6,564	EUR 1EUR = AZM 5,459	Other currencies	AZM million Total
ASSETS						
Cash and short-term funds	135	3,673,908	-	695,917	166,004	4,535,964
Loans to resident banks, net	344,515	-	-	-	-	344,515
Trading securities	-	91,238	-	-	-	91,238
Balances with the International Monetary Fund	-	-	1,237,173	-	-	1,237,173
Assets placed with external asset managers	-	720,100	-	-	-	720,100
Investments held-to- maturity	689,359	-	-	-	-	689,359
Intangible assets, net	103,018	-	-	-	-	103,018
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	20,424	-	-	-	-	20,424
Other assets, net	30,163	3,416	-	-	-	33,579
TOTAL ASSETS	1,187,614	4,488,662	1,237,173	695,917	166,004	7,775,370
LIABILITIES						
Money issued in circulation	2,970,541	-	-	-	-	2,970,541
Accounts of credit organizations	468,374	985,361	-	4,893	2	1,458,630
Government accounts	790,349	135,099	-	120	159	925,727
Debt securities issued	157,012	-	-	-	-	157,012
Securities sold under agree- ments to repurchase	1,000	-	-	-	-	1,000
Other deposit accounts	3,375	790	-	27	-	4,192
Funds borrowed from interna- tional financial institutions	-	31,320	-	-	-	31,320
Liabilities to the International Monetary Fund	1,177,089	-	752,601	-	-	1,929,690
Other liabilities	1,114	999	-	607	29	2,749
TOTAL LIABILITIES	5,568,854	1,153,569	752,601	5,647	190	7,480,861
OPEN POSITION	(4,381,240)	3,335,093	484,572	690,270	165,814	294,509

2004						
	Azərbaycan manatı	ABŞ dolları 1 ABŞ dolları = 4,903 manat	XBH 1 XBH = 7,595 manat	AVRO 1 AVRO = 6,682	Sair valyutalar	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR						
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	-	3,389,002	-	844,849	221,355	4,455,206
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	298,374	-	-	-	-	298,374
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	-	1,212,945	-	-	1,212,945
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	-	749,173	-	-	-	749,173
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar	345,528	-	-	-	-	345,528
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	361,345	-	-	-	-	361,345
Əsas vəsaitlər, xalis	80,383	-	-	-	-	80,383
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	19,731	-	-	-	-	19,731
Sair aktivlər, xalis	3,180	-	-	-	-	3,180
CƏMİ AKTİVLƏR	1,108,541	4,138,175	1,212,945	844,849	221,355	7,525,865
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövrüyyədə olan nağd pul	2,631,036	-	-	-	-	2,631,036
Kredit təşkilatlarının hesabları	569,086	965,824	-	2,136	2	1,537,048
Hökumət hesabları	469,034	111,917	-	125	124	581,200
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	99,462	-	-	-	-	99,462
Sair depozit hesabları	2,131	410	-	34	-	2,575
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	26,038	-	-	-	26,038
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	1,145,710	-	1,020,639	-	-	2,166,349
Sair öhdəliklər	198	3,131	-	-	-	3,329
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	4,916,657	1,107,320	1,020,639	2,295	126	7,047,037
AÇIQ MÖVQE	(3,808,116)	3,030,855	192,306	842,554	221,229	478,828

2004						
	AZM	USD 1USD = AZM 4,903	SDR 1SDR = AZM 7,595	EUR 1EUR = AZM 6,682	Other cur- rencies	AZM million Total
ASSETS						
Cash and short-term funds	-	3,389,002	-	844,849	221,355	4,455,206
Loans to resident banks	298,374	-	-	-	-	298,374
Balances with the International Monetary Fund	-	-	1,212,945	-	-	1,212,945
Assets placed with external asset managers	-	749,173	-	-	-	749,173
Investments available-for-sale	345,528	-	-	-	-	345,528
Investments held-to- maturity	361,345	-	-	-	-	361,345
Fixed assets, net	80,383	-	-	-	-	80,383
Intangible assets, net	19,731	-	-	-	-	19,731
Other assets, net	3,180	-	-	-	-	3,180
TOTAL ASSETS	1,108,541	4,138,175	1,212,945	844,849	221,355	7,525,865
LIABILITIES						
Money issued in circulation	2,631,036	-	-	-	-	2,631,036
Accounts of credit organizations	569,086	965,824	-	2,136	2	1,537,048
Government accounts	469,034	111,917	-	125	124	581,200
Debt securities issued	99,462	-	-	-	-	99,462
Other deposit accounts	2,131	410	-	34	-	2,575
Funds borrowed from interna- tional financial institutions	-	26,038	-	-	-	26,038
Liabilities to the International Monetary Fund	1,145,710	-	1,020,639	-	-	2,166,349
Other liabilities	198	3,131	-	-	-	3,329
TOTAL LIABILITIES	4,916,657	1,107,320	1,020,639	2,295	126	7,047,037
OPEN POSITION	(3,808,116)	3,030,855	192,306	842,554	221,229	478,828

Qiymət riski

Qiymət riski bazar qiymətlərinin dəyişməsi nəticəsində, bu dəyişikliklərin konkret qiymətli kağıza və ya onu buraxana məxsus amillərdən və ya bazarda alıb-satılan bütün qiymətli kağızlara təsir göstərən amillərdən asılı olmayaraq, maliyyə alətinin dəyərinin enib-qalxması ilə əlaqədar riskdir. Bank ümumi və ya hər hansı konkret bazar qiymətlərinin dəyişməsi ilə əlaqədar öz məhsulunun bazar risklərinə məruz qalır.

Bank bazarın tələblərində mənfəi dəyişikliklərdən irəli gələn potensial zərərlərin vaxtaşırı qiymətləndirməklə, fərq və girov tələblərini müəyyənləşdirməklə və onlara riayət etməklə qiymət riskini idarə edir.

Ədalətli dəyər faiz dərəcəsi riski

Ədalətli dəyər faiz dərəcəsi riski bazarda faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin maliyyə alətlərinin dəyərinə təsir etmə riskidir.

Bankın rəhbərliyi bazar şəraitində mənfəi dəyişikliklərdən yarana bilən potensial zərərləri dövrü şəkildə hesablamaqla ədalətli dəyər üzrə faiz dərəcəsi riskini tənzimləyir. Bankın İdarə Heyəti Bankın cari maliyyə fəaliyyətini, ədalətli dəyər üzrə faiz dərəcəsinə dəyişikliklərə Bankın həssaslığını qiymətləndirmək və onun Bankın mənfəətliliyinə təsirini müəyyənləşdirmək üçün monitorinq həyata keçirir.

Kredit riski

Bank o zaman kredit riskinə məruz qalır ki, bu zaman maliyyə alətinə sahib olan bir tərəf öhdəliyi yerinə yetirmir və nəticədə bu, digər tərəfə maliyyə itkisinə səbəb olur. Bank bir müştəri və ya bir qrup müştərilər üçün üzərinə götürdüyü kredit riskinin müxtəlif səviyyələrini tətbiq edir.

Bankın Bazar Əməliyyatları Departamenti İdarə Heyəti tərəfindən kredit əməliyyatları, kreditlərin təsnifatı və kreditlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatların yaradılması, zamanətlərin qiymətləndirilməsi üzrə daxili qaydalar kimi müəyyənləşdirilən kredit riskini müvafiq idarəetmə prosedurlarının tətbiqinə cavabdehdir.

Bank kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlərin məbləğinə məhdudiyyətlər qoymaqla xarici banklara qoyulmuş depozitlər üzrə kredit risklərini idarə edir. Bu limit İnvestisiya Komitəsi tərəfindən müəyyən edilərək İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunur. Bankın qoyulmuş limitlər çərçivəsində üzləşdiyi faktiki riskə gündəlik hesabatlar vasitəsi ilə nəzarət edilir.

Price Risk

Price risk is the risk that the value of a financial instrument will fluctuate as a result of changes in market prices whether those changes are caused by factors specific to the individual security or its issuer or factors affecting all securities traded in the market. The Bank is exposed to price risks of its products which are subject to general and specific market fluctuations.

The Bank manages price risk through periodic estimations of potential losses that could arise from adverse changes in market conditions and establishing and maintaining appropriate stop-loss limits and margin and collateral requirements.

Fair value interest rate risk

Fair value interest rate risk is the risk that the value of a financial instrument will fluctuate due to changes in market interest rates.

The Bank manages fair value interest rate risk through periodic estimation of potential losses that could arise from adverse changes in market conditions. The Board of the Governors of the Bank conducts monitoring of the Bank's current financial performance, estimates the Bank's sensitivity to changes in fair value interest rates and its influence on the Bank's profitability.

Credit risk

The Bank is exposed to credit risk which is the risk that one party to a financial instrument will fail to discharge an obligation and cause the other party to incur a financial loss. The Bank structures the levels of credit risk it undertakes by placing limits on the amount of risk accepted in relation to one borrower, or groups of borrowers.

The Bank's market operations department is responsible for implementing the relevant credit risk management procedures imposed by the Board of Governors in the form of internal rules on loan transactions, classification of loans and creation of allowance against loan losses and assessment of collateral.

The Bank manages its exposure to credit risks on deposits to foreign banks by setting limits to amount of deposits placed with credit organizations. These limits are set by the Investments Committee and approved by the Board of Governors. The Bank's actual exposures against limits are monitored by daily reports.

Coğrafi təhlil

Bankın aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda qeyd olunmuşdur:

	2005			
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	Qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR				
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	60,220	4,475,744	-	4,535,964
Rezident banklara verilmiş kreditlər, xalis	344,515	-	-	344,515
Ticarət qiymətli kağızları	-	91,238	-	91,238
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	1,237,173	-	1,237,173
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	-	720,100	-	720,100
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	689,359	-	-	689,359
Əsas vəsaitlər, xalis	103,018	-	-	103,018
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	20,424	-	-	20,424
Sair aktivlər, xalis	11,228	22,351	-	33,579
CƏMİ AKTİVLƏR	1,228,764	6,546,606	-	7,775,370
ÖHDƏLİKLƏR				
Dövriyyədə olan nağd pul	2,970,541	-	-	2,970,541
Kredit təşkilatlarının hesabları	1,458,630	-	-	1,458,630
Hökumət hesabları	925,727	-	-	925,727
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	157,012	-	-	157,012
Yenidən alınması barədə razılaşmalar əsasında satılmış qiymətli kağızlar	1,000	-	-	1,000
Sair depozit hesabları	996	3,196	-	4,192
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	31,320	-	31,320
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	-	1,929,690	-	1,929,690
Sair öhdəliklər	1,114	1,268	367	2,749
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	5,515,020	1,965,474	367	7,480,861
XALIS BALANS MÖVQEYİ	(4,286,256)	4,581,132	(367)	294,509

Geographical concentration

The geographical concentration of assets and liabilities is set out below:

	2005			
	Azerbaijan	OECD countries	Other CIS countries	AZM million Total
ASSETS				
Cash and short-term funds	60,220	4,475,744	-	4,535,964
Loans to resident banks, net	344,515	-	-	344,515
Trading securities	-	91,238	-	91,238
Balances with the International Monetary Fund	-	1,237,173	-	1,237,173
Assets placed with external asset managers	-	720,100	-	720,100
Investments held-to-maturity	689,359	-	-	689,359
Fixed assets, net	103,018	-	-	103,018
Intangible assets, net	20,424	-	-	20,424
Other assets, net	11,228	22,351	-	33,579
TOTAL ASSETS	1,228,764	6,546,606	-	7,775,370
LIABILITIES				
Money issued in circulation	2,970,541	-	-	2,970,541
Accounts of credit organizations	1,458,630	-	-	1,458,630
Government accounts	925,727	-	-	925,727
Debt securities issued	157,012	-	-	157,012
Securities sold under agreements to repurchase	1,000	-	-	1,000
Other deposit accounts	996	3,196	-	4,192
Funds borrowed from international financial institutions	-	31,320	-	31,320
Liabilities to the International Monetary Fund	-	1,929,690	-	1,929,690
Other liabilities	1,114	1,268	367	2,749
TOTAL LIABILITIES	5,515,020	1,965,474	367	7,480,861
NET BALANCE SHEET POSITION	(4,286,256)	4,581,132	(367)	294,509

	2004		
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	Cəmi milyon manat
AKTİVLƏR			
Nağd pul və qısamüddətli vəsaitlər	101,194	4,354,012	4,455,206
Rezident banklara verilmiş kreditlər	298,374	-	298,374
Beynəlxalq Valyuta Fondundakı qalıqlar	-	1,212,945	1,212,945
Aktivləri idarə edən xarici menecerlər tərəfindən yerləşdirilmiş aktivlər	-	749,173	749,173
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli kağızlar	345,528	-	345,528
Ödəniş tarixinədək saxlanılan qiymətli kağızlar	361,345	-	361,345
Əsas vəsaitlər, xalis	80,383	-	80,383
Qeyri-maddi aktivlər, xalis	19,731	-	19,731
Sair aktivlər, xalis	3,180	-	3,180
CƏMİ AKTİVLƏR	1,209,735	6,316,130	7,525,865
ÖHDƏLİKLƏR			
Dövriyyədə olan nağd pul	2,631,036	-	2,631,036
Kredit təşkilatlarının hesabları	1,537,048	-	1,537,048
Hökumət hesabları	581,200	-	581,200
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	99,462	-	99,462
Sair depozit hesabları	2,548	27	2,575
Beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	26,038	26,038
Beynəlxalq Valyuta Fondu qarşısında öhdəliklər	-	2,166,349	2,166,349
Sair öhdəliklər	200	3,129	3,329
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	4,851,494	2,195,543	7,047,037
XALIS BALANS MÖVQEYİ	(3,641,759)	4,120,587	478,828

	2004		
	Azerbaijan	OECD countries	AZM million Total
ASSETS			
Cash and short-term funds	101,194	4,354,012	4,455,206
Loans to resident banks	298,374	-	298,374
Balances with the International Monetary Fund	-	1,212,945	1,212,945
Assets placed with external asset managers	-	749,173	749,173
Investments available-for-sale	345,528	-	345,528
Investments held-to-maturity	361,345	-	361,345
Fixed assets, net	80,383	-	80,383
Intangible assets, net	19,731	-	19,731
Other assets, net	3,180	-	3,180
TOTAL ASSETS	1,209,735	6,316,130	7,525,865
LIABILITIES			
Money issued in circulation	2,631,036	-	2,631,036
Accounts of credit organizations	1,537,048	-	1,537,048
Government accounts	581,200	-	581,200
Debt securities issued	99,462	-	99,462
Other deposit accounts	2,548	27	2,575
Funds borrowed from international financial institutions	-	26,038	26,038
Liabilities to the International Monetary Fund	-	2,166,349	2,166,349
Other liabilities	200	3,129	3,329
TOTAL LIABILITIES	4,851,494	2,195,543	7,047,037
NET BALANCE SHEET POSITION	(3,641,759)	4,120,587	478,828

31 DEKABR 2005-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ
ÜZRƏ RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

Müstəqil auditor hesabatının 2-ci səhifəsindəki müstəqil auditor rəyində şərh olunan müstəqil auditorların məsuliyyətinə uyğun oxunmalı olan bu hesabat Azərbaycan Respublikası Milli Bankının (bundan sonra "Bank") maliyyə hesabatları ilə bağlı rəhbərliyin müvafiq məsuliyyətini müstəqil auditorların məsuliyyətindən fərqləndirmək məqsədilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik Bankın 31 dekabr 2005-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, əməliyyatlarının nəticələrini və həmin tarixdə bitən il üzrə nağd vəsaitlərinin hərəkətini və kapitalda dəyişikliklər hesabatını düzgün əks etdirən və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olan maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən rəhbərlik aşağıdakılara görə cavabdehdir:

- müvafiq mühasibat uçotu prinsiplərinin seçilməsinə və onların ardıcıl surətdə tətbiqinə;
- ədalətli və düzgün qərarların və qiymətləndirmələrin verilməsinə;
- maliyyə hesabatlarında hər hansı mühüm kənarlaşmaları açıqlayarkən və onlara dair şərh verərkən MHBS-in tələblərinin hansı dərəcədə yerinə yetirilməsinə; və
- Bankın təxmin edilə bilən dövr ərzində öz fəaliyyətini davam etdirməsi mümkün olmayana qədər maliyyə hesabatlarının fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmasına.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə də məsuliyyət daşıyır:

- Bankda effektiv və sağlam daxili nəzarət sisteminin qurulmasına, tətbiqinə və saxlanılmasına;
- Bankın maliyyə vəziyyətini hər zaman dəqiq açıqlayan və Bankın maliyyə hesabatlarının MHBS-in tələblərinə uyğun olduğuna təminat verən mühasibat yazılışlarının hər zaman dəqiq və düzgün saxlanılmasına;
- mühasibat yazılışlarının Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və mühasibat uçotu qaydalarına uyğun aparılmasına;
- Bankın aktivlərinin mühafizə edilməsi üçün mümkün tədbirlərin görülməsinə; və
- saxtakarlıq hallarının və digər səhvlərin müəyyən edilməsinə və qarşısının alınmasına.

31 dekabr 2005-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları 18 aprel 2006-cı il tarixdə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

STATEMENT OF MANAGEMENT'S RESPONSIBILITIES FOR THE
PREPARATION AND APPROVAL OF THE FINANCIAL STATEMENTS
FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2005

The following statement, which should be read in conjunction with the independent auditors' responsibilities stated in the independent auditors' audit report set out on page 2, is made with a view to distinguishing the respective responsibilities of management and those of the independent auditors in relation to the financial statements of the National Bank of the Republic of Azerbaijan (the "Bank").

Management is responsible for the preparation of the financial statements that present fairly the financial position of the Bank at 31 December 2005, the results of its operations, cash flows and changes in equity for the year then ended, in accordance with International Financial Reporting Standards ("IFRS").

In preparing the financial statements, management is responsible for:

- selecting suitable accounting principles and applying them consistently;
- making judgements and estimates that are reasonable and prudent;
- stating whether IFRS have been followed, subject to any material departures disclosed and explained in the financial statements; and
- preparing the financial statements on a going concern basis, unless it is inappropriate to presume that the Bank will continue in business for the foreseeable future.

Management is also responsible for:

- designing, implementing and maintaining an effective and sound system of internal controls, throughout the Bank;
- maintaining proper accounting records that disclose, with reasonable accuracy at any time, the financial position of the Bank, and which enable them to ensure that the financial statements of the Bank comply with IFRS;
- maintaining statutory accounting records in compliance with legislation and accounting standards of Azerbaijan;
- taking such steps as are reasonably available to them to safeguard the assets of the Bank; and
- detecting and preventing fraud and other irregularities.

The financial statements for the year ended 31 December 2005 were authorized for issue on 18 April 2006 by the Board of Governors.

Əsas makroiqtisadi göstəricilər

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ümumi daxili məhsul, mlrd. manat	10669	23591	26578	30312	35733	41873	59378
Fiziki həcm indeksi, %-lə							
- əvvəlki ilə nisbətən	88,2	111,4	109,9	110,6	111,2	110,2	126,4
- 1990-cı ilə nisbətən	41,9	59,0	64,8	71,7	79,7	87,8	111,0
İndeks deflyator, əvvəlki ilə nisbətən	645,8	106,1	102,7	100,7	104,0	108,4	110,2
Adambaşına düşən ÜDM, ABŞ dolları	321,6	664,5	715,3	774,5	896,7	1041	1517,6
Sənaye istehsalının həcm indeksi, əvvəlki ilə nisbətən, %-lə	78,6	106,9	105,1	103,6	106,1	105,7	133,5
Kənd təsərrüfatı istehsalının həcm indeksi, əvvəlki ilə nisbətən, %-lə	93	112,1	111,1	106,4	105,6	104,6	107,5
Xarici ticarət balans, mln. \$	-373,1	319,4	613,8	481,6	-98,2	161,2	1684,3
- ixrac	612,3	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	5026,2
- idxal	985,4	1538,9	1465,1	1823,3	2722,7	3581,7	3341,8
İstehlak qiymətləri indeksi,							
- əvvəlki ilə nisbətən	511,8	101,8	101,5	102,8	102,2	106,7	109,6
- əvvəlki ilin dekabrına nisbətən	184,5	102,2	101,3	103,3	103,6	110,4	105,4
Sənayenin topdancatış qiymət indeksi, əvvəlki ilə nisbətən	1834	124,6	101,8	97,7	116,1	112,9	118,6
Orta aylıq nominal əmək haqqı,	62467	221606	259953	315200	383100	483400	589500
əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	407,6	120,2	117,3	121,3	121,4	126,2	121,9
Orta aylıq real əmək haqqı							
əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	220,9	117,6	115,8	117,4	118,8	118,3	111,3
Kredit qoyuluşu, mlrd. manat	1091,2	2332,4	2431,3	2600,8	3351,5	4947,3	7204,8
Yenidən maliyyələşdirmə dərəcələri, (dövrün sonuna, %-lə)	200,0	10,0	10,0	7,0	7,0	7,0	9,0
Geniş pul kütləsi (dövrün sonuna), mlrd. manat	957,6	1629,1	1755,6	2025,8	2592,2	3418,0	3983,5
Dövlət Qısamüddətli İstiqraz Vərəqələri:							
- yerləşdirmənin həcmi, mlrd. manat	-	295,1	467,4	505,14	455,34	80	265,46
- orta ölçülmüş gəlirlilik, %-lə	-	16,67	15,92	14,57	7,68	4,5	11,49
Milli Bankın notları							
- yerləşdirmənin həcmi, mlrd. manat	-	-	-	-	-	182,64	1087,22
- orta ölçülmüş gəlirlilik, %-lə	-	-	-	-	-	4,52	9,3

Principal Macroeconomic Indicators

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gross domestic product, AZM billion	10669	23591	26578	30312	35733	41873	59378
Physical amount index, %							
- relative to the previous year	88,2	111,4	109,9	110,6	111,2	110,2	126,4
- relative to 1990	41,9	59,0	64,8	71,7	79,7	87,8	111,0
Index deflator, relative to the previous year	645,8	106,1	102,7	100,7	104,0	108,4	110,2
GDP per capital, USD	321,6	664,5	715,3	774,5	896,7	1041	1517,6
Industrial production physical index, relative to the previous year, %	78,6	106,9	105,1	103,6	106,1	105,7	133,5
Agricultural production amount index, relative to the previous year, %	93	112,1	111,1	106,4	105,6	104,6	107,5
Foreign trade balance, USD million	-373,1	319,4	613,8	481,6	-98,2	161,2	1684,3
- exports	612,3	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	5026,2
- imports	985,4	1538,9	1465,1	1823,3	2722,7	3581,7	3341,8
Consumer price index,							
- relative to the previous year	511,8	101,8	101,5	102,8	102,2	106,7	109,6
- relative to the previous year's December	184,5	102,2	101,3	103,3	103,6	110,4	105,4
Industrial wholesale price index, relative to the previous year, %	1834	124,6	101,8	97,7	116,1	112,9	118,6
Average nominal monthly salary,	62467	221606	259953	315200	383100	483400	589500
relative to the previous year, %	407,6	120,2	117,3	121,3	121,4	126,2	121,9
Average monthly real salary,							
relative to the previous year, %	220,9	117,6	115,8	117,4	118,8	118,3	111,3
Loan portfolio, AZM billion	1091,2	2332,4	2431,3	2600,8	3351,5	4947,3	7204,8
Refinancing, (period-end, %)	200,0	10,0	10,0	7,0	7,0	7,0	9,0
Broad monetary base (period-end), AZM billion	957,6	1629,1	1755,6	2025,8	2592,2	3418,0	3983,5
Government short-term securities::							
- sold, AZM billion	-	295,1	467,4	505,14	455,34	80	265,46
- average weighted rate of return, %	-	16,67	15,92	14,57	7,68	4,5	11,49
NBA's Notes							
- sold, AZM billion	-	-	-	-	-	182,64	1087,22
- average weighted rate of return, %	-	-	-	-	-	4,52	9,3

İstehlak qiymətlərinin indeksinin dəyişməsi,
əvvəlki ilin dekabrına nisbətən, %-lə

	Cəmi mallar və xidmətlər üzrə	Ərzaq məhsulları, içkilər, bütün	Qeyri-ərzaq malları, xidmətlər	Qeyri-ərzaq malları	Ərzaq və qeyri-ərzaq malları	Xidmətlər
1995-ci il	84,6	90,3	68,5	68,6	86,9	68,4
1996-cı il	6,8	0,3	32,0	9,5	2,3	104,5
1997-ci il	0,4	-0,7	4,4	0,0	-0,6	14,6
1998-ci il	-7,6	-9,0	-2,1	-3,0	-8,2	-0,6
1999-cu il	-0,5	-2,0	2,5	0,0	-1,6	6,1
2000-ci il	2,2	4,0	-0,9	1,7	3,4	-4,4
2001-ci il	1,3	1,8	0,5	1,3	1,7	-0,6
2002-ci il	3,3	4,8	1,0	1,7	4	-0,1
2003-cü il	3,6	5,4	0,5	1,0	4,2	-0,3
2004-cü il	10,4	13,7	4,9	4,3	11,3	5,7
2005-ci il	5,4	6,3	4,3	3,2	5,3	5,7

Kredit qoyuluşu, mlrd. manat

	Kreditlər - cəmi			qısamüddətli			uzunmüddətli		
	CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş	
		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə
1995-ci il	1091,2	224,8	20,6	907,0	189,4	20,9	184,2	35,4	19,2
1996-cı il	1333,7	273,7	20,5	1227,8	263,7	21,5	105,9	10,0	9,4
1997-ci il	1554,0	315,0	20,3	1445,6	299,1	20,7	108,4	15,9	14,7
1998-ci il	1702,9	336,6	19,8	1666,9	327,7	19,7	36,0	8,9	24,7
1999-cu il	1780,2	364,2	20,5	1735,3	355,5	20,5	44,9	8,7	19,4
2000-ci il	2332,4	500,8	21,5	1680,3	441,4	26,3	652,3	59,4	9,1
2001-ci il	2431,3	672,2	27,6	1769,9	586,9	33,2	661,4	85,3	12,9
2002-ci il	2600,8	558,1	21,5	1871,1	483,2	25,8	729,7	64,9	8,9
2003-cü il	3351,5	337,1	10,1	2435,4	264,5	10,9	916,1	72,8	7,9
2004-cü il	4947,3	275,3	5,6	3503,9	208,7	6,0	1443,4	66,3	4,6
2005-ci il	7204,8	340,9	4,7	4566,4	243,0	5,3	2638,4	98,0	3,7

Changes in Consumer Price Index,
in relation to December of the previous year, %

	Total goods and services	Food products, drinks, tobacco	Non-food products, services	Non-food products	Food and non-food products	Services
1995	84,6	90,3	68,5	68,6	86,9	68,4
1996	6,8	0,3	32,0	9,5	2,3	104,5
1997	0,4	-0,7	4,4	0,0	-0,6	14,6
1998	-7,6	-9,0	-2,1	-3,0	-8,2	-0,6
1999	-0,5	-2,0	2,5	0,0	-1,6	6,1
2000	2,2	4,0	-0,9	1,7	3,4	-4,4
2001	1,3	1,8	0,5	1,3	1,7	-0,6
2002	3,3	4,8	1,0	1,7	4	-0,1
2003	3,6	5,4	0,5	1,0	4,2	-0,3
2004	10,4	13,7	4,9	4,3	11,3	5,7
2005	5,4	6,3	4,3	3,2	5,3	5,7

Loan Portfolio, AZM billion

	Total Loans			Short-term loans			Long-term loans		
	TOTAL	including past due		TOTAL	including past due		TOTAL	including past due	
		total	%		total	%		total	%
1995	1091,2	224,8	20,6	907,0	189,4	20,9	184,2	35,4	19,2
1996	1333,7	273,7	20,5	1227,8	263,7	21,5	105,9	10,0	9,4
1997	1554,0	315,0	20,3	1445,6	299,1	20,7	108,4	15,9	14,7
1998	1702,9	336,6	19,8	1666,9	327,7	19,7	36,0	8,9	24,7
1999	1780,2	364,2	20,5	1735,3	355,5	20,5	44,9	8,7	19,4
2000	2332,4	500,8	21,5	1680,3	441,4	26,3	652,3	59,4	9,1
2001	2431,3	672,2	27,6	1769,9	586,9	33,2	661,4	85,3	12,9
2002	2600,8	558,1	21,5	1871,1	483,2	25,8	729,7	64,9	8,9
2003	3351,5	337,1	10,1	2435,4	264,5	10,9	916,1	72,8	7,9
2004	4947,3	275,3	5,6	3503,9	208,7	6,0	1443,4	66,3	4,6
2005	7204,8	340,9	4,7	4566,4	243,0	5,3	2638,4	98,0	3,7

Azərbaycan Respublikasının tədiyyə balansı
mln. ABŞ dolları

	2000-ci il	2001-ci il	2002-ci il	2003-cü il	2004-cü il	2005-ci il I rüb	2005-ci il II rüb	2005-ci il III rüb	2005-ci il IV rüb	2005-ci il
Cari hesab	-167,7	-51,7	-768,4	-2020,6	-2589,2	-541,5	-136,5	262,1	583,2	167,3
Xarici ticarət balansı	319,4	613,9	481,6	-98,2	161,2	7,2	687,8	989,4	1614,7	3299,1
İxrac	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	1124,3	1697	2204,9	2622,7	7649
İdxal	-1538,9	-1465,0	-1823,3	-2722,7	-3581,7	-1117,1	-1009,2	-1215,5	-1008	-4349,9
Xidmətlər balansı	-224,6	-375,1	-935,6	-1614,5	-2238,4	-409,9	-595,8	-432,8	-531,5	-1970
İxrac	259,8	289,8	362,1	431,9	491,9	133,9	175,7	158	215,3	683
İdxal	-484,4	-664,9	-1297,7	-2046,4	-2730,3	-543,8	-771,5	-590,8	-746,8	-2653
Gəlirlər	-335,4	-367,2	-384,7	-442,0	-700,6	-233,3	-329,5	-446,9	-636	-1645,6
Kredit (daxilolmalar)	55,9	41,5	37,1	52,7	52,9	42,4	56,7	51,1	51,5	201,8
Debet (ödəmələr)	-391,3	-408,7	-421,8	-494,7	753,5	-275,7	-386,2	-498	-687,5	-1847,4
Cari transfərlər	73,0	76,6	70,4	134,2	188,5	94,4	101,1	152,4	136	483,8
Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabı	441,9	317,4	1051,5	2338,1	3023,3	524,9	375,9	-5,3	-329,6	566
Birbaşa investisiyalar	29,1	220,1	1066,8	2293,2	2329,7	300,3	287	-89,3	-39,9	458,2
Neft bonusu	100,0	6,4	0,0	58,6	21,6	-	-	1	-	1
Digər investisiyalar	312,8	90,9	-15,3	-13,7	672,0	224,6	88,9	93,6	-289,7	106,8
Sair vəsaitlər	-	-	-86,6	-112,1	-50,1	-25,3	-25,9	-9,5	-64,8	-125,6
Ehtiyat aktivlərin dəyişməsi, (- artım; + azalma)	-274,2	-265,6	-196,5	-205,4	-384,0	41,9	-213,5	-247,3	-188,8	-607,7
Balans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Balance of Payment of the Republic of Azerbaijan
USD Million

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 1st quarter	2005 2nd quarter	2005 3rd quarter	2005 4th quarter	2005
Current account	-167,7	-51,7	-768,4	-2020,6	-2589,2	-541,5	-136,5	262,1	583,2	167,3
Foreign trade balance	319,4	613,9	481,6	-98,2	161,2	7,2	687,8	989,4	1614,7	3299,1
Exports	1858,3	2078,9	2304,9	2624,5	3742,9	1124,3	1697	2204,9	2622,7	7649
Imports	-1538,9	-1465,0	-1823,3	-2722,7	-3581,7	-1117,1	-1009,2	-1215,5	-1008	-4349,9
Balance of services	-224,6	-375,1	-935,6	-1614,5	-2238,4	-409,9	-595,8	-432,8	-531,5	-1970
Exports	259,8	289,8	362,1	431,9	491,9	133,9	175,7	158	215,3	683
Imports	-484,4	-664,9	-1297,7	-2046,4	-2730,3	-543,8	-771,5	-590,8	-746,8	-2653
Revenues	-335,4	-367,2	-384,7	-442,0	-700,6	-233,3	-329,5	-446,9	-636	-1645,6
Credit (income)	55,9	41,5	37,1	52,7	52,9	42,4	56,7	51,1	51,5	201,8
Debit (payments)	-391,3	-408,7	-421,8	-494,7	753,5	-275,7	-386,2	-498	-687,5	-1847,4
Current transfers	73,0	76,6	70,4	134,2	188,5	94,4	101,1	152,4	136	483,8
Capital and finance account	441,9	317,4	1051,5	2338,1	3023,3	524,9	375,9	-5,3	-329,6	566
Direct investments	29,1	220,1	1066,8	2293,2	2329,7	300,3	287	-89,3	-39,9	458,2
Oil bonus	100,0	6,4	0,0	58,6	21,6	-	-	1	-	1
Other investments	312,8	90,9	-15,3	-13,7	672,0	224,6	88,9	93,6	-289,7	106,8
Other funds	-	-	-86,6	-112,1	-50,1	-25,3	-25,9	-9,5	-64,8	-125,6
Changes in reserve assets,(- growth; + reduction)	-274,2	-265,6	-196,5	-205,4	-384,0	41,9	-213,5	-247,3	-188,8	-607,7
Balance	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bank sistemi haqqında mə'lumat

	01.01.1999	01.01.2000	01.01.2001	01.01.2002	01.01.2003	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006
Bankların sayı	79	70	59	53	46	46	44	44
- o cümlədən xarici kapitallı	12	13	16	16	15	17	15	18
bundan 100 %-li xarici kapitallı	5	5	5	5	5	5	4	4
Nizamnamə kapitalının minimum həddinə qoyulan tələb, min ABŞ dolları								
fəaliyyətdə olan banklar üçün	1500	2000	2000	2000	2000	2500	2500	5000
yeni açılan banklar üçün	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
bankların faktiki nizamnamə kapitalı - mlrd. manat	598,5	714,0	582,2	531,9	628,8	743,8	1051,0	1298,0
dövlət bankları	139,7	156,6	57,7	33,4	56,1	81,0	140,0	179,1
özəl banklar	458,8	557,4	524,5	498,5	572,7	662,8	911,0	1118,9
- o cümlədən xarici kapitallı								
bankların nizamnamə kapitalı	68,4	113,1	161,7	164,0	204,0	294,9	352,8	489,2
bundan 100 %-li xarici kapitallı	30,5	35,5	58,9	69,2	89,8	107,0	113,5	112,8
- xarici kapitallı bankların nizamnamə kapitalının xüsusi çəkisi (%-lə)	11,4	15,8	27,8	30,8	32,4	39,6	33,6	37,7
bundan 100%-li xarici kapitallı bankların nizamnamə kapitalının xüsusi çəkisi (%-lə)	5,1	5,0	10,1	13,0	14,3	14,4	10,8	8,7
orta hesabla 1 banka düşən nizamnamə kapitalı - mlrd. manat	7,6	10,2	9,9	10,0	13,7	16,2	23,9	29,5
Kredit qoyuluşları, mlrd. manat	1702,7	1780,3	2332,6	1976,8	2254,0	2980,0	4523,2	7006,7
dövlət bankları	1037,1	1028,6	1527,4	1116,3	1240,7	1456,0	2265,2	3741,4
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	60,9	57,8	65,5	56,5	55,0	48,9	50,1	53,4
özəl banklar	665,6	751,7	805,2	860,5	1013,3	1524,0	2258,0	3265,3
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	39,1	42,2	34,5	43,5	45,0	51,1	49,9	46,6
o cümlədən:								
xarici kapitallı	143,1	171,9	317,1	354,0	316,6	488,6	762,9	1317,6
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	8,4	9,7	13,6	17,9	14,0	16,4	16,9	18,8
bundan 100%-li xarici kapitallı	105,5	82,9	120,5	132,5	116,2	105,0	104,3	129,7
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	6,2	4,7	5,2	6,7	5,2	3,5	2,3	1,9
Əhalidən cəlb olunmuş əmanətlər, mlrd. manat (valyuta daxil olmaqla)	187,7	259,4	396,4	585,1	767,3	1259,7	2015,6	2472,7
dövlət bankları	106,0	124,5	177,5	261,5	448,6	737,0	1056,4	1082,5
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	56,5	48,0	44,8	44,7	58,5	58,5	52,4	43,8
özəl banklar	81,7	134,9	218,9	323,6	318,7	522,7	959,2	1390,2
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	43,5	52,0	55,2	55,3	41,5	41,5	47,6	56,2
o cümlədən:								
xarici kapitallı	54,8	99,9	162,1	236,5	90,6	200,6	401,6	536,2
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	29,2	38,5	40,9	40,4	11,8	15,9	19,9	21,7
bundan 100%-li xarici kapitallı	48,4	58,0	98,4	140,1	34,9	52,7	61,2	63,6
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %-lə	25,8	22,4	24,8	23,9	4,5	4,2	3,0	2,6

Banking System

	01.01.1999	01.01.2000	01.01.2001	01.01.2002	01.01.2003	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006
Number of banks	79	70	59	53	46	46	44	44
including banks with foreign capital	12	13	16	16	15	17	15	18
of which banks with 100% foreign ownership	5	5	5	5	5	5	4	4
Minimum paid-in capital requirement, USD thousand								
for the existing banks	1500	2000	2000	2000	2000	2500	2500	5000
for new banks	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
actual paid-in capital of banks, AZM billion	598,5	714,0	582,2	531,9	628,8	743,8	1051,0	1298,0
state-owned banks	139,7	156,6	57,7	33,4	56,1	81,0	140,0	179,1
private banks	458,8	557,4	524,5	498,5	572,7	662,8	911,0	1118,9
- including banks with foreign capital								
paid-in capital of banks	68,4	113,1	161,7	164,0	204,0	294,9	352,8	489,2
of which banks with 100% foreign ownership	30,5	35,5	58,9	69,2	89,8	107,0	113,5	112,8
- percentage of paid-in capital of banks with foreign capital (%)	11,4	15,8	27,8	30,8	32,4	39,6	33,6	37,7
of which paid-in capital of banks with 100% foreign ownership (%)	5,1	5,0	10,1	13,0	14,3	14,4	10,8	8,7
average paid-in capital per 1 bank - AZM billion	7,6	10,2	9,9	10,0	13,7	16,2	23,9	29,5
Total loans, AZM billion	1702,7	1780,3	2332,6	1976,8	2254,0	2980,0	4523,2	7006,7
state-owned banks	1037,1	1028,6	1527,4	1116,3	1240,7	1456,0	2265,2	3741,4
percentage of the total loan portfolio (%)	60,9	57,8	65,5	56,5	55,0	48,9	50,1	53,4
private banks	665,6	751,7	805,2	860,5	1013,3	1524,0	2258,0	3265,3
percentage of the total loan portfolio (%)	39,1	42,2	34,5	43,5	45,0	51,1	49,9	46,6
including								
banks with foreign capital	143,1	171,9	317,1	354,0	316,6	488,6	762,9	1317,6
percentage of the total loan portfolio, %	8,4	9,7	13,6	17,9	14,0	16,4	16,9	18,8
where banks with 100% foreign ownership	105,5	82,9	120,5	132,5	116,2	105,0	104,3	129,7
percentage of the total loan portfolio, %	6,2	4,7	5,2	6,7	5,2	3,5	2,3	1,9
Deposits from individuals, AZM billion (including FX deposits)	187,7	259,4	396,4	585,1	767,3	1259,7	2015,6	2472,7
state-owned banks	106,0	124,5	177,5	261,5	448,6	737,0	1056,4	1082,5
as percentage of total deposits, %	56,5	48,0	44,8	44,7	58,5	58,5	52,4	43,8
private banks	81,7	134,9	218,9	323,6	318,7	522,7	959,2	1390,2
as percentage of total deposits, %	43,5	52,0	55,2	55,3	41,5	41,5	47,6	56,2
including								
banks with foreign capital	54,8	99,9	162,1	236,5	90,6	200,6	401,6	536,2
as percentage of total deposits, %	29,2	38,5	40,9	40,4	11,8	15,9	19,9	21,7
where banks with 100% foreign ownership	48,4	58,0	98,4	140,1	34,9	52,7	61,2	63,6
as percentage of total deposits, %	25,8	22,4	24,8	23,9	4,5	4,2	3,0	2,6

Pul aqreqatları, mlrd. manat
(manatla və SDV depozitləri ilə)

	M0	M1	M2	M3
	dövriyyədə olan nağd pul	M0+tələb olunanadək depozitlər	M1+ müddətli depozitlər	M2+SDV depozitləri
01.01.95	276,1	401,3	431,0	1048,1
01.01.96	602,4	925,0	957,6	1299,6
01.01.97	865,4	1173,7	1204,2	1545,1
01.01.98	1170,5	1537,8	1556,3	2063,7
01.01.99	926,0	1202,5	1218,5	1712,9
01.01.00	1135,8	1390,0	1404,3	1989,9
01.01.01	1349,8	1577,5	1629,1	2548,7
01/01/02	1469,0	1687,5	1755,6	3434,1
01/01/03	1668,7	1967,4	2025,8	3925,8
01/01/04	2040,9	2499,1	2592,2	5093,8
01/01/05	2389,0	3286,3	3418,0	7515,2
01/01/06	2737,0	3739,2	3983,5	9209,0

Money Aggregates, AZM billion
(AZM and hard currency-denominated deposits)

	M0	M1	M2	M3
	cash in circulation	M0+demand deposits	M1+ term deposits	M2+hard crncy deposits
01.01.95	276,1	401,3	431,0	1048,1
01.01.96	602,4	925,0	957,6	1299,6
01.01.97	865,4	1173,7	1204,2	1545,1
01.01.98	1170,5	1537,8	1556,3	2063,7
01.01.99	926,0	1202,5	1218,5	1712,9
01.01.00	1135,8	1390,0	1404,3	1989,9
01.01.01	1349,8	1577,5	1629,1	2548,7
01/01/02	1469,0	1687,5	1755,6	3434,1
01/01/03	1668,7	1967,4	2025,8	3925,8
01/01/04	2040,9	2499,1	2592,2	5093,8
01/01/05	2389,0	3286,3	3418,0	7515,2
01/01/06	2737,0	3739,2	3983,5	9209,0

The National Bank of the Republic of Azerbaijan
32 Rashid Behbudov Str., Baku, Azerbaijan
Telephone (994 12) 493 11 22
Fax (994 12) 493 55 41
www.nba.az